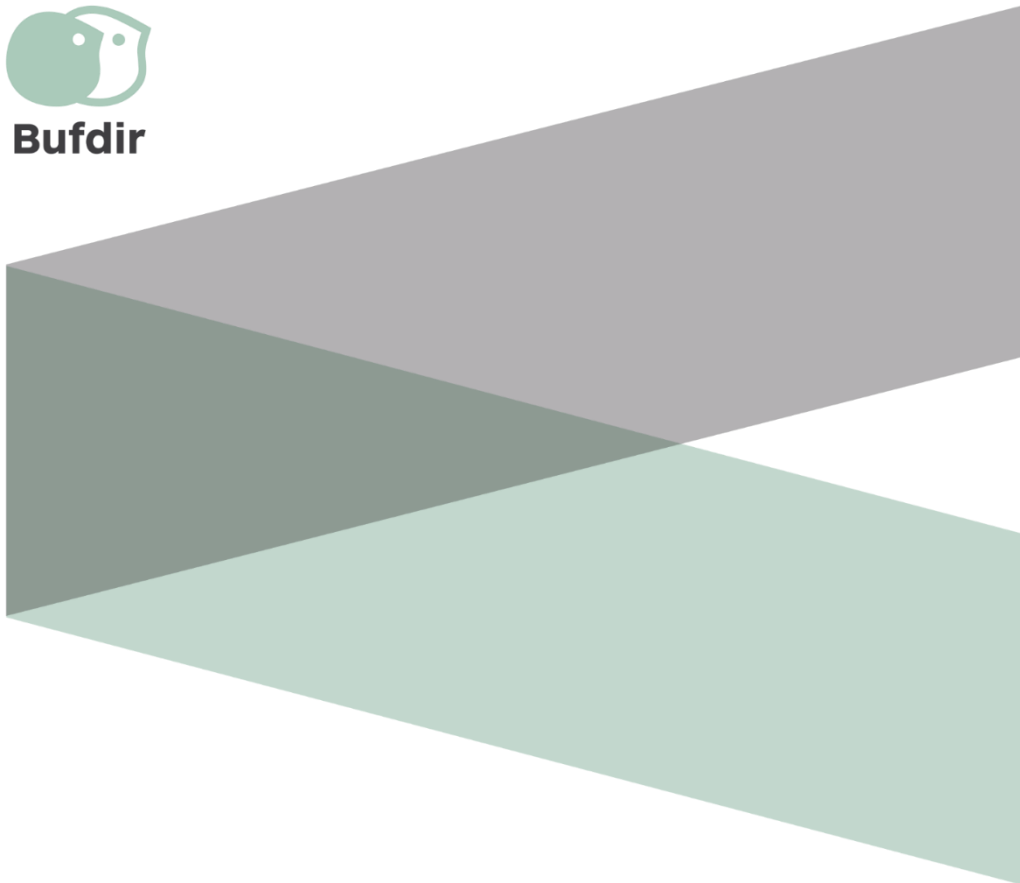

Årsrapport 2022

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Bufdir

Innhold

1. LEDERS BERETNING	4
2. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	6
2.1 VIRKSOMHETEN OG SAMFUNNSOPPDRAGET	6
2.2 ORGANISASJON OG LEDELSE.....	7
2.3 UTVALGTE HOVEDTALL.....	8
3. MÅL OG RESULTATER.....	10
3.1 BEDRE TJENESTEUTVIKLING GJENNOM KUNNSKAP OG DIGITALISERING	10
3.2 FAMILIE OG OPPVEKST.....	13
3.2.1 Tidlig og samordnet innsats for barn og unge	14
3.2.2 Foreldrestøtte og samlivstiltak	15
3.2.3 Familievern	18
3.2.4 Ekteskapsloven	27
3.2.5 Adopsjon.....	27
3.2.6 Vold og seksuelle overgrep.....	29
3.2.7 Medvirkning og deltakelse	36
3.2.8 Erasmus+ ungdom	41
3.2.9 Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier	42
3.3 BARNEVERN	44
3.3.1 Rettssikkerhet	52
3.3.2 Kommunal barnevernstjenestene	57
3.3.3 Hjelpetiltak i barnevernet	66
3.3.4 Fosterhjem.....	75
3.3.5 Institusjon.....	78
3.3.6 Enslige mindreårige asylsøkere	87
3.3.7 Internasjonalt samarbeid	88
3.4 LIKESTILLING OG IKKE-DISKRIMINERING	92
3.4.1 Færre barrierer mot deltagelse i utdanning og arbeidsliv	93
3.4.2 Likestilling av personer med funksjonsnedsettelse	96
3.4.3 Aktivitets- og redegjøringspliktene	98
3.4.4 Universell utforming	99
3.4.5 LHBTIQ-personers levekår.....	101
3.4.6 Diskriminering på grunn av etnisitet og religion	104
3.4.7 Hatefulle ytringer	106
3.4.8 Regionalt likestillingsarbeid	107
3.4.9 Internasjonalt arbeid	108
3.5 RESSURSBRUK	110
3.5.1 Ansatte og årsverk	110
3.5.2 Samlet tildeling post 01-99	111
4. STYRING OG KONTROLL	124
7.1 GOD STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	124
7.2 TILSKUDD	126
7.3 KJØP AV BARNEVERNTJENESTER	127
7.4 EIENDOMSFORVALTNING	127
7.5 INFORMASJONSSIKKERHET OG PERSONVERN.....	128
7.6 TILSYN FRA RIKSREVISJONEN.....	129
7.7 PERSONELLMESSIGE FORHOLD.....	130
7.8 AKTIVITETS- OG REDEGJØRELSESPLIKTENE: BUFDIRS ARBEID MED LIKESTILLING OG IKKE-DISKRIMINERING	132

7.8.1	<i>Redegjørelsesplikt som arbeidsgiver i offentlig virksomhet</i>	132
7.8.2	<i>Redegjørelsesplikt som offentlig myndighet</i>	143
7.9	REGJERINGENS FELLESFØRINGER.....	146
7.9.1	<i>Konsulentbruk</i>	146
7.9.2	<i>Lærlinger</i>	147
7.9.3	<i>FNs bærekraftsmål</i>	148
5.	VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	150
6.	ÅRSREGNSKAP	155
7.	VEDLEGG	173
8.	REFERANSELISTE	174

1. Leders beretning

Et viktig samfunnsoppdrag

Høsten 2022 begynte jeg som direktør for Bufdir og Bufetat. Gjennom høsten har jeg besøkt regionskontorer, familieverntjenester og barneverninstitusjoner over hele landet. Jeg har også besøkt flere statsforvalterembeter og hatt møte med sentrale interesseorganisasjoner. Dette har gitt meg et godt innblikk i både direktorats- og etatsansvaret på et av samfunnets viktigste områder. Oppdraget er stort og komplekst, men det er en kraftfull og kompetent organisasjon som skal løse det.

De aller fleste barn i Norge har gode oppvekstvilkår. De har trygghet, mange muligheter og gode relasjoner til foreldrene. Våre tjenester og fagområder skal beskytte og hjelpe de som ikke har dette utgangspunktet – de mest sårbare. Dessverre har for mange barn og familier utfordrende liv. De strever på mange områder, og trenger hjelp fra flere og godt koordinerte instanser.

Hva er utfordringsbildet?

Barn og unge som ikke kan bo hjemme skal ha trygghet, åpne dører og rettsikkerhet. De fleste barn og unge får gode tilbud i våre tjenester, men det er for mange uønskede og alvorlige hendelser. Fremover skal de statlige institusjonene i større grad enn i dag ivareta unge med de største utfordringene. Vi må gjøre endringer for å tilpasse vårt eget tilbud og for å øke andelen ideelle.

Over flere år har det vært utfordrende å rekruttere fosterhjem, og vi har flere tilfeller av på brudd i bistandsplikten. Det resulterer i at for mange barn har livene sine på vent. I kommunalt barnevern er de største utfordringene høy turnover og variasjon i tjenestekvaliteten.

For mange barn i Norge vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. Lavinntekt gir utfordringer for familier, og øker sjansen for at barna får utfordringer i sine liv. Norge er et av verdens mest likestilte land, men vi må gjøre mer for å stanse vold og diskriminering som hindrer mennesker fra å leve frie liv.

Hva har vi fått til?

For å utvikle gode tjenester i hele oppgaveporteføljen vår, jobber vi med å utvikle kunnskapsgrunnlaget vårt og videreutvikle kunnskapsbasert praksis i tjenestene. Vi videreutvikler tiltak for å øke kompetansen blant ansatte, både for å gi gode tjenester til brukerne og for å sikre trygge arbeidsmiljøer for ansatte.

Gjennom nye avtaler har andelen ideelle plasser økt fra 2021, og vi har omstilt flere institusjoner til prioriterte målgrupper. Statlige institusjoner er styrket med økt bemanning og bedre tilpassede bygg, et arbeid det er viktig å videreføre de neste årene.

I arbeidet vårt ut mot kommunalt barnevern holder vi rettsikkerheten høyt. Vi løfter kompetanse og ledelse i barnevernstjenesten, gjennom veiledningsteam og videreutdanninger. Vi utvikler et godt kunnskapsgrunnlag for å følge med på konsekvensene av barnevernsreformen. Og vi har styrket verktøykassen til barnevernet gjennom en grunnmodell for hjelpetiltak.

Digitalisering kan gi bedre kvalitet, likere praksis og bedre rettsikkerhet i tjenestene. Vi jobber konstant med effektivisering og smartere løsninger. I 2022 ferdigstilte Bufdir viktige leveranser til DigiBarnevern, og landets kommuner er allerede i gang med å ta i bruk nye IKT-løsninger. Dette gir grunnlaget for et helhetlig kvalitetsløft i barnevernet. Samarbeid mellom kommunene og staten er en viktig nøkkel for å løse sammensatte utfordringer.

På likestillingsfeltet vil jeg løfte frem aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP). Stadig flere arbeidsgivere ser verdien av å jobbe målrettet med likestilling og mangfold. Det er stor interesse for Bufdirs veiledere. Et annet viktig arbeid har vært å øke kompetansen om CRPD^[1], og flere pilotkommuner har deltatt i arbeidet gjennom 2022.

Veien videre

Når vi ser inn i 2023 er det flere tegn på at vi går inn i et krevende år. Utsatte og sårbare barn som trenger våre tjenester, strever med flere utfordringer enn tidligere. Vi skal levere bedre tjenester og må være forberedt på strammere budsjetter. Da må vi prioritere bedre, lære og utvikle tjenester og verktøy i kontinuerlige prosesser – i godt samspill med andre.

Jeg vil gjerne også fremheve at dersom vi løfter blikket ut av hverdagen og enkelthendelser, har tjenestene en høyere kvalitet nå enn for noen år tilbake. Det nytter, og det gir inspirasjon til arbeidet vi skal gjøre i 2023.

Avslutningsvis vil jeg rette en stor takk til alle ute i tjenestene som står på for barn og familier hver eneste dag. Og en stor takk til egne ansatte som jobber utrettelig for å løse samfunnets viktigste og vanskeligste oppgaver.

Hilsen

Hege Nilssen

Direktør

Barne,- ungdoms- og familiedirektoratet

2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget

Samfunnsoppdraget vårt

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er underlagt Barne- og familiedepartementet (BFD). Bufdir styres også av Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) på området likestilling og ikke-diskriminering, og av Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) på enkeltoppgaver om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og tvangsekteskap.

Bufdir ble etablert i 2004, og har over tid fått en bred oppgaveportefølje innen barnevern, familievern, oppvekst, adopsjon, vold og overgrep i nære relasjoner, samt likestilling og ikke-diskriminering. Bufdir fikk i 2013 rollen som fagdirektorat for likestillingsområdet. I 2014 ble Bufdir fagdirektorat for hele barnevernsfeltet – både det kommunale og det statlige.

Bufdir styrer Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), som har ansvar for det statlige barne- og familievernet.

Samfunnsoppdraget vårt er å styrke enkeltmenneskets muligheter til mestring og utvikling gjennom å fremme en trygg barndom, gode oppvekstvilkår, likestilling og ikke-diskriminering.

Som fagdirektorat har vi følgende roller:

Fagrollen

- **Faglig rådgiver for departementene.** Dette omfatter alt fra å gi faglige innspill til budsjett, lovutkast og stortingsmeldinger, til å framskaffe faktaopplysninger for å besvare spørsmål i Stortinget. Å utvikle kunnskapsgrunnlag for politikkutformingen er også en viktig del av rollen.
- **Fagorgan for sektoren, andre offentlige organer og allmennheten.** Vi utvikler, innhenter og formidler relevant kunnskap, gir råd, informerer og veileder på våre ansvarsområder. Dette gjør vi i tett dialog med brukerorganisasjoner, praksisfeltet og forskere.

Gjennomføringsrollen

- **Myndighetsutøvelse.** Bufdir tolker og forvalter en rekke lover, og behandler saker blant annet knyttet til barnevernsloven, adopsjonsloven, barneloven, ekteskapsloven og rettsferdsvederlagsordningen på vegne av departementet. Vi er også sentralmyndighet på barnevernområdet og ved barnebortføring internasjonalt. Vi administrerer en rekke tilskuddsordninger og er nasjonalt kontor for gjennomføringen av EU-programmet Erasmus+.
- **Løpende iverksetting av vedtatt politikk.** Bufdir iverksetter vedtatt politikk på fagområdene våre ved å utarbeide og gjennomføre tiltak, prosjekter og handlingsplaner. Vi gir også faglig veiledning, råd og retningslinjer overfor kommunene når det er disse som utgjør det operative nivået for iverksettingen.
- **Styre, organisere og lede Bufetat:** Bufdir formidler styringssignaler fra departementet, organiserer, leder og utvikler Bufetats regioner og følger opp at disse fungerer i samsvar med gitte forutsetninger.

Strategi som setter retning for arbeidet vårt

Stadig nye krav til effektivisering, omstilling og utvikling av offentlig sektor påvirker måten vi jobber på. Bufdirs virksomhetsstrategi skal sikre at vi møter utfordringene som står foran oss og at vi løser samfunnsoppdraget vårt på en god måte.

Strategien har fire mål:

- 1) Vi skaper positive endringer og kan dokumentere effekt av arbeidet vårt
- 2) Vi har solid kunnskapsgrunnlag for alle beslutninger, råd og tiltak
- 3) Vi samarbeider godt og bidrar til helhetlige løsninger
- 4) Vi er effektive, nytenkende og har riktig kompetanse

For at virksomheten og våre tjenester skal utvikles på en god måte, har direktoratet sett behovet for å operasjonalisere strategi, satsninger og politiske føringer i et lengre perspektiv. Virksomhetens langtidspan beskriver ønsket utvikling av tjenestene som Bufdir og Bufetat er ansvarlige for i et treårig perspektiv. Formålet med planen er å sikre bedre styring av tjenestene, gjennom økt forutsigbarhet og en felles forståelse for den ønskede utviklingen. Planen inneholder derfor også prioriterte utviklingsområder internt i virksomheten.

Samarbeid med andre

Bufdir har en svært sammensatt oppgaveportefølje. I tillegg til å samarbeide tett med departementer, statsforvaltere, kommuner, KS og andre statlige virksomheter, er vi også avhengige av godt samarbeid med en rekke andre aktører for å løse samfunnsoppdraget vårt. Tjenestene i velferdssamfunnet er komplekse og sammensatte. For å gi brukerne et best mulig tilbud, må sektorer, etater og ikke minst direktorater samarbeide godt på tvers.

Noen av de viktigste samarbeidspartnere våre er Barneombudet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Politidirektoratet, IMDi, Direktoratet for e-helse, Helsetilsynet, Statsbygg, statsforvalterne, arbeidslivets parter, og brukerorganisasjoner innen våre fagområder.

2.2 Organisasjon og ledelse

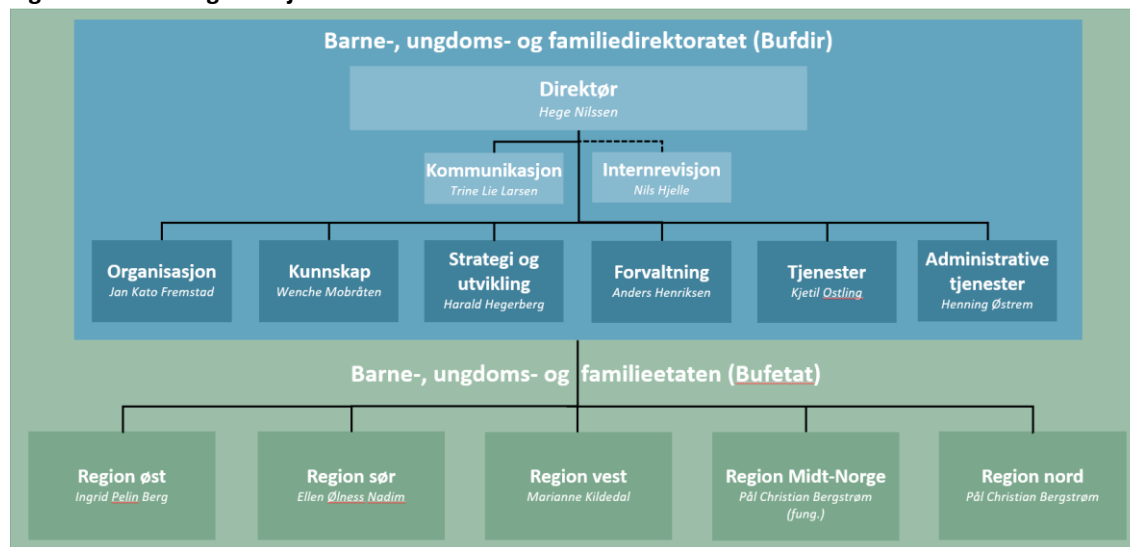
Bufdir har om lag 500 ansatte som etter 01.01 2023 er organisert i seks divisjoner, en stab og en enhet for internrevisjon. Direktoratet har kontorlokaler i Oslo og Tønsberg, og har i tillegg enkeltmedarbeidere ved andre lokasjoner. Bufetat har i underkant av 5 500 ansatte. Regionene har regionskontorer i henholdsvis Lillestrøm, Tønsberg, Bergen, Trondheim og Alta, mens tjenestetilbudet er spredt ut over hele landet.

Direktøren i Bufdir er øverste leder for Bufetat, og har det overordnede ansvaret for all aktivitet i både Bufdir og Bufetats regioner. Styringen skjer gjennom formelle linjer, men leder- og direktørmøter er viktige rådgivende organer. Lovpålagte råd og utvalg, som IDF og AMU, ivaretar medbestemmelsen, og en rekke eksterne samarbeidsarenaer gir Bufdir viktige innspill og råd fra brukere og andre.

Hver av Bufetats regioner ledes av en regiondirektør som er ansvarlig for hele regionens virksomhet og ansvarsområder. Bufdir delegerer myndighet til regiondirektørene gjennom instruks og årlig

disponeringsbrev. Regiondirektøren har igjen adgang til å delegere ansvar og ressurser til underliggende enheter som har ansvar for Bufetats tjenester lokalt.

Figur 1: Bufdirs organisasjonskart

Figurbeskrivelse: Figur 1 viser Bufdirs organisasjonskart. Bufdir ledes av Direktør Hege Nilssen. Deretter kommer de to stabene kommunikasjon og internrevisjon, og de seks divisjonene organisasjon, kunnskap, strategi og utvikling, forvaltning, tjenester, og administrative tjenester. Derunder ligger Bufetat med de fem regionene øst, sør, vest, Midt-Norge og nord.

Organisatoriske endringer i 2022

Fra 1. januar 2022 ble Bufetat senter for administrasjon og utvikling (BSA) formelt integrert i Bufdir, som en egen divisjon med navn administrative tjenester. Divisjonen er sidestilt med de andre fem divisjonene. Målet med endringen var mer effektive støttetjenester og bedre ressursutnyttelse, for å kunne møte fremtidens behov på en mer profesjonalsert måte.

Av andre organisatoriske endringer i direktoratet, kan det nevnes at avdeling Erasmus+ ble flyttet fra divisjon forvaltning til divisjon kunnskap. I tillegg ble avdeling Ung.no opprettet og 10 stillinger overført fra avdeling web og digitale løsninger.

2.3 Utvalgte hovedtall

Tabellene under viser virksomhetens utvalgte nøkkeltall og volumtall de tre siste årene. Volumtallene omtales nærmere i kapittel 3.2 – 3.4, og nøkkeltallene utdypes i kapittel 3.5.

Nøkkeltall	2020	2021	2022
Antall ansatte	5 918	6 345	6 518
Antall avtalte årsverk	4 092	4 074	3 981
Antall utførte årsverk	3 920	3 961	3 970
Samlet tildeling post 01-99	10 230 796 000	10 833 229 000	10 777 198 000
Utnyttelsesgrad post 01-29	99 %	97 %	99 %
Driftsutgifter	7 938 878 197	8 085 172 140	8 433 298 003
Lønnsandel av driftsutgifter	52 %	51 %	50 %

Lønnsutgifter per årsverk	1 050 966	1 051 004	1 052 237
Utbetalt beløp til tilskuddsordninger	1 250 728 326	1 385 592 743	1 409 229 774

Volumtall	2020	2021	2022
Antall bekymringsmeldinger i nye saker til kommunalt barnevern	55 915	53 331	49 496
Antall barn i fosterhjem*	9 450	8 883	-
Antall barn i barnevernsinstitusjoner**	1 560	1 476	1 378
Antall barn med vedtak om omsorgsovertakelse	751	651	675
Antall enslige mindreårige asylsøkere som kom til landet	15	79	205
Familier som har hatt første samtale på familievernkontoret	41 160	41 801	43 212
Utenlandsadopsjon, ankomne barn til Norge	41	62	45
Antall besvarte spørsmål på ung.no	75 521	104 612	109 041
Antall klikk/besøk på bufdir.no	3 569 649	4 160 472	4 011 584

* Pr. 31.12, tall for 2022 foreligger ikke før i juni 2023

** Utenom Oslo

3. Mål og resultater

3.1 Bedre tjenesteutvikling gjennom kunnskap og digitalisering

Offentlig sektor forventes å levere stadig bedre tjenester, samtidig med at det økonomiske handlingsrommet blir strammere. For å kunne levere effektive tjenester av høy kvalitet, jobber Bufdir systematisk med digitalisering og styrking av kunnskapsgrunnlaget.

Beste tilgjengelige kunnskap for tiltak- og tjenesteutvikling

Politikk og forvaltning skal være basert på solid kunnskap, og Bufdir skal systematisk vurdere forskning og evaluering som virkemidler for å nå sektorpolitiske mål. Bufdir bidrar til at BFD og KUD ivaretar sektoransvaret for forskning på sine fagområder.

Forskningsinnsatsen i Bufdir skal bidra til å styrke oppvekst- og levekår, fremme likestilling, forebygge marginalisering og forhindre varig utenforskap. Direktoratet jobber med forsknings- og kunnskapsutvikling gjennom forskningsanskaffelser, forvaltning av tilskuddsmidler til kunnskaps- og kompetansemiljøer og ved å utarbeide kunnskapsbaserte faglige råd, veiledere og retningslinjer.

I et «Bufdirs arbeid med forskning i 2022» trekker vi frem områdene hvor vi mener behovet for ny forskning er størst, og hvor det er viktig å styrke kunnskapsgrunnlaget for å løse Bufdirs samfunnsoppdrag. Vi beskriver også hvordan direktoratet arbeider med prioritering, tilgjengeliggjøring og formidling av forskning. Ut fra tilgjengelige ressurser til forskning gjør direktoratet prioriteringer av hvilke kunnskapsbehov som bør dekkes først.

Utvikling av retningslinjer og andre normerende produkter

Forskningen Bufdir anskaffer, er avgjørende i utvikling av normerende produkter, altså produkter som gir nasjonalt normerende føringer, anbefalinger eller råd, og som har som mål å øke kvaliteten og få ned uønsket variasjon. For mange av disse produktene er forskning av høy kvalitet en viktig forutsetning.

I utarbeidelsen av normerende produkter vektlegges prinsippene om transparens, etterprøvbarhet og god referanseskikk. Slik blir grunnlaget for føringene, anbefalingene og rådene som gis tydelige og åpent tilgjengelig for alle.

Bufdir har fire hovedtyper normerende produkter:

- retningslinjer/faglige råd
- juridiske produkter
- forløp
- veiledere

Kunnskapsbaserte retningslinjer og faglige råd

Bufdir har en egen retningslinjegruppe for å profesjonalisere arbeidet med å utarbeide retningslinjer og faglige råd. Tilnærmingen bygger på internasjonal retningslinjemetodikk, som blant annet innebærer at kvalitetsvurdert oppsummert forskning skal ligge til grunn for anbefalinger der det er relevant. Bufdirs samarbeidsavtale med FHI om å levere kunnskapsoppsummeringer, litteratursøk med mer, er viktig i dette arbeidet. I utviklingsarbeidet involveres en bredt sammensatt ekspertgruppe for å inkludere ulike perspektiver.

I 2022 har Bufdir arbeidet med seks retningslinjer:

- Kunnskapsbasert retningslinje for vurdering av samværsordning ved omsorgsovertakelse (publisert desember 2022)
- Kunnskapsbasert retningslinje for utredning av omsorgssituasjonen for barn mellom 0-6 år (publisert januar 2023)
- Kunnskapsbasert retningslinje for omsorgsendrende hjelpetiltak for familier med barn 0-6 år
- Kunnskapsbasert retningslinje for akuttarbeid i kommunal barnevernstjeneste
- Kunnskapsbasert retningslinje for tverrfaglig helsekartlegging (samarbeid med Helsedirektoratet)
- Kunnskapsbasert retningslinje for gjennomføring av samvær

Juridiske produkter

Juridiske produkter beskriver, avklarer og gir veiledning om hvordan lover og forskrifter (gjeldende rett) skal forstås og praktiseres. Produktene omfatter rundskriv og tolkningsuttalelser på de rettsområdene Bufdir er gitt ansvar for forvaltning og tolkning av regelverk.

Bufdir er gitt ansvar for å tolke og forvalte barnevernloven. For barnelova, adopsjonsloven, familievernkantorloven, krisesenterloven, ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigingslova har Bufdir et tolknings- og forvalteransvar for de deler av lovene som faller inn under Bufdirs ansvarsområde¹.

Gjennomgang av relevante rettskilder og en analyse og vektning av rettskildene ved bruk av juridisk metode, ligger til grunn for innholdet i produktene.

Forløp

Kategorien «Forløp» kan benyttes der hovedfokuset er på hvem som skal gjøre hva i ulike faser av et forløp, ofte med tidsfrister.

Standardisert forløp er et faglig administrativt rammeverk med tidsplan og maler for gjennomføring og registrering av faglig innhold ved tjenesten(e). Standardisert forløp innebærer tydelige mål, som evalueres og tilpasses underveis, sammen med den det gjelder. Det skal sikre individuell tilpasning, medvirkning, dokumentasjon, riktige vurderinger til rett tid og sikre oppfølging. Med andre ord er standardisert forløp et rammeverk som skal sikre at tjenestene leverer gode og forsvarlige tiltak basert på den beste kunnskapen vi har, og i tråd med lov og regelverk.

Et eksempel på et slikt forløp er forløp i barnevernsinstitusjoner som gjelder for alle statlige, private og kommunale institusjoner². Gjennom operasjonalisering av arbeidsoppgaver, aktiviteter og samarbeid med eksterne aktører legges det til rette for felles forståelse og utøvelse av elementer vi vet er viktige under barnets opphold på institusjon, og som dermed vil øke kvaliteten på tjenesten.

Veiledere

Veiledere er en samlebetegnelse for publikasjoner som tidligere ble utgitt som håndbok, faglige veiledere og lignende. Produktene kan være svært forskjellige både i formål, utforming, utviklingsprosess og metode. Det er mindre strenge krav til metoden enn for kunnskapsbaserte

¹ [instruks-for-okonomi-og-virksohmetsstyring-i-barne-ungdoms-og-familiedirektoratet-002.pdf](https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005700) (regjeringen.no)

² <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005700>

retningslinjer og faglige råd. I 2022 publiserte Bufdir Nasjonal veileder om veiledning av ansatte i barnevernstjenestene og barnevernsinstitusjonene³.

Digitalisering

Teknologiens høye utviklingstakt og utbredelse åpner for nye muligheter til å utvikle både virksomheten og våre tjenester. Det er store forventninger til at dialog og informasjonsformidling kan skje digitalt, både til innbyggere, sektoren og andre samarbeidspartnere.

Et eksempel på en slik utvikling av digitale innbyggerrettede tjenester, er videreutviklingen av digitalt støttet mekling og den digitale foreldresamarbeidsavtalen. I 2022 startet vi utviklingen av en løsning for digital timebestilling og digital differensiering ved begjæring om mekling, som skal testes i 2023.

Vårt nettsted bufdir.no spiller en sentral rolle i virksomhetens digitale satsinger og tilstedeværelse, og har fått nytt og mer brukerorientert design, og funksjonalitet. I løpet av året har det vært om lag fire millioner besøk på bufdir.no. For fosterhjem.no nådde vi målet om økt antall påmeldinger og kurs: totalt 4000 påmeldinger til informasjonsmøter, noe som tilsvarer en sterk økning på 55 prosent, sammenlignet med 2021. Dette gir forbedrede forutsetninger for å lykkes med fosterhjemsrekruttering.

Ung.no har fortsatt vekst i besøk og antall spørsmål. Med over 22 millioner besøk er tjenesten svært viktig for selvhjelp og livsmestring for ungdom. I 2022 har vi klart å redusere den gjennomsnittlige svartiden på spørsmål til 1,7 dager, fra 2 dager i 2021. Gjennom DigiUng programmet har ung.no en fremtredende oppgave i å hjelpe ungdom til å finne svar og finne frem til riktige hjelpetjenester, på tvers av sektorer.

Gjennom barnevernfaglig kvalitetssystem (BFK) tilbys kommunalt barnevern en digital struktur for støtte til prosesser og tilgang til oppdatert faglig og juridisk innhold. I 2022 har BFK blitt ferdigstilt og innlemmet i nye IKT-systemer. Disse systemene er nå under utrulling i kommunene, og for 2023 er målsettingen at 100 kommuner har tatt i bruk nytt IKT-system. Med nye og oppdaterte arbeidsverktøy kan de kommunale barneverntjenestene bruke mer av tiden sin på barn og familier.

Med teknologiske muligheter kommer også et endret teknologisk utfordringsbilde. Det er nye krav til sikkerhet og tilgjengelighet. Bufdir har arbeidet med digital sikkerhet og har etablert nye avtaler for sikker drift av våre informasjonssystemer. Dette arbeidet fortsetter i 2023, og stiller nye krav til vår kompetanse. Også arbeidet med universell utforming av våre nettsatsinger vil fortsette, og krever oppmerksomhet i året som kommer. Nye krav som WCAG 2.1 og GDPR legger føringer for verktøyene vi bruker som støtte til arbeidet med netjtjenester. I 2023 må vi derfor finne alternativer til tjenester som Google Analytics (analyseverktøy) og YouTube (videoleverandør).

Vi produserer data og kunnskap gjennom virksomhetens egne fagsystemer, og gjennom våre digitale verktøy på nett. Sammen med nye IKT-systemer til kommunene kommer også automatisk innrapportering til et sentralt barnevernregister. Vi har store forventninger til hvordan våre data kan bidra til bedre kunnskapsgrunnlag og styringsinformasjon for hele sektoren.

³ [Officemal, Bufdir, rapport](#)

3.2 Familie og oppvekst

Mål i tildelingsbrevet

- Flere barn skal høres i forbindelse med mekling
- Flere foreldre som vurderer å reise sak for retten inngår avtaler
- Flere foreldre skal få tilbud om foreldrestøtte
- I større grad forebygge og avdekke volds- og overgrepssaker mot barn og ungdom
- Øke deltakelsen i sosiale aktiviteter blant barn som vokser opp i lavinntektsfamilier

De aller fleste barn som vokser opp i Norge, lever under gode oppvekstvilkår. Tall fra Ungdata viser at 85 prosent av barn i ungdomsskolealder er fornøyd⁴, eller svært fornøyd, med foreldrene sine. Dette har vært stabilt over flere år og indikerer at de aller fleste har gode og trygge relasjoner til foreldrene. Over 80 prosent fullfører videregående opplæring⁵ og over halvparten av barn og unge deltar aktivt i en organisasjon eller idrett på fritiden.

Det er foreldrenes ansvar å sørge for at barna har en trygg og god oppvekst. Samfunnets ansvar er å følge med og bistå der det er behov for det. De primære tjenestene i kommunal regi skal sørge for at barns utvikling følges opp i barnehage og skole, gjennom helsestasjon og skolehelsetjenesten. Der foreldre av ulike årsaker trenger hjelp, er barnevernet en sentral og viktig tjeneste

Alle barn har rettigheter, og flere av dem er nedfelt i Grunnloven og FNs Barnekonvensjon. Grunnlovens paragraf 104 stadfester barns menneskeverd og medbestemmelsesrett. Barn har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv. Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Bestemmelsen bygger på sentrale bestemmelser i FNs barnekonvensjon, som rett til ikke-diskriminering, at barnets beste skal legges til grunn, retten til liv og utvikling, og barnets rett til å bli hørt. Disse rettighetene skal være et utgangspunkt for tjenestene som stat og kommune yter overfor barn og unge.

Noen barn og familier har utfordrende liv. 11,3 prosent av barn i Norge vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt (Normann og Epland, 2023). Å leve med vedvarende bekymring for hvordan hverdagen skal løses, kan forringe omsorgen for barn. Barn som vokser opp i lavinntekt har økt risiko for sosialt utenforskap, og for selv å havne i lavinnteksgruppen som voksne. Barn og unge som lever i familier med vedvarende høy konflikt mellom foreldre, eller der det forekommer ulike former av vold, kan få hemmet sin utvikling og i ytterste konsekvens falle utenfor samfunnet.

En av de viktigste oppgavene for kommunal og statlig virksomhet er å gi barn og unge mulighet til å utvikle sitt potensial, slik at de klarer seg bra i samfunnet. Et solid kunnskapsgrunnlag viser at tidlig og koordinert hjelp kan bidra til å bistå familier, slik at barna får en god nok oppvekst. Her er de nye samordningsbestemmelsene viktige. Bestemmelsene ble innført fra 1. august 2022.

Felles for tjenestene samfunnet yter, er at de skal bidra til å beskytte barn, forebygge vansker og sikre barns rettigheter. Samfunnet skal ta vare på barn når foreldre ikke makter å gi god nok omsorg. Det gjøres på ulike nivåer og med forskjellige virkemidler, som beskrives under.

⁴ [Finn Ungdata-tall for ungdomsskolen - Ungdata](#)

⁵ [Gjennomføring i videregående opplæring \(ssb.no\)](#)

3.2.1 Tidlig og samordnet innsats for barn og unge

Desto tidligere behovet for hjelp i familien eller til barnet blir adressert, desto større er muligheten at barnets omsorgsbetingelser og utvikling kan bedres. Små barn har dårlig tid. Hjernen utvikles raskt, og for sen hjelp kan føre til i at utviklingen hemmes. Tidlig innsats kan være avgjørende og bidra til at vansker ikke eskalerer. Mye innsats legges i nettopp å komme tidlig inn.

Barnevernreformen presiserer kommunenes ansvar for å komme tidlig inn med tiltak. Ansvaret er styrket gjennom en plikt til å vedta en plan på tvers av sektorene i kommunen for forebygging av omsorgssvikt og eskalering av atferdsvansker. Planer for forebygging, samt tiltak og innsatser som kan bidra, fordrer kompetanse til å avdekke og avhjelpe vansker.

Bufdir er i dialog med statsforvalterne om forventninger til planen og har bidratt med flere innlegg om tematikken i samlinger for kommunene i regi av embetene. Direktoratet erfarer at kommunene i noe ulik grad, takt og form har grepet fatt i barnevernsreformens nye plikter og forventninger, og i stor grad ønsker videre veiledning eller anbefalinger om hvordan ambisjonene i reformen kan og bør implementeres på kommunenivå.

Samarbeid om utsatte barn og unge

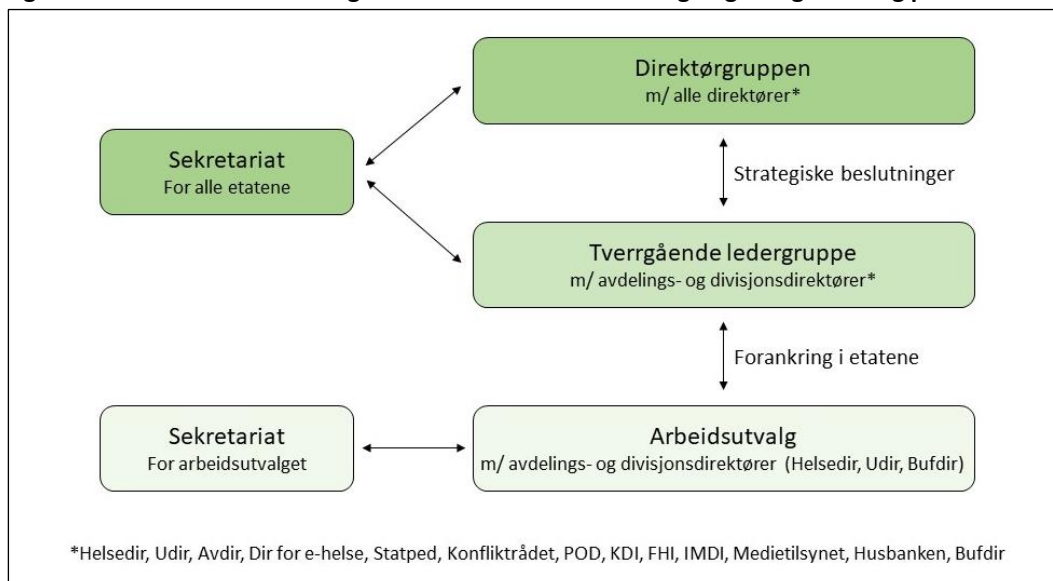
De nye samarbeidsbestemmelsene legger til rette for at oppfølgingen av utsatte barn og unge og familiene deres blir bedre koordinert mellom velferdstjenestene. Arbeids- og velferdsdirektoratet, Bufdir, Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en veileder som forklarer og utdyper lovendringene, og kan fungere som et praktisk hjelpemiddel for tjenestene.

Departementenes initiativ til samordning for utsatte barn og unge gjennom Kjernegruppearbeidet, styrker arbeidet med koordinerte tjenester ytterligere. På direktoratsnivå koordinerer og leder Bufdir et samarbeid med 13 direktorater, etater, tilsyn og institutt (Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Direktoratet for e-helse, Statped, Konfliktrådet, Politidirektoratet, Kriminalomsorgsdirektoratet, Folkehelseinstituttet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Husbanken og Medietilsynet).

Det er forventninger om at samarbeidet skal gi bedre koordinerte tiltak og innsatser. Barn, unge og familiene deres skal få nødvendig hjelp og oppfølging, uavhengig av hvilken tjeneste eller forvaltningsnivå som er ansvarlig.

Samarbeidet skal fremme tverrsektorielt samarbeid på etatsnivå. I 2022 ble det etablert en struktur for samordning (se figur 2).

Figur 2: Struktur for samordning ved saker om utsatte barn og unge. Organisering på etatsnivå.

Figurbeskrivelse: Figur 2 viser strukturen for hvordan etatene har organisert samarbeidet for departementenes kjernegruppe for utsatte barn og unge. Direktørene for etatene tar de strategiske beslutningene, og en tverrgående ledergruppe fra alle etatene skal blant annet sørge for forankring og fremdrift i egen organisasjon. Helsedir, Udir og Bufdir utgjør et arbeidsutvalg som forbereder saker og har kontakten med BFD. I tillegg er det opprettet et sekretariat med deltakelse fra alle etatene, og et sekretariat for arbeidsutvalget med de tre direktoratene.

3.2.2 Foreldrestøtte og samlivstiltak

Mål 1 flere foreldre skal få tilbud om foreldrestøtte

○ Styringsparameter: Tilskuddsordningen til foreldrestøtte

Mange foreldre kan ha behov for hjelp og støtte for å ivareta barna sine. Når foreldre har behov for hjelp, skal kommunale og statlige tjenester bidra til at foreldre får hjelp til å mestre hverdagen. Det kan være vanskelig å avdekke hjelpebehov. Helsestasjoner, barnehager og skoler bør ha kompetanse i å avdekke behov for hjelp, og ha mulighet til å bidra.

God hjelp er basert på kunnskap om hva som hjelper for ulike vansker. For å legge til rette for bruk av gode, kunnskapsbaserte tiltak har Bufdir jobbet med ulike innsatser. Det er tiltak som digitale oversikter og digitale tjenester, tilskudd som stimulerer til å igangsette foreldrestøttende tiltak, direkte foreldreveiledning og hjelpetiltak i barnevernet. Under er de ulike tiltakene beskrevet.

Digitale ressurser og tilbud

Bufdir har utviklet en digital fagstøtte om foreldrestøtte til kommunene. Fagstøtten gir oversikt over hvilke kunnskapsbaserte foreldreveiledningsprogrammer som finnes, og hvilke vansker de er rettet mot. Nettressursen ble lansert sommeren 2021. Den er innrettet slik at den også gir bistand til de som søker informasjon om hva som kan være barnets eller familiens vansker. På denne måten gir nettressursen informasjon om hvordan barns og familiers vansker kan komme til uttrykk, i tillegg til kunnskap om hva som kan være god hjelp. Nettsidene om foreldrestøtte har siden lanseringen juni 2021 hatt om lag 56 000 unike sidevisninger hvorav 40 000 i 2022. Det er planlagt en kampanje for å gjøre den kjent i kommunene i løpet av våren 2023.

Foreldrehverdag.no og digitalt Godt samlivskurs

Foreldrehverdag.no er en vellykket nettressurs, som gir kvalitetssikret informasjon til foreldre med barn i ulike aldre. Nettsiden er et godt supplement for foreldre som ikke oppsøker veiledning i grupper, kurs eller i familievernet. Det har vært ønskelig å øke andelen besøk fra menn på foreldrehverdag.no. Etter kampanjer de to siste årene har andelen økt fra 14 til 35 prosent.

Foreldrehverdag lanserte i 2020 en foreldrestiltest som har vært svært vellykket. I 2022 startet Bufdir arbeidet med en ny test om foreldres trygghet i foreldrerollen. Den vil bli lansert i 2023. Målet med testene er at foreldre skal reflektere over egen foreldrepraksis og bli tryggere i foreldrerollen. Foreldrestiltesten brukes nå også av flere terapeuter i det kliniske arbeidet i familieverntjenesten.

I forbindelse med krigen i Ukraina er det produsert en artikkel om å “Snakke med barn om krig”.

- Antall besøk i 2022 var ca. 800 000. Foreldrehverdag har hatt en økning i antall besøk på 200 prosent fra 2019 - 2021
- Foreldrehverdag utgjør nesten en fjerdedel av alle besøk på Bufdir.no.
- Andelen menn som bruker Foreldrehverdag har økt fra ca. 10 – 35 prosent
- Antall brukere i utvalgte grupper (etniske minoriteter) har økt
- Antall fagfolk som kjenner tjenesten og anbefaler/bruker den i møtet med foreldre har økt
- Mer enn 71 000 følgere på Facebook

Tilskuddsordning til foreldrestøttende arbeid i kommunene

Tilskuddsordning til foreldrestøttende arbeid er et viktig virkemiddel for å stimulere til bruk av kunnskapsbaserte metoder i kommuner og frivilligheten. For 2022 ble det bevilget om lag 36,4 mill. kroner til tilskuddsordningen. Ettersom de fleste midlene var bundet opp i tidligere års tildelinger, ble ikke ordningen utlyst for 2022. De disponible midlene ble i stedet fordelt ved å styrke gode tiltak som hadde blitt innvilget, men med redusert tilskuddsbeløp tidligere år. Til sammen mottok 92 tiltak støtte i 2022.

I 2022 fikk Bufdir gjennomført en kartlegging av omfang og type foreldrestøtte i frivillig sektor⁶. Den viser at frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i det foreldrestøttende arbeidet. De møter foreldre som offentlige tjenester ikke alltid klarer å nå, og utgjør en sentral del av det universelle tilbudet. Kartleggingen viser at frivillig sektor tilbyr i større grad erfaringsbaserte og «praktiske» tilbud, kommunene gir i større grad kunnskapsbaserte foreldreveiledningsprogram.

Undersøkelsen viser at de frivillige organisasjonene er i kontakt med alle typer familier og foreldre og at flere organisasjoner og trossamfunn også tilbyr hjelp til foreldre som har større utfordringer i foreldrerollen. De frivillige (ulønnede) utgjør en viktig del av arbeidet som gjøres. Både blant frivillige/ideelle organisasjoner (63 prosent) og trossamfunn (75 prosent) er det frivillige som gjør størsteparten av det foreldrestøttende arbeidet. Disse tilbyr i liten grad de kunnskapsbaserte metodene, men kan henvise til tilbud i kommunene de samarbeider med.

Det er et mål at foreldrestøtte i regi av frivillige organisasjoner videreutvikles og spres til større deler av landet. Bufdir har etablert et dialogforum for frivillige organisasjoner som driver med

⁶ https://www.bufdir.no/Familie/Status_foreldrestottestrategien/

foreldrestøtte, og planlegger for å styrke informasjons- og materiell delingen for frivillige organisasjoner og trossamfunn.

S 1. Tilskuddsordningen til foreldrestøtte

Resultatkrav: tilskuddsordning som bygger på oppdatert kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilde
Se tekst over.

Innsatser for å kunne tilby foreldreveiledning til flere foreldre

Foreldreveiledningsprogrammet ICDP har stor utbredelse i Norge. Spisskompetansemiljøet foreldrestøtte og forebygging i familievernnet har nasjonalt ansvar for implementering og oppfølging av foreldreveiledningen ICDP. I 2022 har de etablert en digital ressursportal og et sertifiseringsregister for veiledere med 1300 brukere ved utgangen av 2022. Det er over 4000 sertifiserte ICDP veiledere i Norge. Det nye sertifiseringsregisteret vil gi bedre oversikt over hvor mange som er aktive. I 2022 ble det sertifisert 343 nye ICDP-veiledere i Norge.

For å styrke at ulike foreldregupper kan få god foreldreveiledning og støtte, har SKM foreldrestøtte og forebygging videreutviklet foreldreveiledningsprogrammet ICDP på følgende måter:

1. Opplæring av ansatte på krisesentre, slik at foreldre kan få god foreldreveiledning når de bor på sentrene og i reetableringsfasen etter oppholdet
2. Videreutvikling av pilot for foreldreveiledning til foreldre med ungdom
3. Opplæring og videreutvikling av foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet
4. Kunnskap om og utvikling av digital tilpasset foreldreveiledning
5. Opplæring til helsepersonell og kommunalt ansatte i opplæringsprogrammet tidlig inn, slik at flere kan oppdage utsatte gravide og småbarnsfamilier.

Foreldreveiledning til foreldre i fengsel

Bufdir, Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) og Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS) har vurdert et samarbeid mellom familievern tjenesten og Kriminalomsorgen. For å kartlegge behovet, gjennomførte KDI og Bufdir en spørreundersøkelse.⁷ Resultatene viser at mange foreldre som var innsatte i norske fengsler opplever at relasjonen til barna er vanskelig. Undersøkelsen gir indikasjoner på at foreldre i fengsel har et stort behov for rådgivning og terapi som familievernnet kan tilby. Mer forebygging og styrking av hjelp til foreldre som sitter i fengsel, kan spare samfunnet for omfattende utgifter knyttet til framtidig barnevern, rusbehandling, psykiatri og utgifter i justissektoren. Rapporten gir en rekke anbefalinger, blant annet tilrettelagt informasjon for innsatte og deres barn om foreldrestøttende tiltak og om familievernets tjenester.

Sammen på vei (tidligere Familie for første gang)

“Sammen på vei” er et kunnskapsbasert program som retter seg mot førstegangsgravide i vanskelige livssituasjoner.

⁷ Barneansvarligordningen ble opprettet i 2015 for å sikre at barns rett til samvær skulle vektlegges særlig under gjennomføring av straffereaksjonen, og legge til rette for at barns møte med kriminalomsorgen skulle oppleves så positivt som mulig.

I 2022 utvidet Bufdir programmet ytterligere. Programmet implementeres nå i fem geografiske utprøvningsområder og omfatter totalt 33 kommuner og fem bydeler i Oslo kommune. Frem til utgangen av 2022 har 475 personer blitt inkludert i programmet.

Alle Sammen på vei-teamene har gjennomført planlagt opplæring i løpet av året og det er opprettet lokale råd i alle utprøvningsområdene. Programmet fikk egen nettside i juni 2022 og den forbindelse et nytt navn.

Familieråd

Familieråd i oppvekstsektoren tilbys i flere kommuner. Bruk av familieråd i andre tjenester løser ofte saker på et lavere nivå, og fører sannsynligvis til at «riktigere» saker håndteres av barnevernet. Familierådet initieres av for eksempel helsestasjon, PPT, jordmortjenesten, helsesykepleiere, skole og BUP. Flere kommuner som benytter familieråd ut over saker i barnevernet, har ansatt egne familierådscoordinatorer i kommunen. I disse kommunene får familiene hjelp uten å ha vært i kontakt med barnevernstjenesten⁸.

Kommunene Halden, Frogn, Modum, Færder, Kongsberg, Larvik, Kristiansand og Bergen benytter familieråd⁹ på oppvekstfeltet. I situasjoner der familierådsmodellen er benyttet i forbindelse med utfordringer på skolen og for hele klasser, har mange barn vært involvert. Frogn kommune, for eksempel, gjennomførte et foreldreråd som berørte til sammen 150 elever.

3.2.3 Familievern

Mål 2 flere barn skal høres i forbindelse med mekling

- **Styringsparameter: andelen barn som høres i mekling**

Mål 3 flere foreldre som vurderer å reise sak for retten inngår avtaler

- **Styringsparameter: andel avtaleinngåelser i meklingsaker**
- **Styringsparameter: tilbud og støtte til foreldre i høykonflikt**

Foreldre får hjelp til å gi god omsorg og løse konflikter

Familievernets samfunnsoppgave er å forebygge og avhjelpe relasjonelle vansker i familien og å styrke barns oppvekstvilkår.

Familievernets tilbud strekker seg fra par- og familierapi, støtte, rådgivning og veiledning, til obligatorisk mekling ved brudd. Det tilbys også kurs til barn, unge og foreldre. Mange familier etterspør familievernets tjenester. Fordi kompleksiteten i sakene blir stadig større, utfordres kapasiteten.

Med unntak av obligatorisk mekling, er familievernet en frivillig lavterskeltjeneste.

Familieverntjenesten gir befolkningen i Norge en unik mulighet til å hjelpe familier til å gi god omsorg for barna sine og til å forsøke å løse konflikter på et tidlig tidspunkt. Samtidig er det en utfordring at familievernet har lite eller ingen forkunnskap om de som oppsøker tjenesten. Det kan innebære at familier som lever med problematikk knyttet til vold, rus eller psykisk helse, oppsøker

⁸ Familieråd på oppvekstfeltet registreres ikke i BIRK, så Bufdir har ikke tall på hvor mange familieråd som er avholdt.

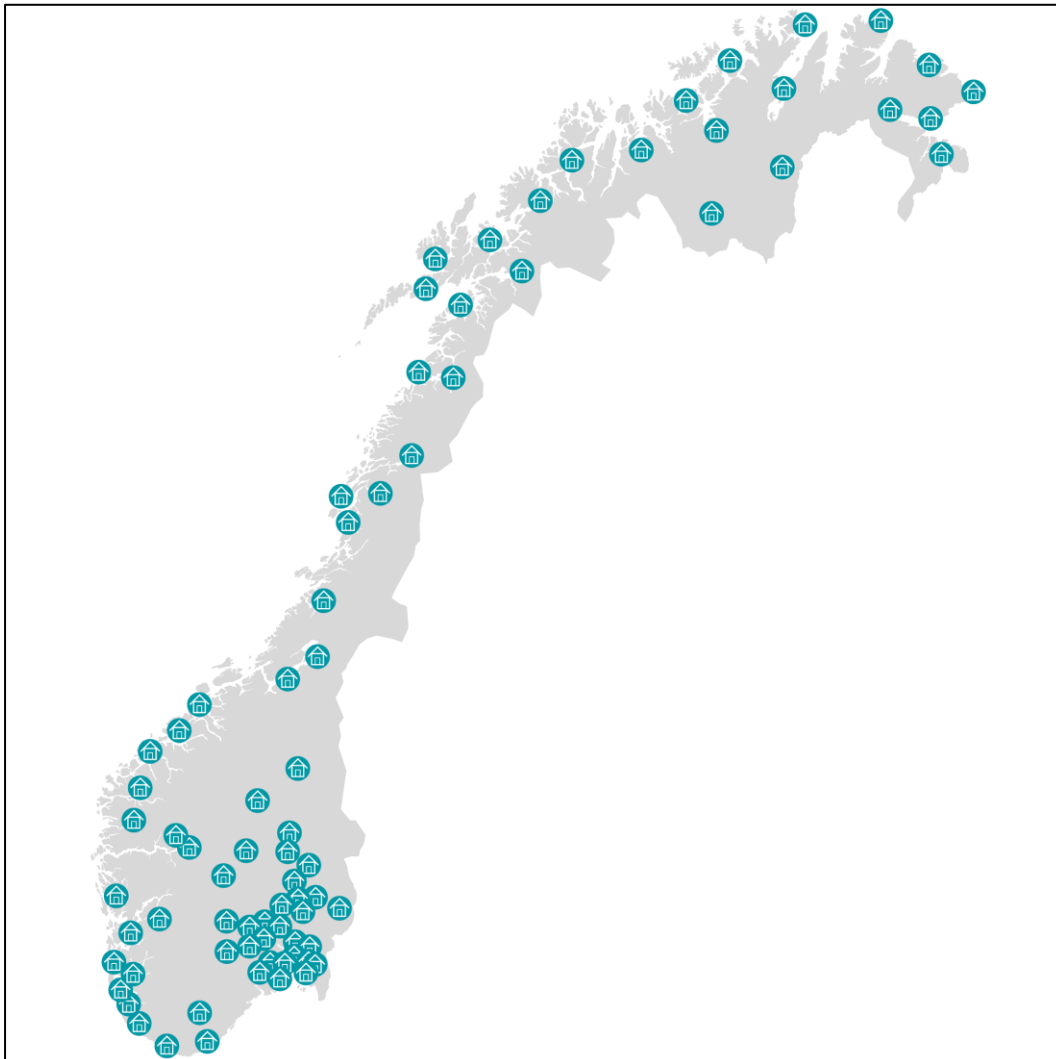
⁹ Les mer om familieråd i barnevernstjenesten på side 64.

familieverntjenesten uten at viktige utfordringer avdekkes i forkant. I noen tilfeller vil det derfor ikke være forsvarlig for familievernnet å gi et tilbud til familiene.

Likeverdig tjenestetilbud

Familievernnet skal gi et likeverdig tilbud. Et likeverdig tilbud innebærer at tjenestene skal være av god kvalitet, at tjenesten skal være geografisk tilgjengelig, at det er god kapasitet og at tilbudet er like godt tilrettelagt for ulike grupper. For å oppnå likeverdige tjenester må familievernkontorene ha god geografisk dekningsgrad. Som figur 3 viser, følger plasseringen av familievernkontorene i store trekk befolkningsfordelingen i Norge. Tilbudene må tilpasses behovene til den enkelte familie.

Figur 3: Plassering av familievernkontorene

Figurbeskrivelse: Figur 3 viser et norgeskart med plassering av alle familievernkontorene. Det er flest familievernkontor på Østlandet.

Forskning viser at kjennskap til familievernnet varierer i befolkningen og at noen deler av befolkningen oppsøker og bruker tjenesten i større grad enn andre (NOU 2019: 20). På oppdrag fra Bufdir gjennomfører NOVA (2020-2023), ved OsloMet, et forskningsprosjekt, «Familievernnet – likeverdig tjenestetilbud til en mangfoldig befolkning». Sammen med tidligere forskning på feltet, viser prosjektet blant annet at deler av befolkningen har lav kjennskap både om familievernnet og de ulike tilbudene. Styrking av mangfoldskompetanse i familievernnet vil prioriteres fremover.

I utviklingen av kvaliteten i tjenesten, er beskrevne forløp i tilbudene et utgangspunkt for flere tilbud. I 2022 utviklet og piloterte spisskompetansemiljøet for foreldreoppfølging etter omsorgsovertakelse et standardisert forløp. Foreldre som har fulgt forløpet, har gitt gode tilbakemeldinger. Tilbudet skal implementeres på nasjonalt nivå i 2023. Region øst fikk i oppdrag å utarbeide struktur for forløp i par- og familierapi i 2022. Forslag til modell for parterapi er levert, og arbeidet vil fortsette i 2023. Etter planen skal det gis nasjonal opplæring i forløpet i 2023.

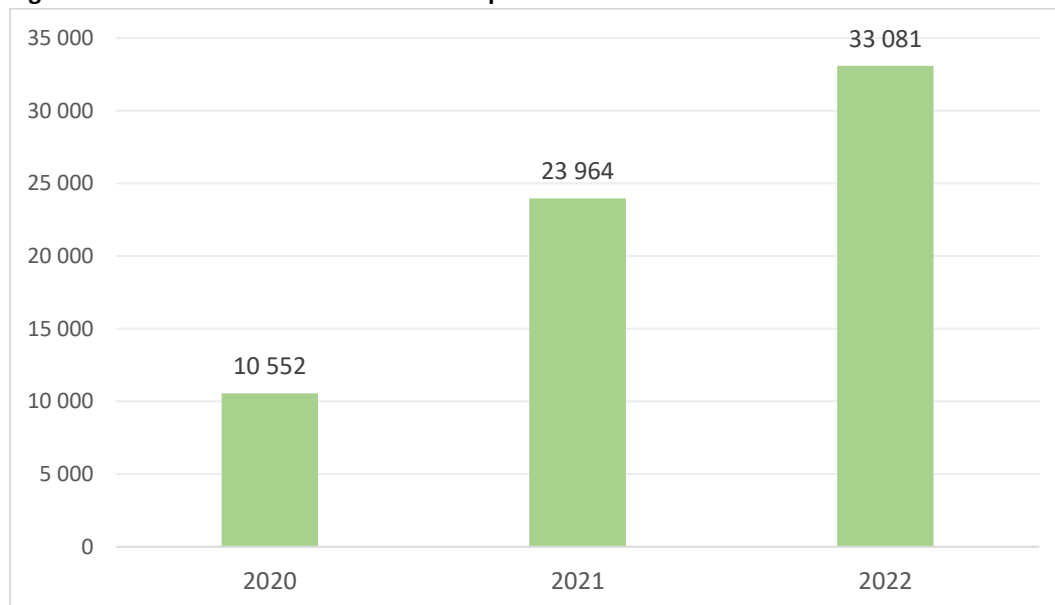
Arbeid for å øke kjennskapen

Det er viktig å øke kjennskapen til familievernets forebyggende tilbud. Hovedbudskapet i informasjonsarbeidet er at vedvarende konflikter i familien er skadelige for barn, og at det finnes gratis hjelp hos familievernet. Mange av familievernets terapeuter deler faglige råd i aviser og magasiner, i tillegg til at det pågår annonsering for familievernets kurs og terapitilbud i sosiale medier og andre kanaler. I 2022 ble det gjennomført en større kampanje: «Det hjelper å snakke om det», med filmer og annonsering i sosiale medier og aviser. Kampanjene har nådd ut til 388 986 unike foreldre av en total målgruppestørrelse på ca. 730 000 mennesker. Dette gir en dekningsgrad på rundt 73 prosent. Kampanjene har gitt totalt 53 642 klikk til familievernets nettside. En viktig del av kjennsvarsarbeidet er kjøp av søkeord relatert til «familievern» og «problemer i parforholdet» på google. Vi ser også økning i antall følgere på Facebook og i søk etter familievernet på google. I 2022 har familievernet fått nye nettsider, samt lansert en podkast som heter «Hvordan går det hjemme?».

Digital utvikling og fagsystem

Tilbud om digitale tjenester er et viktig bidrag for å kunne gi likeverdige tjenester. Brukernes etterspørsel etter digitale løsninger er økende. Bruk av den digitale foreldresamarbeidsavtalen har hatt en jevn økning etter lanseringen.

Figur 4: Bruk av foreldresamarbeidsavtaler per år. 2020-2022.

Figurbeskrivelse: Figur 4 viser sterk økning i bruk av foreldresamarbeidsavtaler de siste tre årene. Foreldresamarbeidsavtaler ble brukt 10552 ganger i 2020, 23964 ganger i 2021 og 33081 ganger i 2022.

Kilde: Google Analytics / bufdir.no

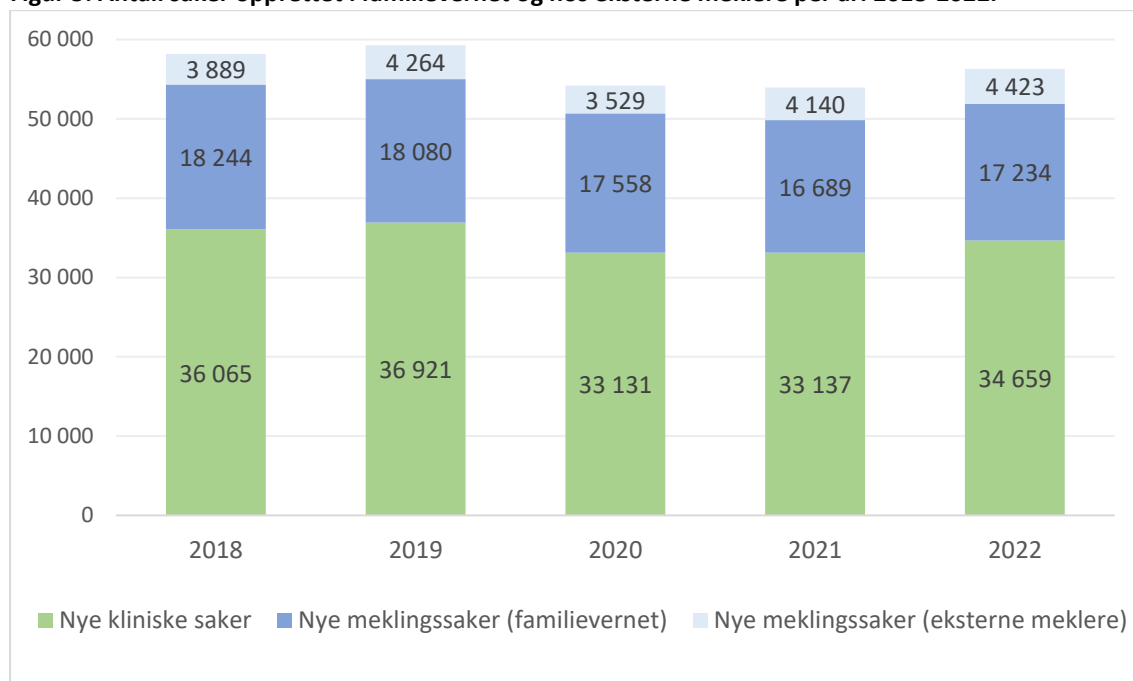
Som en videreutvikling av konseptet “digitalt støttet mekling” og den digitale foreldresamarbeidsavtalen, ble det i 2022 igangsatt utvikling av digital timebestilling og digital differensiering ved begjæring om mekling. Prosjektet skal piloteres ved fem utvalgte kontorer i løpet av våren 2023.

I 2022 har lansering av ny kalender i FADO vært en viktig leveranse både for digital timebestilling og for styring av arbeidsdagen i tjenesten.

Hvor mange tok kontakt med familievernnet i 2022?

Antall familier som søker hjelp i familievernnet øker. Over 50 000 familier fikk tilbud om mekling eller terapi i familievernnet. Til tross for økning siden 2020, er antallet fortsatt noe lavere enn i 2019. Det er lokale variasjoner, og kontorene i de store byene merker pågangen sterkest.

Figur 5: Antall saker opprettet i familievernnet og hos eksterne meklere per år. 2018-2022.

Figurbeskrivelse: Figur 5 viser et stolpediagram med antall nye kliniske saker i familievernnet, samt antall nye meklingsaker i familievernnet og hos eksterne meklere for årene 2018 til 2022. I alle år er antall nye kliniske saker cirka dobbelt så høy som antall nye meklingsaker i familievernnet og familievernnet har cirka fire ganger så mange nye meklingsaker som eksterne meklere. I 2022 er antall nye kliniske saker i familievernnet 34659, antall nye meklingsaker i familievernnet 17234 og antall nye meklingsaker hos eksterne meklere 4423.

Kilde: FADO

Det rapporteres fremdeles om at konfliktnivået mellom foreldre er høyere nå enn det var før pandemien.

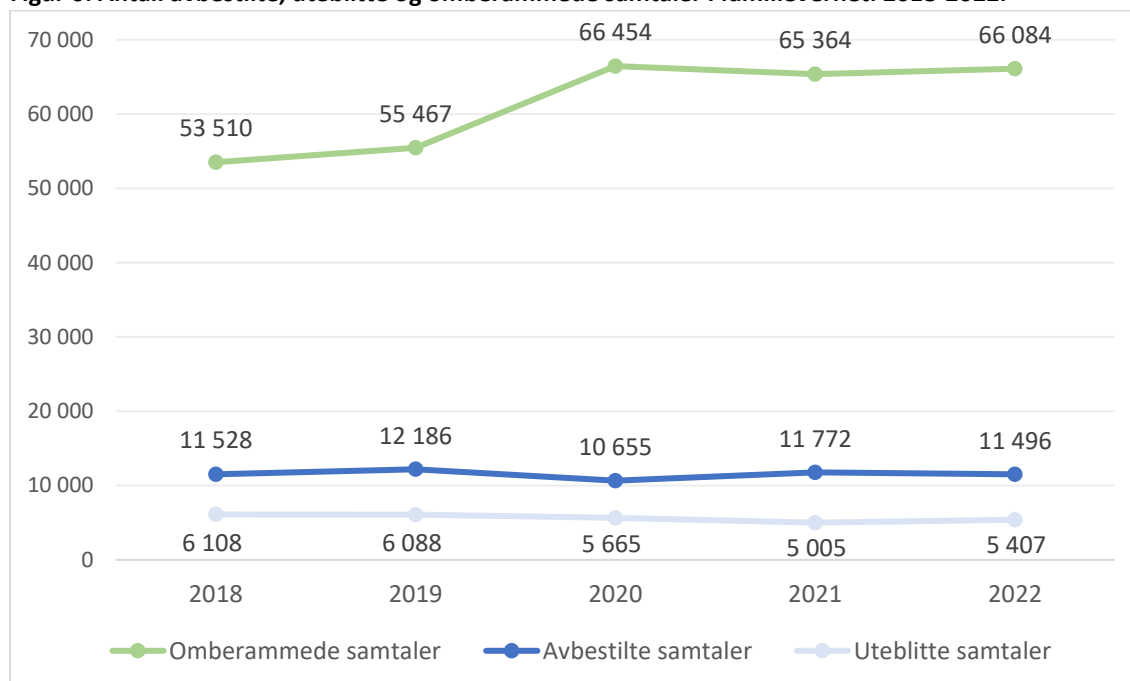
Alle foreldre med felles barn under 16 år må møte til mekling i forbindelse med samlivsbrudd og separasjon. Som figur 5 viser, har antall opprettede meklingsaker i familievernnet vært stabilt de siste årene. Det viser at antall brudd i familiene er relativt stabilt de siste fem årene, men med en liten nedgang fra 2019.

Antall saker med samvær med støttet tilsyn er økende. Tilsynene gjennomføres som oftest utenfor arbeidstid, noe som innebærer at oppdragene blir satt ut til eksterne tilsynspersoner.

Uteblivelse og omberamming

Uteblivelse og omberamming er en utfordring for effektiviteten i tjenesten. Figur 6 viser fordeling av antall avlyste, uteblitte og endrede avtaler per år for årene fra 2016 og frem til 2022. Det er en utfordring at timer avbestilles eller at omberammingene ofte kommer for sent til at timene kan benyttes av andre. Direktoratets vurderinger at det er et potensiale i å benytte ubenyttede timer. Tiltak som bidrar til økt fremmøte, vil bli vurdert.

Figur 6: Antall avbestilte, uteblitte og omberammede samtaler i familievernet. 2018-2022.

Figurbeskrivelse: Figur 6 viser tidslinjer med antall avbestilte, omberammede og uteblitte samtaler i årene 2018 til 2022. Mens antall avbestilte og uteblitte samtaler har holdt seg relativt stabil på rundt 11500 og 5600 samtaler, har antall omberammede samtaler økt kraftig fra i underkant av 55500 til rundt 66500 saker mellom 2019 og 2020, for så å holde seg på cirka 66000 samtaler. I 2022 er det 66084 omberammede samtaler, 11496 avbestilte samtaler og 5407 uteblitte samtaler.

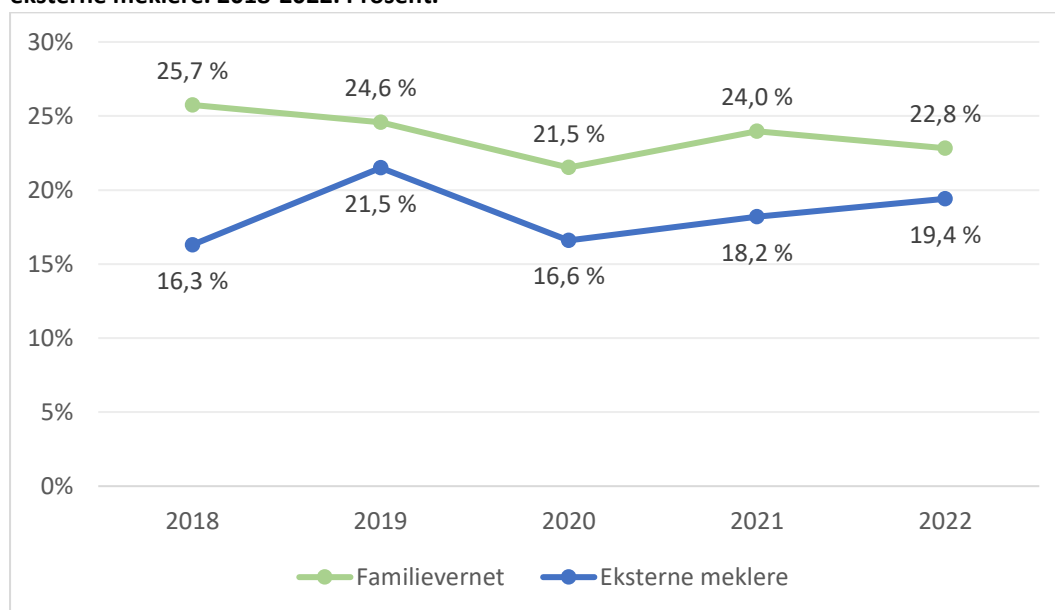
Kilde: FADO

Barns perspektiv skal komme frem i saker som gjelder dem

Barn har rett til å bli hørt og få si sin mening om hvordan de har det når foreldrene går fra hverandre. Brudd angår barn, og deres opplevelse av sin situasjon skal komme frem i saken. Foreldre er de nærmeste til å snakke med barna, men mekler kan hjelpe foreldrene med å snakke med barna. I andre situasjoner kan det være fint for barna å få et tilbud om å snakke med en mekler eller terapeut alene. Målet er å gi barna en opplevelse av at foreldrene forstår deres behov og at de blir tatt hensyn til. Aller viktigst er det at konflikten mellom foreldrene dempes.

Som figur 7 viser, har antall barn som blir hørt direkte av en mekler i forbindelse med foreldrenes mekling vært relativt stabilt de siste årene. I 2022 er det likevel noe lavere enn i 2021.

Figur 7: Andel barn 7-15 som har møtt til minst en samtale i avsluttede meklinger i familievernnet og hos eksterne meklere. 2018-2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figur 7 viser tidslinjer med andel barn i alderen 7 til 15 år som har møtt til minst en samtale i avsluttede meklinger i familievernnet eller hos eksterne meklere i årene 2018 til 2022. Andel barn varierer litt mellom årene, men ligger generelt høyere i familievernnet sammenlignet med eksterne meklere. I 2022 ligger familievernnet på 22,8 prosent og eksterne meklere på 19,4 prosent.

Kilde: FADO

Det er flere hensyn som må tas når en mekler skal snakke med barn. Å høre barn i forbindelse med foreldrenes mekling, forutsetter at foreldrene er enige om, og samtykker til, at barnet skal snakke med en mekler. Barnet må også selv ønske å delta og være modent nok. Mekler må vurdere om det er forsvarlig at barnet høres i saker med høyt konfliktnivå.

I flere år har det vært gjort en stor innsats for å styrke familievernets kompetanse i å snakke med barn. Spisskompetansemiljøet for barn og unge i familievernnet gir opplæring, bistand og veiledning i tjenesten. Spisskompetansemiljøet har ansvar for den systematiske kompetansehevingen i samtale med barn, både nasjonalt, regionalt og lokalt. I 2022 utviklet spisskompetansemiljøet en film og en brosjyre til barn, som skal til samtale på familievernkontoret i forbindelse med foreldrenes mekling. I 2023 skal spisskompetansemiljøet utarbeide forslag til et standardisert forløp for samtaler med barn, både i mekling og kliniske saker.

S 2. Andelen barn som høres i mekling

Resultatkrav: minimum 30 prosent av barn over syv år høres i forbindelse med mekling

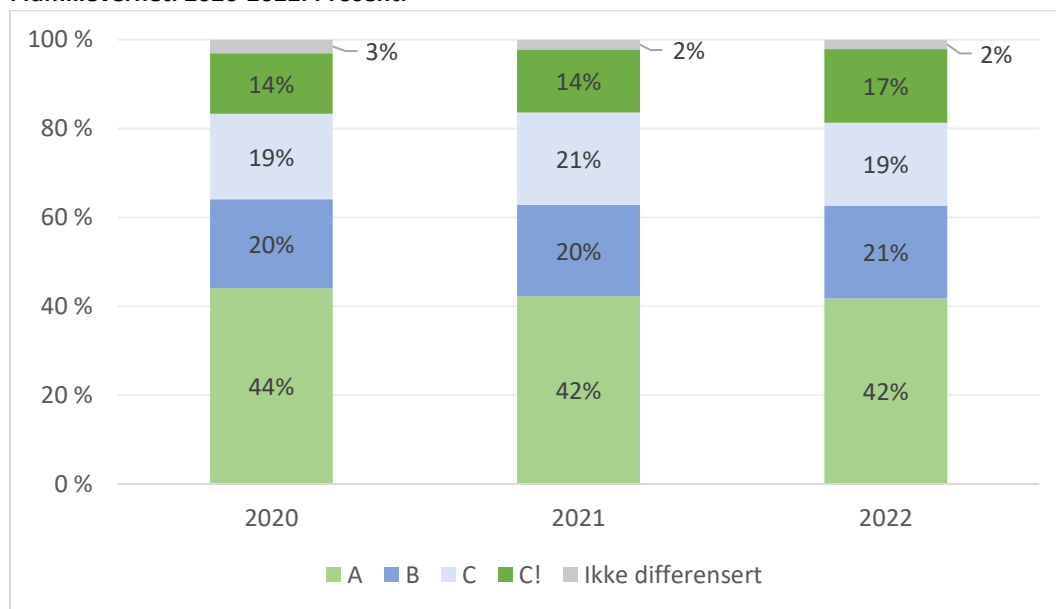
Se tekst over.

Mekling i familier med høykonflikt mellom foreldrene

Det er et mål at flere konflikter om foreldreansvar, bosted og samvær løses utenfor domstolene. Foreldre bør komme frem til gode avtaler for barna sine. For å kunne gi et bedre og utvidet tilbud til foreldre med høy konflikt, ble det i 2018 innført et verktøy for å differensiere foreldrenes konfliktnivå i forkant av meklingsene.

Figur 8 viser de ulike “meklingsløpene” lav konflikt (A), middels konflikt (B), høy konflikt (C) eller risikosaker (C!) foreldrene ble plassert i da de begjærte mekling. Tallene har vært relativt stabile de siste årene, med en hovedvekt på lav konflikt-saker. Samtidig ser vi en liten økning i andel risikosaker, fra 14 prosent i 2020 og 2021 til 17 prosent i 2022.

Figur 8: Andel ulike forløp blant avsluttede foreldretvist, samboerbrudd og separasjon/skilsmiss- meklinger i familievernet. 2020-2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figur 8 viser stablete stolpediagram med prosentvis fordeling av ulike forløp blant avsluttede meklinger med foreldretvist, samboerbrudd og separasjon eller skilsmiss for årene 2020 til 2022. Tallene er relativt stabile, med en hovedvekt på A-saker. Det er en liten økning i C!-saker, fra 14 prosent i 2020 og 2021 til 17 prosent i 2022. I 2022 er 42 prosent A-saker, 21 prosent B-saker, 19 prosent C-saker, 17 prosent C!-saker og to prosent ikke differensierte saker.

Kilde: FADO.

Samtidig med innføring av differensieringsverktøyet, ble det utviklet en modell for høykonflikt-mekling: “prosessmekling”. Målet er å tilrettelegge for en prosess som går over tid for de foreldre som trenger det mest. I prosessmekling tilbys foreldrene med høy konflikt to meklere, flere meklingstimer, individuelle samtaler og kurs som retter seg mot barnas behov. Metoden er tilrettelagt for å involvere barna på en trygg måte i meklingsprosessen.

I 2022 har over 5000 foreldrepar (37 prosent) benyttet seg av tilbudet om prosessmekling. 4090 foreldrepar benyttet to til fire timer og 1057 foreldrepar benyttet fem til syv timer.

I 2022 - 2023 ble det gjennomført en kartlegging av meklernes erfaring med og vurdering av prosessmekling. Justeringer vil bli foretatt i tråd med tilbakemeldingene på undersøkelsen. Det har vært en utfordring å få foreldre til å delta på minikurset, og det utvikles derfor nå en digital versjon som vil lanseres våren 2023.

Det er ønskelig, men ikke alltid mulig, å motivere foreldre som har en høy konflikt til å benytte seg av det frivillige meklingstilbudet. Den digitale informasjonen som er utviklet de siste årene kan ha “erstattet” noe av foreldrenes behov for de frivillige timene. Tjenesten uttrykker at foreldre er mer forberedt når de kommer til den første meklingstimen enn tidligere.

I 2022 ble en pilotversjon av modellen Sterke barn i to hjem (SB2H) testet ut. Dette er en resiliensorientert familierapi hvor skilte foreldre i vedvarende høy konflikt er målgruppen.

S 4. Tilbud og støtte til foreldre i høykonflikt

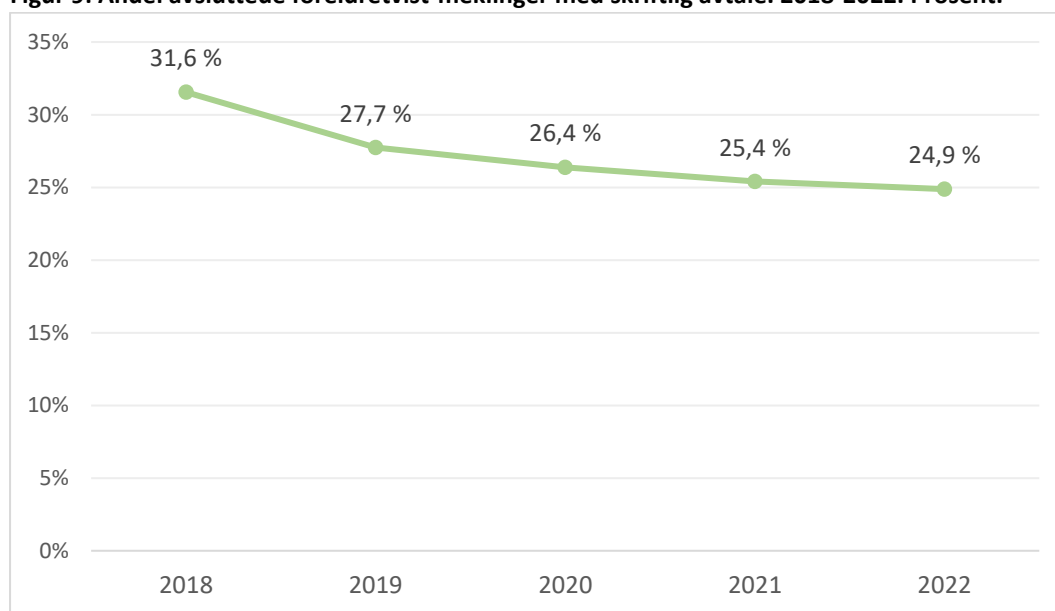
Resultatkrav: bedre håndtering av saker om samværshindring i familievernet, inkl. samarbeid med andre aktører

Se tekst over.

Inngåtte skriftlige avtaler

Det er en liten nedgang i antall inngåtte skriftlige avtaler der foreldre vurderer å ta saken til retten for å få avklart foreldreansvar, bosted og samvær for barna etter brudd.

Figur 9: Andel avsluttede foreldretvist-meklinger med skriftlig avtale. 2018-2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figur 9 viser en tidslinje med andel avsluttede foreldretvist-meklinger med skriftlig avtale fra 2018 til 2022. Det er en konstant nedgang fra 31,6 prosent i 2018 til 24,9 prosent i 2022.

Kilde: FADO

Det er krevende å nå målet om skriftlige avtaler av flere årsaker. Foreldre som går til retten for å få avgjort foreldreansvar, bosted og samvær har ofte vært i konflikt lenge. Én time mekling er sjelden tilstrekkelig for å komme frem til en avtale. Foreldrene har også vært til mekling før, og har en avtale som de ikke lenger er enige om eller som ikke overholdes. De ber derfor om en ny mekling for å få en ny meklingsattest slik at de kan gå til retten på ny.

Selv om foreldrene ikke signerer, vil bistand fra familievernet i mange saker bidra til å unngå ytterligere eskalering eller forverring av et krevende og konfliktfylt foreldresamarbeid. Erfaring i meklingsrommet viser også at mange foreldre, der konfliktnivået er håndterbart, ikke ønsker å signere avtalen i meklingen, men gjøre den ferdig hjemme. Noen foreldre velger å ha muntlige fremfor skriftlige avtaler.

Antall saker hvor foreldrene ved begjæring om mekling uttrykte at de ville bringe saken inn for retten var 5 257 i 2022. Til en sammenligning ble det reist 2592 foreldretvistsaker for domstolene i 2022. Dette gir en indikasjon på at flere av sakene løst i familievernnet.

S 3. Andel avtaleinngåelser i meklingsaker

Resultatkrav: minimum 35 prosent avtaler i saker der foreldre vurderer å reise sak for retten

Se tekst over.

Avdekking av vold i mekling og kliniske saker

Av alle meklingsaker i familievernnet, ble det avdekket vold i 1866 av 14 701 saker i 2022.¹⁰ Dette er 12,7 prosent og nesten nøyaktig samme nivå som i 2021.

I 1575 av de 5061 sakene hvor foreldrene ble plassert i forløpene høy konflikt eller risikoforløp har mekler registrert at det var voldsproblematikk i saken. Det er omtrent samme antall og andel som i 2021. Det ble sendt bekymringsmelding til barnevernet i 320 av alle de 14 723 avsluttede meklingsaker i familievernnet. Dette er omtrent samme nivå som i 2021. Blant de 27 559 avsluttede kliniske sakene ble det avdekket vold i 3587 saker (13 prosent).

Styrking av familievernnetts arbeid med vold

Vold kan forekomme i alle sakstyper innenfor familievernnetts tjenesteområde, og må være en del av grunnkompetansen til alle ansatte. I tråd med kompetansemodellen, arbeider SKM Vold og høykonflikt for å implementere en basiskompetanse for alle terapeuter, en nødvendig grad av handlingskompetanse hos alle terapeuter og kontor, samt behandlingskompetanse hos et utvalg av de ansatte. I 2022 har digital grunnopplæring om vold for familievernnet blitt videreført. Så langt har 400 terapeuter deltatt på grunnkurs del 1, og 300 terapeuter på del 2. Faglig fokus i grunnopplæring del 1 er forståelse av vold som fenomen, tematisering/avdekking av vold og arbeid for økt trygghet i familien. Del 2 går nærmere inn i familiedynamikk og skade på omsorgskapasitet, samt ivaretagelse av hjelper.

Som en del av arbeidet med å styrke og videreutvikle tjenestens kompetanse og tilbud, er opplæring og vedlikehold av metodikken «Enkel og effektiv aggresjonskontroll» (EEA) videreført i 2022. 150 terapeuter som allerede er opplært i metodikken mottar veiledning og oppfølging, mens 35 nye terapeuter har mottatt opplæring. Tilpasningen av, og opplæringen i EEA-metodikken, er et resultat av et samarbeid med Alternativ til Vold (ATV).

Barn som opplever brudd i foreldrekontakten

Arbeidet med utredningen av saker der det er brudd i foreldrekontakten har gitt nyttig innsikt i de komplekse og sammensatte problemstillingene som foreligger i disse sakene.¹¹ I mange av sakene er det ulike faktorer som bidrar sammen. Stans i samvær kan bli både langvarig og fastlåst. Brudd i kontakten mellom barnet og en av foreldrene kan oppstå spontant, men som oftest er det en konsekvens av at det har vært utfordringer i relasjonen mellom barnet og forelderen, og/eller høy konflikt mellom foreldrene over tid. For aktørene som skal hjelpe familier der det er stans i samvær, gjør kompleksiteten i sakene det vanskelig å avdekke hva som er årsaken.

¹⁰ Det registreres ikke voldsproblematikk for saker hos eksterne meklere.

¹¹ Rapport levert i september i samarbeide med Domstolsadministrasjonen og AV-Dir.

Bufdir vil jobbe videre med å vurdere og følge opp tiltakene som ble foreslått i rapporten. Spisskompetansemiljøet for barn og unge fikk i oppdrag i 2022 å revidere veilederen i saker hvor det er stans i samvær. Veilederen vil lanseres i 2023.

Utadrettet virksomhet, grupper og kurs

Kurs i familievernet 2022	Antall kurs	Antall deltakere
Hva med oss?-kurs	39	462
Fortsatt Foreldre-kurs i regi av familieverntjenesten	37	196
Sinnemestringsgrupper	108	30
Andre samlivsgrupper til foreldre	166	1 944
Andre grupper og kurs til foreldre (f.eks. grupper for foreldre fratatt omsorg for egne barn)	176	1 466
Kurs til kommunalt ansatte (f.eks. ICDP-veileder-opplæring)	87	1 473
Antall totalt	613	6 071

Mange foreldre tar imot tilbud om samlivskurs, foreldresamarbeidskurs og andre foreldrestøttetilbud fra familievernet. Familievernet har inngått samarbeidsavtaler med 171 kommunale barneverntjenester og helsestasjoner.

3.2.4 Ekteskapsloven

Bufdir er klageinstans for statsforvalterens vedtak i separasjon og skilsmisssaker, samt saker om anerkjennelse av utenlandske ekteskap og anerkjennelse av utenlandske skilsmisser og separasjoner.

I 2022 mottok Bufdir totalt 114 klagesaker i separasjon- og skilsmisssaker. Dette er en økning på 12 saker fra 2021.

§ 20 separasjon - 33 saker

§ 21 skilsmisse - 71 saker

§ 22 skilsmisse - 10 saker

Vi mottok ti klagesaker etter ekteskapsloven § 18a, hvorav fire var stedfortrederekteskap, tre var bigamiske ekteskap og to var ekteskap inngått med mindreårige. Ekteskapene ble inngått i henholdsvis Marokko, Afghanistan, Pakistan, Jordan, Palestina og Sør-Korea. En sak ble avvist som følge av manglende tilknytning til Norge på vigselstidspunktet.

Vi har videre mottatt fem saker om anerkjennelse av utenlandske skilsmisser, fra henholdsvis Egypt, Canada, Irak, Syria og Kenya.

3.2.5 Adopsjon

Hovedformålet med adopsjon er å sikre at barn som ikke kan bli tatt hånd om av sine biologiske foreldre, får et godt og varig hjem i en ny familie. Bufdirs ansvar er å tilrettelegge og sikre en trygg og sikker adopsjonsprosess, slik at adoptivbarnets rettigheter og behov blir ivaretatt.

Trenden er at det er færre utenlandsadopsjoner til Norge den senere tiden enn tidligere år. Siden 2018 har antallet utenlandsadopterte barn til Norge vært under 100. I 2022 ankom 45 barn fra utlandet til Norge, mot 62 barn i 2021.

Som sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1993 om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner, har Bufdir et overordnet ansvar for å sikre betryggende saksbehandling ved adopsjon over landegrensene. Adopsjoner skal være til barnets beste med respekt for barnets grunnleggende rettigheter. Bortføring av og handel med barn skal ikke finne sted.

I 2022 fornyet Bufdir formidlingstillatelser til å adoptere fra Colombia, Peru og Sør-Afrika. Vi avslø søknaden om fornyet formidlingstillatelse til å adoptere fra Vietnam. Denne er påklaget og til behandling i departementet.

I 2022 mottok vi flere nye oppdrag fra departementet om adopsjon, blant annet om å bistå med å følge opp anbefalinger om etteradopsjon på anmodning fra departementet. Videre fikk vi i oppdrag å utrede behovet for en gjennomgang av adopsjonssystemet for internasjonale adopsjoner til Norge og foreslå innretning på mulig gjennomgang av adopsjonssystemet. Arbeidet med dette oppdraget har vært omfattende og vi leverte våren 2022 en anbefaling om en ekstern granskning av utenlandsadopsjoner til Norge.

På grunn av mange oppdrag og et stort behov for bistand til departementet, i tillegg til håndtering av våre løpende ansvarsoppgaver på adopsjonsfeltet, har vi ikke klart å levere svar på deloppdrag til oppdrag 14 organiseringen av arbeidet med utenlandsadopsjoner i Norge, oppdrag 17 vurdere rutiner for behandling av personopplysninger om barn og foreldre i forbindelse med oppfølgingsrapporter og oppdrag 18 utarbeide utkast til forskrift om adopsjonsregister innen fristen.

Bufdir opplevde i 2022, med en betydelig økning i tredje kvartal, stor interesse for Norges adopsjonssamarbeid med opprinnelsesland og Norges tilsyn med adopsjonsorganisasjonene og adopsjonsprosessene. Vi mottok i 2022 flere hundre innsynsbegjæringer med adopsjon som tema med hjemmel i offentleglova – de fleste fra media, og unntaksvis fra privatpersoner. En del innsynsbegjæringer er ukompliserte og behandles raskt, mens andre er omfattende og tidkrevende. Den samlede pågangen har vært ressurskrevende.

Informasjon om innkomne søknader om adopsjon og gjennomførte utredninger, saker forelagt Faglig rådgivende utvalg og respektiv saksbehandlingstid, er oppgitt i statistikkvedlegget.

Tvangsadopsjoner omtales i kapittel 3.2. Barnevern.

S 7. Rettssikkerhet i forvaltningen av adopsjonsfeltet

Resultatkrav: adopsjoner til barnets beste, der konvensjonsforpliktelser og menneskerettigheter ivaretas

For å styrke arbeidet med utredning av adoptivsøkere i Norge har Region øst på oppdrag fra Bufdir utviklet kompetansemoduler til bruk for utrederne i Bufetat. Arbeidet med kompetansemodulene fortsetter i 2023 med ferdigstilling innen sommeren og påfølgende implementering i 3. tertial og vil bidra til gode vurderinger adopsjonssøkere.

Bufdir fører tilsyn med de tre adopsjonsorganisasjonene Verdens Barn, InorAdopt og Adopsjonsforum. Adopsjonsforeningene må ha driftstillatelse fra Bufdir for å kunne drive adopsjonsformidling fra utlandet til Norge. Gjeldende driftstillatelser ble gitt i 2019 og utløper i 2026. Det løpende tilsynet utføres gjennom faste kontaktmøter og rapportering. Organisasjonene

rapporter om sin drift og sitt regnskap i årsrapporter. Bufdir fører i tillegg tilsyn med organisasjonenes adopsjonssamarbeid med enkeltland ved at adopsjonssamarbeidet revurderes hvert andre eller tredje år. Vi foretar grundige vurderinger av samtlige søknader om formidlingstillatelser for best mulig å sikre rettsikkerheten ved adopsjoner. Kun dersom adopsjonsprosessene vurderes å være i tråd med prinsippene i Haagkonvensjonen av 1993 om adopsjon, kan formidlingstillatelse gis eller fornyes.

S 8. Adopsjonsforberedelse og etteradopsjon

Resultatkrav: adoptivforeldre er riktig forberedt, og barn og foreldre får god støtte etter adopsjonen

Ansvar for å arrangere adopsjonsforberedende kurs er delegert til Bufetat ved region øst. I 2022 gjennomførte 230 personer - 106 par og 18 enslige - adopsjonsforberedende kurs. Til sammen ble det holdt 14 kurs fordelt på 28 kurshelger. Det er god kapasitet på kursene som tilbys, og ingen trenger å vente mer enn tre måneder fra de melder sin interesse, til kurset starter. Region øst arbeider i samråd med direktoratet med å oppdatere kursplanen for å opprettholde høy kvaliteten på kursene. Det er blant annet tatt inn mer om temaet rasisme og diskriminering.

2022 var det tredje året den statlig finansierte etteradopsjonskoordinatorstillingen var i drift. Koordinatoren mottok om lag 200 henvendelser i løpet av året. De fleste tok kontakt per telefon. Om lag 50 prosent av henvendelsene gjaldt råd og veiledning om søk etter røtter, 15 prosent av henvendelsene kom fra adopterte som ønsket annen råd og veiledning, 25 prosent kom fra adoptivforeldre som bad om råd og veiledning og om lag 10 prosent gjaldt annet.

Etteradopsjonskoordinatoren var også synlig på sosiale medier, og det ble arrangert webinarer med aktuelle temaer for adopterte og adoptivforeldre.

3.2.6 Vold og seksuelle overgrep

Mål 4 i større grad forebygge og avdekke volds- og overgrepssaker mot barn og ungdom

- **Styringsparameter: kunnskap og bevissthet blant barn og unge om vold og overgrep**
- **Styringsparameter: kompetanse i tjenestene om hvordan snakke med barn og unge om vold og overgrep**
- **Styringsparameter: avdekking og oppfølging av vold i familievernets saker**
- **Styringsparameter: kvalitet i krisesentertilbudet**

Styrking av arbeidet mot vold i nære relasjoner

I 2022 har regjeringens arbeid mot vold i nære relasjoner blitt undersøkt av både Riksrevisjonen og overvåkningsorganet til Istanbulkonvensjonen, GREVIO (Group of Experts on Violence against Women and Domestic Violence). I begge rapportene pekes det på positive trekk ved arbeidet, men det løftes også fram flere utfordringer.

Blant utfordringene er manglende samordning av og mellom tjenestene, samt uønsket variasjon i kvaliteten i tjenestetilbudet ulike steder. Særlig GREVIO er opptatt av at tilbudet til voldsutsatte kvinner ikke er godt nok. For eksempel er det for mange lang vei til et krisesentertilbud. Det er heller

ikke alle sentrene som er tilpasset behovene til brukere med tilleggsutfordringer som rus, psykiske vansker eller funksjonsnedsettelse.

Rapportene belyser også utfordringer knyttet til hvordan voldsutsatte opplever møtet med barnevernstjenesten og familievernnet. Barnevernet mangler ofte dybdekompetansen, verktøyene og tiltakene som er nødvendig for å kunne gi riktig og tilpasset hjelp til barn og familier som strever med vold. Videre viser forskning at mange voldsutsatte foreldre opplever at volden ikke blir tatt hensyn til i vurderingene om oppfølging av familien og vurderinger av samvær med barn¹².

Dette er utfordringer Bufdir tar på alvor og skal jobbe videre med i 2023, blant annet gjennom å styrke arbeidet med tjenesteutvikling og å synliggjøre vold som en likestillingsutfordring.

Utfordringene kan imidlertid ikke løses innenfor Bufdirs sektorområde alene. I 2022 har Bufdir deltatt i et arbeid om å foreslå en ny struktur for samarbeid på tvers av flere direktorater om arbeid mot vold i nære relasjoner. Målet med en slik struktur, er å få til godt tverrsektorielt samarbeid på statlig nivå for å kunne bidra til så gode og samordnede tjenester som mulig der folk bor. Rapport med forslag til struktur og koordinering av dette arbeidet ble levert departementene 28.2.2023.

I 2022 ble ansvaret for oppfølging og tilskuddsforvaltning av Vold- og overgrepslinjen gitt fra Justis- og beredskapsdepartementet til Barne- og familiedepartementet, og dermed lagt til Bufdir. VO-linjen er den eneste landsdekkende hjelpelinjen for vold- og overgrepssatte i Norge. Bufdir har i 2022 søkt å ha godt samarbeid med Krisesentersekretariatet som drifter linjen og har bestilt en evaluering som skal se på linjens drift og innhold etter de tre første operative årene. Rapporten skal foreligge høsten 2023.

Gjennom 2022 har Bufdir samarbeidet med Likestillings- og diskrimineringsombudet og Partnerdrapskommisjonen i Portugal om å spre kommisjonens metode for å utføre retrospektiv analyse av partnerdrapssaker. Det har vært gjennomført både et webinar om metoden, og et fysisk seminar høsten 2022, hvor representanter fra relevante tjenester fikk møte kommisjonen og høre om deres arbeid og metoder. Slikt internasjonalt samarbeid er med på å løfte voldsarbeidet og øke kunnskap og kompetanse i tjenestene i Norge.

Høsten 2022 gjennomførte Bufdir en kampanje for å synliggjøre vold som en likestillingsutfordring. Tre kampanjefilmer viser ulike sider ved volden og hvordan den kan treffe grupper i samfunnet. I filmene oppfordres de som selv er utsatte for vold, eller er bekymret for at noen de kjenner kan være det, til å kontakte Vold- og overgrepslinjen.

I løpet av 2022 har 37 kommuner startet opp med TryggEst, eller har vedtatt oppstart. Totalt dekker disse kommunene 32 prosent av befolkningen. Vi kan merke konsekvensene av pandemien ved at det har vært tyngre for kommunene å komme fra vedtak til faktisk oppstart, enn det vi hadde forutsatt. Dette har krevd noe mer forankringsarbeid i kommunene. I kommunene som har hatt TryggEst en periode, ser vi at betydningen av TryggEst for livskvalitet og sikkerhet for sårbare voksne er økende og viktig.

Tilskudd

Gjennom våre tilskuddsordninger ble rundt 160 millioner kroner tildelt i 2022 for å styrke arbeidet for å hjelpe utsatte for vold og overgrep i nære relasjoner og for å bidra til at utsatte barn og unge

¹² <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3052841>

fanges opp så tidlig som mulig. De ulike ordningene, tildelingene for 2022 og vurdering av måloppnåelse er beskrevet i kapittel 4.2 og vedlegg 6.

Handlingsplaner på voldsfeltet

I 2021 lanserte regjeringen to nye handlingsplaner på voldsfeltet: «Frihet fra vold»²², regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024 og «Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold» (2021-2024). Å følge opp tiltak i disse planene har vært en stor del av Bufdirs arbeid på voldsfeltet i 2022. I 2022 startet arbeidet med å utarbeide en opptrappingsplan mot vold og overgrep, som skal omfatte mange av Bufdirs ansvarsområder på voldsfeltet. Bufdir har deltatt i dette arbeidet. Direktoratet vil bidra i arbeidet med ny opptrappingsplan også gjennom 2023. Arbeidet med handlingsplan mot voldtekt (2019-2022) ble avsluttet i 2022. Bufdir har sluttrapportert på alle tiltak i planen.

Nasjonalt samisk kompetansesenter for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentrene

Det nasjonale samiske kompetansesenteret for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentrene (NASAK), ble formelt åpnet i oktober 2022, med base i Karasjok. NASAK har som formål å bidra til å styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familier og til et likeverdig tilbud til samisk befolkning i alle samiske områder.

Senteret er en videreutvikling av det regionale kompetansesenteret RESAK, og har i løpet av året blitt bemannet med ansatte i alle samiske områder. NASAK ble formelt åpnet i oktober, med statsråd, sametingspresident og samarbeidsparter til stede i salen og digitalt.

NASAK er i en oppstartsfase, og er godt i gang med sitt arbeid for synliggjøring, større bevissthet og kunnskapsnivå i tjenestene. Det er nå lagd en serie informasjonsfilmer om NASAK, for å nå ut med informasjon om hvordan kompetansesenteret kan bistå tjenestene for å møte samisk befolkning på en god måte. Filmene er tilgjengelige på [de nye nettsidene om NASAK](#) på Bufdir.no.

Et oppdrag om følgeevaluering av NASAK ble i 2022 tildelt Nordlandsforskning, som del av forskningsprogrammet "Virksomme og likeverdige tiltak mot vold og diskriminering". Hovedproblemstillingen omhandler hvordan NASAK arbeider for å oppfylle sitt mandat om å styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familier, og i hvilken grad NASAK er utformet på en hensiktsmessig måte for å oppnå dette.

Oppfølging av Handlingsplanen «Frihet fra negativ sosial kontroll»

Handlingsplanen «Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold» nevnt ovenfor, er utviklet for å bidra til en samordnet innsats for å forebygge slik problematikk og hjelpe de som er utsatt. Arbeids- og inkluderingsdepartementet koordinerer arbeidet og Bufdir har ansvar for flere av tiltakene i planen.

Flere av tiltakene peker mot viktigheten av å styrke barnevernstjenesten gjennom å heve kompetansen på tematikken negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og ufrivillige opphold i utlandet. Både Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen av 1996 og Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll bidrar med kompetanseheving og veiledning til barnevernstjenesten. I 2022 er det også etablert et samarbeid mellom Kompetanseteamet og Region øst, der formålet er å styrke kompetansen i statlig barnevern med den hensikt å bidra til å styrke Bufetats tjenester for barn og unge utsatt for æresrelatert vold.

Buudir koordinerer via Kompetanseteamet et nasjonalt bo- og støttetilbud for personer over 18 år som utsettes for tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll (Botilbudet). Et av tiltakene i handlingsplanen handler om å videreutvikle bo- og støttetilbudet. Flere tidligere studier har evaluert botilbudet, oppfølgingen av beboerne i tilbudet og arbeidet med sikkerhet og familiararbeid. Det er imidlertid lite kunnskap om hvordan det går med de som har bodd i botilbudet etter utflytting. I 2022 har KUN og NOVA, på oppdrag fra Buudir, gjennomført en studie for å samle mer kunnskap om hvordan det går med de som har bodd i botilbudet. Rapporten ferdigstilles i mars 2023 og skal danne grunnlag for videre utvikling av tilbudet.

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll

Kompetanseteamet skal bidra til å styrke tjenesteapparatets arbeid mot tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll gjennom veiledning og kompetanseheving. Den tverrfaglige sammensetningen gjør at Kompetanseteamet har spisskompetanse på flere viktige fagfelt. Buudirs representanter i teamet har både et koordineringsansvar for teamet og for det nasjonale botilbudet, veileder i saker der det er bekymring for ufrivillig opphold i utlandet og har det barnefaglige ansvaret i teamet.

I 2022 har Kompetanseteamet hatt en stor økning i antall saker, sammenlignet med 2021 og tidligere år. Kompetanseteamet jobbet i 2022 med 890 saker, til sammenligning med 759 saker i 2021 og 649 saker i 2020. Siden 2015, da koordineringsansvaret for Kompetanseteamet ble overført fra IMDi til Buudir, har det vært mer enn en dobling i antallet saker som Kompetanseteamet har jobbet med.

I 2022 kom flest saker fra politiet, barnevernstjenesten og minoritetsrådgivere/skoler med minoritetsrådgiver. I sakene bistår Kompetanseteamet med veiledning om blant annet fenomen, kartlegging, vurdering av risiko for vold, samarbeid med andre instanser, avvergeplikt og meldeplikt, tiltak, håndtering og oppfølging.

Kompetanseteamet koordinerer det nasjonale botilbudet for utsatte for æresrelatert vold som har behov for et trygt botilbud og tett oppfølging i reetableringsfasen. Tilbudet består av 26 plasser i fem ulike kommuner i Norge. I botilbudet får beboerne blant annet miljøterapeutisk oppfølging, etablert kontakt med aktuelle tjenester i kommunen, kontakt med frivillige organisasjoner og/eller nettverk som fortsetter å følge opp etter at personen er flyttet ut fra botilbudet. I 2022 ble 117 personer vurdert med tanke på botilbud. 31 personer fikk tildelt plass. I siste halvdel av 2022 har det vært begrenset med ledig kapasitet i tilbudet, noe som i særlig grad påvirker tilgjengeligheten for personer med medfølgende barn og menn.

Kompetanseteamet har eksistert siden 2004, og har ikke tidligere blitt evaluert. I 2022 fikk Proba Samfunnsanalyse i oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet å evaluere Kompetanseteamet. Evalueringen er viktig for Kompetanseteamet og kan bidra til å belyse utviklingspunkter og hva vi i teamet lykkes med. Evalueringsrapporten ble publisert i januar 2023 (Proba Samfunnsanalyse 2023).

Fakta om Kompetanseteamet

Kompetanseteamet er et tverrfaglig team med representanter fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Buudir), Utlendingsdirektoratet (UDI), Politidirektoratet (POD), Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), NAV og Helsedirektoratet (Hdir). Buudir har det koordinerende ansvaret for teamets arbeid. Kompetanseteamets hovedoppgave er å gi råd og veiledning i enkeltsaker. I tillegg bidrar teamet til kompetanseheving i tjenestene og er kontaktpunkt for Utenriksdepartementet (UD) i saker hvor den utsatte befinner seg i utlandet. Teamet behandler

søknader om refusjon til å dekke hjemreise til Norge for utsatte i utlandet, og tildeler plasser i det nasjonale bo- og støttetilbudet til personer over 18 år som er utsatt for tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll (Botilbudet).

Krisesentertilbudet

Krisesentrene er et svært viktig tilbud til utsatte for vold i nære relasjoner som har behov for en trygg, midlertidig bolig, et samtaletilbud, eller hjelp til å reetablere seg uten voldsutøver. Statistikk over hvor mange personer som benyttet seg av krisesentertilbudet i 2022 blir tilgjengelig på Bufdirs statistiksider i juni 2023.

Ifølge regjeringens politiske plattform skal regjeringen "Evaluere ordningen med overføring av ansvaret for krisesentrene til kommunene og vurdere tiltak som sikrer et godt krisesentertilbud." Et viktig tiltak er å vurdere om de juridiske rammene for tilbudet er gode nok. Departementet har satt i gang arbeidet med et høringsnotat om krisesentertilbudet med forslag til lovendringer, samt drøfting av kvalitetsutfordringer i tilbudet. Det ble høsten 2022 gjennomført innspillsmøter med aktuelle aktører på ulike tema i loven. Bufdir har bidratt aktivt i dette arbeidet.

I august 2022 ble nye samarbeidsbestemmelser innført i alle velferdstjenestelovene, inkludert krisesenterloven. Bufdir har informert krisesentrene om disse endringene gjennom ulike kanaler.

Mange krisesentre har i 2022 bistått mottak og kommuner i oppfølgingen av flyktninger som følge av krigen i Ukraina, gjennom sin kompetanse på blant annet samtaler med mennesker i krise og menneskehandel. Som del av RNB ble det gitt en øremerket bevilgning til om lag halvparten av krisesentrene, på til sammen 16,3 mill. kroner. Utvalget av krisesentre ble gjort basert på nærhet til flyktningmottak, samt vedtak om bosetting i kommunene og geografisk spredning, og midlene ble fordelt etter søknad fra sentrene. Til bruk i arbeidet rettet mot flyktningene, ble informasjonsfilmen om krisesentertilbudet og VO-linjen, som ble lagd under koronapandemien, oversatt til ukrainsk.

På bestilling fra Bufdir, ble forskningsrapporten "Krisesenter – kommunenes arbeid og oppfølging i reetableringsfasen" fra NORCE publisert i juni 2022. Rapporten pekte på store mangler i oppfølging av voldsutsatte når det gjelder koordinering og samarbeid på tvers i kommunene. Videre viste rapporten at krisesentrene ofte får en koordinerende rolle etter utflytting, noe som er kommunens ansvar etter krisesenterloven.

Studien viste også at voldsutsatte voksne og barn opplever å bli møtt med forståelse og kunnskap på krisesentrene, men at mange har erfaringer med at voldserfaringer bagatelliseres i det øvrige hjelpeapparatet. Anbefalinger om videre oppfølging omhandler blant annet tiltak for å tydeliggjøre kommunenes ansvar for oppfølging av voldsutsatte i reetableringsfasen og tiltak for å styrke statsforvalters tilsyn med at kommunene oppfylder sine plikter etter krisesenterloven. Denne rapporten utgjør en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for både lovarbeidet omtalt over og annet utviklingsarbeid i Bufdir framover.

S 12. Kvalitet i krisesentertilbudet

BFD har satt i gang en revisjon av krisesenterloven for å bedre det juridiske rammeverket rundt krisesentertilbudet i kommunene, som Bufdir deltar aktivt i. Til grunn for arbeidet ligger blant annet en ny forskningsrapport fra NORCE som viser store mangler i samarbeid og oppfølging av voldsutsatte i kommunene, samtidig som brukere av krisesentrene opplever å bli møtt med forståelse og kunnskap på sentrene. Anbefalinger om videre oppfølging omhandler blant annet

tiltak for å tydeliggjøre kommunenes ansvar for oppfølging av voldsutsatte i reetableringsfasen og tiltak for å styrke statsforvalters tilsyn med at kommunene oppfyller sine plikter etter krisesenterloven. Rapporten utgjør en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for både lovarbeidet omtalt over og annet utviklingsarbeid i Bufdir framover.

Mange krisesentre har i 2022 bistått mottak og kommuner i oppfølgingen av flyktninger som følge av krigen i Ukraina, gjennom sin kompetanse på blant annet samtaler med mennesker i krise og menneskehandel.

Det nasjonale samiske kompetansesenteret (NASAK) ble etablert i 2022, og skal bidra til å styrke kvaliteten i arbeidet med samiske barn, voksne og familier ved alle landets krisesentre, i tillegg til kommunalt og statlig barnevern og familievern.

Sentrene mot incest og seksuelle overgrep

Sentrene mot incest og seksuelle overgrep er et viktig tilbud til personer utsatt for overgrep og deres pårørende. Det ble i 2022 utarbeidet faglige anbefalinger for innhold og kvalitet i sentrene som er tilgjengelige på Bufdirs hjemmesider. Anbefalingene er ment for å sikre et mer likeverdig tilbud uavhengig av hvilket senter de utsatte kommer til.

«Jeg vet» og Snakkemedbarn.no lærer barn og voksne om vold

Forskning og undersøkelser om vold og overgrep fremhever betydningen av at barn får kunnskap om følelser, egne grenser, rettigheter, krenkelser og vold i barnehage og skole, samt at de voksne som treffer barna hver dag på disse arenaene er trygge på å kunne ta den viktige samtalen med barna de er bekymret for¹⁴.

Den digitale læringsressursen «Jeg vet» skal bidra til at barnehager, grunnskoler og videregående skoler gir barn og unge kunnskap og opplæring om mobbing/trygt læringsmiljø, vold og seksuelle overgrep. Dette inngår som en del av Bufdirs innsatser for å øke barn og unges kunnskap og bevissthet om vold og overgrep, egne rettigheter og hvor de kan få hjelp. «Jeg vet» inneholder også alderstilpasset informasjon om barnevernet. «Jeg vet» revideres og videreutvikles i 2021-2023. Det utvikles nye filmer og læringsopplegg, og ny digital og grafisk utforming. Revisjonen gjennomføres i tett samarbeid med Redd Barna, og bygger på innspill fra barn, lærere og barnehagelærere, og fagekspertene på trygt læringsmiljø og ulike voldsformer.

Bufdir samarbeider også med NRK Skole og Foreningen !les om innhold for de eldste elevene, og integrerer artikler og innhold fra Ung.no i nettressursen. Alt innhold er oppdatert i tråd med nye krav til universell utforming, nytt læreplanverk og nye føringer for utdanningssektoren. «Jeg vet» er tilrettelagt for opplæring i det tverrfaglige temaet Folkehelse og livsmestring, og støtter barnehagene og skolenes forebyggende arbeid med trygt og inkluderende læringsmiljø. Nytt innhold publiseres løpende i «Jeg vet», og ferdigstilte læringsopplegg for hele barnehage- og skoleløpet vil være tilgjengelig før barnehage- og skolestart høsten 2023. Alt innhold oversettes til tre samiske språk.

Implementering av «Jeg vet» i barnehage og skole støtter opp om arbeidet med barnekonvensjonens artikkel 12 og 19, implementering av nasjonal faglig retningslinje for tidlig oppdagelse, barnevernreformen og ny lovbestemmelse om kommunenes ansvar for å forebygge omsorgssvikt gjennom utarbeidelse av forebyggende plan.

Snakkemedbarn.no er en kunnskaps- og øvingsportal som skal bidra til kompetanseheving i tjenestene, om hvordan snakke med barn og unge om vold og overgrep. Portalen er basert på spillteknologi, der spilleren kan øve på samtaler med barn gjennom bruk av avatarer. Snakkemedbarn.no skal brukes av ansatte i tjenester som jobber med barn og unge, og skal øke deres trygghet og ferdigheter knyttet til å gjennomføre samtaler med barn og unge de er bekymret for. Skoler, barnehager og helsetjenester er viktige målgrupper.

I 2022 har RVTS-ene arbeidet med videreutvikling og implementering av Snakkemedbarn.no. Samtalesimulatoren i Snakkemedbarn.no er utvidet med en egen mentorløsning og «minigames» (korte spørsmålsøkter). Dette skal bidra til at de som bruker ressursen utvider forståelsen av hvordan de ulike verktøyene kan brukes på best mulig måte, og gjennom dette få mer kunnskap om samtaler med barn. Arbeidet med å utvikle en ny og forbedret side har pågått gjennom hele året. Et viktig mål er å få flere til å benytte simuleringen og øve seg på samtaler med barn. I den nye versjonen har RVTS-ene også integrert opplæringsprogrammet for ansatte i barnehage og skole. Snakkesimuleringen er godt etablert som et øvingsverktøy, og de nevnte endringene søker å øke bruken av artikler og filmer på nettsiden, i samspill med simuleringen.

I 2022 gav Bufdir samtlige Statsforvaltere oppdrag og midler for å bidra til implementering av «Jeg vet» og Snakkemedbarn.no i sine regioner. På oppdrag fra Bufdir har de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging videreført sitt arbeid med å implementere «Jeg vet» og Snakkemedbarn.no i kommunene i 2022. RVTS Nord vil ha et særlig ansvar i dette arbeidet i 2023, for å samle og styrke RVTS-enes arbeid med implementering av «Jeg vet».

Forskningsstiftelsen FAFO har gjennomført en evaluering av «Jeg vet» og Snakkemedbarn.no. Prosjektet ble ferdigstilt i 2022, og tre rapporter er tilgjengelig på FAFOs nettsider¹³. Prosjektet viser at kjennskap og bruk i barnehager og skoler er lavere enn ønsket. FAFOs prosjekt viser at samordning og samstyring på myndighetsnivå er en viktig forutsetning for vellykket implementering i utdanningssektoren. Bufdir vil følge opp FAFOs funn og anbefalinger i implementeringen av ressursene i 2023, og har justert eksisterende tiltak og igangsatt nye aktiviteter for å øke kjennskap og bruk i utdanningssektoren.

FAFOs rapport viser at ansatte og ledere i utdanningssektoren som har tatt ressursene i bruk vurderer dem svært positivt. Verktøyene beskrives som nyttige og gode, og ansatte opplevde at de fikk bedre ferdigheter og økt kompetanse gjennom bruk. Studien viser også sammenheng mellom målt kompetanse og bruk av verktøyene.

S 9. Kunnskap og bevissthet blant barn og unge om vold og overgrep

Viser til omtale av arbeid med videreutvikling og implementering av læringsressursen «Jeg vet».

Ung.no besvarte i 2022 totalt 1249 spørsmål om vold og overgrep. 156 spørsmål ble varslet til Kripos der det har vært fare for egen/andres liv og helse (i hht. Avvendingsloven).

Ung.no har høsten 2022 hatt et samarbeid med Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), som en del av kvalitetssikring av innhold på ung.no og kompetanseheving av fagpanelet på nettsiden. NKVTS har gjennomgått og kvalitetssikret et utvalg artikler om vold, overgrep og krise på ung.no. Ung.no gjennomførte også, i samarbeid med NKVTS og Hdir, et webinar om helsekonsekvenser av vold og seksuelle overgrep for barn og unge. Webinaret ble

¹³ <https://fafo.no/prosjekter/aktive-prosjekter/evaluering-av-snakke-og-jeg-vet>

gjennomført 7. september og tok for seg hva vold og seksuelle overgrep er, utbredelsen av problemet, konsekvensene, og hvordan barn og unge med disse erfaringene bør bli møtt. Webinaret ble etterfulgt av en workshop med et utvalg fagpersoner som svarer konkret på spørsmål om vold og overgrep i fagpanelet. Tema på workshopen var ungdom og utøvelse av skadelig seksuell adferd. Det er også utviklet faktaark for fagpanelet om vold og overgrep, som kan brukes som faglig støtte. Faktaarkene er delt med fagpanelet, chattenettverket og andre relevante fagpersoner og samarbeidspartnere.

S 10. Kompetanse i tjenestene om hvordan snakke med barn og unge om vold og overgrep

Se tekst over.

S 11. Avdekking og oppfølging av vold i familievernets saker

Se kapittel 3.2.3.

3.2.7 Medvirkning og deltakelse

Mål 5 øke deltakelsen i sosiale aktiviteter blant barn og unge

- **Styringsparameter: ungdoms medvirkning i offentlig sektor**
- **Styringsparameter: barn og unges deltakelse i organisasjons- og samfunnsliv**
- **Styringsparameter: tilgang til offentlig informasjon til barn og unge**
- **Styringsparameter: samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor om å inkludere flere barn og unge i organiserte fritidsaktiviteter**

Å sikre meningsfull deltakelse skaper aktive unge medborgere. I tillegg sikrer det at unge spiller en selvstendig rolle i utviklingen av eget liv, og de blir i stand til å utvikle samfunnet rundt seg, i samspill med andre. Arbeid for barn og unges aktive deltakelse i samfunnet er et viktig virkemiddel for å sikre et demokratisk samfunn. Barn og ungdom som opplever at de blir hørt, bidrar mer til fellesskapet og får det bedre. Det er derfor en verdi i seg selv å lytte til og inkludere de unge, så vel som at det gir bedre og bedre beslutningsgrunnlag for beslutningstakere.

At barn og unge får medvirke i saker som angår dem er en rettighet og et viktig bidrag til god politikkutforming og tjenesteutvikling. I 2019 ble kommunale og fylkeskommunale medvirkningsorganer for ungdom lovpålagt. Mange kommuner og fylkeskommuner har lang erfaring med formelle medvirkningsorganer for ungdom selv før lovfesting. I andre kommuner er man fortsatt i oppstartsfasen.

En studie gjennomført av Proba og Telemarksforskning i 2022 på oppdrag fra KS, viser at de lovpålagte rådene for ungdom, eldre og personer med funksjonsnedsettelse opplever større innflytelse på saker de tar opp selv, enn på saker som kommer til rådene som del av ordinær politisk behandling. Studien peker også på at kvaliteten på og omfanget av den faglige og administrative støtten rådene får fra kommunen eller fylkeskommunen framstår som den viktigste forutsetningen for at rådene fungerer godt (Proba 2022). Det mangler derimot empiriske studier som ser på virkninger, effekter og konsekvenser av ungdomsmedvirkning i norske kommuner, både uformelt og

gjennom formelle kanaler som ungdomsråd eller andre medvirkningsorganer for ungdom (Bygdås & Hagen 2022).

Bufdir er kompetansemiljø for informasjon til ungdom, ungdomsmedvirkning og ungdomsarbeid. Informasjonsarbeidet ivaretas av ung.no, ungdomsarbeid av Erasmus+ Ungdom. Oppvekstavdelingen ivaretar et overordnet og aktivt ansvar for medvirkning, med fokus på å være en ressurs og retningsgiver for offentlig forvaltning på alle nivå, om barn og unges rett til å medvirke.

Den femårige satsningen på «Ung medvirkning for bedre oppvekstvilkår» (tidligere omtalt som Oppvekstsamarbeidet) skal styrke ung medvirkning i norske kommuners arbeid, med særlig fokus på å fremme gode oppvekstvilkår. Som del av dette har Arbeidsforskningsinstituttet AFI på oppdrag fra Bufdir i 2022 gjennomført et FoU-prosjekt som utforsker medvirkningsarbeid med ungdom i norske kommuner. FOU-Prosjektet har involvert unge som medforskere for å innlemme unges stemmer i forskningen.

Prosjektet beskriver medvirkningsprosesser og arbeid med ungdomsråd i seks norske kommuner. Det foreslås noen suksesskriterier for hvordan ulike aktører i kommunen kan samhandle for å styrke ung medvirkning i utviklingen av unges nær- og oppvekstmiljø. Prosjektet danner grunnlag for videre arbeid med å utvikle kunnskap og ressurser om hva som kjennetegner god medvirkning. Det vil i tillegg rettes søkelys mot å utforske virkninger og konsekvenser av ungdomsmedvirkning i plan- og beslutningsprosesser lokalt.

Bufdir har i 2022 videreført samarbeid med KS for å tilrettelegge for nettverk med kommuner om og barn og unges rett til medvirkning og lovpålagte medvirkningsorganer. Det er satt særlig søkelys på Finnmark og den unge samiske befolkningen. I den sammenhengen ble det arrangert en samling i Karasjok med deltakere fra kommunen og ungdomsrådene i Hammerfest og Alta. Dette resulterte i også til utarbeidelsen av et ressurshefte med konkrete råd til både nye og allerede oppsatte ungdomsråd. Heftet er også oversatt til nordsamisk og engelsk. Bufdir har også finansiert et revidert opptrykk av KS sitt folkevalgtheft "Møtet er satt", rettet spesielt mot medlemmer av ungdomsråd. Dette heftet er også oversatt til nordsamisk.

Bufdir deltar i det fireårige prosjektet 'Barn og unges rett til å bli hørt, koronakrisens konsekvenser for barn og ungdom i Norden 2021 – 2024'. Prosjektet gjennomføres på oppdrag fra Nordisk barne- og ungdomskomiteé (NORDBUK), det rådgivende og koordinerende organ i alle barne- og ungdomsspørsmål i Norden og Nordisk Ministerråd. I forbindelse med at Norge hadde formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2022 organiserte Bufdir i samarbeid Nordens Velferdssenter Nordic Youth Summit i Oslo. Det ble gjennomført åtte transnasjonale fokusgruppemøter med ungdom i forkant av toppmøtet, og om lag 70 ungdommer og 30 voksne eksperter fra Norden deltok i toppmøtet, som resulterte i konkrete anbefalinger til nordiske myndigheter om hvordan barn og unge kan involveres i kriser.

Gjennom det europeiske samarbeidet «Democracy Reloading» er Erasmus+ ungdom med på å utvikle et rammeverk for hvordan kommuner kan jobbe, både praktisk og kulturelt, med å skape ungdomsvennlige strukturer hvor ungdom har reell medvirkning og deltakelse i beslutninger som angår deres liv. I 2022 har det vært fokus på kompetansehevende tiltak for utvalgte kommuner. Pilotering av rammeverket i Norge skal skje i minst fem kommuner i 2023.

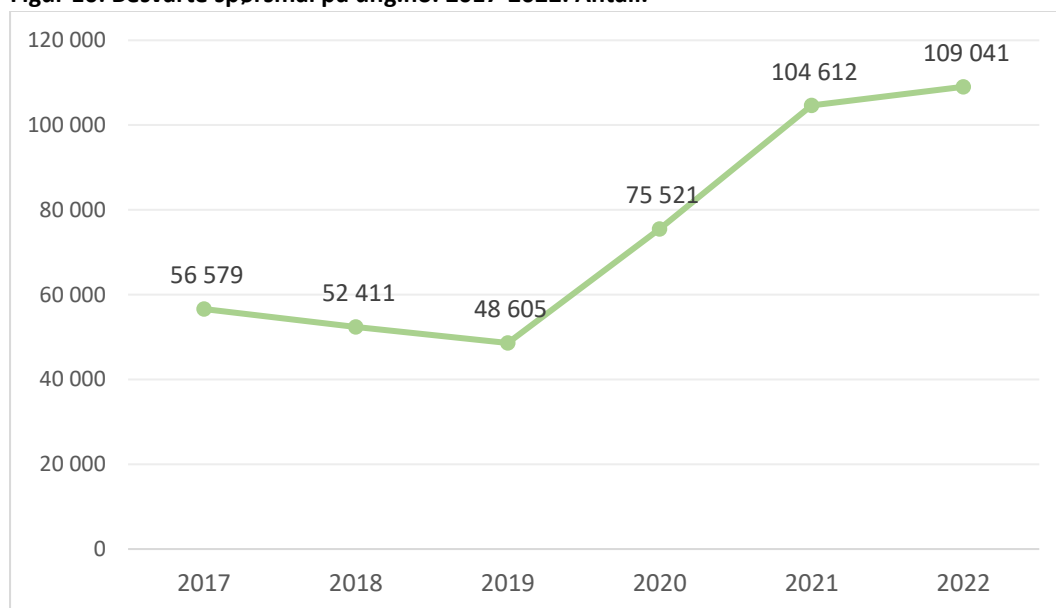
Ung.no

Barn og unge har rett til kvalitetssikret informasjon, råd, veiledning og hjelp, også via digitale flater.

Regjeringen har besluttet at ung.no skal være den primære kanalen staten har for digital informasjon, dialog og digitale tjenester til barn og unge på tvers av sektorer og tjenestenivå gjennom realiseringen av DigiUng-programmet.

Ung.no kan vise til høye trafikk tall i 2022. Nettsiden registrerte 22 149 640 besøk, noe som er en oppgang på tre prosent fra 2021. Spørsmål- og svartjenesten hadde en oppgang i antall spørsmål på 4,5 prosent sammenliknet med året før, med 109 045 innkommende spørsmål. I tillegg til drift og forvaltning av tjenesten har avdelingen påbegynt arbeidet med ny produktstrategi for ung.no og bidratt inn i DigiUng.

Figur 10: Besvarte spørsmål på ung.no. 2017-2022. Antall.

Figurbeskrivelse: Tidslinjen i figur 10 viser en nedgang i antall besvarte spørsmål på ung.no fra 56579 spørsmål i 2017 til 48605 spørsmål i 2019. Deretter kraftig økning fram til 109041 spørsmål i 2022.

Spørsmål- og svartjenesten, med 270 fagpersoner, har et høyt, men stabilt antall innsendte spørsmål, og har gjennomsnittlig svartid på under 2 dager. Forvaltning og drift av spørsmål- og svartjenesten går som normalt. Ung.no er også aktive på sosiale medier og er representert på Instagram, Snapchat og TikTok. Ung.no har høsten 2022 blitt aktive på TikTok, hvor vi nå nærmer oss 2000 følgere. Tilstedeværelse i sosiale medier er særdeles viktig for å nå målgruppen. Ung.no har også jobbet godt med artikler og innhold i 2022. De vanlige temaene og artiklene er fortsatt mest populære, det vil si artikler omkring sex, forelskelse, psykisk helse og utdanning. Vi har arbeidet med å kvalitetssikre og oppdatere innhold i perioden.

Ung.no har gjennomgått finansieringsmodellen for svartjenesten på ung.no i samarbeid med Helsedirektoratet. Rapporten er oversendt BFD. Bufdir har også oversendt rapport om fremtidig finansierings- og forvaltningsmodell for DigiUng-samarbeidet.

DigiUng

Bufdir har en sentral rolle i DigiUng-programmet, både i styringen av programmet og med at ung.no som den sentrale komponent i DigiUngs økosystem. Bufdirs innsats i DigiUng er organisert i prosjektet «Digital ungdomsportal». DigiUng jobber mot ungdom over tre nivåer: Nivå 1: Informasjon og veiledning, nivå 2: Anonym dialog og selvhjelp, og nivå 3: Individuell oppfølging.

I 2022 DigiUng-programmet har holdt stø kurs og har utviklet brukerreiser til tjenester på nivå 2 og 3. Videreutviklingen av «Snakk med noen», som er ung.no sin oversikt over eksterne chattetjenester og hjelpetelefoner, har vært sentral. Vi har også gjort det mulig å legge ved enkelte chattetjenester i spørsmål- og svartjenesten og i artikler, slik at det skal bli enklere for brukeren å navigere til videre hjelp. Nytt fra tidligere er at informasjon om de ulike chattetjenestene nå i stor grad overføres automatisk.

Karttjenesten «Finn frem» er planlagt lansert i løpet våren 2023, og vil gjøre at alle helsestasjoner for ungdom og fastleger på nasjonal basis synliggjøres på ung.no. Prosjektet har videre jobbet med konseptskisser til presentasjon av selvhjelpsverktøy på ung.no. Vi har også lansert ny søkeside på ung.no og det har blitt arbeidet med utprøving av automatisk fordeling til spesifikke fagområder i spørsmål- og svartjenesten.

Fritidsaktiviteter og fritidserklæringen

Deltakelse i fritidsaktiviteter er med på å skape en meningsfull fritid og det bidrar til å redusere utenforskap for barn og unge, og også bidra til å forebygge utenforskap i arbeids- og samfunnsliv i voksen alder. Høye utgifter til organiserte fritidsaktiviteter er en av flere årsaker til at flere barn og unge ikke kan delta. I tillegg til målrettede tiltak for barn og familier med ekstra behov for støtte, er også universelle ordninger og tiltak viktige for denne målgruppa.

Deltakelsen i organiserte fritidsaktiviteter har vært synkende over tid. Siden midten av 2021-tallet, har den for ungdom i ungdomsskolen og videregående skole gått ned med 7-8 prosentpoeng. En del av nedgangen ble målt under pandemien, og man kunne anta at deltakelsen ville øke etter pandemien. Men den nedadgående trenden fortsatte i 2022, og er størst for jenter. Nedgangen er 4 prosentpoeng fra 2021 til 2022. (Bakken, A 2022).

Bufdir følger opp intensjonene i den fornyede fritidserklæringen gjennom regionale læringsnettverk for kommuner og organisasjoner. Disse arrangeres i samarbeid med KS og Frivillighet Norge.

Gjennom nettverkene får kommuner, ungdomsråd og organisasjoner mulighet til å utveksle erfaringer og lære om "best praksis". Målet er å bidra til å styrke arbeid med inkludering og medvirkning. I 2022 ble det gjennomført fire nettverkssamlinger. Alle samlingene er dokumentert gjennom tre hefter, som vil bli tilgjengelige på Bufdir.no i 2023.

1. "Unge fritid og medvirkning – inspirasjon til tiltak og verktøy for aktiv fritid og ungdomsmedvirkning fra samlinger i Drammen og Alta"
2. "Opplæring av ungdomsråd for ungdomsråd- Dokumentasjon fra samling i Karasjok juni 2022" (oversatt til nordsamisk og engelsk)
3. "Ungdomsråd og fritid for barn og unge – inspirasjon til tiltak og verktøy for aktiv fritid og ungdomsmedvirkning i Bergen"

Tilskuddsordningen for inkludering av barn og unge inngår også i Bufdirs arbeid med oppfølging av fritidserklæringen. 391 av tiltakene som fikk tilskudd gjennom ordningen i 2022 bidrar til å nå fritidserklæringens mål. Antallet inkluderer samtlige søknader om tilskudd til utstyrssentral og aktivitetsguide, samt de prosjektene under øvrige aktivitetstyper i ordningen som bidrar til at barn og ungdom kan delta jevnlig i organisert aktivitet.

Gjennom Erasmus+ ungdom har ungdom og ungdomsarbeidere over hele landet mottatt støtte til fritidsaktiviteter, opplæring på ungdomsarbeiderfeltet og internasjonal utveksling. I tillegg til de konkrete opplevelsene og erfaringene med selve prosjektgjennomføringen, motiverer og inspirerer

programmet til mer aktiv deltakelse i samfunnet med et særlig fokus på medvirkning, mangfold og inkludering.

Fritidskortet

Forsøket med fritidskortordninger er følgeevaluert av Institutt for samfunnsforskning (ISF) i samarbeide med NOVA og NORCE. Sluttrapporten fra følgeevalueringen ble ferdigstilt høsten 2022. Den ser på hvordan fritidskortet har virket inn på kommunens og frivillige lag/organisasjoners arbeid med inkludering og deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, og peker på viktige barrierer og muligheter for både barn og unges deltakelse, og kommunens/lagenes arbeid med deltakelse. Bufdir tar erfaringene fra forsøket med fritidskortet inn i oppfølgingen av fritidserklæringen

S 13. Ungdoms medvirkning i offentlig sektor

Nasjonalt: Det er ikke et fast nasjonalt medvirkningsorgan for ungdom. Hvert departement kan etablere ungdomspanel knyttet til saksområder og politikktutforming. Det ble ikke opprettet ungdomspaneler i 2022. Muligheter for medvirkning etableres på ad hoc basis og direktorater har ulik praksis (brukerråd, innspillsmøter etc.)

Fylkeskommuner og kommuner: Mangel på systematisk kunnskap om hvordan ungdomsråd fungerer som medvirkningsarenaer for ungdom i kommuner og fylkeskommuner. Bestemmelser i kommunelov og forskrift om medvirkningsordninger åpner for ulik praksis. Studier gjennomført i 2022 (Proba: 2022, Bygdås & Hagen 2022) viser at det er stor variasjon i den faglige og administrative støtten til ungdomsråd, men at denne støtten er avgjørende for hvor aktivt rådet er. Det forgår mye uformelt medvirkningsarbeid gjennom andre arenaer, f.eks. gjennom fritidsklubber.

Bufdirs rolle:

- Kunnskapsinnhenting og forskning om hva som kjennetegner god medvirkning i norske kommuner.
- Tilrettelegge for nettverk med kommuner om barn og unges rett til medvirkning og lovpålagte medvirkningsorganer
- Nordisk samarbeid for å fremme unges stemmer i offentlige myndigheters håndtering av kriser

S 14. Barn og unges deltakelse i organisasjon og samfunnsliv

LNU's medlemsundersøkelse for 2021 viste at det var en nedgang i medlemskap i medlemsorganisasjoner i løpet av pandemien. Undersøkelsen viste også at organisasjonene hadde større vanskeligheter med å rekruttere frivillige og aktivitet var kraftig redusert. Det foreligger ikke undersøkelse for 2022 enda.

S 15. Tilgang til offentlig informasjon for barn og unge

Ung.no skal være den primære kanalen staten har for digital informasjon til og dialog med ungdom. Antall besvarte spørsmål på ung.no: 109 045. Antall besøk på ung.no: 22 149 640.

S 16. Samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor om å inkludere flere barn og unge i organiserte fritidsaktiviteter

Av kommuner som har søket på midler fra tilskuddsordningen Inkludering av Barn og unge, oppgir 54 kommuner (17 %) (mot 40 kommuner (13 %) i 2021) i bekreftelseskjemaet til Bufdir at de har en lokal fritidserklæring eller en annen signert avtale med frivilligheten om barn og unges deltakelse. 118 kommuner (37 %) (mot 99 kommuner (33 %) i 2021) oppgir imidlertid at kommunen har et politisk dokument hvor samarbeidet med frivilligheten om deltakelse for barn og unge i fritidsaktiviteter omtales.

3.2.8 Erasmus+ ungdom

Erasmus+ ungdom har i 2022 hatt fokus på å øke aktivitet for ungdom og ungdomsarbeidere i kommunene. Ungdomsarbeid i Norge og i Europa har noen tøffe år med pandemi og krig bak seg, og arbeidet med å mobilisere til aktivitet har vært krevende. Som en respons på at unge mennesker har måttet ofre mye de siste to årene, utnevnte EU 2022 som Europeisk ungdomså. Dette har vi markert over hele landet. 16 organisasjoner og kommuner fikk støtte til å markere Europeisk ungdomså og disse prosjektene inkluderer blant annet kampanjearbeid, faglige samlinger og demokratiopplæring for ungdommer og ungdomsråd. Vi deltok også på sluttkonferansen i Brussel med en ungdomsarbeider og en ungdomsrepresentant.

I 2022 har vi sett at søknadene om prosjektstøtte fra Erasmus+ ungdom har begynt å ta seg opp igjen. Vi mottok over 160 søknader i 2022, og har innvilget ca. 40 prosent av disse. Søknadene kommer fra hele landet. Vi har også innvilget en søknad om akkreditering, hvilket betyr at en organisasjon blir godkjent som støttemottaker uten å måtte søke om enkeltprosjekt hver gang. Mange av prosjektene som ble satt på vent i 2019, 2020 og 2021 har endelig blitt gjennomført.

Selv om de fleste prosjektene som får støtte av Erasmus+ ungdom er internasjonale, har vi også sett flere lokale ungdomsprosjekter bli gjennomført i 2022. Fra Lindesnes i sør til Hammerfest i nord har ungdommer selv vært med å gjennomføre konferanser.

Et av de viktigste målene med Erasmus+ ungdom er å legge til rette for inkluderende arbeid. Forskning viser at ungdom som opplever barrierer for deltakelse i samfunnet er de som har størst utbytte av å delta i våre internasjonale utvekslingsaktiviteter. Derfor har vi i 2022 hatt et strategisk fokus på å etablere samarbeid med aktører som gjør støtteordningen tilgjengelig for ungdom fra marginaliserte grupper og miljø, spesielt gjennom EuroDesk.

Dette gjør vi for ungdom som opplever barrierer for deltakelse:

- Bred informasjonsvirksomhet
- Discover EU Inclusion
- Opplæring av ungdomsarbeidere og ungdomsledere
- Democracy reloading (måle ungdomsvennlighet og ungdomsdeltakelse)
- Europe Goes Local (Utvide ungdomspolitikken til å være fokusert på medvirkning)
- Mental helse (utveksle god praksis og sikre inkludering og medvirkning)
- EuroPeers (bruke kompetansen til ungdom som har deltatt på utveksling bidrar til bedre informasjon og kompetanseheving for de selv)

- YouthPass (alle deltakere i programmene våre reflekterer over egen innsats, deltakelse og egenutvikling)

For at så mange som mulig skal få kjennskap til mulighetene i Erasmus+ ungdom, har vi i 2022 lagt stor vekt på å være til stede med relevant innhold på ulike konferanser, nettverk, samlinger, webinarer og workshops hvor vi møter både ungdom, ungdomsarbeidere og beslutningstagere. Vi har blant annet vært aktive i Nettverk for barn og unges fritid og medvirkning (med samlinger i Alta, Bodø, Bergen og Drammen), samarbeider med Ungdom og Fritid og satser på å nå fritidsklubber. Det gjør at vi kommer i kontakt med ungdom som opplever barrierer eller utenforskap. Vi arrangerer egne nettverkssamlinger og har et stort fokus på å være en lærende og kunnskapsdelende organisasjon.

I oktober arrangerte vi samlingen *Municipalities 4 Democracy* i Oslo, der kommuneansatte fikk jobbe med å styrke ungdomsmedvirkning i sine kommuner. I kjernen av seminaret stod verktøyet [Democracy Reloading](#) som er spesielt utviklet for at kommuner kan bli kjent med sine styrker og svakheter når det kommer til å involvere ungdom i beslutninger. I ukene og månedene etter samlingen blomstret samarbeidet mellom kommuner fra ulike land som ville sette i gang med et prosjekt som følge av kurset. De norske kommunene Færder, Salangen og Sula er for eksempel allerede i gang med å planlegge å søke om støtte til en gruppeutveksling mellom ungdomsrådene i sine egne kommuner, samt ungdomsråd i Slovenia og Portugal. I november samlet vi ungdomsarbeidere fra 17 land som ønsket å legge enda bedre til rette for læring i sitt arbeid.

På tampen av året var Erasmus+ ungdom vertskap for en stor nordisk konferanse i Oslo. 155 deltakere fra Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island var strålende fornøyd etter en halv uke med inspirasjon, nettverksbygging og kunnskap. Denne nordiske temakonferansen, som vi arrangerer for de som har fått støtte fra ungdomsdelen av Erasmus+, holdes hvert år i ett av de nordiske landene. Tema i 2022 var strategisk bruk av ungdomsprogrammene i EU.

3.2.9 Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier

Å vokse opp i en familie med vedvarende lavinntekt innebærer en forhøyet risiko for å erfare dårlige levekår. Dette kan blant annet være boligforhold og nærmiljø, fysisk og psykisk helse, skoleresultater og deltagelse i sosiale fellesskap og fritidsaktiviteter.

11,3 prosent av alle barn i Norge lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt¹⁴. Dette utgjør 110 700 barn ved måling per 2021. Andelen barn i lavinntektsfamilier har vært stabilt økende de siste 10-15 årene, men hadde i fjor en nedgang med 4300 barn fra året før.

Fattigdom og levekårsutfordringer er komplekse problemstillinger som ofte handler om mer enn inntektssituasjonen i familien. Ansvar for løsninger og tiltak på fattigdomsområdet fordeler seg over flere fagområder, sektorer og tjenester. En helhetlig og systematisk tilnærming med godt samarbeid mellom tjenester kan på sikt bidra til å lette på konsekvensene fattigdom har for utsatte barn og unge.

Derfor har Samarbeidsstrategien for barn og ungdom i lavinntektsfamilier, Like muligheter i oppveksten (2020-2023), som mål å styrke muligheter for økt sosial mobilitet for barn og unge.

¹⁴ [Færre barn med vedvarende lavinntekt i 2021 \(ssb.no\)](#)

Utgangspunktet er nettopp at en oppvekst i en familie med lav inntekt kan innebære sammensatte utfordringer og levekårsproblemer på flere områder.¹⁵

Ansvar for tiltakene i strategien fordeles seg over flere direktorater. Bufdir koordinerer en direktoratsgruppe bestående av Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet, Husbanken, IMDi, Kulturtanken og Utdanningsdirektoratet, som følger med på måloppnåelsen. Noen tiltak er universelle, mens andre er spesifikt innrettet for barn og unge i utsatte livssituasjoner.

Evalueringer og rapporter fra tilskuddsmottakere viser at man i mange tiltak når målgruppen for strategien. Kunnskap om utfordringer og tilgjengelige virkemidler kan bidra til å lette på de negative konsekvensene som barn, unge og deres familier opplever som et resultat av å leve i fattigdom. For at kommuner og frivillighet skal finne fram til og ta i bruk verktøy som fremmer gode oppvekstvilkår for barn og unge fra alle sosiale lag, har Bufdir utviklet veiledningsverktøyet «Veileder om arbeid for barn som lever i fattige familier». I 2022 er veilederen oppdatert og fornyet, og gjort kjent blant kommuner, frivillighet og andre sosiale entreprenører.

Tilskudd til inkludering av barn og unge

Tilskudd til inkludering av barn og unge er slått sammen med to tidligere ordninger til én felles tilskuddsordning. I 2022 tildelte Bufdir 572 489 000 kroner til 952 prosjekter. Det er stor variasjon i typer og innhold i prosjektene, og størrelsen på tilskuddet varierer.

I året som gikk mottok Bufdir mange gode søknader. En overvekt av søknadene omhandlet tilskudd til kultur-, fritids- og ferieaktiviteter. I tillegg mottok Bufdir mange søknader om tilskudd til aktivitetstypen utstyrssentral. Antall barn og unge i målgruppen ble i søknadene for 2022 oppgitt å være totalt 798 487. I tillegg skulle prosjektene rekruttere mange barn og unge utenfor tilskuddsordningens målgruppe.

S 17. Bufdirs arbeid for barn som vokser opp i lavinntektsfamilier

Resultatkrav: minimum 80 % av alle kommuner søker og kvalifiserer til støtte fra ny tilskuddsordning Tilskudd til inkludering av barn og unge

317 kommuner, 88 % av landets kommuner, meldte seg på ordningen. Det er en økning på 20 kommuner fra Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge i 2022.

¹⁵ Barne- og familiedepartementet er ansvarlig for oppfølgingen av strategien i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet. Bufdir koordinerer direktoratsgruppen.

3.3 Barnevern

Mål i tildelingsbrevet

- Bedre ivareta barns rett til medvirkning i det kommunale og statlige barnevernet
- Økt kvalitet i saksbehandlingen i den kommunale barnevernstjenesten
- Barnevernstjenesten skal gi hjelpetiltak som møter behovene til barn og foreldre
- Barn som trenger tiltak utenfor hjemmet, skal få et stabilt tilbud tilpasset det enkelte barns behov

Barnevernets ansvar

Barnevernet er en samlebetegnelse for alle tjenester som er hjemlet i barnevernsloven. Tjenestene er organisert med en kommunal førstelinjetjeneste, en statlig andrelinjetjeneste (Bufetat) og en barneverns- og helsenemnd. Oslo kommune er delegert samme myndighet som den statlige andrelinjetjenesten.

De kommunale barnevernstjenestene skal blant annet gjennomføre undersøkelser og gi rett hjelp til rett tid til barn og familier. Bufetat leverer spesialiserte hjelpetiltak og fosterhjem, beredskapshjem, barnevernsinstitusjoner og rekruttering og formidling av fosterhjem til kommunene.

Barnevernet skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Dette er en lovpålagt rettighet barn har i Norge. Oppgavene kjennetegnes ved at de er komplekse. Dette stiller krav til høy juridisk og forvaltningsmessig kompetanse, forsvarlig faglig praksis, god skjønnsutøvelse og tett samhandling med andre sektorer, slik som helsetjenester, NAV, Politi, utdanningssektoren og kriminalomsorgen. God ledelse og internkontroll er en forutsetning for å løse oppgavene.

I 2022 har arbeidet med å legge til rette for likeverdige tjenester i hele landet hatt høy prioritet. Et praktisk verktøy i dette arbeidet er tjenestekataloger. Disse gir en enkel og samlet oversikt over Bufetat og kommunenes tjenestetilbud til utsatte barn, ungdom og familier. Tjenestekataloger skal tydeliggjøre forventninger og ansvarsforhold mellom stat og kommune, og beskrive hvilke tjenester staten og kommunene skal tilby til sårbare barn og familier.

Som fagdirektorat har Bufdir et helhetlig ansvar for barnevernet. Gjennom statistikk, analyse, forskning og annen kunnskapsinnhenting - som dialog med aktørene i barnevernsfeltet - følger Bufdir med på utviklingstrekk og identifiserer områder som krever særlig oppmerksomhet. Dette gir grunnlag for tiltaksutvikling og faglige anbefalinger, og gir faglige premisser for regelverksutvikling og prioritering av ressursene på barnevernsfeltet.

Ulike kompetansetiltak har vært Bufdirs viktigste virkemidler i 2022 for å bidra til økt kvalitet i saksbehandlingen i barnevernstjenestene. Tiltakene spenner fra forskjellige videreutdanninger og kurs i juss og forvaltningsforståelse til læringsnettverk, tjenestetøtteprogrammer og egne veiledningsteam som bistår utvalgte kommuner. Kompetansetiltakene understøtter også barnevernstjenestenes evne til å gi hjelpetiltak som møter behovene til barn og foreldre.

Hvis barnet må flytte ut av hjemmet, skal barnet få et stabilt tilbud, som både er tilpasset det enkelte barns behov og som bygger på den kunnskapen vi har om hva som fungerer best.

Mange av virkemidlene som skal til for å gi et helhetlig og godt tilbud til barn i barnevernet ligger i andre sektorer. Bidrag fra utdanningssektoren, arbeids- og velferdssektoren og helsetjenesten er avgjørende for at barnevernet skal kunne nå sine mål.

Utviklingstrekk i barnevernet

Den kommunale barnevernstjenesten skal gjennomgå bekymringsmeldinger, gjøre undersøkelser, fatte vedtak etter barnevernloven samt iverksette og følge opp tiltak. Selv om mange henvender seg til barnevernstjenesten, er det ikke alle barn og unge det blir iverksatt tiltak for.

Fra kommunenes halvårsrapportering har vi tall for andre halvår 2022, som gir et godt bilde på den seneste utviklingen i barnevernstjenestene. Utviklingen de siste årene med at færre meldinger kommer inn og en lavere andel av disse ender med tiltak fortsetter. Det er imidlertid en tendens til at nedgangen avtar. I løpet av andre halvår 2022 mottok barnevernstjenestene 39 652 bekymringsmeldinger totalt, hvorav 24 407 er i nye saker. Dette er et lavere antall enn året før, og det var også en lavere andel av disse som gikk videre til undersøkelse (76 prosent). Samtidig er nedgangen i meldinger fra 2021 til 2022 kun 2 prosent, mens nedgangen fra 2020 til 2021 var 11 prosent. Dette kan indikere at trenden de siste årene er i ferd med å snu, og at barnevernstjenestene vil oppleve en stabilisering eller økning i meldinger det neste året.

Tilsvarende ser vi fremdeles en nedgang for antall undersøkelser og andel undersøkelser som resulterer i tiltak, men nedgangen er mindre markant. Av undersøkelsene som ble gjennomført i andre halvår 2022 endte 37 prosent av undersøkelsene med vedtak om å iverksette tiltak, mot 42 prosent i 2016.

Dette kan være uttrykk for en større bevissthet om hva som er barnevernets ansvar, i tråd med intensjonen bak barnevernsreformen. Det er likevel grunn til å stille spørsmål ved om det kan være uttrykk for at ikke alle meldinger undersøkes grundig nok. Flere statsforvaltere uttrykker i sin årsrapport bekymring for at det i for mange barnevernssaker ikke blir gjort gode faglige vurderinger, og at barn ikke får rett hjelp til rett tid fordi omsorgssituasjonen ikke er tilstrekkelig avklart. I det oppdaterte saksbehandlingsrundskrivet og i barnevernfaglig kvalitetssystem, legges det vekt på god forvaltning og faglig kvalitet i arbeidet med meldinger og undersøkelser.

Med færre nye barn som kommer inn i barnevernet, er også det totale antallet barn og unge med tiltak noe redusert de senere årene. Det er særlig blant de yngste barna at antallet er redusert med 9 prosent færre enn ved utgangen av 2021. Ved utgangen av 2022 ser vi for første gang også at antallet unge med ettervern er noe redusert sammenlignet med tidligere år, med rundt 200 færre unge med tiltak enn året før.

Flertallet av barn med tiltak i barnevernet mottar hjelpetiltak i hjemmet, men antallet er vesentlig redusert fra utgangen av 2021, med 12 prosent nedgang på ett år. Denne nedgangen er sterkere enn reduksjonen i antall barn som er plassert utenfor hjemmet (3 prosent). Dette gjør at den relative fordelingen mellom tiltak i og utenfor hjemmet per utgangen av året er noe endret fra tidligere år. Andelen med tiltak i hjemmet har i en årrekke ligget på 66 prosent, men er nå redusert til 64 prosent

I underkant av 9 700 barn var plassert utenfor hjemmet ved utgangen av 2022. Statistikken for ulike typer plasseringstiltak i 2022 blir tilgjengelig senere i 2023, men ved utgangen av 2021 var fordelingen at 84 prosent av barna bor i fosterhjem, fire prosent i midlertidig beredskapshjem utenom familie og nære nettverk, og en prosent i midlertidige hjem i familie og nære nettverk. Åtte prosent bor i barnevernsinstitusjon, og de resterende unge bor i bolig med oppfølging.

Bufdir har merket seg flere statistiske trender de siste årene. Det fastsettes mer samvær mellom barn under offentlig omsorg og biologiske foreldre. Dette er en forventet utvikling. Rettspraksisen krever grundige og konkrete avveininger og det er høy terskel for å forlate målsetning om tilbakeføring. Samtidig har vi for lite kunnskap om hvilken effekt denne utviklingen har for barn.

Antall barn med vedtak om omsorgsovertakelse er i femårsperioden fra 2018 til 2022 redusert med 40 prosent, med en nedgang fra 1117 til 675 barn med vedtak etter barnevernloven § 4-12 eller barnevernloven § 4-8 annet og tredje ledd. I 2022 har nedgangen stoppet opp, og er på et noe høyere nivå enn i 2021. Det er også en høyere andel av sakene som omhandler oppheving av omsorgsovertakelse som ender med at barnet blir tilbakeført, fra 41 prosent i 2018 til 59 prosent i 2022.

Det har vært en sterk nedgang i bruken av tvangsadopsjoner i Norge de siste årene, på tross av at kunnskapsgrunnlaget tilsier at en adopsjon er viktig for noen barn under offentlig omsorg. Vi ser den samme utviklingen i 2022. Kun syv saker om tvangsadopsjon ble behandlet i Barneverns- og helsenemnda.

Det er for tidlig å slå fast grunnen til utviklingen, men vi ser noen forhold som kan være med å påvirke. Det har vært en dreining mot hjelpetiltak knyttet til foreldrestøttende tiltak, økt fokus på å finne løsninger i slekt og nettverk, samt at det er jobbet med rutiner og praksis knyttet til akuttarbeid. Nemndene har de siste årene innført samtaleprosess, noe som kan bidra til at det inngås avtaler før det ender med tvangsvedtak i barnevernsnemnda.

Kommunal variasjon i barnevernsindikatorer

Nasjonale, regionale eller fylkesvis statistikk om barnevernet gir et overordnet bilde av status og utviklingstrekk. Samtidig kan statistikk som operer med landsgjennomsnitt eller totalsummer nasjonalt, tilsløre sentrale kommunale variasjoner. Kommunal variasjon i antall meldinger, tiltak og hjemmelsbruk kan være uproblematisk hvis det omhandler variasjon i innbyggernes behov. Dersom kommunal variasjon reflekterer uønsket praksisvariasjon, er det derimot nødvendig å avdekke denne variasjonen, samt bestrebe seg på å identifisere årsaker med henblikk på tiltak fra kommunal og statlig side. Systematiske kartlegginger av kommunal praksisvariasjon er dermed et første skritt på veien til å identifisere sammenhenger mellom hva barnetjenestene gjør i forhold til behov og hvordan behov dekkes.

Bufdirs Kommunemonitor på barnevernsfeltet viser at det er store forskjeller mellom kommunene med hensyn til andel barn i kommunen som har aktiv sak eller mottar tiltak fra barnevernet. Kommunemonitoren viser at det er spesielt store variasjoner mellom kommuner når det gjelder andel barn det er sendt bekymringsmelding om eller iverksatt undersøkelsessaker for, andel barn med tiltak fra barnevernet, andel barn med akuttvedtak, samt andel barn med vedtak om omsorgsovertakelse. I tillegg viser Bufdirs Kommunemonitor at det er stor variasjon med hensyn til i hvilken grad barnevernstjenestene klarer å oppfylle lovkrav knyttet til fristbrudd i undersøkelsessakene, manglende tilsyn av barn i fosterhjem, manglende kontroll og oppfølging av barn i fosterhjem, samt andel barn med hjelpetiltak som har tiltaksplan.

Bufdir har, ved hjelp av en kommunefil der barnevernsindikatorer kan observeres i sammenhengen med kjennetegn ved kommunen og barnevernstjenesten, undersøkt hvilken rolle, kommuneøkonomi, kommunens urbaniseringsgrad, innbyggertall, sentralitet, geografisk tilhørighet/region og opphopning av levekårsutfordringer i kommunebefolkningen spiller med

hensyn å forklare kommunal variasjon i praksis. I tillegg undersøkes betydningen av den enkelte barnevernstjenestens størrelse, kapasitet/dekningsgrad og hvorvidt tjenesten inngår i interkommunalt samarbeid.

Vi har undersøkt hvilken betydning disse faktorene har i seg selv og i hvorvidt effekter/statistiske korrelasjoner opprettholdes, når vi samtidig tar høyde for andre kommunekjennetegn. Den statistiske modellen «renser» opp slik at den faktoren som henger mest sammen forholdet vi undersøker, for eksempel manglende oppfyllelse av lovkrav, trer frem.

De multivariate analysene viser for det første at grunnen til at små kommuner kommer ut med signifikant høyere andel barn med melding, undersøkelse og tiltak, skyldes i vesentlig grad at disse små kommunene har en mer sårbar befolkning med større levekårsutfordringer enn andre kommuner. Behovet for barnevernstjenester er altså relativt sett større i små enn i større kommuner, og dette kan altså forklares av en relativt sett mer levekårsutfordret befolkning.

Videre viser disse analysene at høyere urbaniseringsgrad, god kommuneøkonomi og kommunens tilgang på befolkning med utdanning på universitets- og høyskolenivå er forbundet med færre brudd på lovpålagte oppgaver barnevernstjenesten skal utføre.

Den sterkeste forklaringsfaktoren er imidlertid kommunens geografiske plassering. Små kommuner i region nord har, sammenlignet med like små og depriverte kommuner i andre regioner, signifikant høyere andel barn med meldinger, undersøkelse og barnevernstiltak. I tillegg har små kommuner i nord, sammenlignet med like små og depriverte kommuner i andre regioner, signifikant høyere andel barn med akuttvedtak og barn med omsorgsovertakelse.

Den samme tendensen finner vi når det gjelder manglende oppfyllelse av lovkrav: Manglende oppfyllelse av lovkrav er ikke et entydig småkommune-problem. Derimot nært knyttet til små kommuner i nord.

Når det gjelder interkommunalt samarbeid, tyder analysene på at for små kommuner (under 5000 innbyggere) øker sannsynligheten for at de lovpålagte oppgavene ivaretas: Sammenlignet med andre små kommuner uten interkommunalt samarbeid, har små kommuner med interkommunalt samarbeid lavere andel fristbrudd i undersøkelsessaker, høyere andelen oppfyllelse av lovkrav knyttet til tilsyn av barn i fosterhjem, samt høyere andel barn i hjelpetiltak med tiltaksplan.

Turnover i kommunalt barnevern

Bufdir gjennomførte i 2022 en nasjonal kvantitativ kartlegging av turnover i de kommunale barnevernstjenestene. Totalt 1 800 ansatte i de kommunale tjenestene deltok i spørreundersøkelsen. Undersøkelsen kartla både ansatte opplevelser av turnover i egen tjeneste, egen turnovertilbøyelighet, samt årsaker til høy turnover. Når det gjelder omfang av turnover i barnevernstjenestene, kan hovedfunn oppsummeres som følgende:

- Over halvparten i barnevernstjenestene oppgir at det har vært høy grad av turnover i tjenesten der de jobber, i løpet av det siste året.
- Fire av ti oppgir at høy turnover utgjør et problem.
- Fire av ti ansatte i barnevernstjenestene oppgir at de vil lete aktivt etter ny jobb det neste året. Syv av ti oppgir at de vil fortsette å jobbe innenfor kommunalt barnevern på lengre sikt.

Ved å kombinere svarene på de spørsmålene om fremtidig turnover finner vi at halvparten blir i nåværende barnevernstjeneste på kort (21 prosent) eller lang sikt (36 prosent). Samtidig; en av fem

vil søke seg til en annen jobb innenfor det kommunale barnevernet, mens nær en av fire ønsker å søke seg bort fra det kommunale barnevernsfeltet.

Blant årsakene til høy turnover i kommunalt barnevern, finner vi faktorer knyttet til rammebetingelser og psykososialt arbeidsmiljø – mellom 80 og 90 prosent oppgir følgende som sentrale årsaker:

- For høyt arbeidspress, for lav lønn i forhold til ansvar og belastning og for lav lønn i forhold til alternative arbeidsgivere
- Arbeidet i seg selv er for psykisk belastende

Utfordringer relatert til ledelse og betydning for turnover, angis også som svært sentrale årsaker. Mer spesifikt gjelder dette

- Mangelfulle rutiner for debrifing og veiledning av ansatte
- Manglende støtte og anerkjennelse fra leder.
- Mangelfulle rutiner for opplæring av nyansatte
- Manglende tilrettelegging for faglig utvikling eller videreutdanning hos ansatte
- Leder mangler lederkompetanse

I tillegg utgjør avvik mellom faglige idealer og hva som faktisk realiseres gjennom saksbehandling og tiltak, samt det såkalte «praksis-sjokket» (at nyutdannede ikke er godt nok forberedt på hva jobben krever) de mest sentrale årsakene til turnover siste året.

Når det gjelder kjennetegn ved barnevernstjenester med høy turnover har disse, sammenlignet med tjenester med lavt turnover, ansatte som:

- er betydelig yngre og som en følge av dette vesentlig lavere ansiennitet
- i noe mindre grad har master
- i mindre grad har relevant videreutdannings (minimum 30 studiepoeng)
- i vesentlig større grad vil søke seg vekk fra nåværende arbeid og som i vesentlig større grad ønsker å jobbe utenfor kommunalt barnevern

Tjenester med høy turnover er, sammenlignet med tjenester med lav turnover:

- i større grad store tjenester (mer enn 20 ansatte)
- i større grad lokalisert i desentraliserte kommuner (lav sentralitetsgrad)
- lokalisert i de to nordligste fylkene og på Vestlandet
- i like stor grad del av interkommunalt samarbeid

Resultatene fra Bufdirs kartlegging av årsaker til turnover og kjennetegn ved barnevernstjenester med ulik turnovergrad, gir ansats til videre og mer komplekse analyser, der de nærmere mekanismene for å forstå turnover kan utforskes mer presist.

I tillegg til undersøkelsen av turnover i kommunalt barnevern, har Bufdir i løpet av 2022 samarbeidet med SSB for å utvikle nasjonal og kommunal statistikk, basert på registerdata, over andel som slutter i løpet av året. Denne statistikken vil belyse utvikling i turnover kommunalt, regionalt og nasjonalt, samt vil inngå i Bufdirs kommunemonitor som grunnlag for å identifisere kommuner som strever.

Krav til formell kompetanse for ansatte i barnevernet

I 2022 ble det lovfestet krav til formell kompetanse for ansatte i barnevernet. Bakgrunnen for kravet er at med høyere og tydeligere krav til kompetanse vil ansatte ha bedre forutsetninger for å løse sine

oppgaver og utøve godt barnevernsfaglig skjønn, samtidig som det vil anerkjenne alvorlighetsgraden i samfunnsoppdraget og kompleksiteten i oppgavene som de ansatte skal utføre.

Kompetansekravet innebærer krav om barnevernsfaglig eller annen relevant mastergradsutdanning for institusjonsledere og for ansatte i det kommunale barnevernet med lederfunksjoner, utredningsoppgaver og vedtaksmyndighet. Kravet gjelder fra 2031. Som en overgangsordning frem til 2031 kan kompetansekravet i det kommunale barnevernet også oppfylles gjennom videreutdanning og fire års erfaring for de som allerede er ansatt. I 2022 ble det videre innført krav om relevant bachelorutdanning for nyansatte i barnevernsinstitusjon, samt omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere.

Innføring av kompetansekravene vil kreve god planlegging og omstilling både i barnevernstjenestene og i institusjonene. For å ha oversikt over tilstanden i sektoren, og for å kunne følge med på utviklingstrender i årene frem mot 2031, har SSB på oppdrag fra Bufdir utviklet statistikk¹⁶ som viser utdanningsnivå for ansatte i barnevernet. Det er ikke tidligere blitt gjort tilsvarende detaljerte kartlegginger av kompetanse til ansatte i barnevernet. Rapporten gir grunnlag for å finne hvilke tall og tabeller som må oppdateres i årene fremover for å følge med på utviklingen frem mot 2031 når nye kompetansekrav inntreffer.

Det eksisterer ikke en uttømmende oversikt over hvilke konkrete utdanninger som tilfredsstillere kompetansekravene. Det er den enkelte kommune eller institusjon som har ansvar for å vurdere om kompetansekravet er oppfylt i det enkelte tilfellet og for virksomheten som helhet. Dette innebærer at kommunen/institusjonen selv skal vurdere hvilke utdanninger som er relevante. Bufdirs [Anbefalinger om kompetanse og utdanning for barnevernsinstitusjoner](#) og [Faglige anbefalinger om kompetansekrav og utdanning for kommunalt barnevern](#) som ble publisert i 2021 og 2022 gir veiledning til forståelse og anvendelse av kravene om relevante utdanninger.

Siden det vil kunne variere hvilken kompetanse den enkelte tjeneste eller institusjon trenger, og dermed hvilke utdanninger som er relevante, er det utfordrende å utvikle statistikk som gir et fullstendig bilde av kompetansesituasjonen i sektoren.

Kommunalt barnevern

SSB-rapporten utforsker tre mulige alternativer for hvordan de nye kravene om mastergrad eller videreutdanning kan operasjonaliseres. Hvilken definisjon man velger har stor betydning for hvor høy andel av nåværende ansatte i kommunalt barnevern som kan anses å oppfylle det nye kompetansekravet. Blant saksbehandlere og ledere i kommunal barnevernstjeneste har:

- 36 prosent enten en barnevernsfaglig master eller videreutdanning
- 41 prosent har enten en barnevernsfaglig, eller annen relevant, master eller videreutdanning
- 60 prosent har en mastergrad eller videreutdanning innen sosial, helse og pedagogikkutdanninger

Rapporten viser at svært mange av de ansatte i kommunalt barnevern har tatt videreutdanning etter fullført grunnutdanning, og at flest personer har tatt videreutdanning innen barnevern og sosialt arbeid, etterfulgt av helserelaterte videreutdanninger. Et annet funn i rapporten er at sentrale kommuner har høyere andel sysselsatte med barnevernsfaglig videreutdanning enn distriktskommuner.

¹⁶ SSB-rapport: "Kompetanse i barnevernet. Kartlegging i 2020"

Buudir forventer at antallet med relevant videreutdanning eller master vil øke betydelig i fremtidige målinger. Kartleggingen som nå er gjort gjelder kompetansen til ansatte i 2020, og utdanningsdataene som benyttes i den registerbaserte sysselsettingsstatistikken er fra 2019. Statistikken er altså fra før kompetansekravene var vedtatt. Fra 2018 er det startet opp flere videreutdanninger rettet direkte mot ansatte i tjenestene, der kommunene også kan få dekket sine utgifter knyttet til deltakelse på videreutdanningene.

Kommunenes oppfatning av status for implementering av de nye kompetansekravene

Oslo Economics har, på oppdrag fra Buudir, gjennomført en kartlegging av kommunenes egen oppfatning av status for implementering av de nye kompetansekravene. Mange kommuner oppgir at de ligger godt an til å nå kravene, forutsatt at de ansatte som skal søke videreutdanning fremover får plass. Det oppleves imidlertid som en stor utfordring at ansatte ikke får plass på videreutdanninger de søker på. Andre kommuner tror ikke de vil nå kravene innen fristen. Dette er tjenester som sliter med å rekruttere relevant kompetanse i dagens situasjon. Dette synes primært å være kommuner i distriktene, med relativt lang avstand fra utdanningsinstitusjoner og med et lite arbeidsmarked. Disse har vanskelig for å se at de skal klare å tiltrekke seg ansatte med barnevernsfaglig masterutdanning i fremtiden, når de ikke klarer å tiltrekke seg personer med barnevernsfaglig bachelorutdanning i dag.

For å bidra til at flere av dagens ansatte uten videreutdanninger får plass på videreutdanningene Buudir finansierer er det gjort noen justeringer i forbindelse med neste opptak og tildeling av tilskudd til nye studenter. I opptaket til videreutdanningene vil søkere med anbefaling fra arbeidsgiver prioriteres. På denne måten gir vi arbeidsgiverne større påvirkning på hvem som kan få tilbud om studieplass. Dette har arbeidsgiverne selv etterspurt, blant annet gjennom NOBO. Videre vil vi i Bufdirs tilskuddsordning for videreutdanningene prioritere ansatte som ikke har tilleggsutdanning eller master, og dermed ikke imøtekommer kompetansekravet som innføres i 2031. Vi forventer at disse grepene vil bidra til at flere av de ansatte som i dag mangler kvalifiserende utdanning, kan få gjennomført en videreutdanning før 2031.

Som det fremgår av SSB-rapporten er det ikke bare de videreutdanningene Buudir har opprettet og som det gis tilskudd til, som anses som relevante. Buudir vil vurdere og foreslå tiltak som kan gjøre dette kjent og øke bruken av disse blant ansatte i tjenestene.

Buudir vil til neste leveranse på oppdrag 40 i tildelingsbrevet fra 2022 (frist 1. oktober 2023), gjøre en nærmere beregning av om omfanget av studieplasser bør økes i årene frem mot 2031, samt vurdere behovet for andre tiltak for å legge til rette for en vellykket implementering av kompetansekravet.

Barnevernsinstitusjoner

På barnevernsinstitusjoner, inkludert omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere, hadde 69 prosent av fagpersonellet en utdanning på bachelornivå eller høyere i 2020. 62 prosent hadde en bachelor innen helse, sosial eller pedagogikk. Mange av de uten bachelor er over 54 år, og vil på sikt forsvinne ut av arbeidslivet og erstattes av nye arbeidstagerer med bachelor. Vi ser også at et betydelig antall (762) av de med grunnutdanning barnevernspedagog, sosionom eller vernepleier har

¹⁷[https://samhandlingsrom.sharepoint.com/sites/O40Flgeoppogleggetilretteforimplementeringavnyekompetansekra/Shared%20Documents/General/Leveranser%20fra%200E%20til%20Bufdir/Kompetansebehov%20i%20kommunalt%20barnevern%2020.12.22%20\(1\).pdf?CT=1676969505871&OR](https://samhandlingsrom.sharepoint.com/sites/O40Flgeoppogleggetilretteforimplementeringavnyekompetansekra/Shared%20Documents/General/Leveranser%20fra%200E%20til%20Bufdir/Kompetansebehov%20i%20kommunalt%20barnevern%2020.12.22%20(1).pdf?CT=1676969505871&OR)

en relevant videreutdanning. Disse vil være kvalifisert til å være ledere og vil kunne jobbe i barnverntjenesten fremover.

Når det gjelder institusjonsledere følger det av SSBs rapport at 78 prosent av lederne har en relevant bachelor og av disse har 90 prosent en videreutdanning, men det er ikke gjort en vurdering av om videreutdanningen er relevant. SSB-statikken omfatter alle som er kodet som ledere i en institusjon – sannsynligvis også ledere som ikke er omfattet av kompetansekravet. Kravet gjelder også for stedfortredere. Disse kan heller ikke identifiseres i statistikken.

For å supplere SSB-rapporten har Bufdir gjennomført en kartlegging av institusjonslederens og stedfortrederens kompetanse i statlige, private og kommunale institusjoner. Leder og stedfortreder er de institusjonen har oppgitt i institusjonsplanen, og som institusjonen har godkjent eller kvalitetssikret for som leder og stedfortreder. Kartleggingen er sendt til Bufetat, Oslo kommune og 37 leverandører og kommuner med godkjente institusjoner. Av de 37 private/kommunale leverandørene vi sendte til fikk vi svar fra 13 (tillegg til svarene fra Oslo kommune og Bufetat). Kartleggingen gir dermed ikke et fullstendig bilde av situasjonen.

I kartleggingen spurte vi om:

- antall ledere/stedfortredere
- antall med en relevant videreutdanning eller master
- antall som ikke har en relevant videreutdanning eller master
 - hvor mange som planlegger å ta en master eller videreutdanning

For å få et bilde av turnover i institusjonene har vi også spurt hvor mange ledere/stedfortredere som sluttet i 2022 og som er/skal erstattes.

Kartleggingen viser at av de 207 ledere og stedfortredere som er oppgitt i svarene, har 165 personer en relevant videreutdanning eller master og 47 mangler tilstrekkelig formell utdanning. Dette innebærer at mellom 85 og 90 prosent av ledere og stedfortredere oppfyller kompetansekravet og mellom 10 og 15 prosent trenger påfyll med formell kompetanse.

Nærmere 90 av de spurte oppgir at de har planer om å ta en master eller videreutdanning. Selv om det knytter seg stor usikkerhet til realiteten av slike utsagn, indikerer dette at en høy andel av de som mangler nødvendig formalkompetanse ønsker og planlegger å ta en tilleggsutdanning. Videre starter en ny videreutdanning for institusjonsledere på høsten 2023 eller nyåret 2024. Vi vurderer dermed at det ikke er grunn til bekymring knyttet til oppfyllelse av kompetansekravet for ledere fra 2031.

Kartleggingen viser videre at turnoverprosenten var på ca. 15 prosent blant ledere og stedfortredere i 2022 – det vil si at ca. 30 av de 207 lederne/stedfortrederne sluttet og ble eller skal erstattes.

Kartleggingen, som baserer seg på selvrapportering, fanger bedre de riktige lederne. Når det gjelder andel ledere som oppfyller kompetansekravet gir den et ganske likt bilde som SSB-rapporten.

Bufetats erfaringer med implementering av de nye kompetansekravene

Alle Bufetats regioner og Bufetats enhet for godkjenning melder om utfordringer med å ansette midlertidige, tilkallingsvikarer og sommervikarer som fyller kompetansekravene. Erfaringer tyder på at slike stillinger ikke er interessante for personer med utdanning på bachelornivå eller høyere.

Bufetat melder videre at det er utfordrende å fylle kompetansekravet for rene nattevaktstillinger.

Noen regioner melder at det er utfordrende å ansette personer med relevant bachelor i faste stillinger. Rekrutteringsprosessene tar lengre tid, og må innrettes på nye måter. Regionene melder avvik når de ikke klarer å rekruttere ansatte med relevant bachelor, og det ikke er hjemmel for å søke dispensasjon fra kravet. Alle regioner melder avvik, og gir dispensasjon der det er adgang til det.

Det har tatt noe tid å forstå og praktisere de nye kompetansekravene og dispensasjonsadgangen. Departementets presisering av adgangen til å gi dispensasjon fra kravet i særlige tilfeller i brev av 23. mai 2022 var klargjørende, men kom etter rapporteringen til 1. tertial. Dette innebærer at Bufdir vurderer at rapporteringen for 2022 ikke gir et godt nok bilde av situasjonen til å gjengi på en meningsfull måte. Siden rapporteringskravene for 2023 er tydeliggjort, og feltet har fått mer erfaring med kravene, legger vi til grunn at vi vil få et bedre bilde av situasjonen til neste år.

Imidlertid er det klart at det nye kravet oppleves som utfordrende. Det meldes om mange avvik og vil ta noe tid. Det vil også være viktig å beholde ansatte både med og uten relevant bachelor. Bufdir er blitt kjent med at det nå skal opprettes deltidsbachelor i barnevern. Dette kan være et viktig virkemiddel fremover for å beholde ansatte med viktig erfaring. Bufdir har for 2023 bedt regionene vurdere tiltak når de har utfordringer med å rekruttere ansatte med utdanning på rett nivå. Bufdir vil følge med og ha dialog med regionene om dette.

3.3.1 Rettssikkerhet

Mål 6 bedre ivareta barnas rett til medvirkning i det kommunale og statlige barnevernet

- **Styringsparameter: barns medvirkning i valg av institusjon og medvirkning under institusjonsoppholdet**
- **Styringsparameter: barns medvirkning i valg av fosterhjem**

Bufdir har å legge til rette for at rettssikkerheten til barn og foreldre kan styrkes i barnevernssaker. Vi vurderer at dette er et område med store variasjoner på kommunalt nivå, og at det er et stort behov for støtte fra nasjonale myndigheter.

En prioritert oppgave for Bufdir har vært å styrke forvaltningsforståelsen og kvaliteten på saksbehandlingen i kommunalt barnevern. Tilsynsrapporter, forskningsrapporter og avgjørelser i EMD har avdekket svikt som peker i retning av mangler i den grunnleggende forvaltningsforståelsen. Saksbehandlingsrundskrivet «Retningslinjer for barnevernstjenestens saksbehandling» har i 2022 gjennomgått en omfattende revisjon. Den nye versjonen av rundskrivet ble publisert i august. Lovkrav som er viktig for å sikre rettssikkerhet for barn og familier i alle faser av en barnevernssak er presisert. Bufdirs pågående arbeid med å utarbeide e-læringskurs for ansatte i barnevernet er også et tiltak for å sikre denne målsettingen.

Et annet tiltak for å nå målet om å styrke forvaltningsforståelsen og kvaliteten i saksbehandlingen, er gjennomføring av digitale jusskurs for kommunalt barnevern høsten 2021 og starten av 2022. Alle landets kommuner ble tilbudt å delta på to ulike kurs⁵⁴. Omtrent alle landets tjenester har deltatt. Kursets innhold ble utarbeidet av direktoratet, men eksterne foredragsholdere holdt kursene.

Responen på kursene har gjennomgående vært svært god. Ni av ti deltakere har svart at kursene var henholdsvis svært nyttig eller noe nyttig. Tilsvarende har åtte av ti svart at de tror kursene i noen eller i stor grad vil påvirke praksis i tjenesten.

Det nasjonale initiativet DigiBarnevern skal øke barnevernets evne til å gi god og effektiv hjelp til barn og unge som trenger det. Utviklingen av et barnevernsfaglig kvalitetssystem er her et viktig grep. Bufdir har ansvaret for utviklingen av systemet og produktet ble levert i 2022.

Kvalitetssystemet skal gi saksbehandlere faglig og juridisk støtte gjennom de ulike fasene av en barnevernssak. Vi vurderer at kommuner som tar i bruk systemet vil kunne øke kvaliteten i saksbehandlingen, og dermed styrke barn og foreldres rettsikkerhet.

Omsorgsovertakelser, samvær og adopsjon

Antall barn med vedtak om omsorgsovertakelse er i femårsperioden fra 2018 til 2022 redusert med 40 prosent, med en nedgang fra 1117 til 675 barn med vedtak etter barnevernloven § 4-12 eller barnevernloven § 4-8 annet og tredje ledd. Det har i samme periode vært en økning i tilbakeføringer etter omsorgsovertakelser - fra 187 i 2018 til 203 i 2022. Direktoratet vurderer at det er grunn til å følge med på utviklingen.

Det ble i 2022 utmålt betydelig mer samvær mellom barn og foreldre etter omsorgsovertakelse enn tidligere. Vi vet at tjenestene og beslutningstakerne har tatt innover seg signalene fra EMD og Høyesterett. Dette vises ved tydelige, grundige og konkrete begrunnelser, og ved at målet om gjenforening opprettholdes i et stort flertall av sakene. Dette er viktig for å sikre rettsikkerheten til foreldre og barns rett til å bevare familieband. Rapporten Samvær i praksis¹⁸ viser at over halvparten av barna var fornøyde med det samværsomfanget de hadde og opplevde samværet som positivt.

Samtidig har vi for lite kunnskap om hvilken effekt denne utviklingen har for barn. For å bidra til at det gjøres gode og faglige vurderinger, og at rettsikkerheten til barn og foreldre ivaretas har Bufdir i desember 2022 utgitt en retningslinje om vurdering av samvær etter omsorgsovertakelse.

Videre har det vært en sterk nedgang i bruken av tvangsadopsjoner i Norge de siste årene, på tross av at kunnskapsgrunnlaget tilsier at en adopsjon er viktig for noen barn under offentlig omsorg. Vi ser den samme utviklingen i 2022. Kun syv saker om tvangsadopsjon ble behandlet i Barneverns- og helsenemnda. Utviklingen kan ikke forklares ved signaler fra EMD eller Høyesterett, og det er grunn til å følge nøye med på utviklingen.

Tvang og inngrep i barneverninstitusjon

Et regelverk som åpner for bruk av tvang og inngrep i barns personlige integritet i barneverninstitusjoner, gjør det nødvendig med opplæring og støtte som legger til rette for god kompetanse og forståelse av regelverket. Bufdir har sammen med spisskompetansemiljøet i trygghet og sikkerhet i 2022 revidert opplæringsprogrammet «Barns rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon» i samsvar med ny barnevernslov.

Opplæringen er tredelt og består av introduksjonskurs (e-læring), fordypningskurs (podkast) og ferdighetstrening i institusjonene. Over 7000 ansatte i statlige og private barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre har fullført introduksjonskurset, og over 4000 ansatte har fullført fordypningskurset. Revidert opplæring vil gjøres tilgjengelig også for andre aktører, som kommunale barneverntjenester og statsforvalterne.

Maler for tvangsvedtak og protokoll, klageskjemaer og evalueringsmaler er også revidert i samsvar med ny barnevernslov. Malene skal blant annet bidra til at barns rett til medvirkning og andre

¹⁸ <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005721>

rettelige prinsipper blir vurdert og ivaretatt ved bruk av tvang og andre inngrep i barns personlige integritet.

Rettferdsvederlag

Rettferdsvederlag fra staten skal være siste utvei for enkeltpersoner til å få oppreisning. Vederlaget er ikke ment å dekke søkerens økonomiske tap, og det er heller ingen som har rettslig krav på rettferdsvederlag. Det offentlige må kunne klandres for påført skade eller ulempe. Vederlag gis etter en rimelighetsvurdering basert på søkerens forklaring og innhentet dokumentasjon, sett opp mot datidens lovverk.

For personer som søker om rettferdsvederlag, har det stor betydning at staten tar sitt ansvar og at sakene deres blir gjennomgått og vurdert på nytt. Rettferdsvederlag er ment som en mindre kompensasjon, en unnskyldning og en erkjennelse av at enkeltpersoner har blitt utsatt for en urett fra norske myndigheter. Opplevelsen av å bli hørt og trodd oppleves godt, og bidrar til å gjenopprette tilliten til det offentlige.

Bufdir forbereder og behandler saker innenfor våre fagområder, hvor det rettes kritikk mot barnevern, adopsjonsmyndigheter, familievernkontor og krisesenter. Stortingets rettferdsvederlagsutvalg avgjør sakene.

Nesten alle sakene Bufdir mottar handler om barnevern. Sakene har stort spenn i tid, fra rundt 1930 og frem til i dag. Sakene er utfordrende både i omfang og kompleksitet. I 2022 mottok Bufdir 229 saker og ferdigbehandlet 239 saker. 67,8 prosent av sakene ble innvilget. Det var en liten nedgang i antall innkommende saker i 2022.

Det ble ferdigbehandlet langt flere saker i 2022 enn i 2021. Saksbehandlingstiden er likevel lang. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle typer saker i 2022 var 16,7 måneder. Medianen lå på 20 måneder. Det arbeides aktivt på flere nivå for å få ned saksbehandlingstiden i disse sakene.

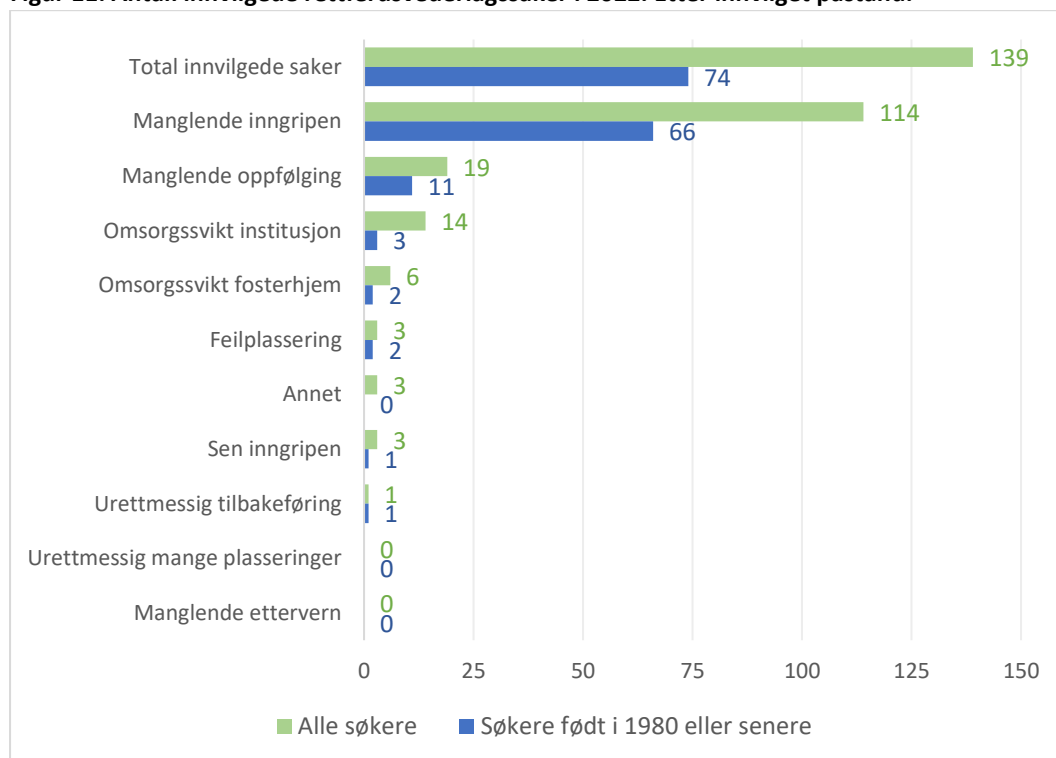
Mange som søkte om rettferdsvederlag oppga flere forhold som grunnlag for søknaden. Derfor er det totale antallet søkere lavere enn det totale antallet påstander som er behandlet.

Bufdir ser at i mange av sakene hvor det innvilges rettferdsvederlag for manglende eller for sen inngripen, er barnevernet for passive selv etter at det er meldt alvorlig bekymring knyttet til søkers omsorgssituasjon. Dette gjelder særlig de sakene som behandles etter barnevernloven av 1953.

Det går igjen at barnevernet i mange av sakene har for stor tillit til foreldrene. Dermed blir barna boende for lenge under skadelige forhold i hjemmet. I de sakene hvor det gis avslag på søknad om rettferdsvederlag, er det som regel på bakgrunn av at det ikke er mulig å dokumentere at barneverntjenesten har hatt kjennskap til søkerens omsorgssituasjon.

De nyere sakene er ofte saker med mange barnevernsdokumenter. Vi kan tydelig se at kravet til skriftlighet og etterprøvbarehet i barnevernet har økt. Vi mener også å kunne se at kvaliteten i arbeidet generelt er blitt høyere etter hvert som sakene blir nyere. Dette ser vi blant annet ved at barnet i større grad kommer i fokus. Kunnskapen om skadene for barn ved å vokse opp med ulike former for omsorgssvikt har økt, og bredden av tilbud er større.

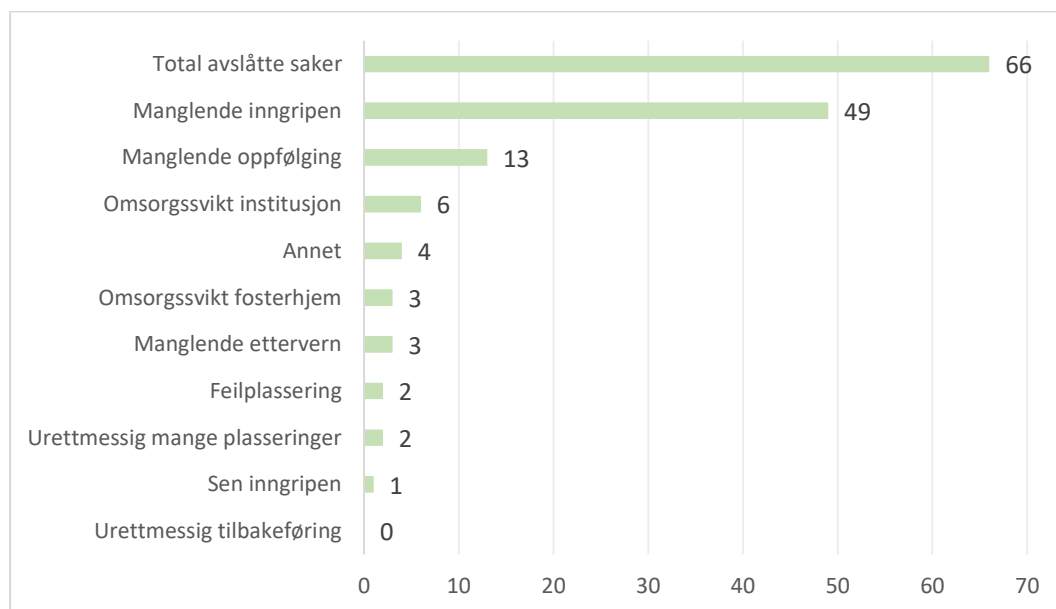
Figur 11: Antall innvilgede rettferdsvederlagssaker i 2022. Etter innvilget påstand.

Figurbeskrivelse: Figur 11 viser et stolpediagram med antall innvilgede rettferdsvederlagssaker i 2022, etter innvilget påstand. 2022 ble det innvilget totalt 139 saker (74 for søkere født 1988 eller senere). De fleste av disse (114 totalt og 66 for søkere født 1980 eller senere) omhandler manglende inngripen. Andre innvilgede påstander er manglende oppfølging, omsorgssvikt institusjon eller fosterhjem, feilplassering, annet, sen inngripen og urettmessig tilbakeføring.

Kilde: Saker avgjort av Stortingets utvalg for rettferdsvederlag i 2022

Figur 12: Antall rettferdsvederlagssaker med avslag i 2022. Etter påstand for søknaden.

Figurbeskrivelse: Figur 12 viser et stolpediagram med antall rettferdsvederlagssaker med avslag i 2022, etter påstand for søknaden. 2022 ble det avslått totalt 66 saker. De fleste av disse (49) omhandler manglende inngripen. Andre anslåtte påstander er manglende oppfølging, omsorgssvikt institusjon, annet, omsorgssvikt fosterhjem, manglende ettervern, feilplassering, urettmessig mange plasseringer og sen inngripen.

Kilde: Saker avgjort av Stortingets utvalg for rettferdsvederlag i 2022

Det er svært få som i sin søknad om rettfærdsvederlag kritiserer barnevernet for å ha grepet inn i omsorgssituasjonen uten tilstrekkelig grunnlag. I 2022 var det kun én slik sak. Kritikken som fremmes mot barnevernet tyder på at det er langt flere barn og unge som opplever at barnevernet er for passive enn at barnevernet er for aktive. Bufdir skal bruke erfaringene som kommer frem i sakene for å lære av hva som har gått galt og bruke dette i utvikling av tjenestene for fremtiden.

Barns rett til medvirkning

Barns rett til medvirkning er nedfelt i lov. Det er en grunnleggende verdi i barnevernet, samtidig som godt tilrettelagt medvirkning er en forutsetning for å møte barnas behov på en god måte. Bufdir mener familieråd er et eksempel på et effektivt virkemiddel for å ivareta retten til medvirkning.

S 18. Barns medvirkning i valg av institusjon og medvirkning under institusjonsoppholdet

Resultatkrav: omtale av måloppnåelse knyttet til ivaretagelse av barns medvirkning før og under institusjonsopphold, herunder hvordan barn selv oppfatter egen adgang til medvirkning

På bakgrunn av stikkprøvekontroll gjennomført av Bufetat, så er det i stor eller noen grad beskrevet hvordan barnet har medvirket og hvilke synspunkter barnet har ved tiltaksvalg i 96 % av sakene. Dette er høyt, og på samme nivå som ved andre tertial. Hvordan barnets synspunkt er vektet ved valg av tilgang er beskrevet i stor eller noen grad i 62 % av sakene. Dette er en nedgang fra 79 % ved andre tertial. Veileder for forløp i barnevernsinstitusjoner gjelder for alle institusjoner og vektlegger medvirkning fra barn gjennom hele oppholdet, samt at medvirkningen skal dokumenteres. Erfaringsinnhenting fra barn er en del av forløpet. Barns rett til medvirkning er et sentralt tema i opplæringsprogrammet "Barns rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon", og barnets mening og hvordan barnets mening er vektlagt er styrket i reviderte maler for tvangsvedtak og protokoller.

S 19. Barns medvirkning i valg av fosterhjem

Resultatkrav: omtale av måloppnåelse knyttet til ivaretagelse av barns medvirkning ved valg av fosterhjem i saker der Bufetat bistår kommunene, herunder hvordan barn selv oppfatter egen adgang til medvirkning

Det er gjennomført stikkprøvekontroller i til sammen 113 saker i 2022 der Bufetat har bistått med plasseringer i fosterhjem. På bakgrunn av gjennomførte stikkprøvekontroller, så er det i stor eller noen grad beskrevet hvordan barnet har medvirket og hvilke synspunkter det har i 78 % av sakene der det er aktuelt. Hvordan barnets synspunkter er vektet ved valg av fosterhjem er beskrevet i stor eller noen grad i 61 % av de sakene der dette er aktuelt. I alle sakene der det ikke er aktuelt at barnet medvirker er dette godt vurdert og dokumentert. I 16 av sakene er det både mangelfull dokumentasjon og mangelfulle faglige vurderinger. I to av disse sakene er det ingen beskrivelse av hvordan barnet har medvirket. I ti av disse sakene er det ingen beskrivelse av hvordan barnets synspunkter er vektet ved valg av tiltak.

Bufetat gjennomfører stikkprøvekontroller i en så liten andel av plasseringene at vi bør forvente at en svært høy andel av sakene oppfyller kriterier om medvirkning, vektning av barns synspunkter og god dokumentasjon. Resultatene og antall avvik varierer mellom regionene. Bufdir vil følge opp regioner med større avvik og vurdere en mer systematisk gjennomgang for disse.

Vi har ikke kartlagt barnets opplevelse av medvirkning.

3.3.2 Kommunal barnevernstjenestene

Mål 7 økt kvalitet i saksbehandlingen i den kommunale barnevernstjenesten

- **Styringsparameter: kompetanseutvikling for ansatte i barnevernet**
- **Styringsparameter: kvaliteten i barnevernstjenestenes saksbehandling**

Status for tilstanden på området

Det er både kjent og erkjent at det kommunale barnevernet er et område som innebærer risiko for brister og sårbarheter¹⁹. Arbeidet med og i barnevernssakene er komplekst, og også tidvis komplisert, med mange relasjonelle, rettslige og barnevernsfaglige hensyn å ta. Direktoratet er derfor naturlig nok fremdeles opptatt av de konkrete prosessene og oppgavene som hører til kommunalt barneverns forløp og saksbehandling, slik dette bildet ble skissert i årsrapporten for 2021²⁰.

I tillegg til at det er knyttet mye oppmerksomhet til barnevernstjenestens kjerneoppgaver, har direktoratet i løpet av 2022 også rettet stadig mer oppmerksomhet mot ledelsens rolle og betydning for de faglige analysene, vurderingene og beslutningene som hører til barnevernssakenes forløp og dynamikk.

En del av bakgrunnen for dette er Helsetilsynets landsomfattende tilsyn 2020-2021 på barnevernsfeltet, som handlet om barnevernets arbeid med undersøkelser. Funnene fra tilsynet oppsummeres i rapport 2/2022, «*Det handler om ledelse*»²¹, og Helsetilsynet konkluderer her blant annet med ledelse som en avgjørende rammebetingelse for kvaliteten på barnevernstjenestens arbeid.

Mot slutten av året har også kommunalt barnevern handlet mye om nye perspektiver, krav og retninger. Med ny barnevernslovgivning og effektene av barnevernreformen kreves det delvis omstilling og nytenkning i tjenestene, også på kommuneledelsens nivå.

I tillegg skal både kommunene og tjenestene forholde seg til kompetansekrav og kvalitetsutvikling. Selv om tiltakene knyttet til dette er ment som støtte og positive rammebetingelser for tjenestene, er det liten tvil om at mange tjenester også opplever gjennomføringen av denne satsingen som noe som krever særskilt kapasitet av dem.

Kompetanse, kvalitet og ledelse

Bufdir har over tid jobbet med ulike faktorer og tiltak rettet mot å støtte og styrke barnevernstjenestenes arbeid i barnevernssaker. Kompetansesatsingen er under gjennomføring²², og ved årsskiftet 2022/ 2023 gikk leveransene fra DigiBarnevern-prosjektet over fra prosjektorganisering til linjeorganisering.

Arbeidet med rammeverket Barnevernsfaglig kvalitetssystem som del av DigiBarnevern-prosjektet nådde sitt mål ved årsslutt, og er fra og med 2023 under forvaltning og videreutvikling, som del av

¹⁹ [Barnevernets undersøkelsesarbeid – fra bekymring til beslutning. Samlede resultater og anbefalinger. \(bufdir.no\), Det å reise vasker øynene | Helsetilsynet](#)

²⁰ [Bufdirs årsrapport for 2021: Normal drift i et unntaksår](#)

²¹ [Det handler om ledelse. Oppsummering av landsomfattende tilsyn med barnevernets arbeid med undersøkelser 2020-2021 | Helsetilsynet](#)

²² [Kompetansesatsing - kommunalt barnevern | Bufdir](#)

Bufdirs kvalitetsstøtte rettet mot kommunalt barneverns område. Ferdigstillingen av den første hele versjonen av dette rammeverket er et eksempel på et konkret resultat i 2022 på området.

Rammeverket bidrar til å løfte nye fagsystemer på kommunalt barneverns område, fra å være ordinære systemer som gir støtte til saksbehandling til å bli fagsystemer som også gir støtte til det skjønnsmessige handlingsrommet i kommunalt barneverns forløp. I løpet av de kommende årene vil flere og flere barnevernstjenester ta i bruk nytt fagsystem med rammeverket Barnevernsfaglig kvalitetssystem integrert.

Bufdir har videre fått i oppdrag å tilpasse og videreutvikle de løsningene som er utviklet for kommunalt barnevern gjennom DigiBarnevern-prosjektet til bruk i det statlige barnevernet. Det ligger et potensiale i digital understøttelse av samhandlingen mellom Bufetat og kommunene. I det videre arbeidet har vi en målsetning om å forenkle saksbehandlingen, samt øke kvaliteten på data og tjenesteutførelsen både på kommunal og statlig side.

På slutten av 2022 la Bufdir til rette for at den første konkrete videreutviklingen av innholdet i Barnevernsfaglig kvalitetssystem handler om å utvikle en såkalt ledermodul. Denne modulen vil gi kvalitetsstøtte for ledelsens rolle og funksjon som rammebetingelse for barnevernstjenestens arbeid, særlig i undersøkelser. Dette er et arbeid som gjennomføres i løpet av 2023.

Styring og ledelse har vært en av hovedsøylene i Bufdirs arbeid på kommunalt barneverns område i løpet av høsten 2022. Direktoratet har nå oppdrag som handler både om konkrete tiltak rettet mot ledere i barnevernstjenestene, og også en helhetlig satsing på styring og ledelse. Den helhetlige satsingen har to sider. Den ene siden dreier seg om å sy sammen en meningsbærende helhet og sammenheng mellom tiltakene direktoratet selv har ansvar for. Den andre siden handler om å sørge for at direktoratets tiltak på området gir mening sett i sammenheng med andre aktørers tiltak, eksempelvis KS. Dette arbeidet ble påbegynt i 2022, og fortsetter videre i kommende år.

Krav til formell kompetanse for ansatte i barnevernet

I 2022 ble det lovfestet krav til formell kompetanse for ansatte i barnevernet. Med høyere og tydeligere krav til kompetanse, vil ansatte ha bedre forutsetninger for å løse sine oppgaver og utøve godt barnevernsfaglig skjønn, samtidig som det vil anerkjenne alvorlighetsgraden i samfunnsoppdraget og kompleksiteten i oppgavene som de ansatte skal utføre.

Kompetansekravet innebærer krav om barnevernsfaglig eller annen relevant mastergradsutdanning for institusjonsledere og for ansatte i det kommunale barnevernet med lederfunksjoner, utredningsoppgaver og vedtaksmyndighet. Kravet gjelder fra 2031. Som en overgangsordning frem til 2031, kan kompetansekravet i det kommunale barnevernet også oppfylles gjennom videreutdanning og fire års erfaring for de som allerede er ansatt. I 2022 ble det videre innført krav om relevant bachelorutdanning for nyansatte i barnevernsinstitusjon, samt omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere.

Innføring av kompetansekravene vil kreve god planlegging og omstilling både i barnevernstjenestene og i institusjonene. For å ha oversikt over tilstanden i sektoren, og for å kunne følge med på utviklingstrender i årene frem mot 2031, har SSB på oppdrag fra Bufdir utviklet statistikk som viser utdanningsnivå for ansatte i barnevernet. Det er ikke tidligere blitt gjort tilsvarende detaljerte kartlegginger av kompetanse til ansatte i barnevernet. Rapporten gir grunnlag for å finne hvilke tall og tabeller som må oppdateres i årene fremover for å følge med på utviklingen frem mot 2031 når nye kompetansekrav inntreffer.

Det eksisterer ikke en uttømmende oversikt over hvilke konkrete utdanninger som tilfredsstill kompetansekravene. Det er den enkelte kommune eller institusjon som har ansvar for å vurdere om kompetansekravet er oppfylt i det enkelte tilfellet og for virksomheten som helhet. Dette innebærer at kommunen/institusjonen selv skal vurdere hvilke utdanninger som er relevante. Bufdirs [Anbefalinger om kompetanse og utdanning for barnevernsinstitusjoner](#) og [Faglige anbefalinger om kompetansekrav og utdanning for kommunalt barnevern](#) som ble publisert i 2021 og 2022 gir veiledning til forståelse og anvendelse av kravene om relevante utdanninger.

Siden det vil kunne variere hvilken kompetanse den enkelte tjeneste eller institusjon trenger, og dermed hvilke utdanninger som er relevante, er det utfordrende å utvikle statistikk som gir et fullstendig bilde av kompetansesituasjonen i sektoren.

SSB-rapporten utforsker tre mulige alternativer for hvordan de nye kravene om mastergrad eller videreutdanning kan operasjonaliseres. Hvilken definisjon man velger har stor betydning for hvor høy andel av nåværende ansatte i kommunalt barnevern som kan anses å oppfylle det nye kompetansekravet. Blant saksbehandlere og ledere i kommunal barnevernstjeneste har:

- 36 prosent enten en barnevernsfaglig master eller videreutdanning
- 41 prosent har enten en barnevernsfaglig, eller annen relevant, master eller videreutdanning
- 60 prosent har en mastergrad eller videreutdanning innen sosial, helse og pedagogikkutdanninger

Rapporten viser at svært mange av de ansatte i kommunalt barnevern har tatt videreutdanning etter fullført grunnutdanning, og at flest personer har tatt videreutdanning innen barnevern og sosialt arbeid, etterfulgt av helserelaterte videreutdanninger. Et annet funn i rapporten er at sentrale kommuner har høyere andel sysselsatte med barnevernsfaglig videreutdanning enn distriktskommuner.

Bufdir forventer at antallet med relevant videreutdanning eller master vil øke betydelig i fremtidige målinger. Kartleggingen som nå er gjort gjelder kompetansen til ansatte i 2020, og utdanningsdataene som benyttes i den registerbaserte sysselsettingsstatistikken er fra 2019. Statistikken er fra før kompetansekravene ble vedtatt. Fra 2018 er det startet opp flere videreutdanninger rettet direkte mot ansatte i tjenestene, der kommunene også kan få dekket sine utgifter knyttet til deltakelse på videreutdanningene.

Kommunenes oppfatning av status for implementering av de nye kompetansekravene

Oslo Economics har på oppdrag fra Bufdir, gjennomført en kartlegging av kommunenes egen oppfatning av status for implementering av de nye kompetansekravene. Mange kommuner oppgir at de ligger godt an til å nå kravene, forutsatt at de ansatte som skal søke videreutdanning fremover får plass.

Det oppleves imidlertid som en stor utfordring at ansatte ikke får plass på videreutdanninger de søker på. Andre kommuner tror ikke de vil nå kravene innen fristen, og de sliter med å rekruttere relevant kompetanse i dagens situasjon. Dette synes primært å være kommuner i distriktene, med relativt lang avstand fra utdanningsinstitusjoner og med et lite arbeidsmarked. Disse kommunene har vanskelig for å se at de skal klare å tiltrekke seg ansatte med barnevernsfaglig masterutdanning i fremtiden, når de ikke klarer å tiltrekke seg personer med barnevernsfaglig bachelorutdanning i dag.

For at flere ansatte uten videreutdanninger skal få plass på videreutdanningene Bufdir finansierer, er det gjort justeringer i forbindelse med neste opptak og tildeling av tilskudd til nye studenter. Søkere med anbefaling fra arbeidsgiver prioriteres i opptaket. På denne måten får arbeidsgiverne større innflytelse over hvem som får tilbud om studieplass. Endringen er etterspurt av arbeidsgiverne, blant annet gjennom NOBO.

Bufdirs tilskuddsordning for videreutdanningene prioriterer ansatte som ikke har tilleggsutdanning eller master, og dermed ikke imøtekommer kompetansekravet som innføres i 2031. Vi forventer at disse grepene vil bidra til at flere av de ansatte som i dag mangler kvalifiserende utdanning, kan få gjennomført en videreutdanning før 2031.

Som det fremgår av SSB-rapporten er det ikke bare de videreutdanningene Bufdir har opprettet og som det gis tilskudd til, som anses som relevante. Bufdir vil vurdere og foreslå tiltak som kan gjøre dette kjent og øke bruken av disse blant ansatte i tjenestene.

Bufdir vil til neste leveranse på oppdrag 40 i tildelingsbrevet fra 2022 (frist 1. oktober 2023), gjøre en nærmere beregning av om omfanget av studieplasser bør økes i årene frem mot 2031, samt vurdere behovet for andre tiltak for å legge til rette for en vellykket implementering av kompetansekravet.

Barnevernsinstitusjoner

På barnevernsinstitusjoner, inkludert omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere, hadde 69 prosent av fagpersonellet en utdanning på bachelornivå eller høyere i 2020. 62 prosent hadde en bachelor innen helse, sosial eller pedagogikk. Mange av de uten bachelor er over 54 år, og vil på sikt forsvinne ut av arbeidslivet og erstattes av nye arbeidstagere med bachelor. Vi ser også at et betydelig antall (762) av de med grunnutdanning barnevernspedagog, sosionom eller vernepleier har en relevant videreutdanning. Disse vil være kvalifisert til å være ledere og vil kunne jobbe i barnverntjenesten fremover.

Når det gjelder institusjonsledere følger det av SSBs rapport at 78 prosent av lederne har en relevant bachelor og av disse har 90 prosent en videreutdanning, men det er ikke gjort en vurdering av om videreutdanningen er relevant. SSB-statikken omfatter alle som er kodet som ledere i en institusjon – sannsynligvis også ledere som ikke er omfattet av kompetansekravet. Kravet gjelder også for stedfortredere. Disse kan heller ikke identifiseres i statistikken.

For å supplere SSB-rapporten har Bufdir gjennomført en kartlegging av institusjonslederens og stedfortrederens kompetanse i statlige, private og kommunale institusjoner. Leder og stedfortreder er de institusjonen har oppgitt i institusjonsplanen, og som institusjonen er godkjent eller kvalitetssikret for som leder og stedfortreder. Kartleggingen er sendt til Bufetat, Oslo kommune og 37 leverandører og kommuner med godkjente institusjoner. Av de 37 private/kommunale leverandørene vi sendte til fikk vi svar fra 13 (tillegg til svarene fra Oslo kommune og Bufetat). Kartleggingen gir dermed ikke et fullstendig bilde av situasjonen.

I kartleggingen spurte vi om:

- antall ledere/stedfortredere
- antall med en relevant videreutdanning eller master
- antall som ikke har en relevant videreutdanning eller master
 - hvor mange som planlegger å ta en master eller videreutdanning

For å få et bilde av turnover i institusjonene har vi også spurt hvor mange ledere/stedfortredere som sluttet i 2022 og som er/skal erstattes.

Kartleggingen viser at av de 207 ledere og stedfortredere som er oppgitt i svarene, har 165 personer en relevant videreutdanning eller master og 47 mangler tilstrekkelig formell utdanning. Dette innebærer at mellom 85 og 90 prosent av ledere og stedfortredere oppfyller kompetansekravet og mellom 10 og 15 prosent trenger påfyll med formell kompetanse.

Nærmere 90 av de spurte oppgir at de har planer om å ta en master eller videreutdanning. Selv om det knytter seg stor usikkerhet til realiteten av slike utsagn, indikerer dette at en høy andel av de som mangler nødvendig formalkompetanse ønsker og planlegger å ta en tilleggsutdanning. Videre starter en ny videreutdanning for institusjonsledere på høsten 2023 eller nyåret 2024. Vi vurderer dermed at det ikke er grunn til bekymring knyttet til oppfyllelse av kompetansekravet for ledere fra 2031.

Kartleggingen viser videre at turnoverprosenten var på ca. 15 prosent blant ledere og stedfortredere i 2022 – det vil si at ca. 30 av de 207 lederne/stedfortrederne sluttet og ble eller skal erstattes.

Kartleggingen, som baserer seg på selvrapportering, fanger bedre de riktige lederne. Når det gjelder andel ledere som oppfyller kompetansekravet gir den et ganske likt bilde som SSB-rapporten.

Bufetats erfaringer med implementering av de nye kompetansekravene

Alle Bufetats regioner og Bufetats enhet for godkjenning melder om utfordringer med å ansette midlertidige, tilkallingsvikarer og sommervikarer som fyller kompetansekravene. Erfaringer tyder på at slike stillinger ikke er interessante for personer med utdanning på bachelornivå eller høyere. Bufetat melder videre at det er utfordrende å fylle kompetansekravet for rene nattevaktstillinger.

Noen regioner melder også at det er utfordrende å ansette personer med relevant bachelor i faste stillinger. Rekrutteringsprosessene tar lengre tid, og må innrettes på nye måter. Regionene melder avvik når de ikke klarer å rekruttere ansatte med relevant bachelor, og det ikke er hjemmel for å søke dispensasjon fra kravet. Alle regioner melder avvik, og gir dispensasjon der det er adgang til det.

Det har tatt noe tid å forstå og praktisere de nye kompetansekravene og dispensasjonsadgangen. Departementets presisering av adgangen til å gi dispensasjon fra kravet i særlige tilfeller i brev av 23. mai 2022 var klargjørende, men kom etter rapporteringen til 1. tertial. Dette innebærer at Bufdir vurderer at rapporteringen for 2022 ikke gir et godt nok bilde av situasjonen til å gjengi på en meningsfull måte. Siden rapporteringskravene for 2023 er tydeliggjort, og feltet har fått mer erfaring med kravene, legger vi til grunn at vi vil få et bedre bilde av situasjonen til neste år. Det er imidlertid klart at det nye kravet oppleves som utfordrende, det meldes om mange avvik og vil ta noe tid. Det vil også være viktig å beholde ansatte både med og uten relevant bachelor. Bufdir er blitt kjent med at det nå skal opprettes deltidsbachelor i barnevern. Dette kan være et viktig virkemiddel fremover for å beholde ansatte med viktig erfaring. Bufdir har for 2023 bedt regionene vurdere tiltak når de har utfordringer med å rekruttere ansatte med utdanning på rett nivå. Bufdir vil følge med og ha dialog med regionene om dette.

Kompetanse i kommunalt barnevern

Alle barn, ungdom og familier skal møte et kompetent barnevern der de bor og ansatte og ledere i barnevernstjenester skal føle seg trygge på jobben de gjør. Målet med regjeringens kompetansestrategi for kommunalt barnevern er at kvaliteten i kommunalt barnevern styrkes på alle

områder. Deltakelse i kompetansehevende tiltak skal også bidra til å styrke barnevernstjenestene til å forvalte det utvidede ansvaret de har fått gjennom barnevernsreformen i 2022. Kompetansestrategien varer fra 2018 til 2024.

Buudir har i løpet av 2022 publisert faglige anbefalinger om kompetansekrav og utdanning for arbeid i kommunalt barnevern og i barnevernsinstitusjoner. Anbefalingen skal bidra til oppfyllelse av lovkrav om kompetanse i ny barnevernslov. Buudir har i 2022 også publisert nasjonal veileder om veiledning av ansatte i barnevernstjenester og barnevernsinstitusjoner. Veilederen knytter seg til krav om veiledning i ny barnevernslov. Innholdet gir rammer og føringer for hvordan veiledning kan gjennomføres i den enkelte virksomhet.

Buudir skal legge til rette for at alle kommuner får mulighet til å arbeide for å styrke kvaliteten i arbeid med undersøkelser, beslutninger, og tiltak overfor barn og familier gjennom deltagelse i ulike tiltak i strategiperioden.

Buudir drifter og utvikler disse kompetansetiltakene for kommunalt barnevern:

- **Læringsnettverk** er en måte for kommuner å samarbeide om utvikling av tiltak og tjenester. Nettverkene kan også samarbeide om kompetansehevende tiltak rettet mot de ansatte.
- **Dialogmøter** innebærer at statsforvalter inviterer kommunens barnevernledelse og politiske og administrative ledelse til å sammen drøfte status, styrker, svakheter og utfordringer i barnevernstjenesten.
- **Tjenestestøtteprogrammet** er et kunnskapsbasert tilbud som støtter hele barnevernstjenester med å videreutvikle og systematisere egen kunnskap og erfaring.
- **Opplæringsprogram om minoriteter** er en praksisnær og kunnskapsbasert opplæring til ansatte i kommunalt barnevern om barnevernets møte med minoriteter.
- **Veiledningsteam** innebærer at erfarne fagfolk med ledererfaring fra kommune- og barnevernledelse veileder lederne i andre kommuner og barnevernstjenester.
- **Videreutdanninger** bidrar til økt kompetanse og faglig påfyll til de som allerede er ansatt i barnevernet. Buudir har gitt oppdrag til universitets- og høyskolesektoren om seks videreutdanninger på masternivå.

På oppdrag fra Buudir gjennomfører Oslo Economics, Agenda Kaupang og Fürst og Høverstad en følgeevaluering av tiltakene som inngår i kompetansesatsingen. I september 2022 ble andre statusmåling lansert, og evaluator vurderer at alle tiltakene fremstår som godt implementert våren 2022. Statusmålingen peker på at tiltakene så langt har gitt positive effekter i form av økt kompetanse og bedre arbeidsformer i kommunale barneverntjenester, fagutvikling mellom kommuner, økt samarbeid mellom kommuneledelse og barneverntjenester, og bedre samarbeid mellom kommunene og statsforvaltere om utviklingsarbeid i barnevernet.

Mange kommuner har fått en mer velfungerende barneverntjeneste, og evaluator mener det er god grunn til å tro at dette har bidratt til bedre tjenester til sårbare barn, ungdom og familier. Statusmålingen synliggjør imidlertid at det er stor variasjon i hvordan tiltakene virker lokalt. Flere kommuner ser foreløpig ut til å ha fått lite nytte av tiltakene. Evaluator anbefaler at det gjøres enkelte tilpasninger i satsingen som kan bidra til bedre effekter og måloppnåelse, blant annet angående forankring av satsingen i kommunene og ved å sikre utnyttelse av synergier på tvers av tiltakene i større grad. Dette er funn Buudir tar med seg i arbeidet med å videreutvikle satsningen.

Læringsnettverk

Læringsnettverk legger til rette for at kommuner i nettverk selv definerer tematikk for utviklingsprosjekt. Statsforvalterne forvalter stimuleringsmidlene for tiltaket, og tildeler midler på bakgrunn av søknader fra nettverkene. I 2019 ble deler av satsingen på fosterhjemsområdet lagt innenfor rammene av læringsnettverk. Derfor er det en egen pott til å styrke kommunenes oppfølging og veiledning av fosterhjem. I fortsettelsen av dette har nettverk med utviklingsprosjekt på fosterhjemsområdet dannet et nasjonalt forum for samarbeid og erfaringsutveksling, der Bufdir er representert med to seniorrådgivere i arbeidsgruppen. Forumet ble dannet i 2021.

I læringsnettverk legges det til rette for kompetanseoverføring ved at Bufetat og regionale kompetansesentre kan støtte opp under nettverkens arbeid. I løpet av 2021 ble det lagt opp til at tjenester i nettverk også kan samarbeide med andre tjenester på kommunenes oppvekstfelt, og ikke kun med andre barneverntjenester. Hensikten er å bidra til å styrke kommunenes helhetlige arbeid på oppvekstfeltet, og til å tydeliggjøre det kommunale ansvaret for forebygging og utvikling av målrettede tiltak ovenfor sårbare barn og deres familier.

I 2022 deltar nesten alle barnevernstjenester i Norge i et læringsnettverk. Læringsnettverk er i 2022 godt etablert, og etter en litt tung start beskrives tiltaket nå gjennomgående som et virkningsfullt tiltak av statsforvalterembetene. Flere nettverk jobber nå med implementering av gjennomførte utviklingsprosjekt. Kommuner i nettverk gir uttrykk for tilfredshet med samarbeidet med Bufetat og med kompetansesentrene på barnevernsområdet.

Den siste statusrapporten fra følgeevalueringen viser at tiltaket i enda større grad er rigget for at nettverkene skal jobbe med tiltak som forbereder tjenestene på nytt ansvar og nye oppgaver i tilknytning til barnevernreformen. Mange nettverk har funnet en god struktur for arbeidet og flere har bidratt til konkrete kvalitetsforbedringer i tjenestene. Evaluator vurderer at læringsnettverk fremstår som et godt egnet tiltak for å drive utviklingsarbeid i tjenestene, og særlig for at tjenestene kan samarbeide om forberedelser til barnevernreformen.

Dialogmøter

Et godt samarbeid mellom kommuneledelse og barnevernledelse er viktig for at tjenestene barn og familier får fra barnevernet i kommunen, er gode. Bufdir har i 2022 hatt tettere dialog med statsforvalterembetene om dialogmøter som tiltak for å bidra til likere praksis av hvilke kommuner som det prioriteres å gjennomføre dialogmøte med og bedre utnyttelse av ressursene.

Både kommuner og statsforvalterne er omforent om at tiltaket bidrar til å styrke kommuneledelsens kunnskap om, forståelse for og eierskap til barnevernstjenesten, og er et nyttig virkemiddel for å bidra til å sikre forsvarlige tjenester. Videre opplever statsforvalterne at de får bedre kjennskap til den enkelte kommunes styring og drift av barnverntjenesten.

Tjenestestøtteprogrammet

Tjenestestøtteprogrammet skal styrke barnevernstjenestens systematiske arbeid med undersøkelser, beslutninger og oppfølging av hjelpetiltak. Brukermedvirkning og traumeforståelse står sentralt i programmet. Tjenestestøtteprogrammet gjennomføres i heldagssamlinger hvor alle ansatte og ledere i barnevernstjenestene deltar og diskuterer faglige spørsmål og utarbeider planer for kvalitetsutvikling. I de fleste tilfeller gjennomfører flere barnevernstjenester programmet sammen i klynger, for felles læring og erfaringsdeling med et overordnet mål om å skape lokale faglige nettverk. Bufdir samarbeider med statsforvalterne om nominasjoner av tjenester.

I 2022 ble Tjenestestøtteprogrammet tilbudt om lag 500 nye deltakere fra 39 kommuner over hele landet, fordelt på åtte klynger. Det ble også gjennomført samlinger for om lag 700 deltakere fra klynger som begynte på programmet i 2020 og 2021, men som grunnet pandemisituasjonen ble forskjøvet i tid. Tjenestestøtteprogrammet er nå et velkjent og ønsket program som det er lett å rekruttere tjenester til.

I følgeevalueringen av Tjenestestøtteprogrammet (2022) fremkommer det at programmet oppleves som nyttig og relevant både av programmets deltakere og de som jobber med implementeringen. Samtidig peker evalueringen på et potensial for å tilpasse det faglige innholdet bedre til de ulike tjenestenes kontekster og behov. Dette har det blitt jobbet kontinuerlig med å utbedre. Fokus på utvikling og oppdatering av programmet vedvarte i 2022, med arbeidsgrupper som jobbet med oppdateringer knyttet til bl.a. oppvekstreform, nytt lovverk og medvirkning, samt andre faglige justeringer, basert på tilbakemeldinger og erfaringer fra tidligere år. Statsforvalterne bemerker en positiv endring i kvaliteten på programmet og at det stadig treffer tjenestenes ulike behov bedre.

Opplæringsprogram om minoriteter (KOMBA)

Et flerkulturelt og mangfoldig samfunn krever at de som skal hjelpe har forståelse og gode strategier for å imøtekomme mangfoldige utfordringer og behov. Flere rapporter har konkludert med at det er behov for økt kompetanse om minoriteter og minoritetsfamiliers utfordringer og behov. Opplæringsprogrammet har likheter med Tjenestestøtteprogrammet, og er rettet mot ansatte i både kommunalt og statlig barnevern.

I 2022 har opplæringsprogrammet vært gjennomført i Region nord. Det har vært deltakelse fra en rekke kommuner i Troms og Finnmark, samt fra alle fosterhjemstjenestene i Bufetat, Region nord og ansatte i institusjoner, inntak og MST-team. Oppstart har de siste årene blitt forsinket pga pandemien, noe som har medført at siste samling for de som startet i 2022 gjennomføres i 2023. Flere av midlene har gått til reise og ekstra overnatting slik at deltakerantallet i 2022 har vært rundt 110 personer til sammen. KOMBA omfattes ikke av følgeevalueringen. Evalueringen tilbyr av opplæringsprogrammet tyder på at deltakerne opplever programmet som nyttig.

Veiledningsteam

For noen kommuner har det vært utfordrende å få til god ledelse og drift av barnevernstjenesten, noe som kan gå ut over tjenestene til barn og familier. Tiltaket veiledningsteam tilbyr utvalgte kommuner tett oppfølging av to veiledere over to år. Målet er å styrke ledelseskompetansen i kommunen og få på plass systemer, rutiner og arbeidsformer som møter utfordringene i tjenesten. Når denne veiledningsperioden er over (2024) har over 50 barneverntjenester mottatt veiledning siden oppstarten våren 2018. I tillegg har vi fått ekstra midler over statsbudsjettet for 2023, slik at vi kan tilby ytterligere fem kommuner veiledning fra 2023-2024.

Følgeevalueringen viser at veiledningsteam har god måloppnåelse når det kommer til å styrke ledelseskompetansen i barnevernstjenesten og kommunen. Samtidig hviler det usikkerhet rundt hvorvidt ledelseskompetansen forblir ved utskifting av nøkkelpersoner i tjeneste og ledelse. Videre viser rapporten at tiltaket ser ut til å ha god måloppnåelse når det kommer til å få på plass systemer, rutiner og arbeidsformer som svarer på utfordringer i tjenesten.

Veiledningsteam er et fleksibelt tiltak som innrettes for å treffe utfordringene i den enkelte kommune og tjeneste, og lykkes i et flertall av kommunene som mottar tiltaket.

Videreutdanninger

Førstelinjebarnevernet er en faglig kompleks tjeneste, med mandat til å gjøre svært inngripende tiltak i enkeltpersoners liv. Feilvurderinger kan derfor få store konsekvenser. Bufdir finansierer seks videreutdanninger på masternivå som skal gi ansatte i barnevernet mulighet til å heve sin kompetanse innen temaer som berører kjernen av det barnevernsfaglige arbeidet.

Videreutdanningene har vært svært populære. Også i 2022 fikk vi langt flere søkere enn det er tilgjengelige studieplasser. Høsten 2022 jobbet vi i samarbeid med leverandørene med å gjøre justeringer i opptaket til studieåret 2023-2024, slik at flere som mangler tilleggsutdanning for å nå kompetansekravet i 2031 blir prioritert i opptaket.

Forvaltningskompetanse

Bufdir har også i år hatt som prioritert oppgave å styrke forvaltningsforståelsen og kvaliteten i kommunalt barnevern. Bakgrunnen er at det gjennom tilsynsrapporter, forskningsrapporter og avgjørelser i EMD er avdekket svikt som peker i retning av mangler i den grunnleggende forvaltningsforståelsen.

S 20. Kompetanseutvikling for ansatte i barnevernet

Resultatkrav: a) Minst 500 deltakere i året i opplæringstiltak b) Minst 90 % utnyttelse av studiekapasiteten i de statlige finansierte videreutdanningene

a) I 2022 ble Tjenestestøtteprogrammet tilbudt om lag 500 nye deltakere fra 39 kommuner over hele landet, fordelt på åtte klynger. Det ble også gjennomført samlinger for om lag 700 deltakere fra klynger som begynte på programmet i 2020 og 2021, men som grunnet pandemisituasjonen ble forskjøvet i tid. Tjenestestøtteprogrammet er nå et velkjent og ønsket program som det er lett å rekruttere tjenester til.

b) Ved oppstart av videreutdanningene høsten 2022, var 96 % av studiekapasiteten utnyttet. Dette inkluderer også den nasjonale barnevernlederutdanningen, som ikke hadde studiestart denne høsten.

S 21. Kvaliteten i barnevernstjenestenes saksbehandling

Resultatkrav: identifisere kommuner som kan ha store utfordringer i tjenesten ved å vurdere dem i henhold til relevante indikatorer.

Bufdir jobber kontinuerlig med å holde oversikt over kommuner som kan ha store utfordringer i barnevernstjenesten og distribuerer denne til styringsmyndighetene på barnevernsfeltet.

Barnevern kommunemonitor er en samling av indikatorer på barnevern og her inngår syv indikatorer som hver for seg reflekterer risiko for at kommunen kan ha utfordringer i tjenesteutøvelse på barnevernsfeltet.

Bufdir har utviklet en risiko-indeks basert på følgende syv indikatorer:

- Andel stillinger der ansatt har relevant fagutdanning
- Overholdelse av frist i undersøkelsessaker
- Barn i hjelpetiltak med tiltaksplan
- Barn i hjelpetiltak med evaluert tiltaksplan
- Barn i fosterhjem som har fått oppfølging
- Oppfyllelse av tilsynskrav barn i fosterhjem

- Andel barn med akuttvedtak i kommunen

Bufdir oppdaterer den kommunale tilstanden på disse syv indikatorene årlig. På bakgrunn av kommunenes skåring på denne indeksen, kan vi identifisere kommuner det er grunn til å følge med på generelt, og i forhold til tilpasning til barnevernreform spesielt. Ved å summere tilstand på disse syv indikatorene, kan det hevdes at kommuner som skiller seg negativt fra landsgjennomsnittet på fem av disse syv indikatorene antagelig er kommuner som har høyere risiko for lavere kvalitet i tjenesteutøvelsen. Kommunene som kommer negativt ut på disse indikatorene må i tillegg vurderes opp mot andre kilder, som risikovurderinger og tilsynsrapporter fra statsforvalterne og helsetilsynet.

3.3.3 Hjelpetiltak i barnevernet

Mål 8 barneverntjenesten skal gi hjelpetiltak som møter behovene til barn og foreldre

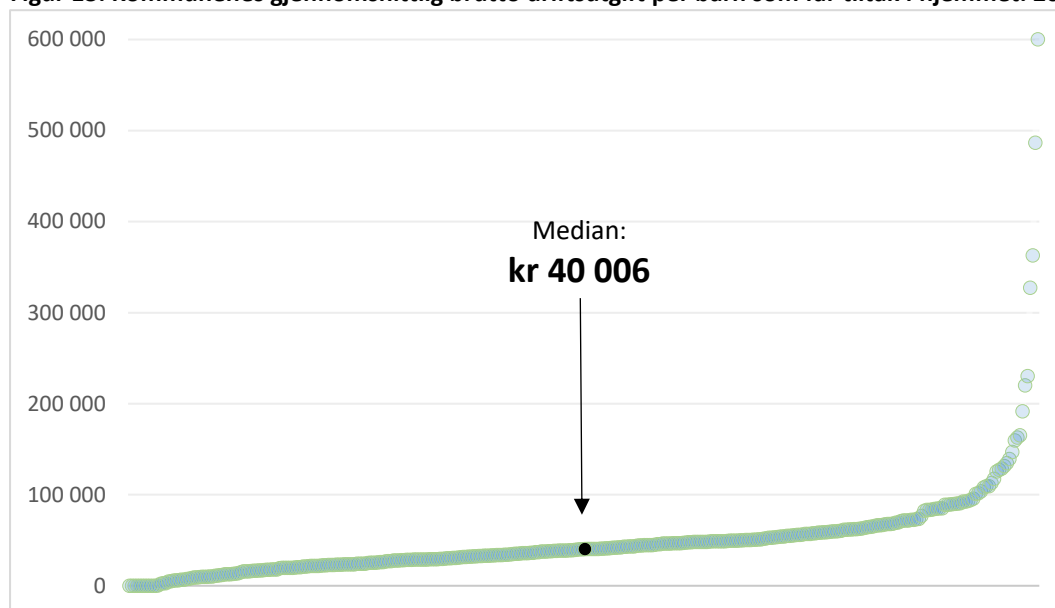
- **Styringsparameter: effekt av FFT, MST og PMTO**
- **Styringsparameter: utbredelse av spesialiserte hjelpetiltak**
- **Styringsparameter: barneverntjenestens kapasitet til å tilby hjelpetiltak som møter behovene til barn og foreldre**

Statistikken har de siste årene vist en svakt nedadgående trend i antall barn som mottar tiltak fra barnevernet. Det store flertallet av barn som er i kontakt med barnevernet, mottar frivillige hjelpetiltak mens de bor hjemme. «Vedtak om råd og veiledning» som retter seg mot foreldre er den oftest benyttede typen tiltak.

Sentrale utfordringer på fagfeltet hjelpetiltak har over tid vært stor variasjon i hva som tilbys av hjelp og hvorvidt det er tilpasset det enkelte barn, ungdom eller familie. Hvordan tiltak følges opp, om brukerne får delta i valg, gjennomføring og evaluering av tiltak, og hvilke tiltak som er tilgjengelige når de trengs og der folk bor, varierer i stor grad på tvers av landet.

Som figur 13 viser, varierer også kommunene i gjennomsnittlig brutto driftsutgift per barn som får tiltak fra barnevernet i hjemmet. Variasjonen kan delvis forklares med at få barn med høye driftsutgifter lett kan trekke opp kommunens gjennomsnitt, særlig i små kommuner.

Figur 13: Kommunenes gjennomsnittlig brutto driftsutgift per barn som får tiltak i hjemmet. 2021.

Figurbeskrivelse: Figur 13 viser en sammenligning av kommuner i forhold til gjennomsnittlig brutto driftsutgift per barn som får tiltak i hjemmet. Medianen ligger på 40006 kr og mens de aller fleste kommuner ligger under 100000 kr, er det noen kommuner som ligger på opptil 200000 kr og et fåtall kommuner på opptil 600000 kr. Kilde: SSB, tabell 12279

Som fagdirektorat for kommunalt barnevern har Bufdir mulighet og ansvar for å gi råd og anbefalinger om bruk av hjelpetiltak i barnevernet. Kommunens ansvar for at barn, ungdom og foreldre som trenger det får tidlig hjelp er understreket og tydeliggjort i ny barnevernslov og i barnevernreformen.

Det er store variasjoner i hvordan kommuner er organisert og hvilke typer hjelp ulike barnevernstjenester tilbyr. For å gi noen anbefalinger om hvordan godt hjelpetiltaksarbeid kan se ut og hvordan få det til, arbeider Bufdir med en grunnmodell for hjelpetiltak i kommunalt barnevern. Siden 2020 har tre sentrale kompetansemiljøer på fagområdet²³, ti utvalgte barnevernstjenester²⁴ og en rekke representanter for bruker- og mangfoldskunnskap²⁵ jobbet sammen om utvikling og utprøving av modellen. Bufdir har nå fått overlevert forslag til grunnmodell for hjelpetiltak for familier med barn mellom fire og tolv år, samt ungdom/unge voksne i behov av ettervern. Framover vil direktoratet utarbeide planer for hvordan modellen kan gjøres tilgjengelig for alle barnevernstjenester som ønsker den i årene som kommer, samtidig med at utviklingsarbeidet vil fortsette for å sikre at modellen møter behovene til familier med barn inntil tre år samt ungdom i de viktige tenårene.

Som fagdirektorat vurderer vi at anbefalinger om god faglig praksis og hva som skal til for å få det til er særlig nyttige når de utarbeides i samutvikling mellom tjenestenes brukere, ansatte og

²³ Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge (NUBU), Regionsenter for barn og unges psykiske helse Øst og Sør (RBUP Øst og Sør) og Regionalt kunnskapssenter for barn og unge Vest (RKBU Vest).

²⁴ Harstad, Narvik, Haugesund og Utsira, Tinn, Notodden og Hjartdal, Vest-Telemark, Midt-Telemark, Grorud, Lørenskog og Aurskog-Høland barnevernstjenester

²⁵ Landsforeningen for barnevernsbarn, Barn av rusmisbrukere, Forandringsfabrikken, Norsk fosterhjemforening, Organisasjonen for barnevernsforeldre, Nasjonalt samisk kompetansesenter for familievern, barnevern og krisesenterarbeid, Bufdirs kompetansegruppe.

ekspertmiljøer. Følgeforskningsrapporten for utviklingsarbeidets første fase (Proba samfunnsanalyse 2022) viser at modellen har stort potensiale, og blir godt mottatt blant ansatte, ledere og brukere av tjenesten.

Sitatboks (sitater fra Proba Samfunnsanalyse 2022):

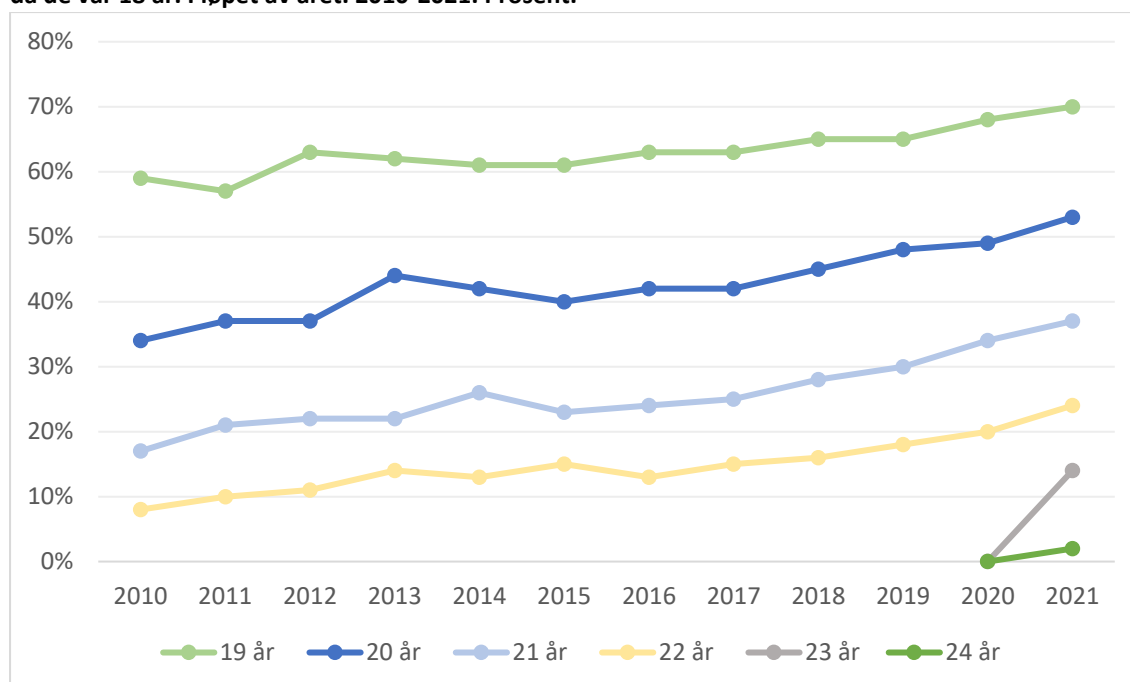
«Man kan forberede seg, finne ut av hva en kan si. Det blir et mer systematisk opplegg. At det ikke blir en rotete samtale, og at jeg ikke kommer på noe å si, eller glemmer å spørre om noe, og at hun har glemt å spørre om noe (jente, 18 år).»

«Har ikke opplevd det sånn før. Har aldri følt at jeg har klart å måle innsatsen jeg gjør for familien. Jeg har tatt en telefon i ny og ne. Nå er det klare forventinger (kontaktperson).»

Ettervern

De siste 20 årene er antallet unge som mottar ettervern nærmest tredoblet²⁶. Etter at regelverket for ettervern i 2020 ble utvidet med øvre alder fra 23 til 25 år, ser vi at noen få har mottatt ettervern fram til de fylte 25. Fremdeles er det imidlertid slik at de fleste som mottar et ettervernstilbud fra barnevernstjenesten gjør det kun de første årene etter at de fyller 18.

Figur 14: Andel unge som fremdeles mottar ettervernstiltak etter de har fylt 19 år, dersom de mottok tiltak da de var 18 år. I løpet av året. 2010-2021. Prosent.

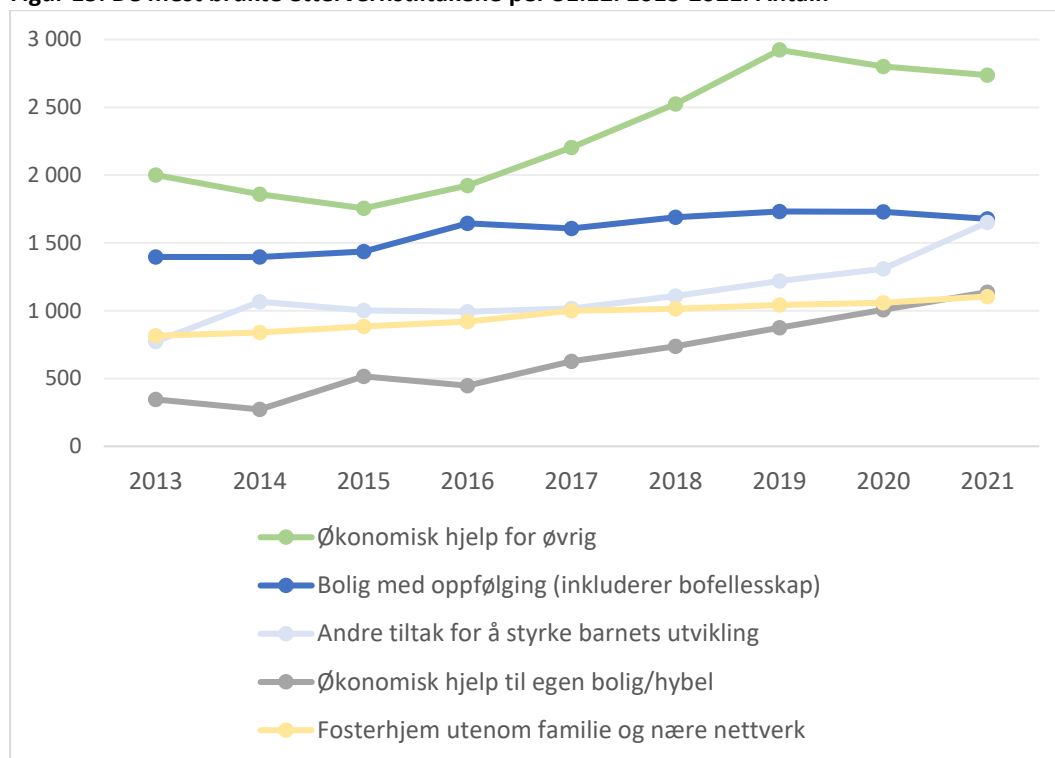
Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figur 14 viser en stadig økning i andel av unge som fortsetter å motta tiltak når de kommer i ettervernsalder. Økningen er relativt jevn i perioden 2010 til 2021 og er omtrent like stor for unge i de ulike alderne mellom 19 og 24 år. Andel 19-åringene er høyest og ligger på 70 prosent i 2021. Andelen avtar, jo eldre ungene blir, ned til knapt 15 prosent for 23-åringene og knapt to prosent for 24-åringene i 2021.

Kilde: SSB, tabell 09050

²⁶ Bufdirs statistikkside for ettervern samler offentlig informasjon om omfang av og innhold i ettervernstilbudet til unge i Norge https://www2.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/unge_med_ettervernstiltak/

Det oftest benyttede tiltaket innen ettervern er fortsatt økonomisk hjelp, etterfulgt av bolig med oppfølging. Vi ser en stigning i bruken av «andre tiltak for å styrke barnets utvikling» fra 2020 til 2021. Dette kan indikere at barnevernstjenester i større grad i dag vurderer andre og supplerende tiltak utover økonomisk bistand og boligtiltak som hensiktsmessige i tilbudet til unge som har vært i kontakt med barnevernet under oppveksten.

Figur 15: De mest brukte ettervernstiltakene per 31.12. 2013-2021. Antall.

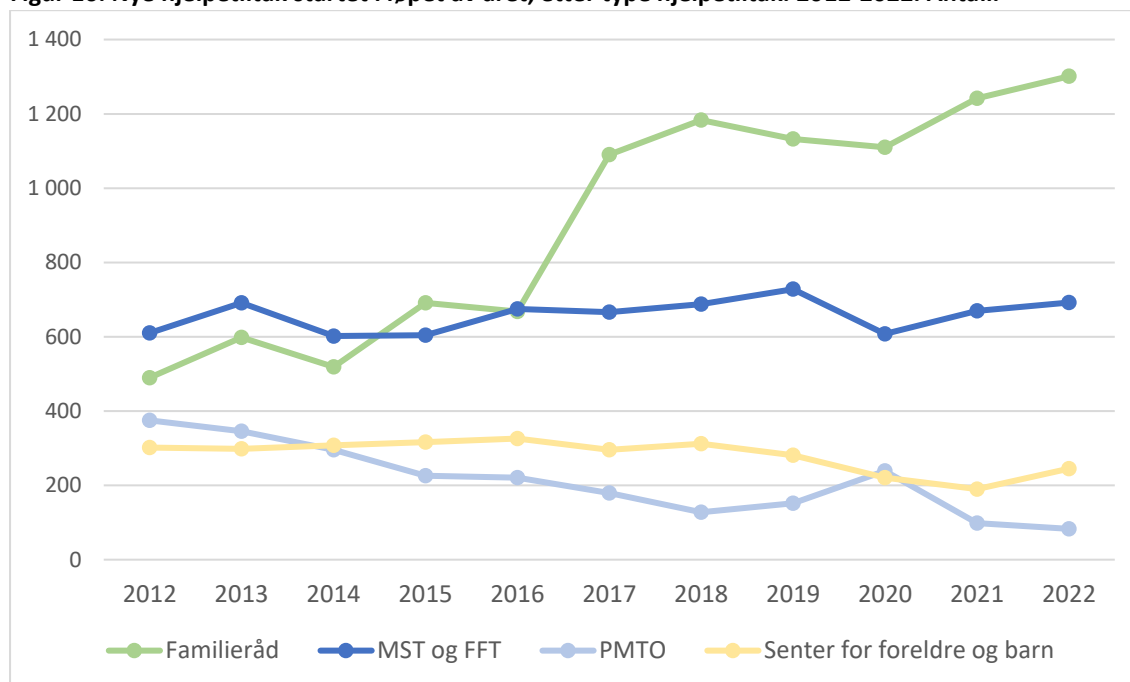
Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figur 15 viser at alle de mest brukte ettervernstiltakene har økt siden 2013, mest av alt økonomisk hjelp (for øvrig) og økonomisk hjelp til egen bolig eller hybel. Økonomisk hjelp er det mest brukte ettervernstiltak i alle år og ved utgangen av 2021 ble det gitt over 2700 økonomiske hjelpetiltak. Bolig med oppfølging, inkludert bofellesskap, og andre tiltak for å styrke barns utvikling, er de nest mest brukte tiltakene med litt over 1600 tiltak i slutten av 2021 hver. Deretter kommer økonomisk hjelp til egen bolig eller hybel og fosterhjem utenom familie og nære nettverk med litt over 1100 tiltak ved utgangen av 2021 hver.

Kilde: SSB, tabell 10661

Spesialiserte hjelpetiltak

Som etatsstyrer av statlig barnevern har Bufdir ansvaret for de spesialiserte hjelpetiltakene som tilbys gjennom Bufetat. Tilbudet består i hovedsak av hjelpetiltak i regi av sentre for foreldre og barn (0- 6 år), multisystemisk terapi og funksjonell familieterapi. Parent Management Training Oregon-modellen (en del av Tidlig innsats for barn i risiko-programmet) er besluttet overført til kommunens ansvarsområde. Bufetat vil tilby gratis implementeringsstøtte til kommuner for å få tilbudet på plass og vedlikeholde kvalitet over tid. Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge (NUBU) har ansvar for den faglige kvalitetssikringen av MST, FFT og PMTO/TIBIR.

Figur 16: Nye hjelpetiltak startet i løpet av året, etter type hjelpetiltak. 2012-2022. Antall.

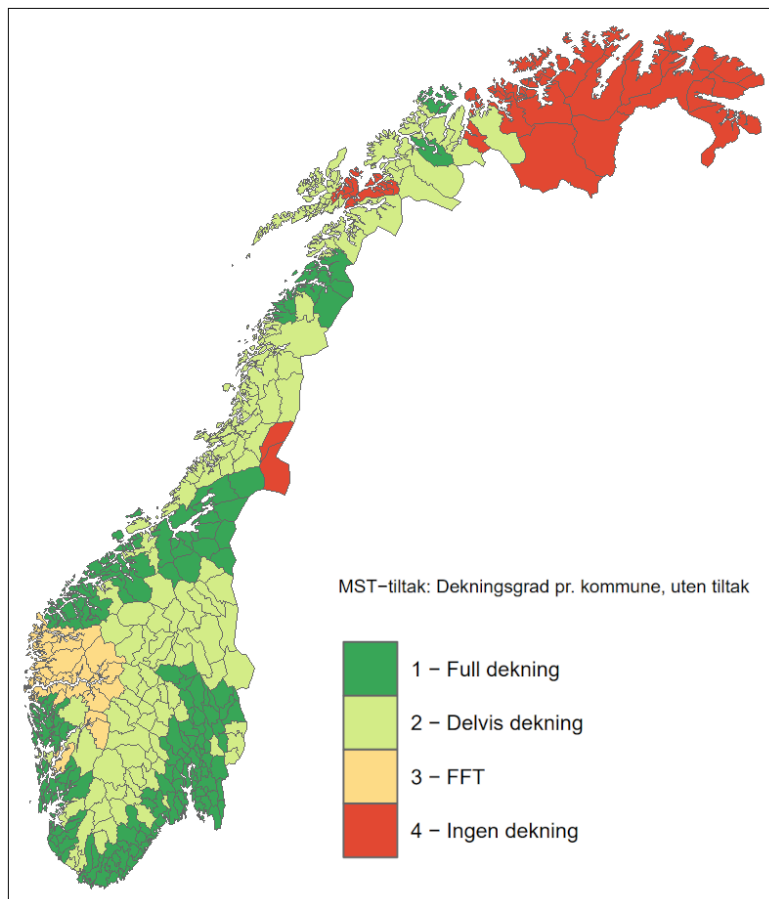
Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figur 16 viser at antall nye hjelpetiltak som ble startet i løpet av året har utviklet seg ganske ulik for de ulike typer hjelpetiltak siden 2012. Etter en sterk økning siden 2014 ligger familieråd på toppen, med rundt 1300 nye tiltak i 2022. Deretter kommer MST og FFT som har gått litt opp og ned og ligger nå på rundt 700 nye tiltak. Så kommer Senter for foreldre og barn, som har holdt seg stabilt i mange år, men gått både litt ned etter 2018 og litt opp igjen etter 2021 til i underkant av 250 nye tiltak i 2022. Til slutt kommer PMTO med under 100 nye tiltak. PMTO har gått ned de siste ti år, med unntak av en økning mellom 2018 og 2020.

Kilde: BiRK

Figur 16 viser utviklingen i bruken av spesialiserte hjelpetiltak de siste ti årene. Det har vært en positiv utvikling i bruken av familieråd. MST og FFT har ligget relativt stabilt, mens det har vært en jevn nedgang i oppstart av nye PMTO- tiltak i statlig regi. Mange kommuner jobber med å få et tilbud på plass, men det tar tid å overføre oppgaver og kunnskap fra stat til kommuner.

Norgeskartet i figur 17 viser dagens dekningsgrad av multisystemisk terapi og funksjonell familierterapi på tvers av landet. Bufdir jobber for en styrking av tilbudet med fokus på både geografisk tilgjengelig og høy faglig kvalitet.

Figur 17: Dekningsgrad av multisystemisk terapi og funksjonell familieterapi i landet.

Figurbeskrivelse: Norgeskart i figur 17 viser dekningsgrad av MST-tiltak i kommunene. Det store bildet viser at de fleste kommuner har full eller delvis dekning av multisystemisk terapi. En rekke kommuner på Vestlandet har funksjonell familieterapi og de fleste kommuner i Troms og Finnmark har ingen dekning.

Kilde: Intern kartlegging av tiltaksteamenes kommunale nedslagsfelt 2022

S 6. Utbredelse av spesialiserte hjelpetiltak

Resultatkrav: økt tilgjengelighet og dekningsgrad i kommunene av spesialiserte hjelpetiltak (FFT, MST og PMTO)

MST: Det ble opprettet to nye MST-team i 2022, ett i Nordmøre/Romsdal og ett i Viken, slik at det totalt er 23 MST-team i Norge; 2 i Region nord, 5 i Region midt, 4 i Region vest, 6 i Region øst og 6 i region sør. Det er planlagt videre styrking av den geografiske spredningen i 2023.

FFT: Det er fire FFT-team organisert i Bufetat; ett i Region midt, to i Region vest og ett i Region sør (her organisert under familieverntjenesten). NUBU har i 2022 mottatt flere henvendelser fra kommunale barnevernstjenester som har ønsket å undersøke om FFT kunne være et aktuelt tiltak for dem, og det finnes allerede to kommunalt/interkommunalt organiserte FFT-team.

PMTO/TIBIR: Selv om det var en nedgang på 11 % i antall registrerte PMTO- og TIBIR-saker i 2022, vokser antallet kommuner med intensjonsavtale om TIBIR og/eller et kommunalt PMTO-tilbud. 113 kommuner er nå TIBIR-kommuner (mot 105 i 2021), og det er i alt 214 kommunale PMTO-terapeuter (mot 194 i 2021). Veksten i antall kommuner med opplærte terapeuter og et aktivt

TIBIR/PMTO-tilbud vokser imidlertid ikke foreløpig raskt nok til å matche nedskaleringen i statlig regi (Bufetat).

S 5. Effekt av FFT, MST og PMTO

Resultatkrav: lavere problembelastning for barn etter fullført tilbud versus ved oppstart

MST: 582 nye ungdom og deres familier startet opp MST-behandling i 2022. 86 % av behandlinger ble fullført. Det er små variasjoner mellom regionene på ulike indikatorer på problembelastninger hos ungdommene, totalt sett vurderes utfallene å være svært gode. 97-100 % av ungdom bor hjemme etter avsluttet behandling, 83-88 % står i skole eller arbeid, 92-97 % er ikke i konflikt med loven, 86-94 % misbruker ikke rusmidler og 88-99 % har ikke brukt vold eller trusler siste tid.

FFT: 165 nye ungdom og deres familier startet opp FFT-behandling i 2022. 89 % av behandlinger ble fullført. Det er også små variasjoner mellom regionene* på tvers av utfallsmål, jevnt over vurderer Bufdir resultatene som svært gode. 100 % av ungdommene bodde hjemme etter avsluttet behandling, 85-95 % står i skole eller arbeid, 98-100 % er ikke i konflikt med loven, 90-100 % misbruker ikke rusmidler og 93-100 % har ikke brukt vold eller trusler siste tid.

**De to FFT-teamene i Norge som er organisert kommunalt/interkommunalt, og dermed ligger utenfor Bufdirs styringslinje, er holdt utenfor denne sammenstillingen.*

PMTO/TIBIR: Det ble registrert 2161 saker* totalt for PMTO og TIBIR i 2022. 1234 familier mottok individuell PMTO-behandling og 119 familier fikk PMTO som gruppeterapi. I tillegg fikk 63 skoler eller barnehager PMTO-veiledning, TIBIR-konsultasjon eller annen veiledning for å støtte opp om behandlingen. Det ble videre registrert 642 ulike igangsatte TIBIR-tiltak totalt. Blant de 279 behandlinger som har målt problembelastning både før og etter PMTO-behandling i 2022, skåret 86 % av barna innenfor «klinisk område» ved oppstart mot 28 % ved avslutning (en reduksjon på 58 %). 10 % av barna skåret innenfor «subklinisk område» ved oppstart mot 34 % ved avslutning. 4 % av barna skåret innenfor «normalområde» ved oppstart mot 38 % ved avslutning.

**NUBU anslår imidlertid at det reelle omfanget av aktivitet er langt større enn registreringene (bla som følge av at familier ikke samtykker til oppbevaring av data, men samtykker til tilbudet).*

Familieråd

Familieråd er en medvirknings- og beslutningsmodell der barnevernet gir familien og nettverket mulighet til selv å finne løsninger og ta ansvar sammen med barnevernet.

Familieråd benyttes i alle faser og i ulike typer situasjoner, fra undersøkelse til ettervern. Forskning har dokumentert at akutte familieråd som avholdes i løpet av få dager, kan bidra til å forhindre akutt plasseringer og slekt og nettverk mobiliseres som alternativ omsorgsbasis. Det arbeides også målrettet for at kommuner langt oftere skal foreslå familieråd for å finne fosterhjem i slekt og nettverk, og for å følge opp plasseringene.

Det er til sammen ca. 12 familierådsansvarlige i regionene, i tillegg til en koordinerende funksjon i Bufdir.

Bufetat har ansvaret for å rekruttere, lære opp og veilede familierådskoordinatorer. Det er i overkant av 250 familierådskoordinatorer fra nord til sør, og kommunene får tilgang på en familierådskoordinator innen gitte frister.

Bruk av familieråd varierer fra kommune til kommune. Kommuner som Kristiansand, Kongsberg, Færder og Frogn har stor aktivitet, og har egne ansatte som har ansvar for familieråd. Disse kommunene benytter også familieråd i oppvekstsektoren, og ser familierådssatsingen som en del av oppvekstreformen.

Andre kommuner har liten aktivitet, og sliter med høy turnover og dårlig ledelsesforankring. Vi tilbyr metodestøtte med utgangspunkt i kommunenes behov. Bufetat gjennomfører både digitale og fysiske grunnopplæringer flere ganger i året, samt temabaserte webinar. Regionene samarbeider om dette, og i 2022 deltok over 1500 på ulike opplæringer. Det er etablert et samarbeid med Oslo kommune, og Oslo inviteres med på både opplæringer og samlinger.

De siste årene har vi på initiativ fra kommuner etablert månedlige, digitale familierådsnettverk. Disse fungerer som læringsnettverk, og fasiliteres av Bufdir og Bufetat.

Familierådsaktiviteten øker noe fra år til år, men variasjonen i bruk av familieråd fra kommune til kommune er for stor. Bufdir vil i 2023 jobbe med å redusere uønsket variasjon og slik styrke bruken av familieråd der det er grunnlag for større aktivitet på området.

Skolelos - videre utprøving og utvikling av hjelpetiltak

Seks barnevernsheter som hadde utprøvd Skolelos i 2020 og 2021, samt tre nye barnevernsheter i 2022 deltok i utprøving og utvikling av Skolelosmodellen. Disse representerte 18 kommuner/bydeler og 200 000 innbyggere. Totalt ble det gitt oppfølging til 66 ungdom i 2022. Kjønnfordelingen var tilnærmet lik mellom ungdom som definerte seg som gutt og jente, mens snittalderen var på 15 år. Den mest dominerende type utfordring var høyt psykisk uhelse, og gjennomsnittlig oppfølgingsstid (for de sakene som ble avsluttet i 2023) var på ni måneder. Vi utviklet og testet ut en motorkommunemodell ved å invitere omkringliggende barnevernstjenester til å delta i regionale Skolelos-samarbeid der erfarne skoleloser fungerte som teamledere. Vi brukte også en del tid i 2022 til å videreutvikle et solid kunnskapsgrunnlag hvor vi blant annet inngikk et samarbeid med NTNU og R-BUP om utvikling av en hovedsøknad "Samarbeidsprosjekt for å møte utfordringer i samfunn og næringsliv" (NOK 16 millioner) med (forprosjekt)midler fra Norges Forskningsråd. I denne forbindelse gjennomførte FHI en kunnskapsoversikt over "Intensive tiltak for å redusere skolefravær" på oppdrag fra oss hvor de utførte et systematisk litteratursøk med sortering. Her identifiserte de 49 studier på effekten av intensive tiltak med mål om økt skolenærvær for skoleelever med problematisk skolefravær, som vil kunne utgjøre kunnskapsgrunnlaget for en eventuell videre optimalisering og effektstudie av Skolelos.

Sentre for foreldre og barn

Sentrene for foreldre og barn skal kunne levere kunnskapsbasert og strukturert utredning for familier med utsatte barn i alderen 0-3 (0-6) fra 01. januar 2022. Bakgrunnen for endringen er at målgruppen Opplæringen i standardisert forløp utredning ble gjennomført i alle sentrene, statlige og ideelle i utgangen av 2022. Dette betyr at alle sentre skal kunne tilby utredning fra 01.01.23

Standardiserte forløp hjelpetiltak i sentre for foreldre og barn

Standardiserte forløp hjelpetiltak er utarbeidet og besluttet formelt i februar 2022. Implementeringsplan vil foreligge i løpet av mars 2023. Den må hensynta omfang og fremdrift på øvrig omfattende utviklingsarbeid i sentrene. Innholdet i forløpet er imidlertid kjent og hensyntas i pågående arbeid. Alle sentrene tilbyr allerede i dag hjelpetiltak, forløpet innfører ikke et nytt tilbud

og vil ikke medføre omfattende endringer, men skal bidra til et likeverdig og bedre kvalitetssikret tilbud i hele landet.

Birk er også utviklet med digital støtte for utredningsfasen av forløpet. Målet var å forenkle tungvinte registreringsrutiner, gi ansatte en bedre støtte og hjelp til å jobbe etter forløpet, samt forbedre datakvaliteten. Utviklingen av Birk har gått i to faser, der 2022 ble brukt til justering etter tilbakemeldinger fra pilotperioden.

Parallelt med utarbeidelsen og implementeringen av retningslinje og standardiserte forløp har regionene og Bufdir arbeidet med å kartlegge behov og muligheter for organisering på sentrene slik at de kan møte forventningene i ny lov på best mulig måte, innenfor gjeldende økonomisk ramme. Målet er et likeverdig tilbud til kommunene. Geografiske forutsetninger gjør at noen sentre vil kunne gi tilbud også utover dette.

Erfaringer hittil standardisert forløp utredning

Bufetat og SKM melder om at det er stor entusiasme for det nye tilbudet og at alle sentre har rekruttert saker for utprøving av det nye tjenestetilbudet. Kommunene som har søkt om statlig bistand til utredning melder at dette er et ettertraktet og nødvendig tilbud. Særlig for de kommunene som ikke har kompetanse til å gjennomføre kompliserte og spesialiserte utredninger av sped- og småbarn 0-6 år.

Kunnskapsbaserte retningslinjer i barnevernet

Retningslinjene vil være et godt verktøy for kommunal barneverntjeneste og øvrige aktører som utfører utredninger og tilbyr hjelpetiltak. Retningslinjene bidrar til å sikre god kvalitet i undersøkelsene, samt gi en oversikt over virkningsfulle hjelpetiltak til en målgruppe som har flere komplekse og sammensatte utfordringer. Videre beskriver retningslinjen hvordan ivareta medvirkningsperspektivet, sikre god dokumentasjon og analyse i utredningsarbeidet. Retningslinjen gir anbefalinger på gode evalueringsprosesser og hvordan sikre at familier i risiko får rett hjelp til rett tid. Nasjonal retningslinje for utredning av omsorgssituasjonen for barn 0-6 år ligger ute på bufdir.no til ekstern høring med frist 06. mars 2022. Nasjonal retningslinje for omsorgsendrende hjelpetiltak er under utarbeidelse og vil sendes ut for ekstern høring første halvdel av 2023.

S 7. Barnevernstjenestenes kapasitet til å tilby hjelpetiltak som møter behovene til barn og foreldre

Resultatkrav: Bufdirs innsats for å bistå kommunene i deres arbeid med hjelpetiltak og vurdering av effekt av prioritert innsats

Bufdir har på overordnet nivå gitt veiledning om forventninger til hjelpetiltaksarbeidet i kommunene gjennom Tjenestekatalog for hjelpetiltak og oppdatert Saksbehandlingsrundskriv. Videre vurderer vi at grunnmodell for hjelpetiltak vil gi barnevernstjenester omfattende anbefalinger og hjelp til systematisering av hjelpetiltaksarbeidet i årene som kommer, noe som ligger til grunn for den prioritert utviklingsarbeidet er gitt i Bufdir. Direktoratet bidrar i statsforvalternes fylkesvise arbeid med støtte til kommuner og tjenester i virkeliggjøring av barnevernreformen og oppvekstsatsinger for øvrig, og framover vil oppvekstprofilene gjøre samlede data tilgjengelig for kommuner på en måte som kan hjelpe i politisk og administrativ kommuneplanlegging på oppvekstområdet. Bufdir har tatt initiativ til forskningsprogrammet

«Virksomheter av hjelpetiltak» som i kommende år vil tilføye ny kunnskap om flere av de vanlige hjelpetiltakene i kommunalt barnevern som det til nå har vært forsket svært lite på.

3.3.4 Fosterhjem

Mål 9 barn som trenger tiltak utenfor hjemmet skal få et stabilt tilbud tilpasset det enkelte barns behov

○ Styringsparameter: fosterhjemstilbudet

Innsatsen på fosterhjemsområdet har i 2022 vært innrettet mot å legge til rette for iverksettingen av barnevernreformen, og endringene i oppgave- og ansvarsdelingen mellom kommunene og Bufetat. Målet med reformen er bedre tilpasset hjelp til barn og familier i barnevernet, og økt vekt på forebyggende tilbud, slik at flere barn kan vokse opp i sitt nærmiljø.

Kunnskapsdeling om flytting av barn til fosterhjem i familie og nettverk har vært et viktig tema i samarbeidet Bufetat har hatt med kommunene og læringsnettverk i overgangen til barnevernreformen. Et viktig innsatsområde har vært å bistå kommunene med å legge til rette for medvirkning og involvering av barna og familiene i prosessen med å finne og velge fosterhjem, blant annet gjennom familierådstøtte.

Målsettingen på barnevernsområdet er tidlig og tilpasset innsats. God forebyggende innsats og støtte er tilstrekkelig for at de fleste familier klarer å komme gjennom krevende perioder og håndtere vansker. Mange familier blir godt hjulpet med veiledning, støtte og hjelpetiltak fra familievern, barnevernet og ulike familie- og velferdstilbud i kommunen.

Enkelte familier trenger imidlertid mer omfattende hjelp. Noen barn får i kortere eller lengre perioder omsorg fra andre enn foreldrene. Barnevernstjenesten har ansvar for å gi disse barna og foreldrene nødvendig hjelp og støtte.

Når barn må flytte ut av hjemmet skal de få et tilbud som er tilpasset det enkelte barns behov og som gir stabilitet. Det har i mange år vært politisk og faglig konsensus om bruk av fosterhjem framfor institusjon. Fosterhjem, fortrinnsvis i barnets eller ungdommens familie og nettverk, er det foretrukne omsorgsalternativet for de fleste barna som ikke kan bo sammen med foreldrene.

Det nedlegges en stor innsats både i kommunalt og statlig barnevern for å nå målsettingen om at barn som trenger tiltak utenfor hjemmet skal få et stabilt tilbud tilpasset det enkeltes barns behov. Men, det er fortsatt behov for å øke innsatsen for å skaffe mange nok og egnede fosterhjem, og måter å støtte fosterhjemmene til å utføre det viktige, og ofte krevende omsorgsopdraget de har, og hindre uønskede brudd. Det er flere barn hvert år som flytter i fosterhjem til familie og nære nettverk. Om disse flyttingene skal være stabile må kommunene sørge for opplæring, veiledning og oppfølging.

Fortsatt er det utfordrende å skaffe:

- mange nok og riktige fosterhjem
- fosterhjem til barn som har omfattende behov for støtte

Fortsatt er det:

- lang ventetid for noen barn før de får et egnet fosterhjem

- mange flyttinger og brudd
- et stort antall barn som flytter i fosterhjem utenfor hjemkommunen og sitt nærmiljø
- mange fosterhjem som har fått opplæring og blitt klargjorte, som ikke påtar seg (nye) oppdrag
- mange fosterhjem som har gjennomgått opplæring og er «klargjort» som venter lenge på oppdrag

Samhandlingen og samarbeidet mellom Bufetat og kommunene fungerer i de fleste saker godt, men er som påpekt i ulike evalueringer og tilsyn også ofte utfordrende. Kapasitetsutfordringene er en gjennomgående faktor i utfordringsbildet.

Bufetat bistår kommuner med plasseringer i fosterhjem i familie og nettverk når kommunene anmodet om dette. I 45 prosent av sakene der Bufetat har bistått med plasseringer i 2022 har barna flyttet til familie eller nettverk.

Bufetat jobber med å rekruttere riktige fosterhjem som kan tas i bruk raskt, etter at de har fått opplæring og blitt klargjort, og med å yte rekrutteringsstøtte til kommunene.

Spisskompetansemiljøet for opplæring av fosterhjem utarbeider ny nasjonal opplæring som implementeres 2022-24. Regionene og Oslo kommune har vært involvert i utviklingen og har gjennomført opplæring for kursledere. Høsten 2022 ble første trinn av opplæringsprogrammet implementert i alle regioner og Oslo kommune. Første trinn av opplæringen er faglig oppdatert og i tråd med lovverk gjeldende fra 2023. Pilotgjennomføringen ga gode resultater både blant kursledere og deltakere. Fra mars 2023 erstatter Solid trinn 1, PRIDE grunnopplæring.

I 2022 er det implementert ny arbeidsprosess for vurdering av familier som vil bli fosterhjem. Denne vil sikre en kunnskapsbasert og mer lik praksis hele landet. I forbindelse med dette arbeidet er alle verktøy for innhenting og vurdering av informasjon fra familiene revidert og oppdatert. Det arbeides med å ytterligere forbedre arbeidsprosessene for rekruttering og vurdering av fosterhjem i Bufetat, arbeidet ligger til grunn for en anskaffelse av et nytt it-system for å følge opp familier som Bufetat har kontakt med i 2023.

Vi erfarer at det er variasjon i kommunenes tjenester og tiltak til fosterbarn, foreldre og fosterforeldre. Bufdir har etablert ulike samarbeidsarenaer med KS og statsforvalterne for å øke forståelsen for utfordringene i kommunene og i samhandlingen mellom Bufetat og kommunene, og hvordan innsatsen kan innrettes for å bedre samarbeidet.

Høsten 2021 ble fosterhjem.no lansert som en del av Redesign-prosjektet, med justeringer i design- og informasjonsarkitektur. Organisasjonens hovedmål var å øke antall påmeldinger til kurs og informasjonsmøter. Vi nådde hovedmålet med totalt 4000 påmeldinger til informasjonsmøter, noe som tilsvarer en sterk økning på 55 prosent sammenlignet med året før.

Når nytt it-system for å følge opp familier kommer på plass i 2023, bør vi se om det er andre viktige måleparametere som kan være drivende for den digitale tjenesten.

Kontinuerlig og stabil finansiering mot fosterhjem.no er viktig for å kunne forvalte og utvikle nettstedet i henhold til mål og brukerbehov.

Fosterhjemskampanjer

Fosterhjemskampanjene skal synliggjøre behovet for fosterhjem og motivere familier til å bli det. Vi måler resultater gjennom hvor mange som går inn på fosterhjem.no og melde seg på

informasjonsmøte, eller ta kontakt med fosterhjemstjenesten. Kampanjene skal få familier til å gå et skritt videre fra å være interessert, til å faktisk bli fosterhjem. De bidrar både til fosterhjem i kommunal regi, og til de fosterhjemmene som formidles gjennom Bufetat.

I 2022 har vi hatt to nasjonale kampanjer for rekruttering av fosterhjem. I tillegg har vi hatt jevn synlighet gjennom hele året på Facebook og Instagram. Vi jobber aktivt med søkeordoptimalisering og betalte søk i Google og Bing for å lede interesserte inn på fosterhjem.no. I tillegg annonserer Bufetats regioner jevnlig for digitale informasjonsmøter.

I januar og februar 2022 fulgte vi opp kampanjen «Tusen spørsmål til de tusen hjem» med reklame på TV, kino og digitalt. Gjennom vinteren inngikk vi enda flere samarbeid med nasjonale og lokale merkevareeiere og produsenter som donerte plass på sine emballasjer og flater. På denne måten fikk vi en kontinuerlig kostnadsfri synlighet med våre budskap, hvor vi oppfordret mottakerne til å snakke sammen om det å bli fosterforeldre. For denne kampanjen vant Bufdir prisen Årets Markedsfører og premien på 1 million kroner til markedsføring i Schibsted sine kanaler. Premien ble brukt til en nasjonal kampanje i august og september 2022, hvor vi løftet fram familien Rudolfsen, som har lang erfaring som fosterforeldre for ungdom, og som oppfordrer andre til å bli fosterhjem.

Vi har produsert tre nye cases med eksisterende fosterforeldre fra ulike deler av landet og med ulike bakgrunner og erfaringer. Disse historiene bidrar til å gi potensielle fosterforeldre et innblikk i hvordan hverdagen som fosterforeldre kan være.

I siste del av 2022 gjennomførte vi en ny befolkningsundersøkelse for å kartlegge om det er endringer i kjennskap, kunnskap og interesse for fosterhjemsordningen og det å være fosterforeldre i den voksne befolkningen. Siden forrige måling i 2020 har vi opprettholdt andelen som sier de er motivert til å bli fosterforeldre. 39 prosent svarer at de har tenkt på eller vurdert om det å bli fosterforeldre er aktuelt nå eller på sikt. Det er like mange som i 2017 og opp 3 prosentpoeng fra 2020. 19 prosent svarer at det er svært aktuelt (5 prosent) eller ganske aktuelt (14 prosent) å bli fosterforelder nå eller på sikt. Dette er syv prosentpoeng flere enn tilsvarende i 2019, og to prosentpoeng flere enn i 2020.

Fosterhjem.no ble redesignet november 2021. I 2022 hadde vi 742 016 besøk inn til fosterhjem.no. Det var 4 022 påmeldinger til informasjonsmøter via nettsiden i fjor. Dette er en økning på 39 prosent sammenlignet med året før. Mars måned toppet seg med 744 påmeldinger til infomøter, mot et snitt på 335 påmeldinger pr måned for hele året. Årsaken til den store interessen var krigen i Ukraina og enslige mindreårige asylsøkere derfra.

S 22. Fosterhjemstilbudet

Resultatkrav: a) færre barn og unge venter på fosterhjem etter dato for ønsket oppstart enn på samme tidspunkt i 2021 b) Flere barn opplever stabilitet, ved at omfanget av utilsiktede flyttinger blant barn i fosterhjem er redusert, sammenlignet med 2021

a) Per 31.12.2022 var det 172 barn som ventet på fosterhjem etter dato for ønsket oppstart. 85 av disse barna hadde ventet i over 6 måneder på å flytte til en fosterfamilie. 75 av barna som venter på fosterhjem er 6-12 år og 67 er mellom 12 og 17 år. Bufetat har i dette året samarbeidet med kommuner om 1136 henvisninger om fosterhjem. 574 barn har flyttet i fosterhjem med bistand

fra Bufetat, dette er færre enn i 2021 da 828 barn flyttet i fosterhjem med bistand fra Bufetat²⁷. Det er en stor bekymring for at det vil kunne være en økning av barn som må vente på fosterhjem og for Bufetats bistandsplikt i tiden fremover på grunn av det lave antallet med nye flyttinger. Bufetat er generelt bekymret for at de ikke får nok familier gjennom opplæring og vurdering og at det er for få egnede klargjorte familier til å møte kommunenes behov for fosterhjem. I 2022 har Bufdir gjennomført både en befolkningsundersøkelse og en brukertilfredshetsanalyse av familier som har tatt kontakt med oss, for å få innblikk i hvilke barrierer som gjør at familier ikke går videre i prosess for å bli fosterhjem. Årsaker som skiller seg ut er at familier er bekymret for at oppdraget er omfattende og krevende og at de ikke vil kunne stå i dette. I befolkningsundersøkelsen svarer mange at de trenger mer informasjon om hvilken oppfølging og støtte de kan få for å gå videre i prosess.

b) Tall fra SSB for 2022 er ikke tilgjengelig før utgangen av september 2023.

3.3.5 Institusjon

Mål 9 barn som trenger tiltak utenfor hjemmet skal få et stabilt tilbud tilpasset det enkelte barns behov

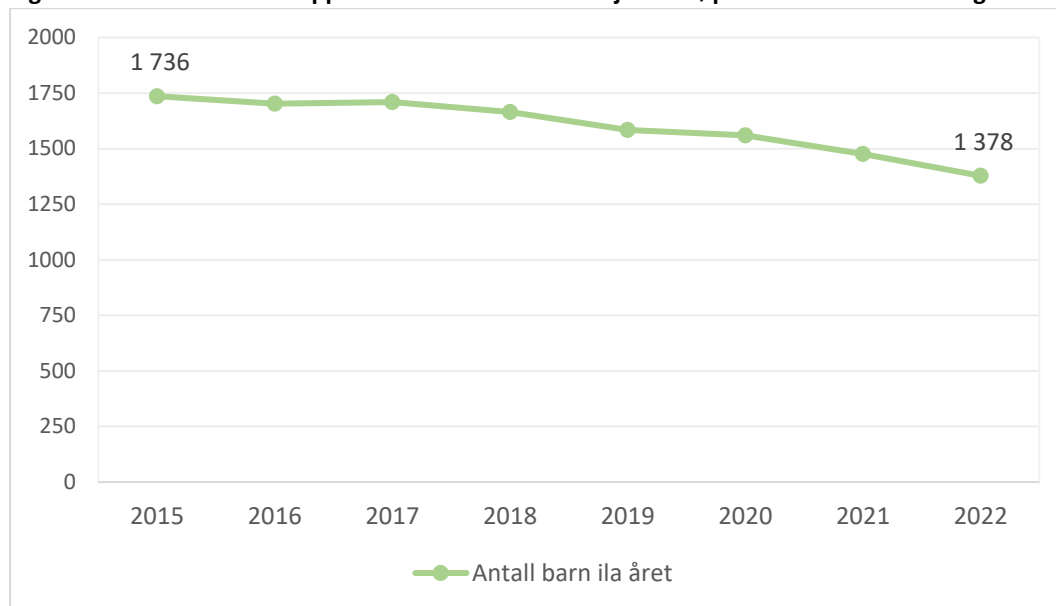
- **Styringsparameter: stabilitet for barn i institusjon**
- **Styringsparameter: behovstilpasset institusjonstilbud**
- **Styringsparameter: virkning av opphold i behandlingstilbud**
- **Styringsparameter: skolegang for barn med plasseringstiltak (fosterhjem og institusjon)**

Barnevernsinstitusjonene skal gi omsorg, utviklingsstøtte og behandling til barn og unge som ofte har sammensatte og omfattende utfordringer i livene sine. Dette er barn som ikke får dekket behovene gjennom hjelpetiltak eller fosterhjem. I 2022 har det vært rettet et særlig søkelys på institusjonsbarnevernet i mediene. Det har blitt pekt på gjentatte flyttinger mellom tiltak og manglende samarbeid med helsetjenestene. Året har også vært preget av ikrafttredelse av barnevernsreformen, samt nye lovkrav til kompetanse blant ansatte på institusjon og forberedelser til ny barnevernslov.

Som figur 18 viser, var det 1 378 barn med opphold i barnevernsinstitusjoner i 2022. Det er en nedgang fra 2021 hvor det var 1477 barn. Tilsvarende tall var 1560 i 2020. Oslo kommune rapporterer også om en nedgang i bruken av institusjoner. Nedgangen har vart over flere år.

²⁷ I årsrapport for Bufdir for 2021 ble det rapportert at 655 barn flyttet i fosterhjem med bistand fra Bufetat det året. På grunn av etterregistrering i fagsystemet er det tallet nå justert til 828. Tallet for 2022 kan tilsvarende bli justert i tiden framover. Den faktiske nedgangen i antall plasseringer fra 2021 til 2022 er derfor trolig noe mindre enn det som omtales her.

Figur 18: Antall barn med opphold i barnevernsinstitusjoner i løpet av året i Bufetats regioner. 2015-2022.

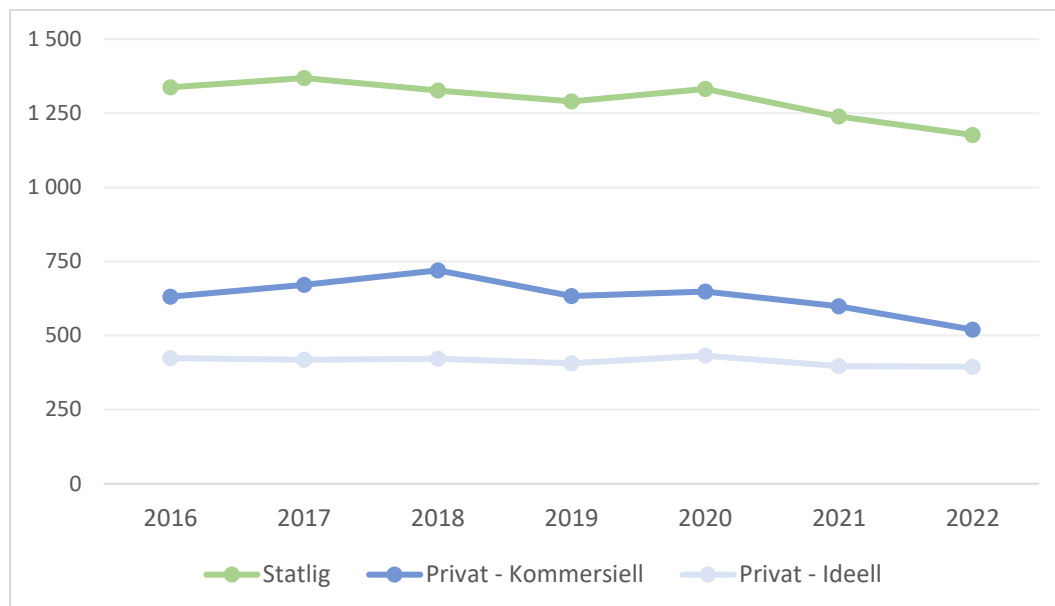
Figurbeskrivelse: Tidslinjen i figur 18 viser en jevn nedgang i antall barn med opphold i barnevernsinstitusjoner i Bufetats regioner i løpet av året, fra 1736 barn i 2015 til 1378 barn i 2022.

Kilde: BiRK

I tråd med anmodningsvedtak 762 fra Stortinget om økt bruk av ideelle institusjonsplasser, har direktoratet inngått nye rammeavtaler med ideelle leverandører. Det er generelt en nedgang i antall institusjonsplasseringer for statlige og private kommersielle institusjoner (se figur 19).

For private ideelle aktører er antallet plasseringer ganske stabilt. Det uttrykkes noe bekymring i regionene for at kommersielle aktører legger om sine tjenester, samtidig som de ideelle aktørene er i en oppskaleringsfase for å levere tilbud i tråd med nye rammeavtaler. Dette har i noen regioner medført færre tilgjengelige plasser og enkeltkjøp. Utfordringen har vært størst i akuttinstitusjonene og behandlingsinstitusjoner for ungdom med høy risiko for videre negativ utvikling og rus. Det er viktig å merke seg at det foreligger tilbud om plass i akuttiltak innen to timer i 79 prosent av tilfellene. Det tyder på at regionene jobber godt med å få på plass tiltak i akuttsituasjoner.

Figur 19: Antall institusjonsplasseringer fordelt på institusjonens eierskap. 2016-2022.

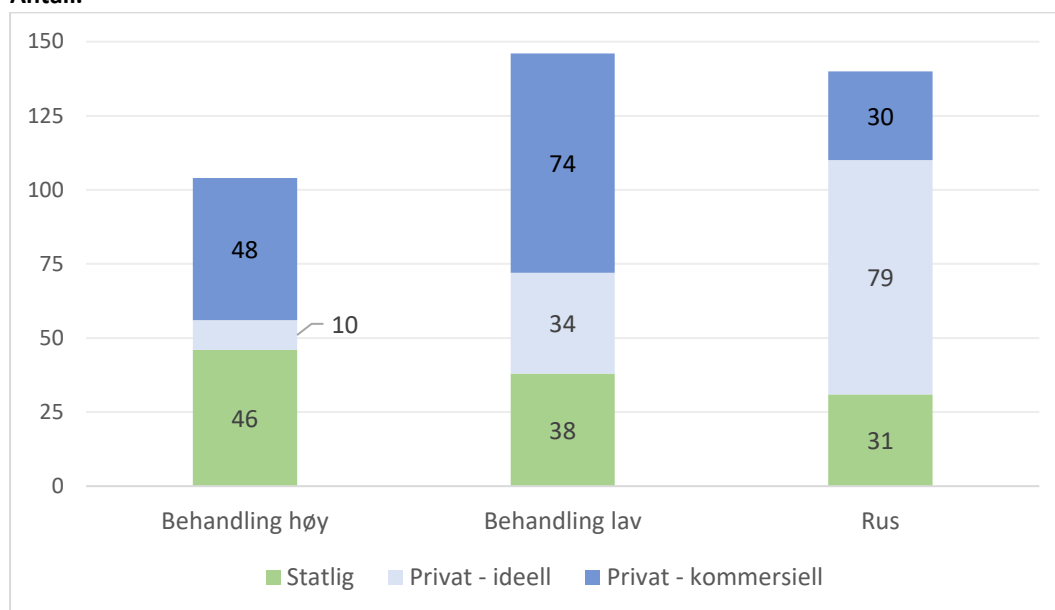
Figurbeskrivelse: Figur 19 viser tidslinjer med antall institusjonsplasseringer, fordelt på statlige, privat kommersielle og privat ideelle institusjoner. Siden 2016 er det en liten nedgang i institusjonsplasseringer i alle eierskapsformer, men nedgangen er størst i statlige institusjoner. I 2022 har statlige institusjoner i underkant av 1200 plasseringer, privat kommersielle har 520 og privat ideelle har i underkant av 400 plasseringer.

Kilde: BiRK

Barna med de største utfordringene skal, i tråd med føringer fra departementet i tildelingsbrevet for 2022, i større grad ivaretas i det statlige institusjonstilbudet. For barn plassert i behandlingsinstitusjoner er fordelingen mellom de statlige, kommersielle og ideelle noe ulikt mellom de tre målgruppene.

For målgruppen rus står ideelle leverandører for over 50 prosent av plasseringene. Innenfor målgruppen høy risiko for videre negativ utvikling er ideelle leverandører svært lite representert. Statlige og kommersielle institusjoner har omtrent like mange plasseringer. I 2022 var rundt halvparten av plasseringene for målgruppen lav risiko for videre negativ utvikling i kommersielle institusjoner. Ser man utviklingen fra 2021, er det svært lite endring i fordelingen mellom statlige, kommersielle og ideelle innenfor plasseringer i behandlingsinstitusjoner.

Figur 20: Barn i behandlingsinstitusjoner, fordelt på målgruppe og institusjonseierskap. I løpet av året 2022. Antall.

Figurbeskrivelse: Figur 20 viser et stolpediagram med antall barn i målgruppene behandling høy, behandling lav og rus, sett opp mot eierskap av institusjonene. Behandling høy har litt over 100 barn, de fleste av disse på enten statlige eller privat kommersielle institusjoner. Behandling lav har i underkant av 150 barn, de fleste på privat kommersielle institusjoner. Rus har 140 barn, de fleste på privat ideelle institusjoner.

Kilde: BIRK

I starten av året rapporterte regionene om lavere innsøking sammenlignet med samme tid i 2021. Innsøkingen ser ut til å ha økt i siste halvdel av 2022. Oslo kommune rapporterer også om lavere innsøking i 2022, til tross for at de ikke er omfattet av endringer i finansieringsordningen for institusjoner.

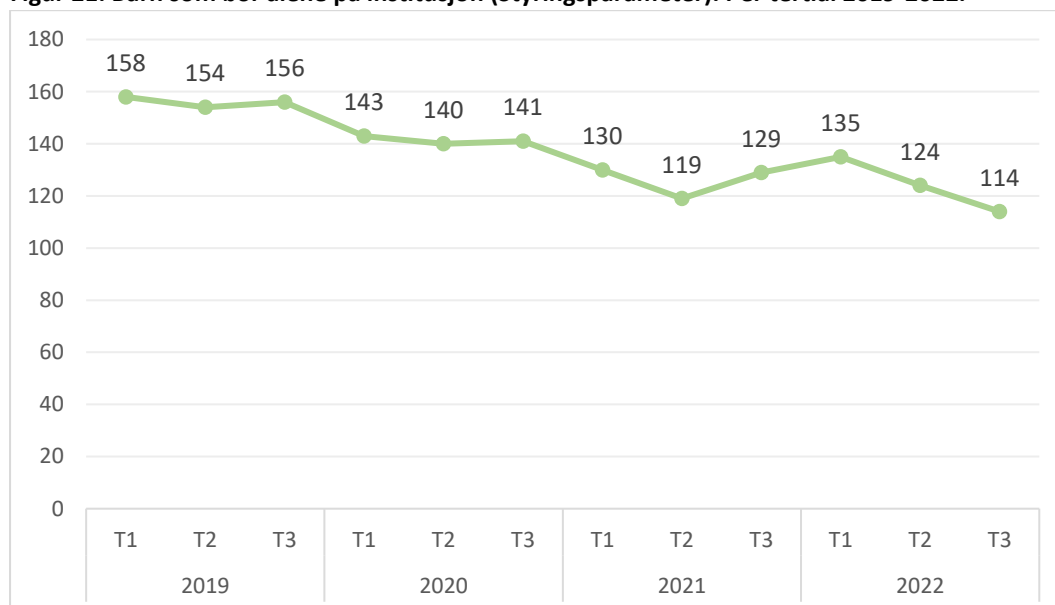
Nedgang i innsøkingen i Bufetats regioner kan henge sammen med ikrafttredelsen av barnevernreformen. Barnevernreformen gir kommunalt barnevern et økt faglig og økonomisk ansvar. Det skal allikevel være en tydelig, statlig andrelinjetjeneste. Bufdir har satt i gang flere prosesser for å videreutvikle og øke kvaliteten i institusjonstilbudet, blant annet jobbes det med faglig kvalitetsutvikling, bygg og kompetanse.

Enetiltak og aleneboere

Manuell rapportering viser at pr. 31.12.2022 hadde Bufetat 19 barn i definerte enetiltak. For samme periode i 2021 var tallet 18 enetiltak. Tre av enetiltakene er i statlig regi, og 16 tiltak hos private aktører. 13 av barna har bodd i ett år eller mer i enetiltak. Som nevnt over har Bufdir innledet et samarbeid med Oslo kommune for å få på plass en mer enhetlig rapportering for denne gruppen barn, og sikre at de samme kriteriene ligger til grunn for tallene.

Figur 21 viser gjennomsnittlig antall barn per tertial som har bodd alene i avdeling i ett døgn eller mer, inkludert enetiltak.

Figur 21: Barn som bor alene på institusjon (Styringsparameter). Per tertial 2019-2022.

Figurbeskrivelse: Figur 21 viser en generell trend med nedgang fra T1 2019 (=158 barn) til T3 2022 (=114 barn), med unntak av en kort periode med økning mellom T2 2021 (=119 barn) og T1 2022 (=135 barn).

Kilde: BiRK.

Manuell rapportering viser at pr. 31.12. 2022 hadde Bufetat 19 barn i definerte enetiltak. For samme periode i 2021 var tallet 18 enetiltak. Tre av enetiltakene er i statlig regi, og 16 tiltak hos private aktører. 13 av barna har bodd i ett år eller mer i enetiltak. Som nevnt over har Bufdir innledet et samarbeid med Oslo kommune for å få på plass en mer enhetlig rapportering for denne gruppe barn, og sikre at det legges samme kriterier til grunn for tallene.

Tall fra Barne- og familieetaten i Oslo kommune viser at de har ett barn som bor i enetiltak og ni barn som bor alene pr. 31.12.22. For Oslo kommune så regnes barn som bor alene (utslittet enetiltak jf. definisjon til Oslo kommune) etter to uker. Åtte av ti er plassert i tiltak fra private aktører. Bydelene er ikke bedt om å rapportere.

Det har vært en økning i alvorlige hendelser i barnevernsinstitusjoner. Slike hendelser omfatter en rekke kategorier, fra uteblivelse fra institusjonen noen timer der man vet hvor barnet er, til svært alvorlige hendelser med betydelig person- eller materiell skade (se vedlegg 14). Blant annet er det en økning i branner på barnevernsinstitusjoner. De fleste branntilløp eller branner har oppstått på beboerrom, eller i tilknytning til beboerrom. Ildspåsettelse har skjedd gjennom bruk av madrasser, håndklær, sengetøy eller lignende. Barnas rom er deres eget fristed, og derfor vil det ofte ta noe tid før hendelsen avdekkes.

I 2022 har det vært jobbet for at beboerrom utstyres med brannhemmende materialer på seng og bad. Det har vært tilfeller hvor materialet har vært forsøkt påtent, men det har ikke utviklet seg til brann grunnet det brannhemmende materialet. I Norge er utgangspunktet at barnevernsinstitusjoner er åpne institusjoner. Det er verken ønskelig, eller støttet i gjeldende lovverk, å regelmessig kunne ransake beboere ved mistanke om at de har fyrstikker eller lighetere tilgjengelig. Dette vil medføre mange unødvendige konflikter, som igjen øker risikoen for uønskede hendelser.

Spisskompetansemiljøet for opplæring i trygghet og sikkerhet i barnevernsinstitusjoner gir opplæring til ansatte i statlige og private barnevernsinstitusjoner i forebygging og håndtering av konflikthytte

situasjoner i barnevernsinstitusjoner. Spisskompetansemiljøet har ansvar for å implementere opplæringsprogrammet “Barns rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon”. I 2022 har spisskompetansemiljøet, i samarbeid med Bufdir, revidert opplæringsprogrammet i samsvar med ny barnevernslov.

Det ble også avholdt en konferanse for ansatte i institusjoner og andre relevante tjenester. Temaet var forebygging av alvorlige hendelser på institusjon, samt andre aktuelle temaer rundt trygghet- og sikkerhetsarbeid.

Styrking av institusjonsbarnevernet

De statlige barnevernsinstitusjonene skal i størst mulig grad ivareta barna med de største utfordringene. I 2022 ble det bevilget 150 millioner til styrking og omstilling av det statlige barnevernet. Det har vært et særlig fokus på styrket bemanning, kompetanse og omstilling, samt bygningsmessige tiltak inklusive brannverntiltak i det statlige apparatet. Det er i den forbindelse også gjennomført en kartlegging av hvilke kompetanseområder som bør inngå i grunnopplæringen for alle ansatte på institusjon. I kartleggingen kom det frem at det er både er faglige, juridiske og praktiske kompetansebehov når det gjelder grunnopplæring for alle som skal jobbe på institusjon. Direktoratet vil jobbe videre med anbefalinger.

Bufetat og Oslo kommune peker på utfordringer om manglende kompetanse i statlige og private institusjoner, samt risiko for å ikke klare å rekruttere i henhold til de nye kompetansekravene. Det er etablert en ordning der den enkelte institusjon kan søke om dispensasjon fra kravene. Flere av søknadene er knyttet til tilkallingsvakter som ikke har relevant bachelorgrad, og bruk av studenter.

I 2022 ble Nasjonal veileder om veiledning av ansatte i barnevernstjenestene og barnevernsinstitusjonene²⁸ utgitt. Både kommunal barneverntjeneste og barneverninstitusjoner skal sørge for at ansatte får «nødvendig opplæring og veiledning», jf. barnevernloven §§ 15-2 annet ledd og 10-16 fjerde ledd. Utarbeidelsen av veilederen er et tiltak for å få forsvarlige tjenester i tråd med lovkrav. Veilederen retter seg mot ansatte og ledere i barnevernstjenestene og ved barnevernsinstitusjoner. Veiledning har som mål å bidra til utvikling og vedlikehold av kompetanse hos ansatte i barnevernsinstitusjoner, samt ivaretagelse av de ansatte som står i krevende situasjoner i sin jobbhverdag.

Forløp i barnevernsinstitusjoner

Veilederen for forløp i barnevernsinstitusjon er faglig normerende for alle institusjoner uavhengig av funksjon/målgruppe og eier.²⁹ Veilederen har vært gjeldende fra 1. januar 2022 og vil bli oppdatert i takt med ny kunnskap og utviklingen av tjenestene. I tillegg til forløp i barnevernsinstitusjoner som gjelder for alle typer institusjoner, er det utarbeidet egne forløp for omsorgs-, behandlings- og akuttinstitusjoner. Forløpene tydeliggjør ansvarsområder og oppgaver i de ulike institusjonstypene.

Forløpene skal sikre at institusjonen operasjonaliserer og leverer gode og forsvarlige tiltak basert på den beste kunnskapen vi har, og i tråd med lov og regelverk. I tillegg skal de sikre at det foreligge planer for hva som skal skje etter utflytting.

Forløpene gir en større forutsigbarhet for barna, familiene og ansatte under institusjonsoppholdet, noe som igjen kan redusere sannsynligheten for brudd. Gjennom felles fagutøvelse og retning kan

²⁸ <https://ny.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/nasjonal-veileder-om-veiledning-av-ansatte-i-barnevernet-.pdf>

²⁹ <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005700>

ansatte bli bedre rustet for krevende situasjoner, og gi barna kan få likere tilnærming på tvers av ansatte.

I 2022 har spisskompetansemiljøene for endringsarbeid i omsorgsinstitusjoner og spisskompetansemiljøet for behandling av ungdom gitt opplæring til kommersielle, ideelle og kommunale institusjoner i forløp. For Oslo kommune er det holdt opplæring for Barne- og familieetaten, og det arbeides med implementeringen av forløpet i alle institusjonene i kommunen. Det er også holdt kurs for andre relevante aktører som statsforvaltere og Enhet for inntak. Dette for sikre felles forståelse for hva forløpene innebærer og hvordan det jobbes med dette under et barns opphold.

Bufetats spisskompetansemiljø for akuttarbeid i beredskapshjem og institusjon har i 2022 implementert forløp akutt på nasjonalt nivå. Bufetat og Barne- og familieetaten har fått opplæring.

Teknisk støtte

BiRK utvikles kontinuerlig som strategisk og kritisk arbeidsverktøy. Systemet understøtter forløpene i de statlige institusjonene, og bidrar til effektivisering og økt kvalitet i etatens arbeid. BiRK sikrer personvern og informasjonssikkerhet, og produserer gode data som kan bidra til innsikt i tjenesten.

I 2022 ble BiRK forbedret med justert funksjonalitet og oppgaveoppfølging innen alle institusjonsforløpene. Dette har vist seg å være til stor hjelp og støtte for ansatte på Bufetat-institusjoner. I tillegg er BiRK utviklet med ny skoleregistrering. Flere fraværsårsaker blir kartlagt. BiRK er også oppdatert med nye tvangsprotokoller. Oppgaver, hjelpetekster og maler er oppdatert i henhold til ny barnevernslov.

Det har også vært et utviklingsarbeid for å sikre bedre registrering av helseinformasjon. Endringene skal lanseres før sommeren 2023. Formålet med utviklingen er todelt: Sikre oppfølging av det enkelte barns helsebehov, og å kunne hente ut og aggregere mer treffsikker informasjon om barnas helse. Det vil blant annet bli mulig å hente ut informasjon om hvilke barn som har behov for helsehjelp, om de mottar helsehjelp, og hvor lang tid det tar. Med denne funksjonaliteten vil BiRK gi informasjon om det er iverksatt individuell plan, utredninger, tverrfaglig helsekartlegging, nasjonalt forløp for barnevern og innleggelse.

BiRK er bygget på eldre teknologi, noe som medfører flere risikoer i utvikling og drift av systemet. Derfor er det startet arbeid med teknisk modernisering i 2023.

Bedre helsehjelp for barn i barnevernet

Flere rapporter viser en høy forekomst av somatiske og psykiske helsevansker blant barn og unge i barnevernet (Drange m.fl., 2022; Kayed m.fl., 2016; Nilsen m.fl., 2021). Bufdir har siden 2018 jobbet målrettet for at barn i barnevernet skal få nødvendig helsehjelp når de har behov for det.

Helsesatsingen omfatter flere tiltak rettet mot barn i det kommunale barnevernet og barn plassert utenfor hjemmet, i tråd med mål 9 og 10 om et behovstilpasset tilbud i fosterhjem og institusjon.

Sintef har fått i oppdrag å evaluere helsesatsingen. Studien blir ferdigstilt i 2023, og funn presenteres underveis. Helsedirektoratet og Bufdir har etablert et tett samarbeid om en rekke felles oppdrag fra BFD og HOD.

En nasjonal registerstudie viser at ungdom på barnevernsinstitusjon i perioden 2006 – 2018 har hatt en kraftig økning i kontakt med fastlege og BUP (Drange m.fl., 2021). I 2006 hadde 40 prosent

kontakt med fastlege og BUP minst fem ganger i året. mens Tallene økte til 50 prosent for BUP og nær 60 prosent for fastlege i 2018. For barn og unge ellers i barnevernet er det ingen endring.

Andelen i institusjon som oppsøker fastlegen hyppig har økt med 50 prosent over en tiårsperiode. Sammenlignet med barnebefolkningen utenfor barnevernet, har barn og unge på institusjon fem ganger så høy andel med hyppig kontakt og tolv ganger høyere andel med svært hyppig kontakt med fastlege og BUP. Forskningsprosjektet «Helsehjelp til barn i barnevernet» gir er kunnskap om helsesituasjonen til ungdom på institusjon og oppfølgingen de får. Forskningen finansieres av Bufdir.

Lederforum for barnevern og helse ble etablert i 2021, og er et topplederforum som består av direktører fra Bufdir, Hdir, FHI, Helsetilsynet, Bufetat Region øst, Bufetat Region sør, Helse Midt RHF, Helse Nord RHF, Barne- og familieetaten Oslo kommune og to kommuner. Bufdir og Helsedirektoratet samarbeider om å forberede saker. To møter er gjennomført i 2022.

Nasjonalt forløp barnevern kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus

Helsedirektoratet og Bufdir har fått et felles oppdrag om utvidelse av det opprinnelige pakkeforløpet, som omhandlet psykisk helse og rus, med somatisk helse, tannhelse og seksuell helse. Utviklingsarbeidet startet opp i 2021 og arbeidet med utvidelsen ble ferdigstilt i desember 2022.

Helsedirektoratet og Bufdir samarbeider om utvikling av tverrfaglig oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam (FACT ung). Evalueringen av pilotene viser positive resultater for videre utrulling. FACT ung kan implementeres i samarbeid mellom kommuner og helseforetak (Baade, Johansen, Stuen, Jensen og Landheim, 2022). Barnevernsfaglig kompetanse skal inn i disse oppfølgingsteamene.

Tverrfaglig helsekartlegging

Tverrfaglig helsekartlegging skal bidra til å identifisere hjelpe- og helsebehov hos barn som flyttes ut av hjemmet. God kartlegging av barnet er en forutsetning for å gi best mulig og individuell- og tilrettelagt hjelp. Målet med kartleggingen er at god og riktig hjelp skal bidra til mer stabile plasseringer. Dette skal redusere risikoen for utilsiktede flyttinger og brudd. Utprøving av tverrfaglig helsekartlegging startet opp høsten 2021.

Det er etablert to team i Region sør, ett i Region Midt-Norge, ett i Region nord og ett i Oslo kommune. Ved inngangen til 2023 er fire nye team under etablering i henholdsvis Bufetat Region øst, midt og vest. Teamene er operative i løpet av våren 2023.

I 2022 ble 126 kartlegginger gjennomført. Etablerings- og utprøvningsprosjektet av tverrfaglig helsekartlegging av barn i barnevernet leverte sin sluttrapport i september 2022. Datagrunnlaget for sluttrapporten besto av 76 kartlegginger.

Rundskrivet *Samarbeid mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste* (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet, 2015) skal revideres i samarbeid med Helsedirektoratet. Rundskrivet skal utvides til å omhandle all helsehjelp, også tannhelse. Revideringen gjøres med tanke på Stortingsproposisjon 100 om samarbeid mellom velferdstjenestene.

Arbeidet med å utarbeide en tverrsektoriell veileder for psykisk helsearbeid for barn og unge startet opp i 2021. Nasjonal faglig veileder *Sammen om barn og unges psykiske helse* er utarbeidet i samarbeid med Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Husbanken og Landbruksdirektoratet. Veilederen ble sendt ut på ekstern høring november 2022.

Det er etablert helseansvarlige i barnevernsinstitusjoner hvor formålet er å bidra til at barna får nødvendig helsehjelp fra helsetjenesten.

S 23. Stabilitet for barn i institusjon

Resultatkrav: a) Flere barn og unge opplever stabilitet, ved at omfanget av utilsiktede flyttinger i institusjon er redusert, sammenlignet med 2021 b) For alle barn med institusjonstiltak skal det foreligge en plan for overgangen til livet etter institusjon, inkludert plan for en trygg og tilpasset overgang til tiltak for de med behov for det

R 23 a) Det er en reduksjon i omfanget av utilsiktede flyttinger i institusjon sammenlignet med 2021 i Bufetat. Begrepet «utilsiktede flyttinger» er ikke tilstrekkelig beskrevet og det er noe ulik forståelse av hva som anses som en utilsiktet flytting. Dette medfører at vi må ta forbehold om at tallene kan være noe upresise.

R 23 b) Plan for overgangen til livet etter institusjon ivaretas av forløp for barnevernsinstitusjoner.

S 24. Behovstilpasset institusjonstilbud

Resultatkrav: alle barn med institusjonstiltak skal ha konkrete mål for oppholdet, og et tilbud tilpasset sine behov

Forløp i barnevernsinstitusjoner er gjeldende for alle institusjoner uavhengig av målgruppe og eier. Forløpet bidrar til å sikre at barna har konkrete mål for oppholdet og at målene blir jevnlig evaluert og justert, herunder at barnets rett til medvirkning ivaretas. Barnevernstjenestens ansvar for å følge opp barn i barnevernsinstitusjon er styrket, jf. forskrift om barnevernstjenestens oppfølging av barn på barnevernsinstitusjon. Institusjonen skal i sitt arbeid bygge på barnevernstjenestens plan, jf. forskriftens § 6.

Gjennom enhetlig styring av barnevernsinstitusjoner skal vi sikre etterlevelse av krav og rutiner. I dette arbeidet jobbes det med å sikre gode indikatorer uavhengig av eierskap.

S 25. Virkning av opphold i behandlingsinstitusjoner

Resultatkrav: lavere risiko for negativ utvikling for barnet etter fullført tilbud versus ved innskriving

Nasjonal enhet for behandlingstiltak (NABE) kartlegger risikofaktorer for varige atferdsvansker hos ungdom, i forkant og i etterkant av plasseringer etter §§ 6-1 og §§ 6-2. Det presiseres i resultatkartleggingen fra NABE at postkartleggingene ikke er en avslutningsrapport som viser måloppnåelse i hver enkelt sak, men kun endring i risikofaktorer for den enkelte ungdom.

Når det gjelder gruppen med lav risiko for vedvarende atferdsproblemer ser vi en jevn, positiv utvikling og en liten forbedring fra 2021, hvor det i 73 prosent av sakene vises til lavere risikonivå ved utskrivning sammenlignet med innskriving. For gruppen med høy risiko for vedvarende

atferdsproblemer ligger det ganske stabilt, hvor det er lavere risikonivå ved utskrivning sammenlignet med innskriving i 79 % av kartleggingene.

For rus-målgruppen er det en nedgang sammenlignet med 2021. I 65 prosent av kartleggingene er det lavere risikonivå ved utskrivning sammenlignet med innskriving. I 2021 var tilsvarende tall 78 %. Det er imidlertid viktig å merke seg at det er en betydelig nedgang i antall kartlegginger innenfor denne gruppen, fra 97 kartlegginger i 2021 er det kun 49 i 2022 for målgruppen rus.

S 26. Skolegang for barn med plasseringstiltak (fosterhjem og institusjon)

Resultatkrav: a) alle barn som har rett og plikt til grunnskoleopplæring mens de er i plasseringstiltak (statlig/privat), benytter seg av et fulltids grunnskoletilbud eller går på skole iht individuell opplæringsplan b) Økt andel barn i plasseringstiltak (statlig og privat) tar videregående opplæring

a) Vurdering av rapporteringskravet er basert på registrering av skolenærvær (oppmøteprosent). Ser en på andel barn i skolepliktig alder i døgnbaserte tiltak som har skolenærvær på mellom 90 – 100 prosent, ligger dette på 53 prosent i 3. tertial. Sammenliknet med 2. tertial har det vært en nedgang fra 64 prosent. Tallene er som ved tidligere rapporteringer lavest for de som bor på barnevernsinstitusjon der dette gjelder for 21 prosent. Tilsvarende er tallet 72 prosent for fosterhjem.

Dersom en ser på hvilke fraværsårsaker som er hyppigst brukt, er det kategoriene «Vil ikke på skolen», «Ordinær sykdom» og «Psykiske helseutfordringer» som går igjen. Grunnet overgang til ny løsning for registrering av skolenærvær i BiRK med innføring av ulike fraværskategorier i 3. tertial 2021, samt en oppdatering av løsningen med innføring av ytterligere fraværskategorier i 3. tertial 2022, er det ikke mulig å sammenlikne med tidligere rapporteringer.

b) Vurdering av rapporteringskravet er basert på rapportering på 1) antall barn over skolepliktig alder om står/har stått registrert uten skoletilbud i mer enn 7 dager i løpet av perioden og 2) skolenærvær (oppmøteprosent) for de som har et skoletilbud.

I løpet 3.tertial har 34 prosent av barn over skolepliktig alder vært registrert uten et skoletilbud i mer enn 7 dager. Andelen holder seg stabilt på 34 prosent også etter 10 dager. Det var totalt ni barn som var registrert med manglende skoletilbud i BFEs institusjoner i 2022. Det fremkommer dog ikke av rapporteringen om dette er barn over eller under skolepliktig alder.

Nærværprosenten for barn over skolepliktig alder som har et skoletilbud i 3. tertial og skolenærvær på mellom 90 – 100 prosent, ler 42 prosent. Sammenliknet med 2. tertial har det vært en nedgang fra 47 prosent.

Fraværsårsakene som er mest brukt er, som for barn i skolepliktig alder, kategoriene «Vil ikke på skolen», «Ordinær sykdom» og «Psykiske helseutfordringer». Som under R 26 a), er det ikke mulig å sammenlikne med tidligere rapporteringer grunnet overgang til ny registreringsløsning.

3.3.6 Enslige mindreårige asylsøkere

I 2022 tok Bufetat imot 216 enslige mindreårige asylsøkere (EMA) under 15 år på omsorgssentre. Barna kom uten følgeperson til Norge. Økningen er stor sammenlignet med 2021, da det ankom 79 EMA under 15 år. 14 av barna kom som følge av krigen i Ukraina.

I løpet av 2022 har 54 av de 216 barna flyttet til UDI-mottak for EMA over 15 år, på grunn av alderen. Antall EMA som ved endelig registrering av søknad er vurdert³⁰ til å være i Bufetats målgruppe, er derfor 162.

Belegget i omsorgssentrene var 119 barn ved utgangen av tredje tertial. Av disse bodde 73 barn i private omsorgssentre med rammeavtale, og 46 barn i statlige omsorgssentre.

Nasjonale prognoser for bosetting av enslige mindreårige under 15 år var i 2022 på 33 barn. Ved utgangen av året var det bosatt 76 barn. Det var samtidig 14 barn som var bosettingsklare. Tre barn var fordelt til en kommune, men ikke bosatt ved utgangen av 2022. Gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om opphold til bosetting var 3,5 måneder. I 2021 var ventetiden fra vedtak til bosetning 2 måneder.

Barna som kommer alene til Norge er i større grad enn tidligere er preget av å ha vært lenge på flukt, og av lengre opphold i andre land i Europa. Flere representanter og statlige og private omsorgssentre melder om betydelige utfordringer til barnas fysiske og psykiske helsetilstand - ofte på bakgrunn av smerteuttrykk og barnas egne beskrivelser av flukten.

3.3.7 Internasjonalt samarbeid

Haagkonvensjonen 1996 og barnevern på tvers av landegrensener

Bufdir er sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996 om beskyttelse av barn. Sentralmyndigheten bistår både norske og utenlandske myndigheter i forbindelse med saker om beskyttelse av barn, og barns formue, på tvers av landegrensener. Sentralmyndigheten har en viktig rolle i samarbeidet med andre staters sentralmyndigheter i enkeltsaker, samt formidling av informasjon om det norske regelverket, og hvilke tjenester og beskyttelsestiltak som gjelder for barn i Norge.

Sentralmyndigheten arbeider kontinuerlig med å opplyse norske myndigheter, advokater og privatpersoner om hvilke muligheter og forpliktelser, som ligger i konvensjonssamarbeidet. Bufdirs mål er å styrke norske aktørers kunnskap om regelverket, og bidra til god håndtering av saker om beskyttelse av for barn som har tilknytning til flere land. Bufdir bidrar med juridisk veiledning, og gir bistand i konkrete saker. Vi erfarer at bistandsbehovet er stort, og at sakene er juridisk komplekse. Mange saker har et betydelig hastepreg, med krevende juridiske problemstillinger. Kombinasjonen viser viktigheten av en sentral aktør med spisskompetanse.

Bufdir har i 2022 jobbet aktivt med kompetanseheving i tjenesteapparatet. Vi har avholdt en rekke seminarer rundt omkring i Norge, blant annet om Haagkonvensjonen av 1996, samt om håndtering av saker med etterlatte barn i utlandet. I etterkant av seminarene har Bufdir opplevd en økning i antall henvendelser, og økt kjennskap til konvensjonen. I tillegg foreleser vi om Haagkonvensjonen 1996 på videreutdanningen «Juss i barnevernsfaglig arbeid» ved OsloMet og Universitet i Stavanger.

Bufdir har et godt samarbeid med våre nordiske kollegaer. Vi har årlige møter der ulike problemstillinger diskuteres, og erfaringer og kunnskap utveksles. I 2022 var Norge og Bufdir ansvarlig for å arrangere møtet.

I 2022 mottok Bufdir 203 nye saker, noe som er en økning fra året før. Veiledning utgjør en betydelig del av den totale arbeidsmengden. Vi gjør oppmerksom på at rene veiledningssaker ikke registreres i statistikken.

³⁰ Vurderingen er gjort av Politiets utlendingsenhet.

Antall enkeltsaker mottatt hos sentralmyndigheten	2022
Konvensjonssaker <i>fra Norge</i> til utlandet	128
Konvensjonssaker fra utlandet <i>til Norge</i>	59
Totalt antall konvensjonssaker:	187
Ikke-konvensjonssaker <i>fra Norge</i> til utlandet	16
Ikke-konvensjonssaker fra utlandet <i>til Norge</i>	0
Totalt antall ikke-konvensjonssaker:	16
Totalt antall enkeltsaker 2022	203

Haagkonvensjonen 1980 og internasjonal barnebortføring

Bufdir ble 1. mars 2020 norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring, og for Europarådskonvensjonen 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og om gjenopprettelse av foreldreansvar. Oppgaven ble først delegert fra Justis- og beredskapsdepartementet som en prøveordning. I 2022 ble oppgaven overført permanent.

Utenriksdepartementet bistår i saker om bortføring til stater som ikke er tilsluttet konvensjonen. Bufdir bistår imidlertid med veiledning om rett fremgangsmåte dersom barneverntjenesten eller privatpersoner tar kontakt.

Bufdir har i 2022 mottatt totalt 69 nye saker etter Haagkonvensjonen 1980. 61 saker gjaldt internasjonale barnebortføring, der barn er bortført enten fra utlandet til Norge eller fra Norge til utlandet. I tillegg har Bufdir mottatt 8 anmodninger om bistand i samværsaker.

Det har vært en stor økning av saker sammenliknet med 2021.

Som sentralmyndighet har vi også i oppgave å veilede i regelverket. Veiledning utgjør en betydelig del av den totale arbeidsmengden, men rene veiledningssaker registreres ikke i statistikken.

Bufdir har et godt samarbeid med våre nordiske kolleger, og har årlige møter hvor ulike problemstillinger diskuteres, og man utveksler erfaringer og kunnskap. I 2022 ble det årlige møtet avholdt i Norge, med Bufdir som ansvarlig.

Antall enkeltsaker mottatt hos sentralmyndigheten	2022
Konvensjonssaker <i>fra Norge</i> til utlandet	45
Konvensjonssaker fra utlandet <i>til Norge</i>	24
Totalt antall enkeltsaker 2022	69

Bufdir har en rekke oppgaver på bortføringsfeltet som vi ikke har ressurser til å prioritere. Det gjelder blant annet oppdatering av gjeldende rundskriv om barnebortføring og ledelse av nasjonalt samarbeidsforum om barnebortføring.

Menneskehandel

Bufdir har som mål å bidra til at mindreårige ofre for menneskehandel blir identifisert og får nødvendig hjelp og oppfølging i tjenesteapparatet. Å identifisere et barn som mulig offer for menneskehandel er krevende. De fleste hjelpetjenestene møter bare unntaksvis på slike saker.

Veiledningsfunksjonen for saker om mindreårige ofre for menneskehandel skal bidra til å øke kunnskapen i tjenestene. Veiledningsfunksjonen skal styrke oppfølgingen av barn som kan være

utnyttet. I tillegg skal den jobbe for å bedre samarbeidet mellom ulike instanser, og ha en veiledende funksjon for barnevernstjenestene og andre relevante instanser.

I 2022 har direktoratet jobbet med omfattende kompetanseheving av ansatte i barneverntjenesten og statsforvalterne. Bufdir har arrangert 10 regionale seminarer rundt i landet. Vi har i tillegg bidratt til kompetanseheving av en rekke ulike aktører på området barn- og menneskehandel. Dette gjelder spesielt for situasjonen i Ukraina, og faren for at mindreårige flyktninger kan utnyttes i menneskehandel.

Starten på krigen i Ukraina i februar 2022 skapte en raskt voksende humanitær krise. Et stort antall mennesker flyktet fra landet. Mange er i en sårbar situasjon. I samarbeid med ulike direktorater fikk Bufdir ansvar for å sende ut informasjon til alle landets kommuner. Dette ble gjort våren 2022 med formål om å øke oppmerksomheten om faren for at flyktninger fra Ukraina kan utsettes for menneskehandel, utnytting og overgrep.

Bufetat har i 2022 rapportert om én plassering i barnevernsinstitusjon som følge av mistanke om utnytting i menneskehandel.

Internasjonalt samarbeid

Møter med andre lands myndigheter på barnevernsområdet er viktige og nyttige i lys av den internasjonale oppmerksomheten om norsk barnevern. Slike møter gir en god anledning til å gi faktabasert og nyansert informasjon om norsk barnevern. Møtene gir samtidig nyttig innsikt i andre lands praksiser og utfordringer. Åpen dialog og målrettet informasjonsarbeid bidrar til å styrke samarbeidet over landegrensene, og omdømmet til norsk barnevern.

Internasjonalt omdømme og gjensidig forståelse

Bufdir har gjennom flere år jobbet med internasjonalt barnevern gjennom dialog og samarbeid med andre lands barnevernsmyndigheter og informasjonsarbeid til utenriksstasjonene i Norge. Formålet er å bli kjent med andre lands barnevernsystemer, etablere et åpent og konstruktivt samarbeidsklima og formidle riktig informasjon om norsk barnevern.

Gjennom hele 2020 og 2021 satte pandemien begrensninger for møter om barnevern med andre lands myndigheter. I 2022 ble det endelig mulighet for Bufdir igjen å ta imot delegasjoner fra utlandet. Vi har arrangert besøk fra Sverige, Litauen og Mauritius, og utvekslet informasjon og erfaringer om landenes barnevern- og velferdstjenester.

Høsten 2022 inviterte Bufdir, som en gjenvissitt, polske myndigheter til to-dagers seminar om norsk- og polsk barnevern. Formålet var å opprettholde og styrke det bilaterale samarbeidet gjennom dialog om viktige felles utfordringer på barnevernsområdet. Møtet var vellykket og har bidratt til å styrke forholdet mellom norske og polske barnevernsmyndigheter.

Representasjon i internasjonale fora

Bufdir representerer Norge i Østersjørådets (Council of the Baltic sea States, CBSS) ekspertgruppe Children At Risk (CAR). Ekspertgruppen består av representanter fra Danmark, Estland, Finland, Tyskland, Island, Latvia, Litauen, Polen, Sverige og Norge (Russland ble ekskludert fra Østersjørådet kort tid etter invasjonen av Ukraina i februar 2022).

Norge overtok formannskapet i CBSS 1. juli 2021 med ett års varighet. I formannskapsperioden har Norge prioritert å engasjere til dialog og samarbeid om å fremme de nasjonale barnevernssystemene og god praksis i regionen. I den forbindelse tok Bufdir initiativ til og ledet et

CBSS-finansiert prosjekt, der barnevernssystemene i et utvalg av medlemslandene er kartlagt. Prosjektet inkluderte også erfaringer og tiltak under covid-19-pandemien.

I juni 2022 arrangerte Bufdir en hybridkonferanse hvor prosjektet og resultatet av kartleggingen ble presentert. På bakgrunn av kartleggingen har sekretariatet i CAR utarbeidet et nettbasert register med eksempler på god praksis som blir publisert primo 2023. Under norsk formannskap har ekspertgruppen arrangert to dialogmøter med sosial- og barnevernsmyndigheter i Ukraina. Hensikten har vært utveksling av informasjon, og å støtte Ukraina i arbeidet med utsatte barn og unge i en krigssituasjon.

Bufdir representerer Norge i Barentssamarbeidet (Barents Euro-Arctic Council, BEAC) arbeidsgruppe Children and Youth at Risk (CYAR). Barentssamarbeidet består av nordregionene i Sverige, Finland og Norge (Russland ble ekskludert fra samarbeidet etter invasjonen av Ukraina i februar 2022).

CYAR-programmet vektlegger en bærekraftig og helhetlig tilnærming til barn, unge og familier i risiko med et overordnet mål om å fremme gode livsvilkår for disse gruppene i regionen. Sverige leder arbeidet i CYAR-gruppen under finsk formannskap. I 2022 har CYAR arbeidet for økt regional deltakelse, samt økt deltakelse fra barn og unge i Barentssamarbeidet. CYAR skal arrangere en workshop i januar 2023 med deltagere fra samtlige regioner i Barents og representanter for barn og unge. Norge overtar ledelsen av arbeidsgruppen i 2023.

Videre er vi på barnerettsfeltet representert i Europarådets ekspertkomité om barns rettigheter: Committee of experts on the rights and the best interests of the child in parental separation and in care proceedings (CJ/ENF-ISE). Representanter fra 10 stater er valgt ut. Bufdir og Norge er eneste nordiske medlem av ekspertkomiteen.

Komiteen skal levere utkast til to anbefalinger for medlemslandene om ivaretagelse av barnets beste og barnets rettigheter i henholdsvis foreldretvister og i saker der barn plasseres utenfor hjemmet. Bufdir har tatt en svært aktiv rolle i komiteens arbeid. Vi har påtatt oss oppgaven som Gender Rapporteur for arbeidet. Bufdir har overoppsyn med utviklingen av praktiske verktøy og sjekklister for saker om plassering utenfor hjemmet. Vi har blitt invitert til å delta i en mindre gruppe medlemmer som har arbeidet med utkastene til anbefalinger mellom plenums møtene i komiteen. Komiteen skal etter planen ferdigstille sitt arbeid innen høsten 2024.

3.4 Likestilling og ikke-diskriminering

Mål i tildelingsbrevet

- Et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked
- Færre barrierer mot deltakelse for personer med funksjonsnedsettelse
- Fremme universell utforming på de områdene hvor utfordringene er størst
- Ivareta lhbtqi-personers rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering
- Bekjempe rasisme, hat og diskriminering på grunn av etnisitet og religion
- Fremme likestilling og ikke-diskriminering internasjonalt gjennom multilateralt og bilateralt samarbeid

Alle mennesker i Norge skal ha samme rettigheter og muligheter uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller kombinasjoner av disse. Det er vi ikke i mål med, selv om Norge ligger på toppen av statistikken over likestilte land. Arbeid med likestilling krever endringer i samfunnsstrukturer og holdninger. Det krever et kunnskapsbasert, langsiktig og målrettet arbeid.

Bufdir har et sektorovergripende ansvar på området. Vi skal formidle kunnskap og analyse om utviklingen av likestilling og ikke-diskriminering for alle diskrimineringsgrunnlag. Bufdir skal bidra til at likestillings- og diskrimineringsfeltet er godt koordinert i vårt samarbeid med relevante direktorater, etater og virksomheter.

Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) er, etter vår vurdering, et av de viktigste verktøyene vi har for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Det er stor interesse for, og etterspørsel etter, Bufdirs veiledere på området. Stadig flere arbeidsgivere og myndigheter ønsker å jobbe aktivt og forebyggende for å få til mer likestilling og mangfold. Aktivitets- og redegjørelsesplikten bidrar til at flere ser verdien av å jobbe målrettet.

Det er behov for å styrke arbeidet med likestilling på regionalt og kommunalt nivå. Bufdir vil fortsette å støtte statsforvalterne i deres oppdrag på likestillingsfeltet. Vi fortsetter samarbeidet med likestillingssentrene, partene i arbeidslivet og Likestillings- og diskrimineringsombudet om tiltak for økt aktivitet for likestilling og mot diskriminering på lokalt nivå.

De siste årene har Bufdir jobbet aktivt med å dokumentere hvilke konsekvenser koronapandemien har hatt for likestillingen i samfunnet. Kartlegginger viste at pandemien rammet bredt, men skjevt. Grupper som i utgangspunktet var sårbare, ble ekstra hardt rammet.

Også i 2022 har departementet gitt oss i oppdrag om å følge med på likestillingskonsekvensene av koronapandemien. Bufdir har igangsatt et større forskningsprosjekt som skal gi kunnskap om langsiktige konsekvenser av pandemien for oppvekst- og likestillingsområdet. Denne kunnskapen skal gi et grunnlag for tiltak som kan dempe, eller snu, negative virkninger av koronapandemien.

I 2022 har vi også utvekslet erfaringer og kunnskap med de andre nordiske landene om hvilke konsekvenser pandemien har hatt for personer med funksjonsnedsettelse. Det nordiske funksjonshinderrådet som Bufdir ledet i 2022, la vekt på betydningen av læring og viktigheten av å følge med på langsiktige konsekvenser av kriser.

Vi jobber kontinuerlig med å utvikle rollen som likestillingsdirektorat, og samarbeidet med andre myndigheter og sivilt samfunn. Bufdirs likestillingsråd, som ble opprettet i 2020, har gitt verdifulle

innspill og råd om viktige problemstillinger. Bufdir har blitt mer synlig som likestillingsdirektorat. Vi har blitt kjent for flere, og kompetansen vår er mer etterspurt.

Bufdirs likestillingsråd skal bidra til at Bufdir ivaretar et helhetlig perspektiv i arbeidet med å fremme et samfunn med like muligheter for alle. Rådet, som består av 14 medlemmer, skal gi råd til Bufdirs satsninger, prosesser og arbeid. Les mer om likestillingsrådet på bufdir.no.

3.4.1 Færre barrierer mot deltagelse i utdanning og arbeidsliv

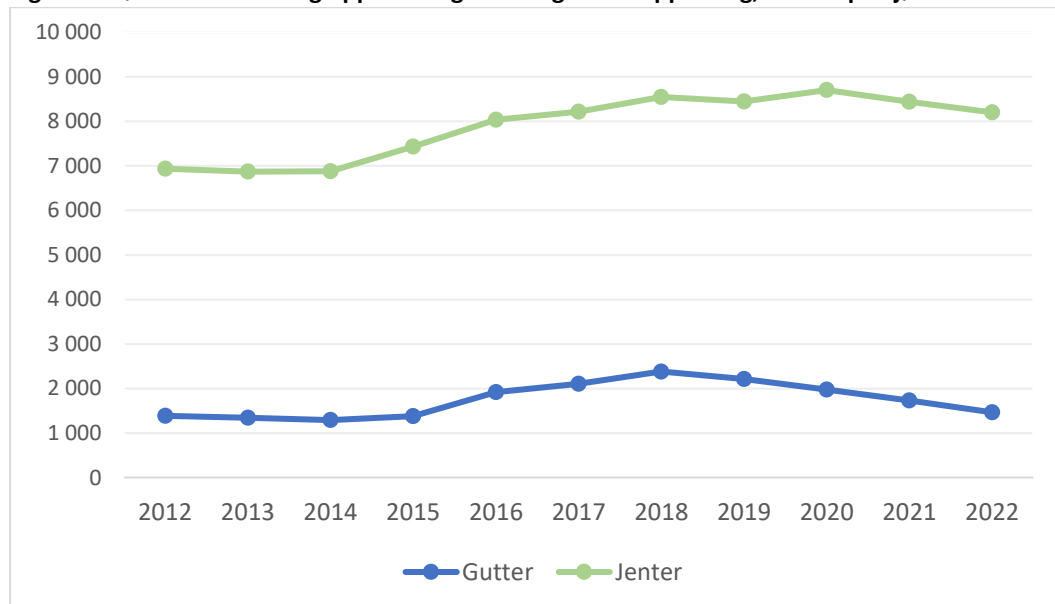
Mål 10 et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked

- **Styringsparameter: kunnskap om tiltak for å motvirke kjønnsstradisjonelle utdannings- og yrkesvalg**

Bufdir jobber for å fremme deltagelse og likestilling i utdanning og arbeidsliv. Dette gjør vi gjennom arbeid med å videreutvikle veiledere og informere om aktivitets- og redegjørelsesplikten, samt gjennom innsatser på prioriterte områder. Formålet er å bidra til at arbeidsgivere og offentlige myndigheter kan fremme likestilling og bygge ned barrierer gjennom systematisk og målrettet arbeid, samt bidra til at relevante aktører etablerer treffende tiltak. Arbeidet skal utgjøre en forskjell for enkeltmenneske. På sikt skal arbeidet kunne påvirke etablerte strukturer hindrer deltagelse og likestilling.

Bufdir har siden 2018 bygget opp kunnskap og kompetanse om arbeid for å motvirke kjønnsdelte utdanningsvalg. Utdanningsvalg er hovedårsaken til kjønnsdelingen i det norske arbeidsmarkedet (Reisel m.fl. 2019).

Figur 22: Søkere til helse- og oppvekstfag i videregående opplæring, fordelt på kjønn. 2012-2022. Antall.

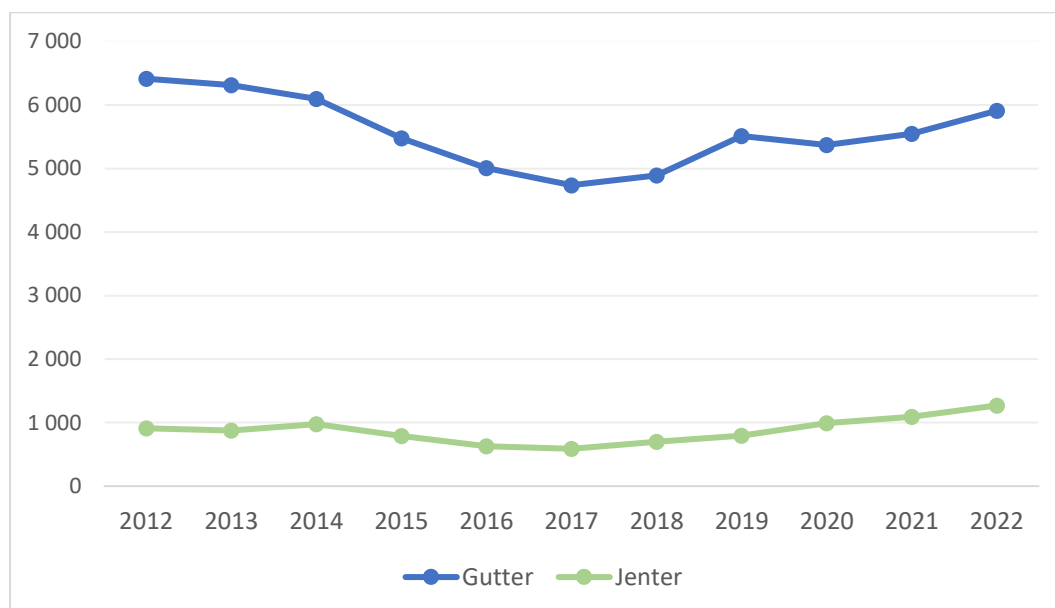
Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figur 22 viser en økning i antall jenter og gutter som søkte seg til helse- og oppvekstfag i videregående opplæring mellom 2012 og 2022. Antall jenter har økt fra knapt 7000 til 8200 søkere, mens antall gutter har økt fra rundt 1380 til 1460 søkere.

Kilde: Utdanningsdirektoratet.no

I 2022 var 84 prosent av elevene på studieretningen helse- og oppvekst i videregående opplæring jenter (SSB, 2022a). Mellom 2012 og 2022 har det kun vært 6 prosent økning i antall gutter som har søkt seg til helse- og oppvekst i videregående opplæring (Utdanningsdirektoratet, 2022). Til

sammenligning var det likevel en 18 prosent økning i samme tidsrom for jenter. De siste årene har det vært en nedgang i søkere av begge kjønn.

Figur 23: Søkere til teknologi- og industrifag i videregående opplæring, fordelt på kjønn. 2012-2022. Antall.

Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figur 23 viser en økning i antall jenter som søkte seg til teknologi- og industrifag i videregående opplæring, fra rundt 910 søkere i 2012 til 1270 søkere i 2022. Figuren viser også en nedgang blant gutter frem til 2017, fulgt av en økning frem til 2022. I 2022 står gutter for rundt 5910 søkere.

Kilde: Utdanningsdirektoratet.no

Ser man nærmere på teknologi- og industrifag i videregående opplæring, var 85 prosent av elevene i 2022 gutter (SSB, 2022b). Det har vært en drastisk økning i kvinnelige søkere til programmet fra 2012 til 2022- Økningen er nesten 40 prosent (Utdanningsdirektoratet, 2022b). Samtidig har færre gutter søkt. Nedgangen er 8 prosent siden 2012, med et bunnpunkt i 2017. En sammenligning av søkertallene fra 2021 og 2022 viser nesten 17 prosent økning blant jentene, og 7 prosent økning blant guttene.

I 2021 var 86 prosent av studentene på sykepleien kvinner (SSB, 2022c). Det har likevel vært en økning på 43 prosent i menn som har søkt på sykepleiestudiet de siste 10 årene (Samordna opptak, 2023). Av søkerne som hadde sykepleien som første ønske, har det vært en økning på 35 prosent fra 2012 til 2022. Det siste året har det vært en nedgang i søkere til sykepleierstudiet, men nedgangen har likevel vært størst blant mennene, 27 prosent mot 21 prosent.

I 2022 har vi fortsatt arbeidet med å utvikle kunnskap, dele informasjon og initiere tiltak. Vi har blant annet gitt tilskudd til et pilotprosjekt ved Universitetet i Tromsø som skal rekruttere flere gutter og menn til helsefaglige utdanninger. Helse- og omsorgssektoren er en svært kvinnedominert sektor. Eksisterende tiltak er relativt begrenset. Prosjektet i Tromsø fortsetter i 2023, og danner grunnlag for å vurdere et nasjonalt tiltak. Piloten er begrenset i omfang og ressurser. Bufdir mener det er behov for å styrke innsatsen og ressursene for å rekruttere menn til sektoren.

Vi har evaluert en pilot for ansatte i skolen som arbeider med utdanningsvalg. Piloten ble gjennomført av de fire likestillingssentrene.³¹ Målet var å bidra til kompetanseheving om kjønns- perspektiver, å avdekke barrierer mot økt kjønnsbalanse i utdanning, samt å utvikle tiltaksplaner. Evalueringen har undersøkt prosjektets relevans, måloppnåelse og om det fremstår som egnet utgangspunkt for å utvikle nye tiltak. Evalueringen viser at prosjektet har utviklet nyttig innhold og verktøy som treffer målgruppen, men at gjennomføringen i liten grad har truffet. Det er potensiale for å videreutvikle og spre innhold og verktøy fra prosjektet til de relevante målgruppene (Agenda Kaupang 2022). Bufdir vurderer om det kan være aktuelt å følge opp enkelte deler av prosjektet.

I 2021 laget vi en nettressurs med eksempler på tiltak rettet mot ungdomsskoler. I 2022 ble ressursen utvidet med eksempler og informasjon fra videregående opplæring. Nettsiden har hatt rundt 2000 sidevisninger i 2022. Visningene er tydelig koblet til markedsføringstiltak som Bufdir har gjort. Ressursen er også tilgjengelig via nettsiden utdanning.no, hvor den er en ressurs for lærere i et opplæringsopplegg om likestilling.

I forbindelse med det norske ordførerskapet i Nordisk ministerråd i 2022, arrangerte vi på vegne av KUD, AID og KD en stor konferanse om likestilling, utdanning og arbeidsliv i Norden. Her la vi særlig vekt på tiltak og løsninger når det gjelder kjønnsdelingen innenfor yrkesfagene, i helse- og omsorgssektoren og i teknologiske utdanninger og yrker. Konferansen var godt besøkt, både digitalt og fysisk. Evalueringen viste at deltakerne opplevde konferansen som nyttig, og at de knyttet nye kontakter på tvers av sektorer og landegrensener.

I 2022 har det vært et mål for Bufdir å etablere en mer systematisk dialog med relevante samarbeidspartnere - spesielt i utdanningssektoren. Dette har vært utfordrende. Vi er imidlertid i gang, og har etablert kontakt med relevante utdanningsmyndigheter, I 2023 vil vi arbeide for at dialogen skal resultere i en mer koordinert og effektiv innsats.

Utfordringen med det kjønnssegregerte arbeidsmarkedet har de siste årene blitt løftet i flere forbindelser, for eksempel i NOU-er og meldinger til Stortinget. I tillegg til å være en kjønnslikestillingsutfordring, er det bekymring for det kjønnssegregerte arbeidsmarkedets betydning i forbindelse med et økende kompetansebehov i ulike sektorer. Bekymringen gjelder spesielt i den kvinnedominerte helse- og omsorgssektoren, samt i sektorer og bedrifter som rekrutterer fra de yrkesfaglige utdanningene.

Til tross for enighet om utfordringsbildet, mangler det en større innsats for å fremme et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked. Utfordringene angår flere ulike sektormyndigheter, kommuner, fylkeskommuner og arbeidslivsaktører og krever ressurser, god koordinering og samordning. Bufdir mener at det er behov for at temaet blir g prioritert i styringsdokumentene til relevante aktører, i tillegg til at det blir satt av tilstrekkelig ressurser til arbeidet.

S 27. Kunnskap om tiltak for å motvirke kjønnsstradisjonelle utdannings- og yrkesvalg

Resultatkrav: ha god oversikt over, og formidle kunnskap om pågående tiltak for å motvirke kjønnsstradisjonelle utdannings- og yrkesvalg, og vurdere pågående tiltak som kan bidra til dette. Dette i samarbeid med relevante fagmiljøer.

Se tekst over.

³¹ Likestillingscenteret (Hamar, Senter for likestilling (Agder), KUN (Steigen) og Reform – ressurscenter for menn

3.4.2 Likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

Mål 11 færre barrierer mot deltakelse for personer med funksjonsnedsettelse

- **Styringsparameter: kunnskap om likestilling og diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse**
- **Styringsparameter: spredning av Bufdirs nettressurser om likestilling av personer med funksjonsnedsettelse**

Bufdirs arbeid med likestilling av personer med funksjonsnedsettelse bygger på *FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne* (CRPD). Konvensjonen slår fast at personer med funksjonsnedsettelse har de samme menneskerettighetene som alle andre, og forklarer hvordan disse skal realiseres. Likestilling skal oppnås ved å beskytte enkeltindivider mot diskriminering, bygge ned strukturelle former for diskriminering, og sikre tilrettelegging og støtte.

Et viktig oppdrag for Bufdir er å arbeide t med å øke kompetanse og spre informasjon om CRPD i kommuner og i fylker. I 2022 har fire statsforvaltere og 25 pilotkommuner deltatt i prosjektet, som startet i 2019. Bufdir har i 2022 laget veiledning om følgende artikler i konvensjonen: artikkel 21 om ytringsfrihet, artikkel 25 og 26 om helse, habilitering og rehabilitering, artikkel 27 om arbeid og artikkel 29 om deltakelse i det politiske og offentlige liv. Veiledningen er laget med innspill fra sivilsamfunnet og andre direktorater. Det er produsert caseoppgaver for tre av artiklene, som kommunene og statsforvalterne kan bruke i opplæringsarbeidet. Casene er tilgjengelige som tegneserie, som bilder til bruk i PowerPoint, og som film.

For å innhente erfaringer fra prosjektet, inviterte Bufdir til en kommunesamling i november 2022. Flere av kommunene gir tilbakemelding om at de har blitt mer bevisste på CRPD og er blitt mer motiverte til å jobbe for økt implementering av konvensjonen. Noen kommuner har tatt inn CRPD i planverket, og andre jobber aktivt for å gjøre dette på sikt. På samlingen ga deltakerne uttrykk for at det er behov for økt forankring i kommunens ledelse, fortsatt økt kompetanse om CRPD og ressurser til å gjennomføre oppdraget. I desember 2022 og januar 2023 ble det sendt en informasjonsfilm om CRPD på utvalgte kinoer for å bidra til folkeopplysning om konvensjonen.

Fra 2023 skal alle statsforvalterne arbeide for at CRPD legges til grunn i alt arbeid som berører personer med funksjonsnedsettelse og å delta i Bufdirs CRPD-prosjekt, som avsluttes i 2025.

Kommunale råd

På oppdrag fra Bufdir gjennomførte Nordlandsforskning og Høgskolen i Innlandet i 2022 en kartlegging av kommunale og fylkeskommunale råd for personer med funksjonsnedsettelse. Kommunale råd arbeider i størst grad med saker innen kommunale planer, økonomi og innen universell utforming, mens arbeid med saker innen likestilling/like muligheter/diskriminering kommer lenger ned på listen. Rådene mener at innflytelsen er klart størst innen universell utforming. Innflytelsen vurderes som minst innen arbeid med likestilling.

Rådene er viktige pådrivere for implementering av FN-konvensjonen i kommunen. Kun ett av fem råd har fått opplæring innen CRPD. Det blir viktig å styrke rådenes kunnskap om CRPD, slik at de kan fungere som likestillingsorganer i kommunene.

Et godt og relevant kunnskapsgrunnlag er avgjørende for arbeidet med økt likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Bufdir framskaffer og formidler statistikk, forskning og annen kunnskap om likestilling for og diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse. Direktoratet samarbeider

med SSB om statistikk fra utvalgsundersøkelser og registerdata, for å dokumentere status for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse.

Statistikk og forskning kan ha ulike definisjoner av gruppen *personer med funksjonsnedsettelse*. Ulikhetene kan ha konsekvenser for resultatene. I 2022 startet Bufdir derfor et samarbeid med SSB om å forbedre definisjonen av *funksjonsnedsettelse* i nasjonale utvalgsundersøkelser. Hensikten er å få mer treffsikker statistikk nasjonalt, som i større grad kan si noe om levekår for og likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Arbeidet fortsetter i 2023.

I 2022 oppsummerte Bufdir forskning fra Norge fra de siste ti årene om holdninger til personer med funksjonsnedsettelse (Bufdir, 2022b). Oversikten ble utarbeidet på oppdrag fra Likestillings- og mangfoldsutvalget, som ble nedsatt av Kultur- og likestillingsdepartementet. Rapporten viser at elever og studenter med funksjonsnedsettelse opplever fordommer og negative holdninger gjennom utdanningsløpet. Erfaringene er en betydelig belastning for mange.

Personer med funksjonsnedsettelse er også utsatt for diskriminering i arbeidslivet. Positive holdninger til inkludering hos arbeidsgivere, fører ikke nødvendigvis til handling.

Personer med funksjonsnedsettelse opplever hatytringer og andre negative ytringer. Tilhørighet til flere minoritetsgrupper øker sannsynligheten for å bli utsatt for hatytringer og mobbing. Samtidig tror et fåtall i befolkningen at personer med funksjonsnedsettelse utsattes for diskriminering og hatefulle ytringer. Holdningsundersøkelser viser at befolkningen har lav toleranse for mobbing og hatefulle ytringer til personer med funksjonsnedsettelse. Oppslutningen er stor om arbeidet for å hindre diskriminering.

I 2021 startet Bufdir en systematisk gjennomgang av kunnskapsgrunnlaget om likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Formålet med gjennomgangen er å gi en oversikt over likestillings-, diskriminerings- og menneskerettsutfordringer blant personer med funksjonsnedsettelse på tvers av sektorer, og kunnskapsbehov på området. Som en del av gjennomgangen, begynte Bufdir i 2022 arbeidet med å omstrukturere statistikkssidene på direktoratets nettsider, slik at de i større grad kan brukes til å følge med på grad av oppnåelse av CRPD. Vi vil fortsette arbeidet med å sikre et godt kunnskapsgrunnlag ³²framover, blant annet med sikte på Norges rapportering til CRPD-komiteen i 2024.

Bufdir skal bidra til en helhetlig og samordnet innsats for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Dette forutsetter samarbeid på tvers av sektorer. Bufdir samordner og koordinerer regjeringens handlingsplan for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse, på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Bufdir har jevnlig møter med en tverrsektoriell samarbeidsgruppe på direktoratsnivå, og et forum for interesseorganisasjoner med deltakelse fra Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) og Unge funksjonshemmede. Møtene skal sikre en helhetlig oppfølging av handlingsplanen³³ i tråd med nasjonal politikk og CRPD, følge med på progresjonen i arbeidet med enkelttiltak, og å legge til rette for fagutvikling.

I 2022 var det nesten 11 700 unike sidevisninger på Bufdirs nettsider med levekårsstatistikk om personer med funksjonsnedsettelse. Tallene er en nedgang på 17 prosent fra 2021. Høsten 2022

³² For en nærmere omtale av forskning og kunnskapsbehov, se vedlegg 7 «Bufdirs arbeid med forskning 2022».

³³ Se vedlegg for rapportering på status for tiltak i handlingsplanen

igangsatte Bufdir et arbeid med å omstrukturere statistikksidene, slik at de i større grad kan brukes til å måle oppnåelse av CRPD.

Bufdir forvalter flere tilskuddsordninger for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Gjennom *Tilskudd til tiltak for å bedre levekårene og livskvaliteten til personer med funksjonsnedsettelse* tildelte Bufdir over 25 millioner kroner i 2022. Bufdir tildelte over 24 millioner kroner i 2022 gjennom *Tilskudd til ferie- og fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse*³⁴

S 28. Kunnskap om likestilling og diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse

Resultatkrav: a) framskaffe og formidle kunnskap til nytte for relevante aktører i videre arbeid med likestilling og ikke-diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse b) samordning med relevante aktører med ansvar for sektorområder som er viktig for likestilling og ikke-diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse

Se tekst over.

S 29. Spredning av Bufdirs nettressurser om likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

Resultatkrav: økt bruk av Bufdirs statistikkressurser om levekår for personer med funksjonsnedsettelse

Se tekst over.

3.4.3 Aktivitets- og redegjøringspliktene

Aktivitets- og redegjøringspliktene i likestillings- og diskrimineringsloven gir alle arbeidsgivere og offentlige myndigheter plikt til å jobbe forebyggende, aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Arbeidet skal dokumenteres og redegjøres for. Bufdir har utarbeidet veiledningsressurser til pliktene. Sentrale samarbeidspartnere for arbeidet med aktivitets- og redegjøringspliktene er arbeidslivets parter, Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO), og de regionale likestillingssentrene.

I 2022 prioriterte Bufdir formidling om aktivitets- og redegjøringspliktene, Bufdirs veiledere og gevinster ved planmessig og aktivt likestillingsarbeid for arbeidsgivere og for myndigheter nasjonalt, regionalt og lokalt. Blant annet gjennomførte Bufdir en informasjonskampanje om de styrkede likestillingspliktene i forkant av årsrapportene for 2021.

Figur 24: Annonse fra informasjonskampanje om likestillingspliktene ifm. årsrapportering.

Figurbeskrivelse: Figur 24 viser annonsen som ble brukt i forbindelse med kampanjen viser en gul post it-lapp der det står "NB!" Ved siden av står teksten "Husk å rapportere på likestilling og diskriminering i årsrapporten".

³⁴ Se vedlegg om tilskuddsforvaltning for nærmere beskrivelse.

Kampanjen bidro til flere besøk på Bufdirs veileder på nett, og økt oppmerksomhet om pliktene. Med 25 270 unike sidevisninger, var ARP-veilederen for arbeidsgivere direktoratets best besøkte veileder i 2022. Veilederen for offentlige myndigheters aktivitets- og redegjøringsplikt hadde 4150 unike sidevisninger.

En undersøkelse av årsrapporter for Norges femti største virksomheter i 2017, 2019 og 2020, viser en markant økning i bruk av begrep som beskriver mangfolds- og likestillingsarbeid etter innføringen av aktivitets- og redegjøringspliktene. Sammenligner vi årsrapportene fra 2019 med 2021, var det en dobling av ordene *mangfold* og *kvinne*. Dette tyder på at likestilling og mangfold har blitt satt på dagsorden i større grad, og at flere ser verdien av å jobbe målrettet med likestilling og mangfold.

Gjennom 2022 har Bufdir hatt flere møter med statsforvalterne om deres oppdrag på likestilling og universell utforming. Innspill fra statsforvalterne og kartlegginger gjort av de regionale likestillingssettene tyder på at noen kommuner og fylker jobber godt med likestilling- Det er fortsatt behov for informasjon om de styrkede pliktene, og støtte til å oppfylle dem. Dette blir et viktig arbeid fremover.

Bufdir har i 2022 opplevd økt etterspørsel etter bistand fra ulike statlige myndigheter som ønsker å jobbe bedre med likestilling, og som trenger støtte til å oppfylle sine lovbestemte plikter. Direktoratet har blant annet holdt innlegg om implementering av pliktene og verdien av aktivt likestillingsarbeid for myndigheter innen blant annet helse, utdanning og landbruk. Bufdirs vurdering er at konkrete oppdrag i tildelingsbrev er et effektivt virkemiddel for å sette fokus på likestilling og mangfold.

Gjennom det statlige mangfoldsnettverket har Bufdir arrangert en toppladersamling for direktørene i direktoratene og etatene som deltar i nettverket. Temaet for samlingen var offentlige myndigheters aktivitets- og redegjøringsplikter, og hvordan direktoratene og etatene kan styrke likestillings- og ikke-diskrimineringsperspektiver i sine tjenester og myndighetsutøvelse. Arbeids- og velferdsetaten, Forsvaret, Politiet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), og Tollvesenet deltok på møtet, og delte fra sitt arbeid og erfaringer. Et viktig utfall av samlingen var at flere toppledere så verdien av aktivt likestillingsarbeid og samarbeid om disse problemstillingene på tvers av sektorer. Det ble planlagt en ny toppladersamling sommeren 2023.

Bufdir vurderer at det fortsatt er behov for å videreutvikle veiledning, verktøy og støtte til arbeidsgivere og offentlige myndigheter i deres likestillingsarbeid, og oppfølging av pliktene. Det er også behov for å rette oppmerksomheten på nytte og effekt av aktivt og forebyggende likestillingsarbeid. Videre ønsker vi i større grad å få frem hvilke merverdien likestillings- og mangfoldsperspektiver kan gi arbeidsgivere, og for kvaliteten på og tilliten til offentlige tjenester og forvaltning.

3.4.4 Universell utforming

Mål 12 fremme universell utforming på de områdene hvor utfordringene er størst

- **Styringsparameter: universell utforming av eksisterende omgivelser**
- **Styringsparameter: samordning av innsats fra offentlig sektor**
- **Styringsparameter: tydelig forståelse av at universell utforming er en samfunns kvalitet med verdi for hele befolkningen**
- **Styringsparameter: kunnskap om kostnader knyttet til universell utforming**

- **Styringsparameter: implementering av universell utforming på nye og eksisterende fag- og samfunnsområder**
- **Styringsparameter: kunnskapsstatus for universell utforming i Norge**

Universell utforming handler om å utforme samfunnet slik at så mange som mulig, uavhengig av livsfase eller funksjonsnedsettelse, kan delta aktivt i samfunnet på like vilkår.

Bufdirs tilstandsanalyse fra 2020 viser at det fortsatt er manglende kunnskap om grad av universell utforming på flere områder. Dette gjelder også sentrale publikumsbygg som skoler, barnehager, kommunehus og kulturbygg. I 2022 igangsatte derfor Bufdir flere prosjekter for å øke kunnskapen om universell utforming.

I 2022 ble det bestemt at regjeringens handlingsplan *Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge (2021-2025)*, som ble lansert 16. august 2021 under den forrige regjeringen, skal videreføres. Bufdir har ansvaret for å koordinere arbeidet med handlingsplanen.

I samarbeid med Kulturdirektoratet, har Bufdir innhentet informasjon om grad av universell utforming ved norske museer. Rapporten ble publisert i november 2022, og viste store mangler om universell utforming ved mange museer. Kunnskapen er mangelfull om hvordan universell utforming kan ivaretas. - spesielt. for verneverdige bygg. Bufdir og Kulturdirektoratet er i dialog om oppfølgingen av rapporten.

I 2022 ble det delt ut 14,5 millioner kroner gjennom Bufdirs hovedutlysning for tilskudd til universell utforming. I tillegg ble det delt ut 2,95 millioner til medlemmer av KS-nettverket til kartlegging, registrering, kompetanseheving, nettverksarbeid og tidlig prosjektering. Gjennom ordningen gir Bufdir støtte til en stor bredde av prosjekter. Ordningen bidrar til forskning og kunnskapsutvikling, nyskaping av produkt-, plan- eller systemutvikling. samt kompetanseheving og effektiv spredning av informasjon innen universell utforming.

Som en del av arbeidet med regjeringens handlingsplan for universell utforming, koordinerer Bufdir blant annet en arbeidsgruppe med direktoratene som har ansvar for ett eller flere tiltak i handlingsplanen.

I 2022 har Bufdir hatt to samlinger i nettverket for universell utforming innen IKT (UnIKT), én samling i nettverket for universell utforming i kollektivtransport og én i byggfaglig nettverk. Nettverkene er en del av Bufdirs oppfølgingsarbeid med handlingsplanen for universell utforming. Møteplassene bidrar til informasjons- og erfaringsutveksling.

For å formidle kunnskap om universell utforming på tvers av sektorer og landegrensler, arrangerte Bufdir en nordisk konferanse om universell utforming og reiseliv. Konferansen ble arrangert i forbindelse med at Norge hadde ordførerskapet i Nordisk ministerråd- Hensikter var å formidle kunnskap om universell utforming i reiselivsnæringen, identifisere felles utfordringer og løsninger i de nordiske landene, og bygge faglige nettverk. Temaene på konferansen var IKT, transport og utendørsopplevelser. Initiativer og prosjekter fra flere av de nordiske landene ble presentert.

Bufdir har i 2022 inngått en avtale med Nordens velferdssenter om å utarbeide en rapport om samfunnsøkonomiske analyser i nordisk land som omhandlet universell utforming. Rapporten skal også se på mulige områder det kan være nyttig for et eller flere nordiske land å samarbeide om å utføre en samfunnsøkonomisk analyse. Rapporten ferdigstilles våren 2023.

Bufdir har gitt Norske Arkitekters Landsforbund støtte til et pilotprosjekt, for å bidra med innsikt til hvordan kommunene kan jobbe bedre med universell utforming i tidlig fase. Prosjektet skal utvikle eksempler på hvordan oppgradering av eksisterende skoleanlegg, ut fra prinsippene om universell utforming og sambruk.

S 30. Universell utforming av eksisterende omgivelser

Resultatkrav: økt grad av universell utforming av eksisterende omgivelser gjennom å følge med på status og utvikling og gjennom veiledning, informasjon og finansiering.

Se tekst over.

S 31. Samordning av innsats fra offentlig sektor

Resultatkrav: utvikle kvalitet i, og antall av, direktoratets kontaktpunkter med relevante offentlige samarbeidsparter

Se tekst over.

S 32. Tydelig forståelse av at universell utforming er en samfunns kvalitet med verdi for hele befolkningen

Resultatkrav: utvikle og formidle informasjon internt og eksternt om universell utforming som generell samfunns kvalitet.

Se tekst over.

S 33. Kunnskap om kostnader knyttet til universell utforming.

Resultatkrav: økt bruk av resultater fra kost/nytte- og samfunnsøkonomiske analyser

Se tekst over.

S 34. Implementering av universell utforming på nye og eksisterende fag- og samfunnsområder

Resultatkrav: universell utforming kartlegges, vurderes og implementeres på flere fag- og samfunnsområder

Se tekst over.

S 35. Kunnskapsstatus for universell utforming i Norge

Resultatkrav: bedre kunnskap og statistikk om utvikling av universell utforming i samfunnet for vurdering av måloppnåelse

Se tekst over.

3.4.5 LHBTIQ-personers levekår

Mål 13 ivareta lhbtqi-personers rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering

- **Styringsparameter: framskaffe og formidle kunnskap til nytte for relevante aktører i arbeidet for større åpenhet og for å forhindre diskriminering**

Bufdir har som mål å ivareta lhbtqi-personers rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering. Holdningene til lhbtqi-personer har blitt mer positive det siste tiåret. De aller fleste skeive – særlig homofile og lesbiske – oppgir at de stort sett lever gode liv. Likevel viser en undersøkelse fra 2019 at én av fire lhbtqi-personer har opplevd hatytringer. 36 prosent har opplevd nedsettende kommentarer det siste året (Fladmoe et al., 2019). «Homo» er fortsatt et av de vanligste skjellsordene i skolen.

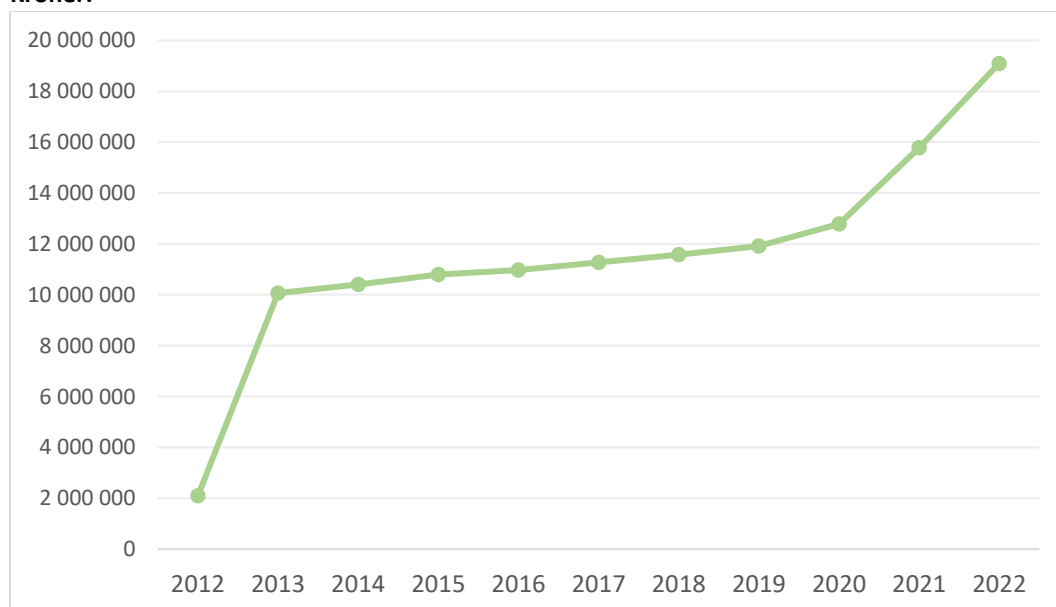
Flertallet av lhbt-personer vurderer egen helse som god. Likevel viser Forskning at særlig bifile og transpersoner har bekymringsverdige levekårsutfordringer. Lavekårsundersøkelsen blant skeive fra 2021 viser at transpersoner er mer utsatte enn andre for trusler, krenkelser og overfall., Undersøkelsen viser også at transpersoner er den gruppen av skeive som er mest utsatt for diskriminering på arbeidsplassen og studiestedet (Anderssen et al., 2021). Norge er på fjerde plass i ILGA-Europe's årlige rangering av status på lhbtqi-feltet i Europa.

Bufdir er bekymret for utviklingen i enkelte europeiske land. De siste årene har gitt tilbakeskritt for menneskerettigheter til lhbtqi-personer generelt, og transpersoner spesielt. Sammen med Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD), bidrar Bufdir i diskusjoner om denne tematikken i både Europarådet og EU.

I 2022 har Bufdir prioritert arbeidet med ny lhbt+-handlingsplan i arbeidsgruppe med KUD. Direktoratet har blant annet deltatt på innspillmøter, bidratt med kunnskapsgrunnlag om skeives levekårsutfordringer, og spilt inn tiltak til ny handlingsplan. Handlingsplanen lanseres i februar 2023.

Bufdir forvalter tilskuddsordningen *Tilskudd til å styrke kjønns- og seksualitetsmangfold*. Bufdir delte ut 19 095 000 kroner i 2022, noe som er en økning på over tre millioner siden 2021. Tilskudd gis til både til drifts- og aktivitetsmidler. Tilskuddsordningen bidrar til å styrke kjønns- og seksualitetsmangfoldet i Norge, samt bedre levekår og livskvalitet for skeive. I tillegg skaper ordningen økt aktivitet blant organisasjoner som jobber på lhbtqi-feltet.

Figur 25: Tildelte tilskudd til drift og aktiviteter for å styrke kjønns- og seksualitetsmangfold. 2012-2022. Kroner.

Figurbeskrivelse: Figur 25 viser en økning i tildelte tilskudd til drift og aktiviteter for å styrke kjønns- og seksualitetsmangfold fra 2012 til 2022. Fra 2021 til 2022 har tildelingen økt fra 15 780 000 kroner til 19 095 000 kroner. Kilde: bufdir.no

Arbeidet med utredning av en tredje juridisk kjønnskategori har vært viktig i direktoratet gjennom 2022. Vi har innhentet et solid kunnskapsgrunnlag, gjennom blant annet gjennomgang av forskning, og innspillmøter med sivilt samfunn og offentlige myndigheter. Utredningen skal leveres til KUD i mai 2023.

Skytingen i Oslo natt til 25. juni er en dyster påminnelse om at skeive grupper utsettes for hatkriminalitet og hatefulle ytringer i langt større grad enn majoritetsbefolkningen. Undersøkelsen *Befolkningens holdninger til LHBTIQ-personer*, som er gjennomført av Opinion på oppdrag fra Bufdir, viser at 16 prosent av den norske befolkningen er uenige i at det er viktig at Pride markeres, og 32 prosent mener Pride tar for stor plass.

På enkelte spørsmål gir menn i noe større grad enn kvinner uttrykk for negative holdninger til lhbtqi-personer. Det er også klare holdningsforskjeller mellom ulike aldersgrupper i mange spørsmål. Personer under 50 har generelt mer positive holdninger til lhbtqi-personer. Personer som bor i byer, er mer positive til lhbtqi-personer enn de som bor på mindre steder eller på landsbygda. Religiøs tro påvirker også holdninger til lhbtqi-personer. Ikke-troende er mer positive enn troende til lhbt-personer. De er også mer positive til at lhbt-personer viser kjærtegn i offentligheten.

For å formidle resultatene om befolkningens holdninger til skeive, ble undersøkelsen lansert under Pride i 2022. På samme tid lanserte vi også statistikk fra undersøkelsen på våre statistikksider. Undersøkelsen er gjennomført tre ganger tidligere: i 2008, 2013 og 2017. Slike undersøkelser er viktige for å følge med på utviklingen og vurdere hvilke tiltak som direktoratet bør prioritere.

Vold, hatkriminalitet og terror er de mest alvorlige konsekvensene av negative holdninger mot skeive. Dette kan utløse såkalt «minoritetsstress» hos dem som er direkte berørt av handlingene, men også blant skeive i samfunnet for øvrig. Bufdirs vurdering er at det er behov for mer kunnskap om hvorfor og i hvilke situasjoner minoriteter i Norge kjenner på minoritetsstress, samt konsekvensene i folks hverdag. Vi lyste derfor ut et prosjekt om minoritetsstress i september 2022. Prosjektet ferdigstilles i 2023.

Som en del av arbeidet med å innhente erfaringsbasert kunnskap om skeives levekårsutfordringer, arrangerte direktoratet panelsamtalen *Ung og Trans i Norge: Hva vet vi?* under Arendalsuka. I panelsamtalen løftet direktoratet unge transpersoners levekår. Utfordringer og muligheter som unge transpersoner møter på skoler og ulike fritidsarenaer var tema i samtalen.

Bufdir har også arrangert 'lhbt+-forskerforum', for fjerde gang. Med forskerforumet ønsker direktoratet å skape en arena for å utveksle kunnskap og erfaringer mellom ulike forskere og aktører på lhbt+-feltet, i tillegg til å dele informasjon om pågående relevante prosjekter. Direktoratet bruker også forumet til å vurdere behov for ny forskning på feltet.

S 36. Kunnskap om lhbtqi-personers levekår og livskvalitet

Resultatkrav: framskaffe og formidle kunnskap til nytte for relevante aktører i arbeidet for større åpenhet og for å forhindre diskriminering.

Se tekst over.

3.4.6 Diskriminering på grunn av etnisitet og religion

Mål 14 bekjempe rasisme, hat og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

- **Styringsparameter: kunnskap om rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion**
- **Styringsparameter: bevissthet om rasisme og diskriminering blant relevante aktører i samfunnet**

Rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn rammer mange mennesker i Norge. Utfordringene etniske og religiøse minoriteter møter er ulike, og kan ha ulike former avhengig av hvilken arena man befinner seg på.³⁵

Befolkningens holdninger til minoritetsgrupper er et viktig element for å identifisere mulig diskriminering. Holdninger kan ha betydning for hvordan minoriteter opplever å leve, bo og arbeide i Norge. Holdninger kan skape barrierer som hindrer grupper i å delta i arbeidslivet, gjennomføre nødvendig utdanning, eller få de offentlige tjenestene man har behov for, på lik linje med majoritetsbefolkningen. Fiendtlighet, fordommer og negative holdninger til muslimer er utbredt i det norske samfunnet og kan komme til uttrykk på ulike arenaer (Tyldum, 2019; HL-senteret, 2022).

Senter for studier av holocaust og livssynsminoriteter gjennomførte i 2022 en holdningsundersøkelse om befolkningens holdninger til jøder og muslimer. Undersøkelsen viser at over 30 prosent er enige i påstanden om at «muslimer utgjør en trussel mot norsk kultur». Videre er 25 prosent er enige i påstanden «muslimer ønsker å ta over Europa» (HL-senteret, 2022).

En holdningsundersøkelse om befolkningens holdninger til samer og nasjonale minoriteter, finner at det finnes negative holdninger til samer og nasjonale minoriteter. Mange har observert hets eller hatprat mot gruppene. Av de ulike gruppene er det flest i befolkningen som har et negativt inntrykk av romer og romani/tatere. Over 30 prosent har et negativt inntrykk av romer og romani/tatere (Norges institusjon for menneskerettigheter, 2022).

Rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet er en utfordring på flere samfunnsområder. Det er fortsatt behov for mer kunnskap om hvordan rasisme og diskriminering arter seg, hvilke konsekvenser det får og hvordan det kan forebygges.

Framskaffe og formidle kunnskap

For å formidle kunnskap om likestilling og levekår blant samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn, publiserer Bufdir oppdatert statistikk på vår kunnskapsportal. Brukerstatistikk for 2022 viser at antall sidevisninger har økt med 22 prosent fra 2021. Dette vurderer vi som svært positivt.

I 2022 har vi satt i gang et forskningsprosjekt som skal innhente ny kunnskap om barn og unges erfaringer med rasisme og diskriminering. Arbeidet skal gi anbefalinger om tiltak for å bekjempe og forebygge diskriminering og rasisme. Prosjektet, gjennomføres av Proba, og skal ferdigstilles i 2023.

2022 har Bufdir fortsatt arbeidet med å legge til rette for lokal innsats mot rasisme og diskriminering, blant annet gjennom lokale og regionale dialogmøter. Arbeid skjer i samarbeid med Likestillingssenteret i Hamar, Likestillingssenteret KUN og Senter for likestilling i Agder. Formålet med dialogmøtene er å skape lokalt engasjement og eierskap. Temaer for møtene har vært

³⁵ [Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn \(bufdir.no\)](https://bufdir.no/tema/diskriminering-av-samer-nasjonale-minoriteter-og-personer-med-innvandrerbakgrunn)

nasjonale minoriteter og urfolk, antirasistisk arbeid i skolen, likeverdige tjenester og forebygging av samehets og diskriming. Bufdirs mener at slike møteplasser er viktige virkemidler for å fremme lokal innsats mot rasisme og diskriminering.

I forbindelse med markeringen av FN-dagen mot rasisme, arrangerte direktoratet en nasjonal konferanse. Konferansen rettet søkelyset mot lokalt arbeid mot rasisme og diskriminering, samt muligheter og barrierer i arbeidet. På konferansen ble det lansert en kartlegging av kommuners arbeid på feltet (Rambøll, 2021).

Sammen med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har Bufdir initiert et forskningsprosjekt som kartlegger veiledningsmateriell, lokale handlingsplaner og god praksis i arbeidet mot rasisme og diskriminering. Målet er at kommuner og andre aktører skal lære av hverandre og blir inspirert til å jobbe systematisk og målrettet mot rasisme og diskriminering lokalt. Innbyggerne bør oppleve likestilling, og at offentlige tjenester fungerer likeverdig for befolkningen. Prosjektet gjennomføres av Proba. Arbeidet ferdigstilles i desember 2022, og sluttrapporten lanseres i mars 2023.

Bufdir koordinerer Forum om etnisk diskriminering som består av seks direktorater, Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO). Forumet er en møteplass for statlige aktører som skal sikre at offentlige tjenester er likeverdige og ikke diskriminerer etniske minoriteter.

I 2022 har forumet jobbet videre med temaet *likeverdige offentlige digitale tjenester*. Forumet har blant annet hatt møte med SINTEF Digital, som utfører et forskningsprosjekt om hvordan offentlige myndigheter jobber for å sikre likeverdig utvikling av, utførelse og tilgang til digitale offentlige tjenester for brukere, uavhengig av etnisitet. Prosjektet startet i 2021.

Bufdir forvalter en tilskuddsordning med mål om å støtte initiativer og aktiviteter som har til hensikt å motvirke rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer på grunn av etnisitet, religion og livssyn. Frivillige organisasjoner, tros- og livssynssamfunn og kommuner kan søke støtte. Det har vært stor interesse for ordningen siden den trådte i kraft i 2021.

I 2022 fikk 49 prosjekter innvilget støtte. Ett av disse er *Human Rights Dialogue*, som er utviklet av Amnesty International Norge. Tiltaket retter seg mot 4000 elever i ungdoms- og videregående skole, og legger til rette for at ungdommer skal reflektere og bli utfordret på egne fordommer og holdninger til rasisme og diskriminering. Amnesty rapportere at prosjektet er godt mottatt. Håndboken for lærere i Human Rights Dialogue er etterspurt, mange har lastet den ned digital og over 1000 fysiske eksemplarer er sendt ut til lærere over hele landet.

S 37. Kunnskap om rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

Resultatkrav: framskaffe og formidle kunnskap til nytte for relevante aktører i arbeid mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion.

Se tekst over.

S 38. Bevissthet om rasisme og diskriminering blant relevante aktører i samfunnet

Resultatkrav: formidle kunnskap og stimulere ulike aktører til å utvikle tiltak på feltet gjennom tilskuddsordningen mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer.

Se tekst over.

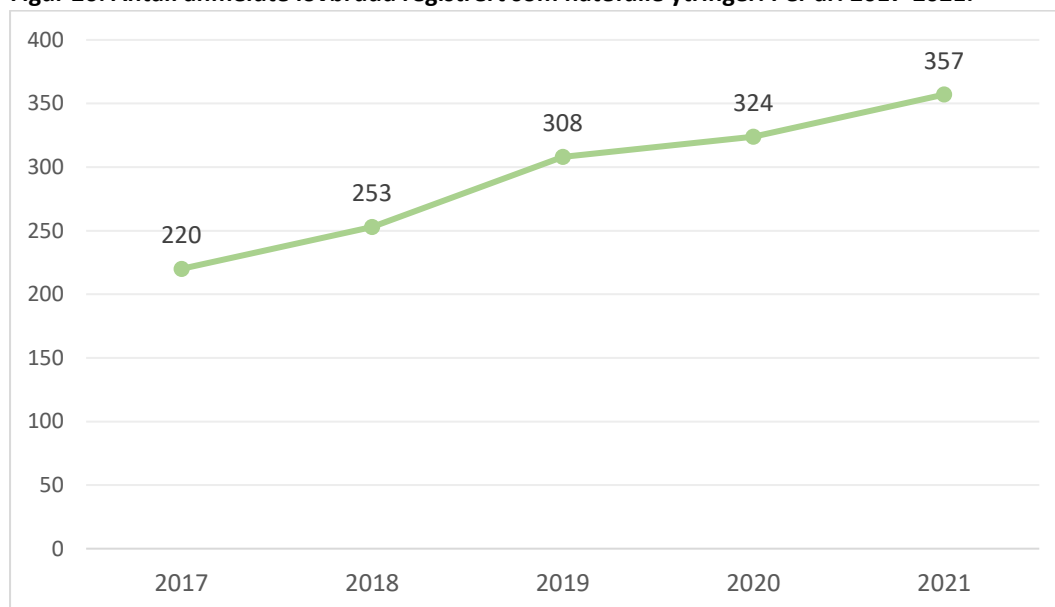
3.4.7 Hatefulle ytringer

Ytringsfrihetskommisjonens utredning, som ble lagt fram i 2022, slår fast at ytringsfrihetens kår er gode i Norge. Utredningen er bredt innrettet og inneholder mer enn 90 anbefalinger på flere samfunnsområder.

Kommisjonen peker på situasjonen for ulike minoritetsgrupper. Den vektlegger at alle skal oppleve reell tilknytting til offentligheten, og at det skal legges til rette for at flest mulig har tilgang på relevant informasjon. Minoritetsgrupper kan oppleve barrierer mot deltakelse i den offentlige debatten. Eksempler på slike barrierer er hat, hets og trakassering.

Vi har mer kunnskap om fenomenet hatefulle ytringer og hvordan det arter seg i dag enn hva tilfellet var i 2016 da Solberg-regjeringen la fram *Strategi mot hatefulle ytringer (2016-2020)*. Innsatsen de siste årene har gitt økt bevissthet om hva hatefulle ytringer er. Økningen i antall anmeldelser av hatkriminalitet er et uttrykk for dette.

Figur 26: Antall anmeldte lovbrudd registrert som hatefulle ytringer. Per år. 2017-2021.

Figurbeskrivelse: Figur 26 viser en tidslinje fra 2017 til 2021 med antall anmeldte lovbrudd som er registrert som hatefulle ytringer. Antall anmeldte lovbrudd registrert som hatefulle ytringer har økt fra 220 anmeldelser i 2017 til 357 anmeldelser i 2021.

Kilde: Politiets STRASAK rapport 2022

Figur 26 viser en økning i antall anmeldte lovbrudd registrert som hatefulle ytringer i perioden 2017 til 2021. 44 prosent av anmeldelser med hatmotiv dreide seg om hatefulle ytringer. Ifølge Politidirektoratet preger hatefulle ytringer i stor grad den samlede utviklingen i hatmotivert kriminalitet (Politidirektoratet, 2022).

Det er positivt at mange aktører ønsker å bidra til å forebygge og bekjempe hatefulle ytringer, blant annet gjennom å legge til rette for dialog, og utvikle tiltak. Tematikken blir også knyttet til innsats som allerede finnes på tilgrensede områder, for eksempel arbeidet mot trakassering, mobbing og radikaliserings. Innsatsen mot hatefulle ytringer er også rettet mot flere grupper nå enn tidligere.

Bufdir opplever fortsatt stor pågang av søknader for tilskuddsordningen mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer. Flere av prosjektene handler om tiltak mot hatytringer. Dette har bidratt til et

bredt engasjement i arbeidet for at alle, uavhengig av identitet og bakgrunn, skal kunne delta i samfunnsdebatten.

Utvikling og formidling av forskningsbasert kunnskap og statistikk om hatefulle ytringer er Bufdirs sterkeste virkemiddel for å bistå i politikktutvikling. I 2022 lanserte OsloMet en kartlegging av innholdet i og omfanget av ytringer av hatefulle og diskriminerende karakter mot muslimer på norske sosiale medier. Kartleggingen³⁶ analyserte tekstinnhold i offentlige kommentarer på Facebook og Twitter (Kasahara et al., 2022). Studien viser at hatefulle og diskriminerende kommentarer mot muslimer er liten sammenlignet med alle kommentarer som offentliggjøres daglig på Facebook og Twitter. Over tid ser vi derimot en tydelig økning av hatefulle og diskriminerende kommentarer mot muslimer. En svært liten gruppe står bak de fleste av disse ytringene. Studien kan åpne for flere innholdsanalyser av hatefulle ytringer i norskspråklige medier.

3.4.8 Regionalt likestillingsarbeid

Bufdir gir årlig driftstilskudd til likestillingssettene (Likestillingssettet i Agder, Likestillingssettet på Hamar, Likestillingssettet KUN i Steigen) og Reform – ressursseter for menn. Dette er kunnskaps- og kompetansesentre som skal drive langsiktig pådriver- og utviklingsarbeid for likestilling på alle diskrimineringsgrunnlag. Settene skal bygge virksomheten på beste tilgjengelige kunnskap. De skal formidle og bidra til at nasjonale faglige råd blir tatt i bruk.

Settene har også et ansvar for å frembringe et erfaringsbasert kunnskapsgrunnlag og forvalte kompetanse om praktisk likestillingsarbeid. Videre skal settene være oppdaterte på, utvikle og formidle kunnskap om alle diskrimineringsgrunnlag.

Settene er viktige aktører i arbeidet med å nå ut med informasjon og kunnskap til kommuner, fylkeskommuner og statsforvaltere, samt organisasjoner og næringslivet i distriktene. De gir veiledning, tilbyr kurs, kompetanse- og utviklingsarbeid, leder utviklingsprosjekt, og er synlige aktører for likestilling regionalt og nasjonalt.

I 2022 har settene fortsatt samarbeidet tett med Bufdir. Settene er viktige støttespillere i direktoratets arbeid med både å spre og innhente informasjon. I 2022 har de blant annet bidratt til gjennomføring av flere regionale innspillmøter, både knyttet til regjeringens nedsettelse av mannsutvalget, og i forbindelse med handlingsplan for LHBT+. Settene har videre bidratt med blant annet oppfølging av handlingsplan mot rasisme, ved å arrangere dialogmøter. Tema for møtene har vært nasjonale minoriteter og urfolk, antirasistisk arbeid i skolen og likeverdige tjenester og forebygging av samehets og diskriminering av samer. Aktivitets- og redegjørelsespliktene (ARP) fordrer lokalt og regionalt arbeid. Settene har bidratt aktivt i arbeidet med å deleinformasjon om ARP og veiledningsmateriellet gjennom seminarer og foredrag.

Hvordan likestillingsarbeidet prioriteres, utvikles og struktureres varierer rundt i landet, både i tjenesteyting og hos arbeidsgivere. Det finnes i dag ingen tydelig regional struktur for likestillingsarbeid. For å løse mange av dagens likestillingsutfordringer, må det finnes gode og tilpassede løsninger på lokalt nivå og i den enkelte virksomhet. Kunnskap om pliktene til aktivt likestillingsarbeid, nytteverdien av arbeidet, samt gode eksempler, må nå ut der folk bor og arbeider.

³⁶ Gjennomført i perioden 2010-2020.

Likestillingssettene melder i sine årsrapporter om flere områder hvor det er stort behov for lokal og regional innsats.

Tilbakemeldinger fra myndigheter lokalt og regionalt er at mange ønsker seg bedre oppfølging i likestillingsarbeidet. De vil se gode eksempler og hente inspirasjon fra erfaringer i lignende virksomheter. Dette er belyst i en kartlegging som Rambøll har gjort på oppdrag for Bufdir. Kartleggingen handler om kommuners arbeid mot rasisme og diskriminering (Rambøll, 2022).

Slik settene er lokalisert i dag, dekker de ikke Region vest. Settene i Agder og Steigen har utvidet sitt virkeområde noe for å dekke deler av Vestlandet, men det er ikke tilstrekkelig til at vi kan si at vi har en landsdekkende regional struktur for likestillingsarbeid.

På bakgrunn av tilbakemeldinger fra likestillingssettene og kommunale og regionale aktører, og med styrking av ARP, flere likestillingspolitiske initiativ fra nasjonale myndigheter og økt kunnskap om betydningen av lokal forankring som suksesskriterium for vellykket likestillingsarbeid, ser Bufdir et tydelig behov for en styrking av det kommunale og regionale likestillingsarbeidet.

3.4.9 Internasjonalt arbeid

Mål 15 fremme likestilling og ikke-diskriminering internasjonalt gjennom multilateralt og bilateralt samarbeid

Likestilling for utvikling

Bufdir koordinerer gjennomføringen av det internasjonale bistandsprogrammet *Likestilling for utvikling (Lifu)*. Samarbeidsinstitusjoner i Norge er Statistisk Sentralbyrå, Kultur- og likestillingsdepartementet, Norad og Utenriksdepartementet.

Gjennom Lifu samarbeider Bufdir med: Nepal, Uganda og Etiopia. I Nepal har byråkrater i likestillingsdepartementet og ved det nasjonale statistikkbyrået jobbet sammen for å styrke kunnskapsgrunnlaget på likestillingsfeltet ved å lage et kunnskapsprodukt. I Uganda er programmet i en oppstartsfase. Sammen med likestillingsdepartementet har vi gjennom møter og workshoper sammen med den ugandiske forvaltningen satt søkelyset på kjønnsintegrering i de nasjonale planene. Norske myndigheter stoppet aktivitetene i Etiopia på grunn av interne konflikter i landet. Først på slutten av året kunne dialogen med myndighetene gjenopptas.

Samarbeidet bidrar til kapasitetsbygging og ferdigheter innen statistikk-, likestilling- og forvaltningsfaglig kompetanse. En viktig forutsetning er at ledelsen i departementene er med på å definere hvor det er kunnskapshull, og hvordan kunnskap kan brukes for å styrke likestillingspolitikk. I forlengelsen av samarbeidet er koordineringen mellom bruker og produsent av statistikk styrket. Dialogen gjør myndighetsinstitusjoner bevisste på hvilken likestillingsstatistikk som finnes. Statistikkbyrået blir mer bevisst på likestillingsspørsmål og myndighetenes prioriteringer. Lifu er også i dialog med *Fisk for utvikling* for å styrke likestilling i fiskerisektoren i Colombia.

Sammen med Norad organiserte Budir et webinar om likestilling i arbeidslivet. Parter fra næringsliv, sivilsamfunnet og myndigheter i Ghana, Tanzania og Sudan deltok. Webinaret bidro til mer kunnskap om likestilling i arbeidslivet og erfaringsutveksling på tvers av land og mellom ulike aktører. Bufdir har jobbet med å utarbeide ulike digitale læreverk, blant annet en film som viser hvordan Norge har lyktes med å få kvinner ut i arbeidslivet. Filmen er publisert på bufdir.no. Målet med filmen er å fortelle hvordan Norge har jobbet for å øke kvinneandelen i det norske arbeidslivet.

Sammen med Kultur- og likestillingsdepartementet, deltar Bufdir i Europarådets European Governmental LGBTI Focal Points Network (EFPN). Nettverket jobber aktivt med å fremme og styrke rettighetene til lhbt+-personer i Europarådets medlemsland. Bufdir er videre en aktiv bidragsyter inn i Europarådets nyopprettede *Working Group on sexual orientation, gender identity, gender expression and sex characteristics*. Arbeidsgruppen jobber særskilt opp mot Europarådets anbefalinger om å hindre diskriminering på bakgrunn av seksuell orientering og kjønnsidentitet.

Samarbeid på europeisk nivå

Bufdir deltar også i EUs LGBTIQ Equality Subgroup. Mandatet er å styrke iverksettingen, implementeringen og rapporteringen av *EUs LGBTIQ Equality Strategy*.

Bufdir deltar i Europarådets styringsgruppe for likestilling mellom kvinner og menn, *Gender Equality Commission*, på vegne av KUD. I 2022 har vi deltatt i en arbeidsgruppe som har initiert en studie om kunstig intelligens og risiko for diskriminering. Studien må ses i sammenheng med pågående arbeid i Europarådet for å utvikle et juridisk rammeverk for utvikling og implementering av kunstig intelligens, Rammeverket er basert på Europarådets standarder for menneskerettigheter og demokrati.

Nordisk samarbeid

I september arrangerte Bufdir i konferansen *Et likestilt Norden: Tiltak og løsninger for framtidens utdannings og arbeidsliv*. Konferansen ble arrangert i forbindelse med det norske ordførerskapet i Nordisk ministerråd, på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Konferansen tok utgangspunkt i ministerrådets samarbeidsprogram for likestilling og LGBTQ, med vekt på innsatsområdet om framtidens arbeidsliv og vekst³⁷. Vi har også arrangert en nordisk konferanse om universell utforming og reiseliv³⁸.

Bufdir har i 2022 ledet det nordiske *Funksjonshinderrådet*, som er Nordisk ministerråd rådgivende organ på området. I den forbindelse tok Bufdir initiativ til et nordisk ekspertseminar om CRPD. Rådet har delt erfaringer og kunnskap om hvilke konsekvenser koronapandemien og andre kriser har hatt for personer med funksjonsnedsettelse.

I juni 2022 var KUD, Bufdir og Nordisk Ministerråd vertskap for et nordisk sidearrangement under statspartsmøtet for CRPD i FNs hovedkvarter i New York. Sidearrangementet belyste hvilke muligheter og utfordringer klima- og miljøendringer kan ha for urfolk med funksjonsnedsettelse.

³⁷ Se punkt 3.3.1 for mer om konferansen.

³⁸ Se punkt 3.4.5 for mer informasjon om konferansen.

3.5 Ressursbruk

Virksomhetens ressursbruk sier ofte mye om virksomhetens prioriteringer i praksis. Med utgangspunkt i nøkkeltallene i kapittel 2.3 presenterer vi her utvalgt informasjon om ressursramme og ressursbruk i direktoratet og regionene i 2022.

3.5.1 Ansatte og årsverk

Antall ansatte

Direktoratet og regionene hadde til sammen 6 518 ansatte ved utgangen av 2022. Fra 1. januar ble tidligere BSA innlemmet i Bufdir og følgelig har direktoratet økt i antall ansatte, likevel ikke mer enn til summen av tidligere BSA og Bufdir. At regionene har økt med vel 170 ansatte forklares med økning i ansatte ved barnevernsinstitusjonene og i omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. På institusjonsområdet har styrking av bemanning, gjennom økt bemanningsfaktor og kompetanse, vært en villet utvikling og følger av forsyningsstrategien og tilleggsbevilgningen i 2022. Vi ser også en økning på 30 ansatte i omsorgssentrene, som har tatt imot en økt andel barn som følge av krigen i Ukraina. Endringer i antall ansatte innen andre tjenesteområder er relativt liten, men samlet øker regionskontorene med 11 ansatte og fosterhjemstjenesten reduserer med 15 ansatte.

Antall ansatte	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bufdir	244	275	283	283	318	316	333	497
BSA	241	235	222	195	190	167	164	-
Regionene	5 829	5 853	5 897	5 719	5 713	5 435	5 848	6 021
Totalt antall ansatte	6 314	6 361	6 402	6 197	6 221	5 918	6 345	6 518

Av totalt antall ansatte er 2214 midlertidige tilsetninger. De fleste midlertidig ansatte jobber i etatens barnevernsinstitusjoner. Turnus og arbeidstidsordninger, sykefravær og permisjoner krever fleksibilitet i bemanningen, og uforutsette og akutte situasjoner gjør at midlertidige og timelønnede er en nødvendig del av bemanningen. I 2022 ser vi en svak økning i andelen midlertidige. Dette kan forklares med nye kompetansekrav i barnevernet, konkurranse om og utfordringer med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Dette er en situasjon vi har stor oppmerksomhet på og det er iverksatt tiltak både inn mot universitets- og høyskolesektoren, og i rekrutteringsprosessen.

Antall årsverk

Det ble utført totalt 3 970 årsverk i direktoratet og regionene i 2022. Det er tilnærmet identisk som i 2021 og samlet ser vi et relativt jevnt omfang årsverk i etaten over tid.

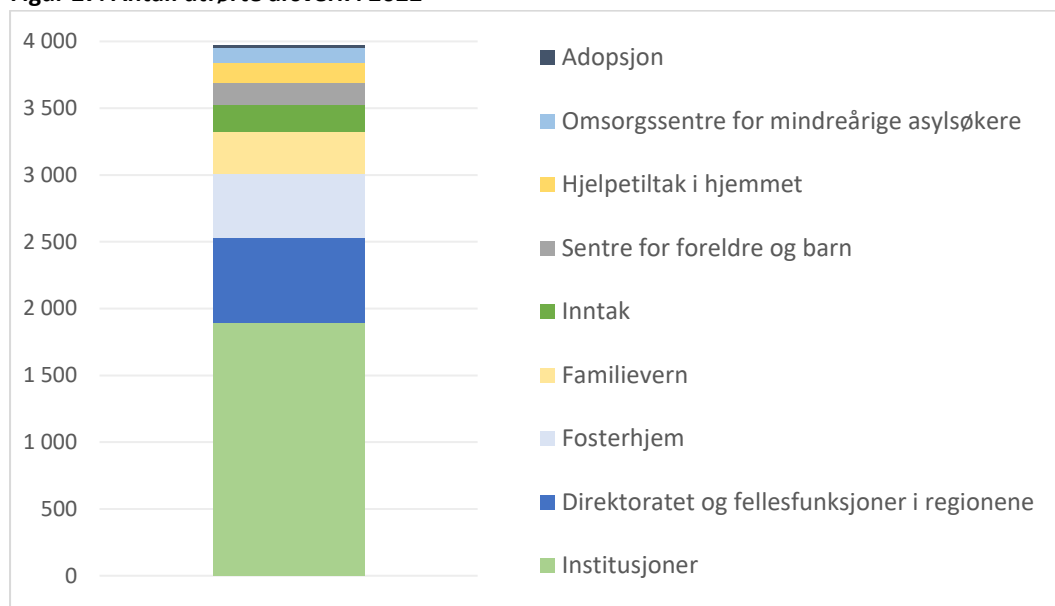
Antall årsverk	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antall avtalte årsverk	-	-	-	-	3 903	4 092	4 074	3 981
Antall utførte årsverk	3 668*	3 846	3 838	3 801	3 761	3 920	3 961	3 970

*hentet ut fra gammel rapport i SAP

Den største endringen i utførte årsverk ser vi på omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. Området har 29 flere ansatte og vel 22 flere årsverk. Tilsvarende forhold mellom ansatte og årsverk ser vi ikke på barnevernsinstitusjonene hvor vi har vel 160 flere ansatte og kun 7 flere årsverk. Dette illustrerer behovet for fleksibel arbeidskraft i institusjonene. Fosterhjemstjenesten, som vi så hadde

redusert antall ansatte med 15, har også redusert omfanget årsverk med vel 14. Øvrige årsverksendringer er relativt små.

Figur 27: Antall utførte årsverk i 2022

Figurbeskrivelse: Stolpediagram i figur 27 viser at de fleste av de knapt 4000 utførte årsverk i 2022 ble utført på institusjoner. Deretter kommer årsverk utført av direktoratet og fellesfunksjoner i regionene, fosterhjem og familiehjem. Så følger inntak, sentre for foreldre og barn, hjelpetiltak i hjemmet, omsorgssentre for mindreårige asylsøkere og adopsjon.

Kilde: SAP

I det statlige barnevernet ble det i 2022 utført ca. 3 000 årsverk. Av disse ble 1 898 utført på de statlige barnevernsinstitusjonene, 478 i fosterhjemstjenesten, 197 i enhet for inntak, 166 i sentre for foreldre og barn, 155 i forbindelse med hjelpetiltak i hjemmet og 104 i omsorgssentre for mindreårige asylsøkere.

I familievernet ble det utført 320 årsverk på de statlige familievernkontorene, og 23 årsverk ble utført tilknyttet adopsjon. Til sammen 631 årsverk ble utført i direktoratet og av ansatte i regionene i fellesfunksjoner.

Antall avtalte og utførte årsverk er tilnærmet identisk. Hovedårsaken til det er at vi har et stort antall midlertidige stillinger og deltidsstillinger i beredskap for ikke planlagt fravær. Disse har ikke avtalt stillingsprosent, og inngår derfor ikke i avtalte årsverk, men regnes med i utførte årsverk. Differansen mellom planlagte og utførte årsverk sier derfor lite om ikke planlagt fravær.

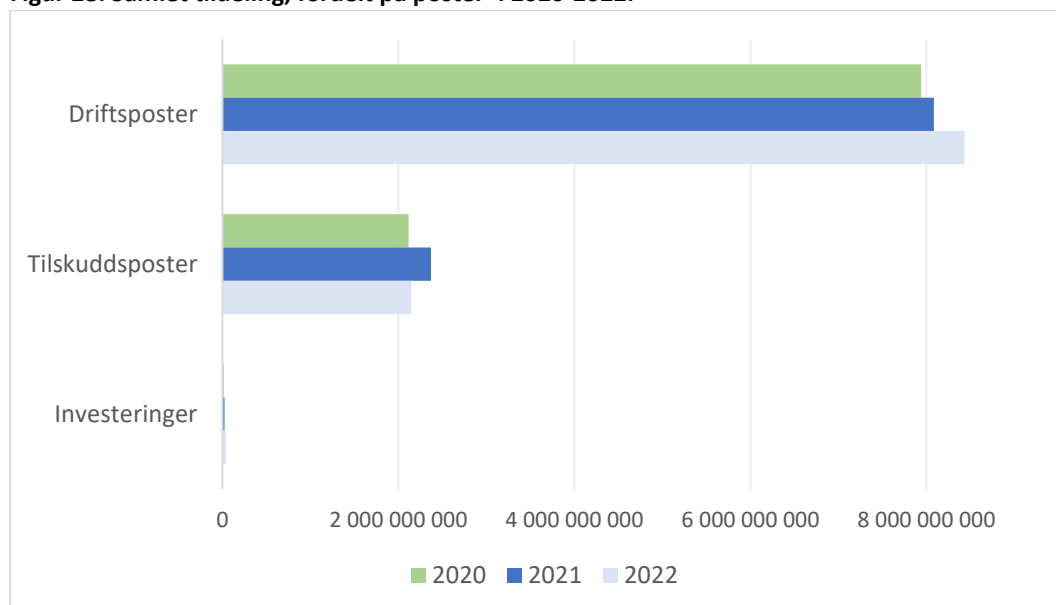
3.5.2 Samlet tildeling post 01-99

Vi hadde en samlet tildeling på 10,8 milliarder kroner i 2022, og et regnskapsresultat på ca. 10,6 milliarder kroner. Vi viser til del 6 Årsregnskapet for nærmere forklaringer og detaljer.

3.5.3.1 Samlet tildeling fordelt per post

Den klart største andelen av tildelingen vår går til driftsutgifter, men også tilskudd utgjør et betydelig beløp. Utgifter knyttet til investeringer utgjør en svært liten andel, og består i hovedsak av investeringsutgifter ved flytting og etablering av nye avdelinger, og oppgradering av IKT-utstyr. Diagrammet under viser hvordan utviklingen i samlet tildeling har fordelt seg de siste tre årene.

Figur 28: Samlet tildeling, fordelt på poster*. 2020-2022.

Figurbeskrivelse: Figur 28 viser et stolpediagram med fordeling av samlet tildeling på de ulike poster. Samlet tildeling har økt mellom 2020 og 2022, særlig for driftsposter. Driftsposter er med over 8433 millioner kroner den største posten i 2022. Deretter kommer tilskuddsposter med litt over 2147 millioner kroner og investeringer med i underkant av 38000 kroner.

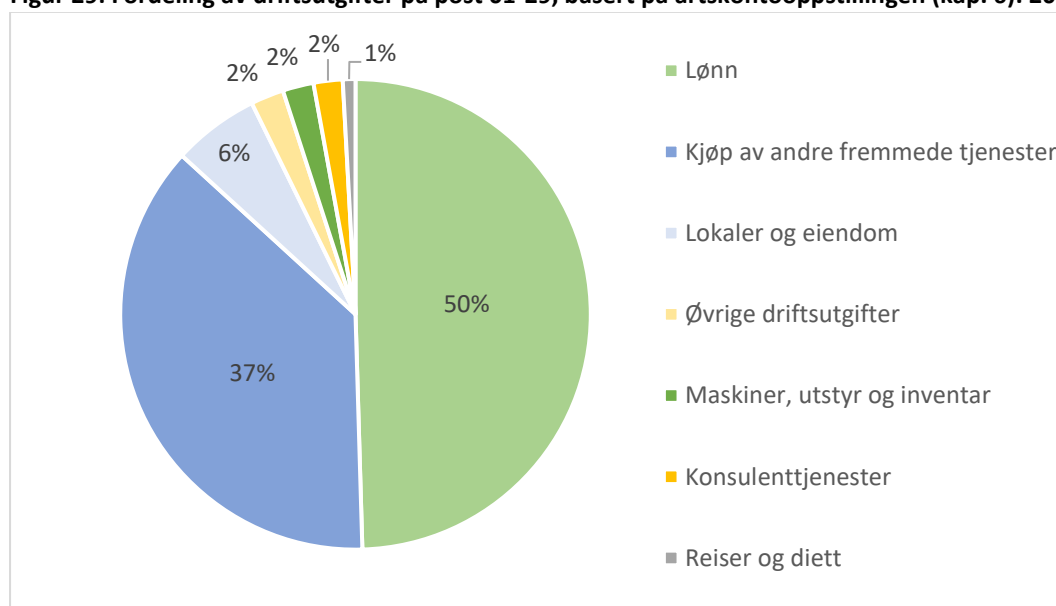
*Finansutgifter er ikke tatt med da beløpet er marginalt.

Kilde: Årsregnskap 2021 og 2022

Driftsutgifter (post 01-29)

I 2022 var driftsutgiftene på 8,4 milliarder kroner. Beløpet inkluderer alle utgifter ført på våre egne kapitler i Statsregnskapet, samt utgifter over andre kapitler hvor vi har mottatt fullmakter.

Figur 29: Fordeling av driftsutgifter på post 01-29, basert på artskontooppstillingen (kap. 6). 2022. Prosent.

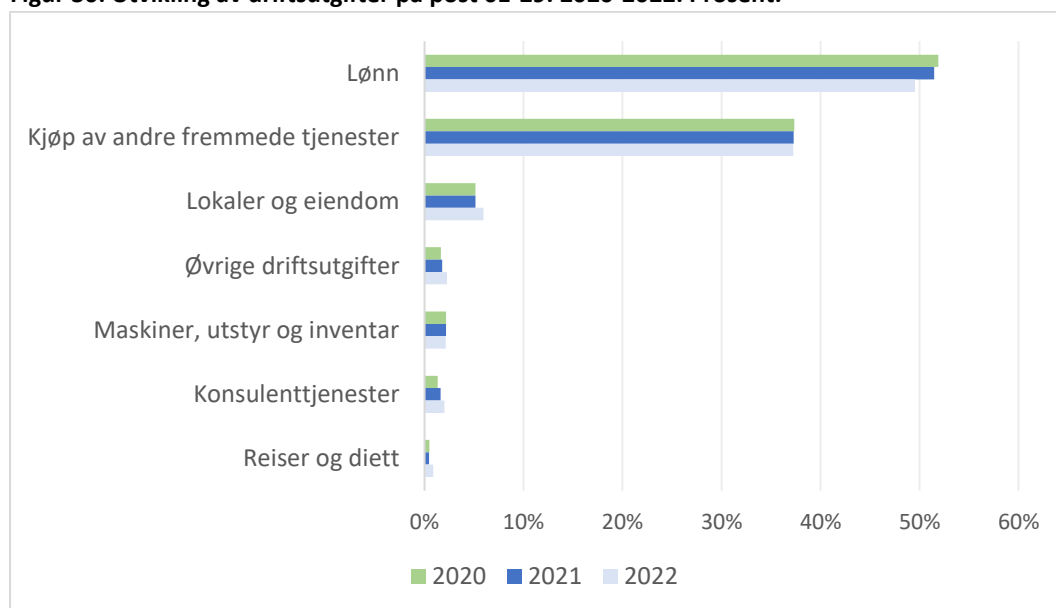

Figurbeskrivelse: Fordeling av driftsutgifter på post 01-29 i 2022 i figur 29 viser at 50 prosent gikk til lønn, 37 prosent til kjøp av andre fremmede tjenester og seks prosent til lokaler og eiendom. Til slutt kommer med to og en prosent øvrige driftsutgifter, maskiner, utstyr og inventar, konsulenttjenester og reiser og diett.

Kilde: Årsregnskap 2022

Totalt 86,8 prosent av driftsutgiftene gikk i 2022 til lønn og kjøp av andre fremmede tjenester, som i hovedsak består av egen drift av barnevernet og kjøp av plasser i barneverninstitusjoner og fosterhjem.

Figur 30: Utvikling av driftsutgifter på post 01-29. 2020-2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Stolpediagram i figur 30 viser at andelen av driftsutgifter som går til lønn har hatt en nedgang på 2,4 prosentpoeng mellom 2020 og 2022. Samtidig har andelen som får til lokaler og eiendom, til øvrige driftsutgifter, til konsulenttjenester og til reiser og diett økt med mellom 0,4 og 0,8 prosentpoeng. Resten er uendret.

Kilde: Årsregnskap

Utviklingen av driftsutgiftene har vært relativt stabil de siste årene. Andel lønn av driftsutgiftene er nedadgående, fra 52 prosent i 2020 til 50 prosent i 2022. Andel utgifter knyttet til lokaler og eiendom har økt i 2022 pga. vedlikehold og ombygging. Det har også andelen utgifter til reiser og diett, som en følge av at restriksjoner i forbindelse med pandemien er fjernet.

Utnyttelsesgraden på driftspostene var på 99 prosent i 2022. Det er en økning på 2 prosentpoeng fra 2021, som skyldes at aktivitetene har tatt seg opp på normalt nivå etter pandemien.

Tilskudd (post 50 – 87)

Bufdir tildelte i 2022 i overkant av 2,1 milliard kroner i tilskudd til et bredt spekter av tilskuddsmottakere på alle direktoratets fagområder. Tilskuddene tildeles gjennom tilskuddsordningene våre, eller som øremerkede tilskudd. Samlede tildelinger i form av tilskudd utgjør om lag en femtedel av total tildeling, og er et sentralt virkemiddel for å nå målene våre.

	2020	2021	2022	Endring 20-21 (%)	Endring 21-22 (%)
Tilskudd til kommuner	718 346	845 090	738 514	17,6	-12,6
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	336 896	343 637	90 539	2,0	-73,7
Tilskudd til ideelle organisasjoner	1 055 798	1 174 363	1 311 029	10,0	11,6
Tilskudd til utenlandsadopsjon	5 197	5 443	6 987	4,7	28,4
Sum totalt	2 116 237	2 368 533	2 147 068	11,9	-9,4

Beløp i 1000 kroner.

Utbetalingene var i 2022 ca. 0,2 milliarder kroner lavere enn i 2021. Reduksjonen er i hovedsak knyttet til at refusjonsordningen for kommunale utgifter til barnevernstiltak ble avvirket i 2022 og overført til kommunenes rammetilskudd.

Bufdir forvalter 20 tilskuddsordninger og tildelte i overkant av 1,4 milliarder kroner i drifts- og prosjektmidler gjennom disse i 2022.

Tilskuddsordninger (ikke enkelttilskudd)	Innvilgede søknader	Innvilget beløp*	% av totalt beløp
Barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i samfunnet	1 146	789 724	56,0 %
Nasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner	95	162 370	11,5 %
Internasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner	31	4 865	0,3 %
Erasmus+ Aktiv ungdom	68	50 000	3,5 %
Inkludering av barn og unge**	952	572 489	40,6 %
Inkludering og tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering	443	339 089	24,1 %
Kjønns- og seksualitetsmangfold**	40	19 095	1,4 %
Funksjonshemmedes organisasjoner (drift)	141	222 228	15,8 %
Fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse	98	24 494	1,7 %
Bedre levekår for personer med funksjonsnedsettelse**	24	24 494	1,7 %
Universell utforming (inkludert UnIKT)	36	14 500	1,0 %
Universell utforming KS-nettverket	17	2 950	0,2 %
Mot rasisme, diskriminering og hatprat	47	19 000	1,3 %
Familie- og likestillingspolitiske organisasjoner	40	12 500	0,9 %
Familie og omsorg – Samliv og oppdragerrollen	442	126 678	9,0 %
Organisasjoner i barnevernet**	8	19 526	1,4 %
Utviklings- og samhandlingsprosjekter i barnevernet**	38	19 419	1,4 %
Foreldrestøttende tiltak i kommunene**	92	36 362	2,6 %
Videreutdanning barnevernfaglig veiledning	271	27 377	1,9 %
Systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte barn	33	23 994	1,7 %
Arbeid mot vold og overgrep i nære relasjoner	70	153 738	10,9 %
Sentre mot incest og seksuelle overgrep**	21	110 949	7,9 %
Bo- og støttetilbud for utsatte for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	5	19 000	1,3 %
Tiltak mot vold og overgrep (kun ordningen)	44	23 790	1,7 %
Totalt	2 101	1 409 229	100,0 %

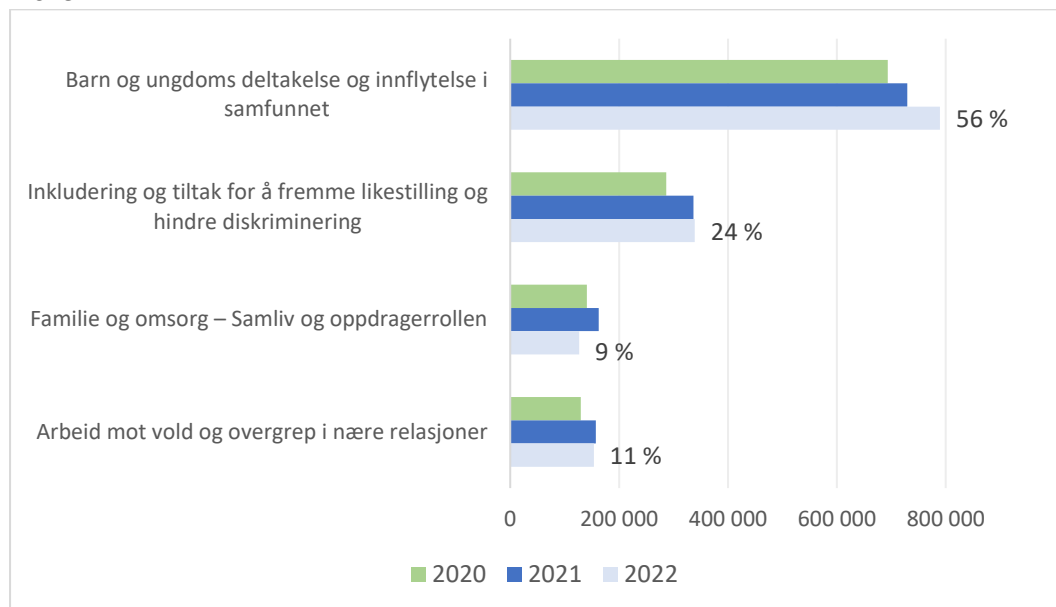
*Beløp i 1000 kroner

**Direktoratet innvilger flerårige tilskudd på enkelte ordninger, med forbehold om Stortingets bevilgning. «Antall innvilgede søknader» gjelder alle for tilskuddsåret 2022, uavhengig av om vedtak ble fattet i 2019, 2020, 2021 eller 2022.

Totalt innvilget beløp gjennom tilskuddsordningene har økt med 1,7 prosent fra 2021, mens antall innvilgede søknader er redusert med 236 i samme periode. Dette skyldes at tilskudd til ordinære samlivstiltak inkluderte svært mange tildelinger med lave beløp i 2021, i tillegg til at det var flere ekstratildelinger knyttet til koronapandemien enn i 2022.

Tilskuddsordningen «inkludering av barn og unge» har økt kraftig de siste årene. Stadig flere i målgruppen inkluderes i aktiviteter i sine lokalsamfunn. Ordningen bidrar til at halvparten av tilskuddsmidlene ble tildelt for å styrke barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i samfunnet. Å støtte opp under demokratilæring, inkludering i skole, arbeidstilknytning og deltagelse i samfunnet, både nasjonalt og internasjonalt, er viktig for Bufdirs samfunnsoppdrag.

Figur 31: Tildelte midler gjennom direktoratets tilskuddsordninger, per område. 2020-2022. Beløp i 1000 kroner.

Figurbeskrivelse: Figur 31 viser et stolpediagram med tildelte midler per område i perioden 2020 til 2022. I underkant av 790 millioner kroner som tilsvarer 56 prosent av midlene ble tildelt for barn og unges deltakelse og innflytelse i samfunnet. Det er en økning i tildeling av midler for dette område og for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Samtidig viser figuren en nedgang i tildeling på områdene familie og omsorg (samliv og oppdragerrollen), og arbeid mot vold og overgrep i nære relasjoner.

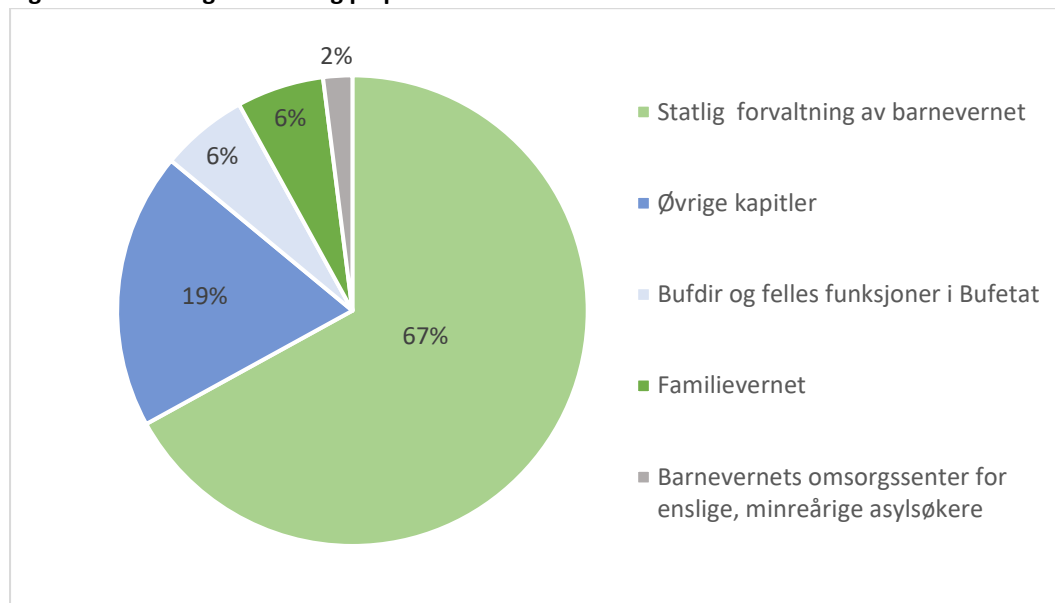
Kilde: Årsregnskap

Figur 31 viser en nedgang i tildelinger på to av områdene. Dette skyldes høye ekstratildelinger i forbindelse med koronapandemien på voldsområdet og at ordinære samlivstiltak ikke ble prioritert på statsbudsjettet i 2022. På samme tid ser vi en økning av tildelingene for å fremme likestilling og hindre diskriminering og bedre barn og unges deltakelse og innflytelse i samfunnet.

3.5.3.2 Samlet tildeling per område

Ser vi på samlet tildeling i 2022 fordelt per område istedenfor post, ser vi at den største andelen var statlig barnevern, med 67 prosent.

Figur 32: Fordeling av tildeling på post 01-99. 2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figur 32 viser fordelingen av tildeling på post 01-99 i 2022 på områdene innenfor Bufetat. 67 prosent ble tildelt Familievernet, 19 prosent til øvrige kapitler, seks prosent til Bufdir og felles funksjoner i Bufetat, seks prosent til statlig forvaltning av barnevernet og to prosent til barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere.

Kilde: Årsregnskap

Familievernet utgjorde seks prosent av tildelingen, og til Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere utgjorde to prosent. Driften av direktoratet og fellesfunksjoner i regionene sto for seks prosent. 19 prosent av tildelingen er samlet under øvrige kapitler hvor det bl.a. inngår større tilskudd til inkludering av barn og unge, tilskudd til Funksjonshemmedes organisasjoner og tilskudd til forskning og kompetanseutvikling i barnevernet. For en fullstendig oversikt over samlet tildeling henvises til note A i årsregnskapet.

Lønn utgjør den største andelen av kostnadene i direktoratet og regionene, og forvaltning av barnevernet står for den største andelen både når det gjelder ansatte og kostnader. Utgiftene er allikevel forholdsmessig høyere enn antall utførte årsverk både for familievernet og barnevernsinstitusjonene. For institusjonene skyldes det kjøp av institusjonsplasser hos private leverandører, og for familievernet tilskudd til de kirkelige familievernkontorene. Disse kontorene tilbyr de samme tjenestene som de statlige, men vi drifter dem ikke selv og de er derfor ikke en del av våre lønnsutgifter.

Familievernet

Utgifter til familievernet omfatter driftsutgifter til offentlig eide familievernkontor, og tilskudd til finansiering av den ikke-statlige delen av familieverntjenesten. Inntektene kommer fra diverse kursinntekter og lignende. I familievernet ble det i 2022 utført 320 årsverk på de statlige familievernkontorene. Antallet har holdt seg stabilt de siste tre årene, med en marginal økning fra 315 årsverk i 2020.

Kapittel 842/3842					
Post	2020	2021	2022	Endring 20-21 (%)	Endring 21-22 (%)
01 Driftsutgifter	368 049	384 709	395 250	4,5	2,7
70 Tilskudd til ikke-statlig familievern	235 964	228 409	240 974	-3,2	5,5
Sum utgifter	604 013	613 118	636 224	1,5	3,8
01 Diverse inntekter	795	787	689	-1,1	-12,2
Sum inntekter	795	787	689	-1,1	-12,2

Beløp i 1000 kroner. 2022-kroner

Familievernkontorene har de siste årene rapportert at problembelastningen i familiene er større enn tidligere. I 2022 var det en økning på ca. 3 prosent i antall timer brukt på samtale i kliniske saker, i tillegg til en økning i antall kliniske på ca. 5 prosent, sammenlignet med 2021.

I RNB 2021 ble familievernet styrket med 15,5 mill. kroner som en del av tiltakspakken for sårbare grupper. Styrkingen ble videreført i 2022 med helårsvirkning, tilsvarende 31 mill. kroner.

Familievernet har derfor hatt en reell utgiftsøkning på 3,8 prosent i 2022.

Statlig forvaltning av barnevernet

Nær 85 prosent av utgiftene i forbindelse med den statlige forvaltningen av barnevernet går til egen drift og kjøp av plasser i barneverninstitusjoner og fosterhjem. Totalt ble utgiftene 106 mill. kroner lavere i 2022 enn året før. Hvis en holder refusjonsordningen, kap. 855.60, utenfor økte utgiftene med 165 mill. kroner. Dette knytter seg blant annet til økt tildeling med 150 mill. kroner for å styrke det statlige institusjonsbarnevernet.

Kapittel 855/3855					
Post	2020	2021	2022	Endring 20-21 (%)	Endring 21-22 (%)
01 Driftsutgifter	3 957 689	3 999 289	4 128 820	1,1	3,2
22 Kjøp av barnevernstjenester	2 906 567	2 836 362	2 871 506	-2,4	1,2
60 Tilskudd til kommunene	382 933	384 487	114 208	0,4	-70,3
Sum utgifter	7 247 189	7 220 138	7 114 534	-0,4	-1,5
01 Diverse inntekter	12 672	9 751	11 942	-23,1	22,5
02 Barnetrygd	2 682	2 634	2 307	-1,8	-12,4
60 Kommunale egenandeler	1 486 101	1 418 035	2 016 510	-4,6	42,2
Sum inntekter	1 501 455	1 430 420	2 030 759	-4,7	42,0

Beløp i 1000 kroner. 2022-kroner

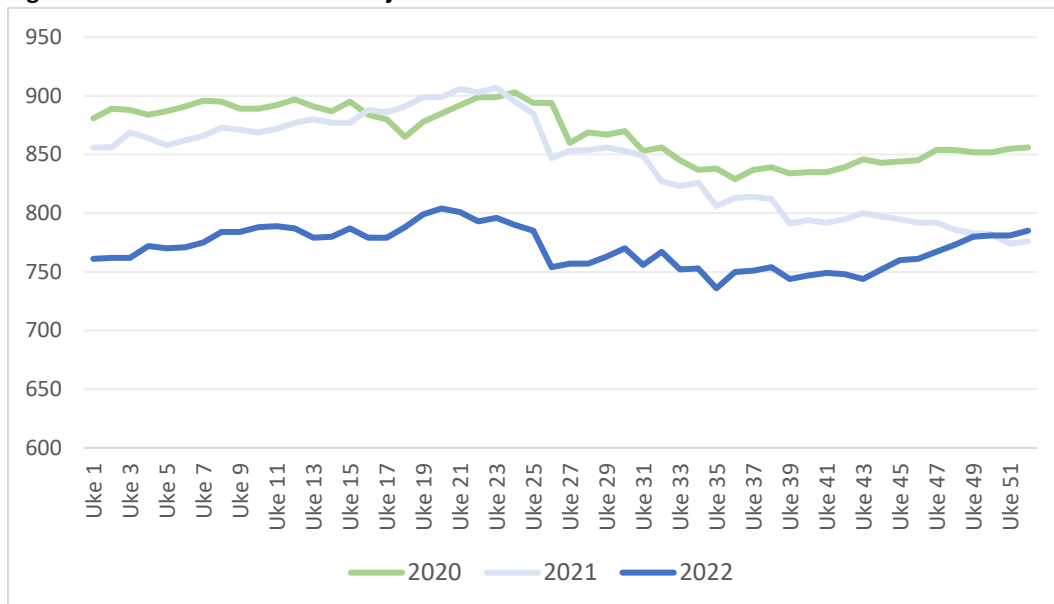
Utgifter fordelt etter formål Bufetat	Oppholdsdager		Utgift per oppholdsdag*		Utgifter (mill. kroner)*	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Barneverninstitusjon	310 053	282 983	14 094	15 920	4 370	4 505
Statlige og private fosterhjem	381 178	339 827	3 696	4 049	1 409	1 263
Forsterkede fosterhjem					396	113
Sentre for foreldre og barn	18 913	18 241	11 526	12 116	218	221
Hjelpetiltak i hjemmet	135 023	122 282	1 385	1 636	187	200
Ikke-aktivitetsbaserte utgifter Bufetat					820	812
herav reguleringspremien					58	45

*2022-kroner

Barneverninstitusjoner

Det var i gjennomsnitt 777 barn med opphold i barneverninstitusjoner i 2022. Dette tilsvarer en nedgang på 72 barn sammenlignet med 2021 og 97 barn sammenlignet med 2020. I 2022 har denne nedgangen flatet ut, og det var flere barn i institusjon ved utgangen av 2022 enn ved begynnelsen av året. Økningen i 2022 har vært i private institusjoner, hvor det var 30 flere barn ved utgangen av året enn første uken i 2022.

Figur 33: Barn i barnevernsinstitusjon. Per uke. 2020-2022. Antall.

Figurbeskrivelse: Figur 33 viser utviklingen fra uke til uke i antall barn på barnevernsinstitusjon de siste tre årene. Tallene fra 2022 viser samme mønster med nedgang rundt sommeren som 2020 og 2021, men er generelt lavere enn årene før. Samtidig er det en økning i antall barn mot slutten av 2022, fra 736 barn i uke 35 til 785 barn i uke 51.

Kilde: BiRK

Statlige institusjoner

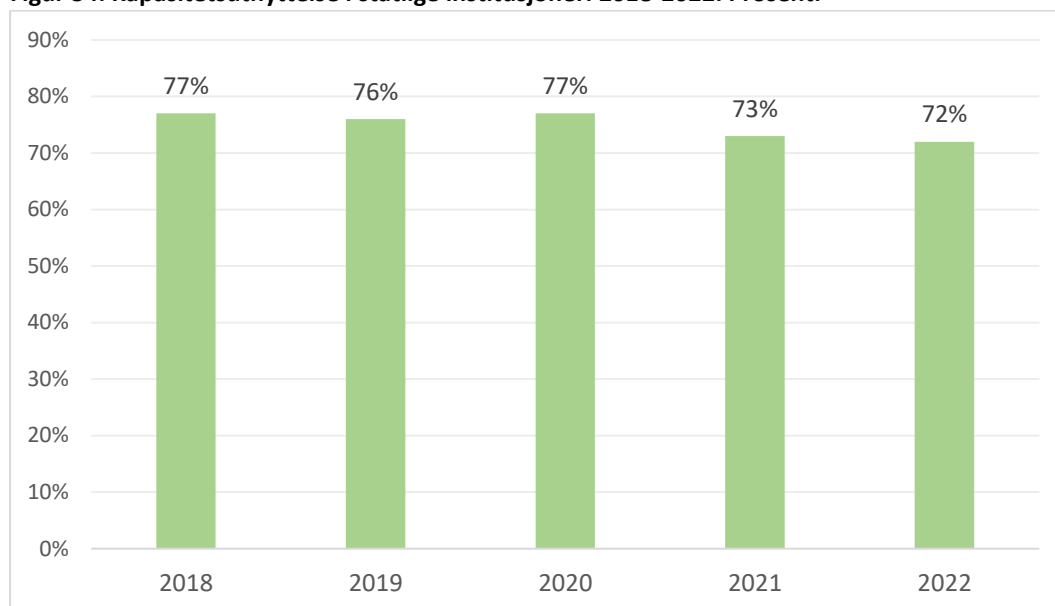
I de statlige institusjonene ble det i 2022 utført 1 898 årsverk. Antallet har holdt seg forholdsmessig stabilt de siste tre årene, med en marginal økning fra 1 849 årsverk i 2020.

Samlet var kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner 71 prosent i 2022 mot 73 prosent i 2021. Kapasitetsutnyttelsen var lavest i behandling høy-institusjonene i 2022 med 42 prosent. Det har vært et klart uttalt mål å øke kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner. Når de statlige plassene ikke utnyttes, og det istedenfor av ulike årsaker må kjøpes plasser, er dette kostnadmessig utfordrende. Det har de siste årene vært krevende å øke kapasitetsutnyttelsen. Dette skyldes blant annet omstillinger i institusjonene, hvor det omstillingsperioden ikke er full utnyttelse av plassene. I tillegg har flere brannepisoder ført til stengte avdelinger i perioder. Det er også tilfeller der det av ulike årsaker ikke er forsvarlig å la et barn bo sammen med de øvrige beboere på institusjoner, noe som begrenser muligheten til å utnytte plassene fullt ut.

Tilleggsbevilgningen på 150 mill. kroner til styrking av de statlige institusjonene er i hovedsak brukt i henhold til plan, men det har vært noen forsinkelser knyttet til oppgradering av bygg, herunder branntiltak. Utover dette er midlene brukt til oppbemanning, herunder våken nattevakt i de avdelingene som ikke hadde dette, kompetanseutvikling og etablering av støtteteam. Vi legger til

grunn at styrkingen av de statlige institusjonene skal bidra til bedre utnyttelse av den totale kapasiteten i institusjonene.

Figur 34: Kapasitetsutnyttelse i statlige institusjoner. 2018-2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figur 34 viser en nedgang i kapasitetsutnyttelse etter 2020. Mens kapasitetsutnyttelsen var rundt 77 og 76 prosent i 2018 til 2020, har den gått ned til 72 prosent i 2022.

Kilde: BiRK

Private institusjoner

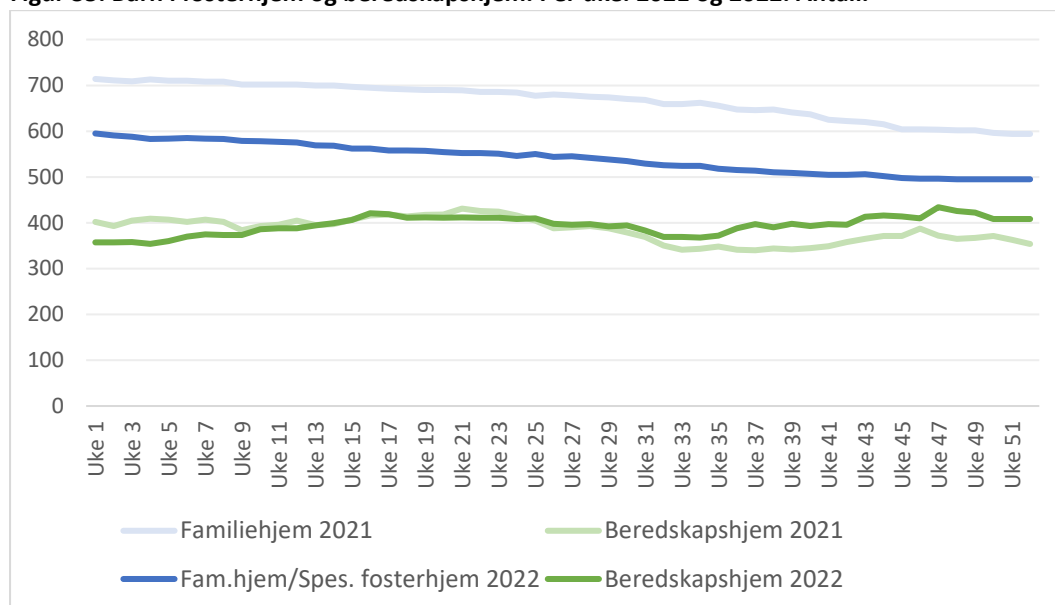
Det er i 2022 inngått nye rammeavtaler med ideelle leverandører etter at de gamle avtalene gikk ut 1. april i år. Det er totalt inngått 263 nye avtaler, hvorav hoveddelen er avtaler med garanti for betaling. Over tid har bemanning per barn på enkeltkjøp økt, og ligger i gjennomsnitt høyere enn på rammeavtaler. De gamle rammeavtalene har derfor i mange tilfeller ikke vært et alternativ til enkeltkjøpene. For å sikre god bruk av avtalene og at enkeltkjøpene reduseres, er kvaliteten på avtalene, herunder krav om våken nattevakt og økt bemanning per barn, økt betydelig. Dette innebærer også høyere døgnpris, og i gjennomsnitt er døgnprisen i de nye avtalene 60 prosent høyere enn de gamle prisene. I 2022, som har vært et overgangsår, har det vært en gradvis innfasing av de nye avtalene.

Fosterhjem

I arbeidet med fosterhjem ble det i 2022 utført 478 årsverk. Antallet har holdt seg relativt stabilt de siste tre årene, med har hatt en liten reduksjon fra 486 årsverk i 2020.

I 2022 var det gjennomsnittlig 931 barn i statlige og private fosterhjem. Det er en nedgang på gjennomsnittlig 100 barn sammenlignet med 2021. Det viktigste årsaken til nedgangen er at man etter 2022 ikke lenger skal kjøpe plasser i private familiehjem, og hvor det er en gradvis utfasing etter hvert som barna flytter ut av disse hjemmene. I starten av 2022 bodde det om lag 595 barn i statlige og private familiehjem, mens antallet ved utgangen av 2022 var 490. For beredskapshjem har det vært en liten økning fra 2021 til 2022. I beredskapshjem økte antall barn fra 357 første uken i 2022 til 407 barn ved utgangen av 2022. Samlet sett har nedgangen i antall barn i fosterhjem bidratt til reduserte utgifter til statlig barnevern.

Figur 35: Barn i fosterhjem og beredskapshjem. Per uke. 2021 og 2022. Antall.

Figurbeskrivelse: Figur 35 viser utviklingen fra uke til uke i antall barn i fosterhjem og beredskapshjem de siste to årene. Tall for familiehjem og spesialiserte fosterhjem viser en jevn nedgang i begge årene. I 2022 går det fra 594 barn i uke 1 til 495 barn i uke 51. Tall for beredskapshjem svinger i større grad litt opp og ned. Mens det er en liten nedgang i 2021, er det en liten økning i 2022, fra 357 barn i uke 1 til 408 barn i uke 51.

Kilde: BiRK

Sentre for foreldre og barn

2022 har vært et omstillingsår for sentrene. Det ble gjennomført en pilotering av standardisert forløp for utredninger i fem statlige sentre 1. halvår, og de øvrige statlige og ideelle sentrene har jobbet med implementering i høst. Fra 01.01.2023 skal alle sentrene kunne tilby utredning. Standardisert forløp for hjelpetiltak er utarbeidet, og implementeringsplan vil være ferdig i løpet av mars. Det ble i 2022 utført 166 årsverk på sentrene, det er en reduksjon fra 182 årsverk i 2020.

Antall oppholdsdager i sentrene var noe lavere i 2022 enn i 2021. Færre døgn gir økt utgift per oppholdsdag sammenlignet med 2021. I de private sentrene er det garantert for 40 plasser, og utgiftene er dermed uavhengig av hvor mange familier som er i sentrene. Nedgangen i oppholdsdager må ses i sammenheng med omstillingen.

Hjelpetiltak i hjemmet

Det ble det i 2022 utført 155 årsverk i arbeidet med hjelpetiltak i hjemmet. Antallet har holdt seg uforandret de siste tre årene.

Det var i 2022 nedgang i antall oppholdsdøgn sammenlignet med 2021. Det er færre oppholdsdager i PMTO som bidrar til nedgangen. Utgiftene har økt noe i 2022 blant annet som følge av etablering av to nye MST-team.

Ikke-aktivitetsbaserte utgifter

2022 ble i mindre grad enn foregående år påvirket av redusert aktivitet som følge av pandemien, men det var fremdeles færre reiser, konferanser og stedlige samlinger mv enn før pandemien. Det var en liten nedgang i de ikke-aktivitetsbaserte utgiftene fra 2021 til 2022. Utgifter til regionale fellesfunksjoner var noe lavere enn i 2021, mens utgiftene til inntak økte noe. Utgiftene til inntak inkluderer etablering og drift av tverrfaglig helsekartleggingsteam. Videre ble utgiftene til

reguleringspremien noe lavere i 2022 enn i 2021. Dette er utgifter som er utenfor Bufdirs kontroll og som kan variere mye fra år til år.

Inntekter fra kommunale egenandeler

Inntekter som følger av kommunale egenandeler avhenger av den samlede aktiviteten. Selv om tidligere aktivitetsutvikling gir en indikasjon på hvor mange oppholdsdager som kan forventes ett år frem i tid, er det er vanskelig å forutse nøyaktig hvor mange barn som vil ha behov for institusjons- eller fosterhjems plass. Kommunene betaler det samme for institusjons- og fosterhjems plasser uavhengig om det er statlige eller private plasser. Som følge av lavere aktivitet både i institusjon og fosterhjem enn forutsatt i opprinnelig tildeling for 2022, er inntektskravet redusert gjennom året med totalt 460 mill. kroner. Inntektene for 2022 ble om lag på nivå med endelig tildeling etter reduksjonene i inntektskravet. Som følge av økte egenandeler fra 2022 er ikke inntektene i 2021 og 2022 direkte sammenlignbare.

Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere

Utgifter til barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere omfatter utgifter til drift av statlige omsorgssentre og til kjøp av plasser i private tiltak. I tillegg inngår forvaltningsoppgaver knyttet til omsorgssentrene i utgiftene. Sistnevnte omfatter arbeid med godkjenning og etterfølgende kontroll av de private sentrene, kvalitetssikring av de statlige omsorgssentrene, opplæring og oppfølging, arbeid med anskaffelser, administrasjon og arbeidet med bosetting av enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Det ble i 2022 utført 104 årsverk på disse omsorgssentrene. Det er en markant økning fra 85 årsverk i 2020 og 81 i 2021.

Kapittel 856					
Post	2020	2021	2022	Endring 20-21 (%)	Endring 21-22 (%)
01 Driftsutgifter	93 714	94 156	176 789	0,5	87,8
Sum utgifter	93 714	94 156	176 789	0,5	87,8
01 Diverse inntekter	106	3	0	-97,2	-
Sum inntekter	106	3	0	-97,2	-

Beløp i 1000 kroner. 2022-kroner

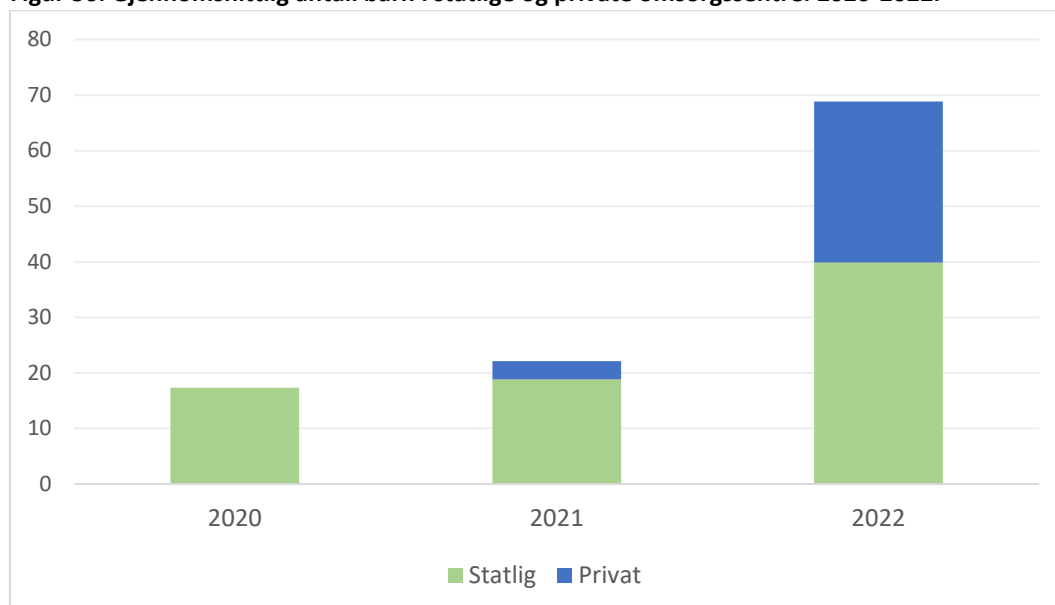
I løpet av 2022 ankom det totalt 216 enslige mindreårige asylsøkere til omsorgssentrene. Dette er en betydelig økning sammenlignet med 2021 hvor det totalt ankom 79 barn. Av de 216 barna som kom var 15 barn fra Ukraina.

Utgiftene i 2022 var 82,6 mill. kroner høyere enn i 2021. Mange ankomster, høyt belegg i de statlige omsorgssentrene, kjøp av plasser i private omsorgssentre og ekstraordinære utgifter som følge av krigen i Ukraina har bidratt til betydelig høyere utgifter enn året før. Det ble gitt en tilleggsbevilgning på 61,5 mill. kroner i løpet av året.

I gjennomsnitt var det 66 barn i omsorgssenter i 2022, med en økning i antall barn mot slutten av året. Dette var betydelig flere enn i 2021 hvor gjennomsnittlig antall barn var 22.

Kapasitetsutnyttelsen i de statlige omsorgssentrene var i gjennomsnitt 75 prosent i 2022 mot 35 prosent i 2021. Ved utgangen av 2022 bodde det 119 barn i omsorgssentrene, hvorav 46 barn i statlige omsorgssentre og 73 barn i private omsorgssentre med rammeavtale.

Figur 36: Gjennomsnittlig antall barn i statlige og private omsorgssentre. 2020-2022.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figur 36 viser firdobling i antall barn i omsorgssentre de siste tre årene, fra 17 barn i 2020 til 69 barn i 2022. Mens alle barn i 2020 var i statlige omsorgssentre, har antall barn i private omsorgssentre økt og i 2022 var i overkant av 40 prosent av barna på private omsorgssentre.

Opprinnelig bevilgning på kapittel 856 legger til grunn drift av 50 plasser i statlige omsorgssentre. Høyt belegg i de statlige omsorgssentrene har ført til økt bemanningstetthet per plass for å sikre et forsvarlig tilbud til et økende antall barn med komplekse og omfattende behov. Dette har bidratt til å øke utgiftene i 2022. I tillegg har mange ankomster ført til behov for å kjøpe plasser hos private leverandører. Ved utgangen av 2022 var det inngått rammeavtaler om 95 plasser, hvorav 42 av plassene var med betalingsgaranti.

Det har også vært etterheng av utgifter knyttet til barn fra Kabul. I 2022 ble også beredskapslokasjonen Namnå etablert som kriselokasjon i forbindelse med varsel om store, samtidige ankomster fra Ukraina. I tillegg ble det etablert veiledningsteam ved regionale akuttlokasjoner hvor Bufetat har bidratt inn med barnevernsfaglig kompetanse.

Situasjonen i 2022 har medført økt ressursbruk til lovpålagte forvaltningsoppgaver samt kjøp og kontraktsoppfølging av private omsorgssenterplasser som også har bidratt til økte utgifter.

Bufdir

Driften av Bufdir har i 2022 har vært tilnærmet normal etter koronapandemien. Enkelte større anskaffelser bl.a. at nytt datasenter og nytt arkivsystem blitt noe forsinket, med noe faseforskyvning til tidlig i 2023. Det har vært vakans og turnover, samt lønnsrefusjoner. Dette har resultert i netto mindretgift på 16,63 mill. kroner mot bevilgningen i 2022.

Kapittel 858/3858				
Konto	Total bevilgning 2022	Regnskap 2022	Avgitte belastningsfullmakter	Avvik bevilgning og regnskap
Post 01 Driftsutgifter	634 154	624 658	2 032	7 464
Post 21 Spesielle driftsutgifter	26 284	24 020	2 258	6
Sum utgifter, kap. 858	660 438	648 678	4 290	7 470
Post 01 Diverse inntekter	-528	-9 690	0	9 162
Netto resultat, kap. 858	659 910	638 988	4 290	16 632

Beløp i 1 000 kroner (tall pr. 31.12)

Regnskapsmessig endring mot 2021 og 2020 ses i tabellen nedenfor, hvor det er diverse inntekter som har den største prosentvise endringen.

Kapittel 858/3858					
Post	2020	2021	2022	Endring 20-21 (%)	Endring 21-22 (%)
01 Driftsutgifter	574 630	588 416	624 658	2,4	6,2
21 Spesielle driftsutgifter	12 546	23 471	24 020	87,1	2,3
Sum utgifter	587 175	611 887	648 678	89,5	8,5
01 Diverse inntekter	6 849	6 333	9 690	-7,5	53,0
Sum inntekter	6 849	6 333	9 690	-7,5	53,0

Post 01 dekker lønnsutgifter og øvrige driftsutgifter i Bufdir og BSA. Det har vært en prisjustert økning i utgifter på 36 mill. kroner som utgjør en økning på 6,2 prosent i 2022, sammenlignet med 2021. Økningen kan tilskrives mer normal aktivitet etter koronapandemi. Økningen i utgifter til prosjekter og aktiviteter er noe høyere enn økningen for lønn- om medarbeideravhengige utgifter i 2022. Utviklings-, digitaliseringsprosjekter og bruk av konsulenter bidrar til økningen.

Post 21 dekker utgifter til forskning og utviklingstiltak, inkludert videre utvikling av IKT og digitalisering i Bufdir. Det har vært en økning på 0,5 mill. kroner i utgifter som utgjør 2,3 prosent i 2022, sammenlignet med 2021. En stor del av bevilgningen ble benyttet til forvaltning av DigiBarnevern, samt utvikling av Bufdir/Bufetat.no.

Inntektene knytter seg til ulike prosjekter, som egenandeler i forbindelse med deltakelse i «Hva med oss?», refusjon fra NORAD for Lifu- programmet (Likestilling for utvikling), og noen mindre tilfeldige inntekter. Inntektene har økt 3,3 mill. kroner som utgjør en økning på 53 prosent i 2022 sammenliknet med 2021. Økningen skyldes økte refusjoner fra Norad grunnet flere at flere land er med i programmet. Posten har en merinntekt på ca. 9,2 mill. kroner mot bevilgningen da det er gitt fullmakt for å overskride tildelingen på kap. 858 post 01. Refusjonene fra NORAD til Lifu fremkommer dermed som merinntekt på posten.

4. Styring og kontroll

7.1 God styring og kontroll i virksomheten

Bufdir forvalter betydelige ressurser på vegne av det offentlige, og vi har ansvar for tjenester som har stor innvirkning på barn, ungdom, familier og samfunnet som helhet. Et velfungerende system for styring og kontroll er nødvendig for å sikre at tjenestene holder god kvalitet, og at vi utnytter offentlige midler best mulig.

Virksomhetenes opplegg for internkontroll skal være tilpasset risiko og egenart. Bufdir forvalter en oppgaveportefølje med svært varierende egenart, noe som igjen påvirker styrings- og kontrollbehovet:

- Virkemidlene Bufdir rår over i familievernet som er et frivillig lavterskeltilbud er for eksempel langt færre enn de virkemidlene som Bufetat har tilgang til gjennom barnevernloven.
- Deler av Bufdirs portefølje, spesielt barnevernet, har en svært høy iboende risiko. Det er lite sannsynlig at vi kan unngå utilsiktede hendelser fullstendig så lenge vi jobber med barn og unge i krise, men vi kan søke å redusere sannsynlighet for, og konsekvenser av slike hendelser.
- Bufetats tjenester leveres i en kompleks organisatorisk kontekst. Omfattende bruk av eksterne tjenesteleverandører og avhengighet av eksterne samarbeidspartnere, som kommuner og helse, for å levere tjenester med tilstrekkelig kvalitet til barn og unge i vår omsorg øker risiko og kontrollbehovet.

Bufdir vurderer at virksomhetens system for styring og kontroll gir rimelig sikkerhet for effektive tjenester, etterlevelse av lov- og regelverk samt korrekt rapportering, men at det er et potensiale for å styrke opplegget for styring og kontroll ytterligere. Direktoratet har over tid bygget opp en rekke nasjonale funksjoner på avgrensede områder rettet mot å håndtere vesentlige risikoer for å unngå en silobasert risikohåndtering. Nasjonale funksjoner omfatter i denne sammenheng spisskompetansemiljøene, Enhet for inntakstøtte, Nasjonal enhet for behandlingstiltak og Bufetats enhet for godkjenning av barneverninstitusjoner. Risikoene følges opp i en kompleks organisatorisk kontekst der det er behov for mer helhetlig risikohåndtering og mer felles prosesser for eskalering i etaten, i direktoratet og mot departementet. På sikt er det behov for mer integrerte løsninger.

I det følgende gis en orientering om hovedelementene i vurderingen.

Virksomhetens opplegg for styring og kontroll

Bufdir styrer Bufetat i henhold til krav fastsatt i økonomiregelverket og BFDs instruks til Bufdir.

Den interne styringen er strukturert gjennom en definert styringsmodell som beskriver ansvar og oppgaver knyttet til å planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere virksomheten vår. Prosesser og forløp som definerer innholdet i tjenestene er strukturert i virksomhetsmodellen, og operasjonaliseres gjennom faglig normerende produkter og styrende dokumenter.

Regionenes oppgaver og ansvar er dokumentert i instruks til Bufetat, mens mål, styringsparametere, oppdrag og økonomiske tildelinger formaliseres i årlige disponeringsbrev. Regionene følges opp gjennom en formell styringsdialog med månedlig og tertialvis rapportering samt månedlige og

halvårlige virksomhetsstyringssamtaler. I tillegg har direktoratet regelmessige møter med regiondirektørene.

Direktoratet og regionene gjennomfører periodiske risikovurderinger av driften, i tillegg risikovurderer direktoratet prosjekter og større utviklingsoppgaver. Risikovurderingene legges til grunn blant annet for direktoratets prioriteringer og fokus i den løpende styring av Bufetats regioner.

Fastsatte mål og resultatkrav nå

Bufdir når i all hovedsak målene og gjennomfører oppdragene i tildelingsbrevet. Vi ser også at Bufetat i hovedsak leverer tjenester med forventet kvalitet. Vi ser likevel at det er en utfordring at kvaliteten i tjenestene ikke alltid er god nok. Det gjelder både virkningsfulle tilbud, og å kunne gi et likeverdig tilbud til våre brukere i hele landet.

I 2002 ble det rapportert to brudd på bistandsplikten. Direktoratet har gjennom året hatt en tettere dialog med etaten om økt risiko for brudd på bistandsplikten fordi tilgangen til tiltak som dekker barnets behov har vært utfordret i flere enkeltsituasjoner, i flere regioner og særlig for akuttplasseringer. Bufdir har gjennomført en kartlegging av saker om henvisning om institusjon og i akutt saker der Bufetat selv rapporterer om de har klart å levere forsvarlige tiltak til rett tid i 2022. Kartleggingen viser at det er et økt omfang på situasjoner der etaten er kjent med at bistandsplikten ikke vil innfris på tid, uten at dette nødvendig vil resultere i en formell en rapportering om brudd. Innenfor dagens rammer og risikobilde, vurderes det som sannsynlig at det slike situasjoner vil oppstå fremover, og at det på kort sikt vil være vanskelig å redusere brudd på bistandsplikten ytterligere.

Ressursbruken er effektiv

Bufdir jobber systematisk med å effektivisere ressursbruken og har tilnærmet budsjettbalanse på alle budsjettkapitler i 2022. De største utfordringene i økonomistyringen knytter seg til den statlige forvaltningen av barnevernet. Bufetat har bistandsplikt for alle vedtak om plassering i fosterhjem og institusjoner, mens kommunene har utskrivingsmyndighet. Bufetat har derfor ikke direkte kontroll over aktivitetsnivået og de økonomiske konsekvensene. Målet om budsjettbalanse i barnevernet er derfor krevende.

Etter direktoratets vurdering viste regnskapsresultatet kun mindre avvik i forhold til tildelingen.

For nærmere detaljer om ressursbruk, se kapittel 3.5.

Etterlevelse av lov- og regelverk

Bufdir vurderer at tjenestene i Bufetat i all hovedsak utføres i henhold til lov- og regelverk, og at resultat- og regnskapsinformasjonen er pålitelig.

Forsvarlighetskravet er grunnleggende i barnevernet. Bufetats bistandsplikt fører til at forsvarlighetskravet kan bli utfordret i enkeltsaker fordi etaten ikke har god nok tilgang til nødvendige virkemidler, jf omtale av brudd på bistandsplikten

- Tilsynsmerknader
- GDPR
- Informasjonssikkerhet
- Brudd på lov og forskrift i statlige og private institusjoner

Forsvarlighetskravet er grunnleggende i barnevernet. Bufetats bistandsplikt fører til at forsvarlighetskravet kan bli utfordret i enkeltsaker fordi etaten ikke har god nok tilgang til nødvendige virkemidler. Bruddene på lov og forskrift følges opp i de regionale virksomhetsstyringsamtalene.

Vesentlige feil og avvik avdekkes og håndteres

Bufetats tjenester er sammensatte og komplekse med omfattende bruk av eksterne tjenesteleverandører og avhengighet av eksterne samarbeidspartnere.

Barnevernet har en svært høy iboende risiko og er utsatt for mange hendelser som rutinemessig følges opp av ansvarlige ledere. I samsvar med beredskapsplanen håndteres alvorlige hendelser i tråd med beredskapsprinsippene ansvar, likhet og nærhet. Det betyr at hendelser i all hovedsak håndteres på lavest mulig nivå i organisasjonen og av de som har det daglige ansvaret også i normalsituasjon. Direktoratet varsles ved svært alvorlige hendelser og vurderer eventuelt behov for iverksettelse av særskilte undersøkelser.

Avvik- og uønskede hendelser registreres i virksomhetens avviks- og forbedringssystem, og informasjon om disse er et viktig virkemiddel i arbeidet med å redusere risiko og forbedre kvaliteten i tjenestene.

Vi har i 2022 jobbet med innsynsbegjæringer hvor det bes om omfattende data fra avviks- og forbedringssystemet. Innsynsbegjæringene har vært ressurskrevende, men har samtidig synliggjort behov for å øke kvaliteten i registreringene og rapportfunksjonen i avviks- og forbedringssystemet.

Det er i 2022 igangsatt videreutvikling av avviks- og forbedringssystemet som skal bidra til å øke kvaliteten på informasjon om hendelsene og som i større grad klargjør kriterier for eskalering av alvorlige hendelser oppad i linjen.

Se vedlegg 13 for mer utfyllende omtale av status og utvikling på registrerte avvik- og uønskede hendelser.

I tillegg følger regionene opp avvik som avdekkes av tilsynsmyndighetene. Avvik og manglende måloppnåelse følges opp i styringsdialogen mellom Bufdir og regionene.

7.2 Tilskudd

Bufdir mener å ha solid nok erfaringsgrunnlag og tilstrekkelig kunnskap til å konkludere med at tilskuddsordningene vi forvalter har god måloppnåelse. Samlede tilbakemeldinger, rapporteringer fra tilskuddsmottakere (kommuner og frivilligheten) og evalueringer av flere tilskuddsordninger over flere år peker i samme retning.

Kontinuerlig forbedrings- og utviklingsarbeid på tilskuddsområdet omfatter blant annet:

- en tilpasset og så lite tidkrevende rapportering fra tilskuddsmottakere som forsvarlig
- enklere og mer effektive søknadsprosedyrer
- heve kunnskap og kompetanse på økonomisk rapportering (budsjett, regnskap og revisjon) i Bufdirs tilskuddsavdeling
- retningslinjer for tilskuddsforvaltning med høy kvalitet og presisjon
- klart og tydelig språk i kommunikasjon med søkere og tilskuddsmottakere

- økt brukervennlighet og bedre funksjonalitet i søknads- og saksbehandlingssystemet (tilskuddsportalen)

En generell gjennomgang og vurdering av statlige tilskuddsordninger, foretatt av DFØ og lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet, viste at et stort antall regelverk burde utformes i forskrift. Bufdir vurderte at dette omfattet 13 av direktoratets tilskuddsordninger og har utarbeidet og oversendt utkast til 12 tilskuddsforskrifter. Syv av disse i BFDs portefølje og fem i KUDs. BFD har godkjent og implementert syv tilskuddsforskrifter, og KUD to. Bufdir vil følge opp de resterende i 2023.

Mer informasjon om tilskuddsordningene, hvordan man søker, og hvem som har fått tilskudd, finner man på direktoratets nettsider. Hele tilskuddsprosessen foregår i direktoratets tilskuddsportal.

I vedlegg 6 til årsrapporten oppsummeres tilskuddsforvaltningen i 2022. Tilskudd er også omtalt i kapittel 3.5, i tillegg til at de ulike tilskuddsordningene er omtalt under relevant fagområde i kapittel 3.2 – 3.4.

7.3 Kjøp av barneverntjenester

I 2022 utgjorde kjøp av barnevernstjenester 2,9 milliarder kroner.

Bufdir har i 2022 etablert en ny avtaleportefølje for plasser i barneverninstitusjon levert av ideelle leverandører. Det ble inngått avtaler om 243 plasser, og i tillegg har Bufetat regionale avtaler på 20 plasser. Hoveddelen av plassene er garantert kapasitet. Dette innebærer en økning av avtaler med ideelle leverandører på 72 plasser. Avtalene er mer robuste med tanke på bemanning, ledelse og gruppestørrelse enn tidligere nasjonale avtaler. I siste halvdel av 2022 er det også arbeidet med å etablere en avtaleportefølje for fleksibel kapasitet. Dette arbeidet fortsetter i 2023.

7.4 Eiendomsforvaltning

Institusjonsbygg

Arbeid med oppgradering av institusjonsbygg har preget hele året. Det har vært god aktivitet i prosjektene som på sikt vil sikre økt funksjonalitet og brukskvalitet. Gjennom disse prosjektene oppnår etaten økt robusthet i institusjonsbyggene. Dette gir muligheter for å kunne på en bedre måte ivareta økning i kompleksiteten i barns behov og økte krav til tjenestene, samt bidra til redusert antall flyttinger der etaten må foreta dyre enkeltkjøp. Usikkerheten knyttet til gjennomføring av de planlagte prosjektene er imidlertid avhengig av kapasitet og prioriteringer hos Statsbygg og fremtidig finansiering. Dette har påvirket Bufetats gjennomføringsevne i flere regioner og har ført til forsinket fremdrift og utbetalinger.

Direktoratet og etaten har jobbet bredt med tiltak brannsikkerhet. Som ledd i dette arbeidet ble deler av prioriterte midler fordelt til regionene for tiltak som kan forhindre brantilløp og redusere skader ved brannutvikling i institusjonsbygg. Det viktigste med disse tiltakene er å redusere muligheter for ildspåsettelse og brannutvikling, og følgelig redusere risiko for skader på beboere og ansatte, samt materielle skader på eiendelene. Noen ganger fører disse hendelsene til reduksjon i den statlige institusjonskapasiteten i kortere eller lengre perioder.

Kunnskapsgrunnlaget

FoU-oppdrag om institusjonsbygg med det formål å få mer kunnskap om betydning og ivaretagelse av fysiske omgivelser ved utforming av institusjonsbygg på barnevernsområdet, gjennomføres i henhold til planen. Det er gjennomført en spørreundersøkelse blant alle landets barnevernsinstitusjoner, samt befaringer hos et utvalg av statlige og private institusjoner for å innhente brukernes erfaringer med institusjonsbyggene. Resultatene vil bli sammenstilt i en rapport som vil bli levert i slutten av 2023.

Bærekraft i eiendomsprosjekter

Potensialet i prosjektene vurderer Bufetat med utgangspunkt i byggenes egnethet og tilpasningsgrad. Disse vurderingene gjennomføres i tett dialog og samarbeid med eiere av institusjonsbyggene, både løpende etter behov og i forbindelse med reforhandling av leiekontrakter. Etaten er godt i gang med å forberede de kommende forhandlingene i 2023. Dette vil gi etaten anledning til å vurdere bærekraftig potensial i fremtidige prosjekter, både med tanke på energieffektivisering, gjenbruk og tilgjengeliggjøring av våre bygg og lokaler.

På direktoratets nivå spiller samhandling med andre offentlige leietakere en viktig rolle for videreutvikling av vår samlede eiendomsportefølje.

7.5 Informasjonssikkerhet og personvern

Informasjonssikkerhet

Den spente sikkerhetssituasjonen i Europa har medført et skjerpet digitalt risikobilde for norske virksomheter. NSM påpeker at utviklingen øker gapet mellom trusselen og sikkerhetsnivået i norske virksomheter og samfunnsfunksjoner, og et tilspisset trusselbilde i verden. Vi ser et taktskifte innen digital risiko og Nasjonal Sikkerhetsmyndighet melder om en tredobling av alvorlige hendelser. De fleste angrep har tradisjonelt sett vært profittmotiverte, mens sikkerhetssituasjonen i Europa har endret normalbildet, og det er nå mer vanlig med politisk motiverte angrep enn tidligere. For en offentlig aktør som Bufdir innebærer dette et behov for økt fokus på både tekniske, organisatoriske og menneskelige sikkerhetstiltak.

Det ble i løpet av første halvår 2022 rekruttert to nye spesialister innenfor informasjonssikkerhet og sikkerhetsarkitektur på IKT som har satt sitt preg på sikkerhetsarbeidet i Bufdir. Styringssystemet for informasjonssikkerhet og personvern har i 2022 hatt et stort fokus, og vil også i tiden fremover bli videreutviklet og operasjonalisert iht. behovet i virksomheten og trusselbildet som omgir oss.

Det ble i løpet av 2022 gjennomført flere kompetansehevende tiltak for å øke bevisstheten hos de ansatte. Det ble gjennomført ett foredrag for Bufdir i september, fire foredrag under Nasjonal Sikkerhetsmåned og ett foredrag ute på et regionskontor. Fjorårets opplæringspakke fra Norsis ble gjort tilgjengelig slik at de som ikke fikk gjennomført den i fjor fikk en ny mulighet. Det ble også lagt ut flere artikler på Intranett gjennom året om tema som bla. e-postsikkerhet, reisesikkerhet etc. Kurset «Grunnprinsipper for IKT-sikkerhet» fra NSM ble også annonsert på Intranett og vi ser at det ble gjennomført av flere ledere, medarbeidere, samt hele IKT-avdelingen i Bufdir. Vi ser at økt bevissthet hos de ansatte har en stor verdi, og vi vil også i 2023 legge ned en betydelig innsats på dette området.

Det gjennomføres en årlig penetrasjonstest som utføres av HelseCert og denne benyttes for å avdekke sårbarheter som løpende følges opp og utbedres. Trendbildet viser med dette et synkende

antall sårbarheter, men avdekker samtidig et behov for å gjøre betydelige investeringer for å avvikle det som må kunne karakteriseres som teknisk gjeld.

Informasjonssikkerhet har gjennom 2022 fått økt fokus og oppmerksomhet i virksomheten, noe som har vært positivt og som har gitt resultater. Vi ser at organisatorisk modenhet, kunnskap og holdninger til informasjonssikkerhet er under utvikling og noe som påvirkes sakte over tid gjennom systematisk og strukturert arbeid. Vi er derfor fornøyde med de forventningene som stilles til oss gjennom økt fokus på styring og kontroll.

Personvern

I 2022 har direktoratet vært opptatt av å få en mer fullstendig oversikt over virksomhetens behandlinger av personopplysninger. Bufdir har i tidligere rapportering lagt til grunn at alle de sentrale behandlingsprosessene der Bufetat behandler personopplysninger er endelig kartlagt. Arbeidet med protokollen gjennom 2022 har vist at det gjenstår arbeid med protokollen over behandlingsaktiviteter for å kvalitetssikre de så langt protokollerte aktivitetene. Dette er et løpende og kontinuerlig arbeid. I det videre arbeidet skal alle behandlingene overføres til den digitale protokollen som er tatt i bruk.

Et annet fokusområde i 2022 har vært kompetanseheving av etat og direktorat. I løpet av 2022 har hele direktoratet, samt store deler av etaten gjennomgått grunnleggende opplæring i personvern (modul 1). Ytterligere opplæring er planlagt for 2023 (modul 2 og 3).

Bufdir fikk i tillegg 7 til tildelingsbrev 2021 i oppdrag å utarbeide utkast til ny forskrift om behandling av personopplysninger med hjemmel i barnevernsloven § 13-6 og innledende utkast til høringsnotat innen utgangen av 2022. I oppfølgingen av oppdraget har Bufdir sett at virkeområdet til forskriften i hovedsak allerede er dekket av reglene i barnevernloven eller tilhørende forskrifter. Anbefalingen fra Bufdir i den foreløpige tilbakemeldingen på oppdraget er derfor at hjemmelsgrunnlaget for aktuelle behandlingsaktiviteter tas direkte inn i loven eller i eksisterende forskrifter.

Gjennom arbeidet med å skaffe oversikter over grunnlag for behandling av personopplysninger knyttet til etatens tjenester og aktiviteter, har Bufdir konstatert at det er oppgaver og aktiviteter som ikke har tilstrekkelig forankring i lov. Dette innebærer at det for enkelte aktiviteter kan være uklart om det foreligger tilstrekkelig grunnlag for behandlingen av tilhørende personopplysninger. Bufdir vil ved behov ta slike tilfeller løpende opp med departementet for å sikre hjemmel for behandlingsaktiviteter.

7.6 Tilsyn fra Riksrevisjonen

Høsten 2021 igangsatte Riksrevisjonen en etterlevelsesrevisjon av tilskudd til organisasjoner. Formålet med revisjonen er å undersøke om formålet med tilskuddene blir ivaretatt på en hensiktsmessig måte. Revisjonen er avgrenset til tilskudd mot sårbare grupper. Som en del av informasjonsinnhenting ble det gjennomført intervjuer med Bufdir, i tillegg til gjennomgang av sakmapper for et utvalg tilskuddsvedtak. Rapporten ble offentliggjort 27. oktober 2022.

Riksrevisjonen startet høsten 2021 opp en revisjon av undersøkelse av forvaltningspraksis i barnevernet. Målet med revisjonen har vært å vurdere om Barne- og familiedepartementet har tilrettelagt for å forbedre forvaltningspraksis i barnevernet. Som en del av informasjonsinnhenting ble det gjennomført intervjuer med Bufdir for å innhente synspunkter på hvordan de statlige virkemidlene og tiltakene som er iverksatt har fungert. Riksrevisjonen har også gjennomgått

relevante styringsdokumenter for å belyse hvilke utfordringer som er størst innen barnevernets forvaltningspraksis, og hvilke tiltak som er iverksatt. Det er også gjort datainnsamling av relevant informasjon. Rapporten ble offentliggjort 15. november 2022.

Høsten 2022 startet Riksrevisjonen opp etterlevelserevisjon av statlige barnevernsmyndigheters arbeid med ettervern. Målet med revisjonen er å undersøke om Barne- og familiedepartementet, i tråd med barnevernloven § 2-3 første ledd bokstav a, b og c, tilrettelegger for at kommunale barnevernmyndigheter kan gi ungdom med barnevernserfaring tilbud om ettervern slik Stortinget har vedtatt i barnevernloven. Det ble gjennomført intervju med Bufdir i februar 2023.

Riksrevisjonen gjennomførte finansiell revisjon av regnskapsåret 2022. Bufdir vil innen 1. mai 2023 publisere revisjonsberetningen på sine nettsider.

7.7 Personellmessige forhold

Regionene har de senere årene innarbeidet en helhetlig tilnærming til kvalitet i institusjonsdriften der bemanningen utgjør en helt avgjørende innsatsfaktor.

Bufdir oppfatter at samarbeid med regionene og strukturert arbeid med HR-analyser har gitt et felles utgangspunkt for å iverksette tiltak på bemannings- og driftssiden i institusjonene. I Bufdir vil arbeidet med langtidsplanen dreie seg om vurderingskriterier for valg av turnus, samt bemanningsfaktor i 2023. Videreutvikling av arbeidstidsordninger er et kontinuerlig arbeid som gjøres i samarbeid med regionene og tillitsvalgte.

Gjennom 2022 har regionene i økende grad opplevd utfordringer med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Konkurransen med kommunene spesielt, som også må forholde seg til nye kompetansekrav i barnevernloven, utfordrer driften, stabilitet og forsvarlighet. Etaten opplever å tape i konkurranse om arbeidskraften både på grunn av lønnsnivå, men også på grunn av belastninger og ansvar i arbeidet. Omfattende turnover forklares med tilsvarende årsaker. Resultatet for enkelte institusjoner er en gjensidig forsterkende og negativ spiral der økte kompetansekrav gir konkurranse om ressursene og rekrutteringsproblemer, manglende bemanning fører til økt belastning, sykefravær blant ansatte, samt økt behov for midlertidighet og vikarbruk. Bufdir vil i 2023 se nærmere på tiltak som kan iverksettes på kort og lang sikt.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

2022 har vært preget av høyt sykefravær og et økende antall skademeldinger i institusjonene (se egen rapport for avvikssystemet). Dette er en bekymringsfull utvikling, som er krevende for etaten og som også legger føringer for HMS-arbeidet. Etter to år med pandemi, ble de nasjonale smitteverntiltakene avviklet i 2022 og vi hadde håpet på et år med mer normal drift, men det høye sykefraværet har preget etaten og spesielt deler av institusjonsdriften.

Etaten har også tatt læring av årene med pandemi, og for kontoransatte har nye måter å jobbe på, blant annet ført til at vi i 2022 har fått på plass en policy for fjernarbeid. I policyen legges det til rette for ulike former for fjernarbeid, men understrekes samtidig viktigheten av at kontoret skal være vår primære arbeidsplass. Vi er opptatt av å ha en tillitsbasert tilnærming til ledere og medarbeidere.

Bufetat har en HMS-strategi som sammen med rapporteringskravene i disponeringsbrevet, legger føringer for regionens handlingsplaner for arbeidsmiljøarbeidet. I regionenes og Bufdirs

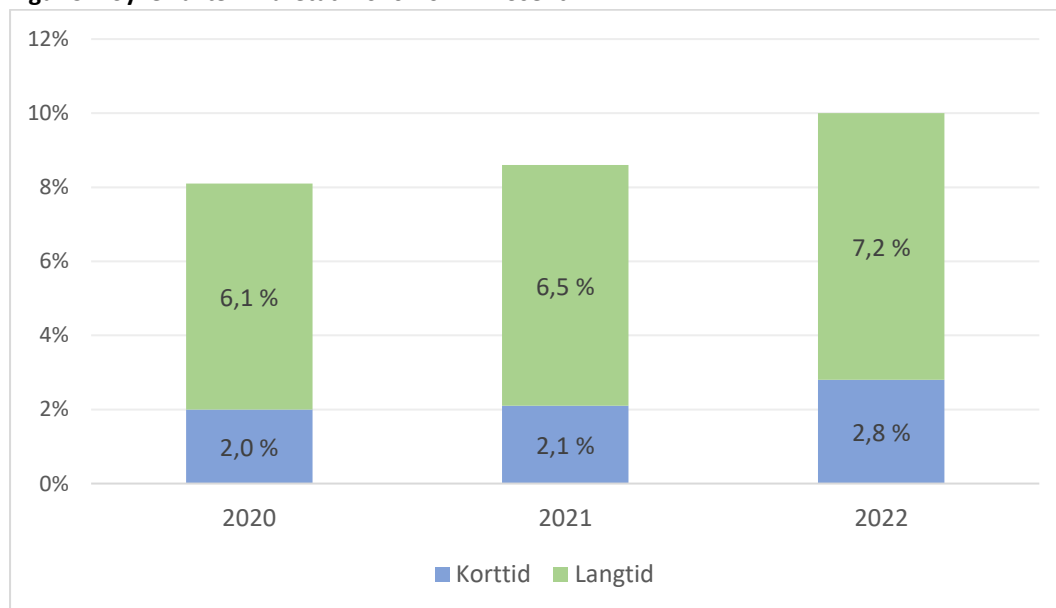
handlingsplaner settes det blant annet mål for det regionale og lokale IA-arbeidet (jf. vedlegg til årsrapporten)

Forebygging av vold og trusler mot ansatte, samt skader og avvik har hatt høy oppmerksomhet gjennom mange år. Alle statlige barnevernsinstitusjoner gjennomfører trygghet og sikkerhetsopplæring og trener jevnlig på institusjonene. Opplæringen er i regi av spisskompetansemiljøet for trygget og sikkerhet (SKM-TS) i samarbeid med regionale ressurscenter. At opplæringen og treningen gjennomføres, følges opp i styringsdialogen med regionene. Opplæring og trening er et av de viktigste tiltakene vi har for å forebygge vold og trusler mot ansatte, men også i 2022 ser vi at omfanget av trening er lavere enn målene som er satt. Dette er noe som vil ha høy prioritet også i 2023. Mer informasjon om HMS-avvik og skademeldinger finnes i eget vedlegg til årsrapporten

Arbeidet med å redusere sykefraværet

Det samlede sykefraværet for Bufetat ble 10 prosent i 2022. Det er langt over måltallet på 7,8 prosent. På overordnet nivå er måltallet en langsiktig ambisjon, hvor arbeidet med mer treffsikre tiltak er et kontinuerlig arbeid i alle ledd av organisasjonen. Som figur 37 viser, har sykefraværet steget fra 2020 og frem til nå. Etter en nedgang i sykefraværet i 2020, har sykefraværet økt gradvis. Vi ser at svingningene i stor grad følger resten av arbeidslivet, men et sykefravær på 10 prosent er langt over det vi forventer selv i vår sektor.

Figur 37: Sykefravær i Bufetat. 2020-2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figur 37 viser et stolpediagram med sykefravær i Bufetat i perioden 2020 til 2022 i prosent. I 2022 var langtidssykefraværet på 7,2 prosent, noe som er høyere enn de tidligere årene. Korttidssykefraværet er 2,8 prosent i 2022, noe som også er høyere enn de tidligere årene.

Kilde: SAP kjernesystem.

Korttidsfraværet har vært markant høyere enn tidligere år, da spesielt i 1. kvartal 2022, men også i 4. kvartal er korttidsfraværet høyere enn normalt, henholdsvis 4 prosent og nærmere 3 prosent. Det høye korttidsfraværet kan ses i sammenheng med en sterk økning i sesongrelaterte sykdommer, men også perioder med covid-19 oppblomstring på landsbasis. Langtidsfraværet er stabilt på ca. 7 prosent gjennom hele året. Dette er også høyere enn foregående år. Til tross for at sykefraværet er høyt i samtlige regioner, er det også regionale forskjeller. Det er spesielt institusjonsdriften som

preges av det høye sykefraværet, men sykefraværet har vært høyt også i andre deler av virksomheten. Det er grunn til å tro at korttidsfraværet vil stabilisere seg, og at innsatsen derfor kan rettes mot det vedvarende høye langtidsfraværet. Regionene gjennomfører løpende tiltak gjennom året, men det har også vært oppstart av en rekke nye prosjekter og tiltak i 2022. Flere av regionene trekker veksler på eksterne ressurser som NAV-arbeidslivssenter og bedriftshelsetjenesten. Dette er aktiviteter og resultater som skal gi læring på tvers i den enkelte region, men også i etaten i 2023.

Vi har også gjennom 2022 jobbet aktivt for å øke kunnskapsgrunnlaget om årsakene til sykefraværet. Her ser vi blant annet en sammenheng i det arbeidet som er gjort vedrørende oppfølging av ansatte som utsettes for vold og trusler i institusjonene. I 2023 skal Bufdir sammen med regionene sette i gang et felles prosjekt som skal identifisere aktiviteter og tiltak som kan bidra til å øke nærværet og redusere sykefraværet for hele etaten. Vi vil også jobbe med å øke kompetansen hos ledere og medarbeidere om rettigheter og plikter ved sykefravær.

7.8 Aktivitets- og redegjørelsespliktene: Bufdirs arbeid med likestilling og ikke-diskriminering

7.8.1 Redegjørelsesplikt som arbeidsgiver i offentlig virksomhet

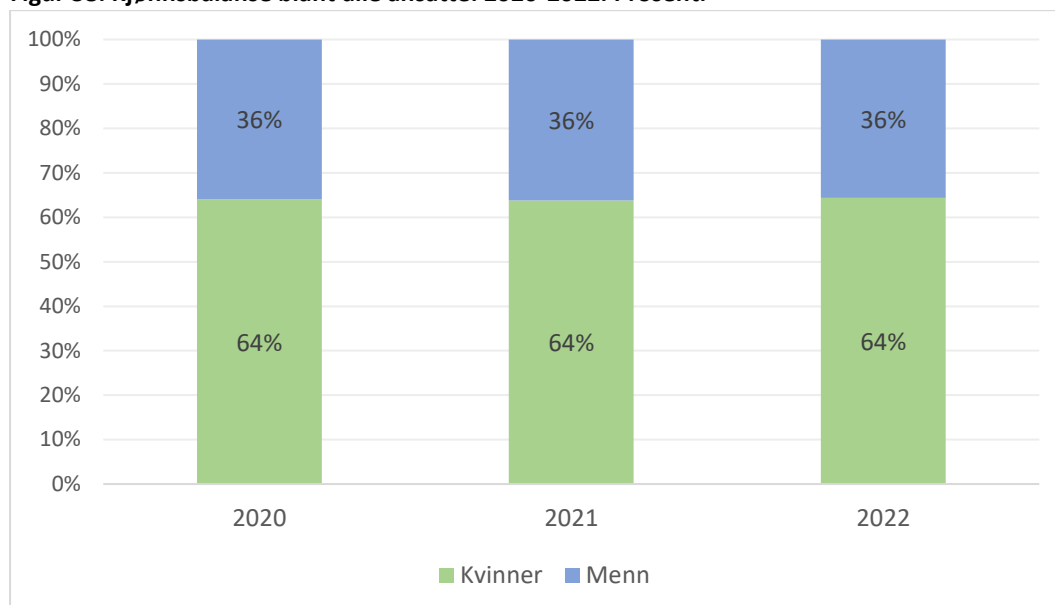
- Etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26 a.

Del 1: Tilstand for kjønnslikestilling

Kjønnsfordeling blant ansatte

I Bufetat har vi en skjev kjønns sammensetning i alle deler av virksomheten. I 2022 var det totalt 4 199 kvinner og 2 319 menn, som gir en kjønnsbalanse på vel 64 prosent kvinner og nesten 36 prosent menn. Denne fordelingen er uendret fra tidligere år. Deler av institusjonsområdet har tilnærmet balansert kjønns sammensetning: Barnevernsinstitusjonene og omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere har en fordeling på rundt 55 prosent kvinner og 45 prosent menn. Størst skjevfordeling finner vi i sentre for foreldre og barn, hvor nesten 90 prosent av de ansatte er kvinner, og på adopsjonsfeltet hvor kun 3,5 prosent av de ansatte er menn. Innen områdene hjemmebaserte tjenester og i familievernet er andelen kvinner tilnærmet 75 prosent, mens det i inntak og fosterhjemstjenestene er tilnærmet 85 prosent kvinner. På regionskontorene er andelen kvinner 65 prosent og i direktoratet er andelen vel 70 prosent.

Figur 38: Kjønnsbalanse blant alle ansatte. 2020-2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figur 38 viser at kjønnbalansen blant alle ansatte i Bufetat i perioden 2020-2022 har vært stabil med 64 prosent kvinner og 36 prosent menn i alle tre årene.

Fordelingen av kjønn på stillingsnivåer og grupper viser at det blant direktørene (gruppe 1) er like mange kvinner som menn og en jevn kjønnsbalanse. I mellomledersjiktet finner vi imidlertid en fordeling som ser tilnærmet lik ut som i etaten samlet sett, men det er likevel noe høyere andel menn blant enhetsledere og seksjonssjefer (gruppe 2) enn blant avdelingsledere (gruppe 5), vel 28 prosent blant enhetslederne og seksjonssjefene, og 24 prosent blant avdelingslederne. For ansatte i fagrettede stillinger med bachelor (gruppe 8) har vi nesten 40 prosent menn, mens det blant dem med spesialutdanning og mastergrad (gruppe 6) er 24 prosent menn. Det er blant institusjonsansatte uten fagutdanning (gruppe 9) at vi finner størst andel menn, totalt 61 prosent. For saksbehandlerstillinger er kjønnsfordelingen blant dem med høyest utdanning (gruppe 7) 79 prosent kvinner og 21 prosent menn, mens det blant dem med lavere utdanning (gruppe 10) er 90 prosent kvinner og 10 prosent menn.

Skjev kjønnsfordeling kan være en utfordring for Bufetat. Både etaten, regionene og likestillingsutvalget jobber aktivt med tiltak.

Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn

Generelt er det lik lønn mellom kvinner og menn i Bufetat. En stor del av våre ansatte får deler av lønnen sin justert gjennom sentrale forhandlinger og i form av ansiennitetsopprykk. Dette ser ut til å motvirke forskjeller i lønn. I et samlet bilde er det kun blant psykologer og i rådgiver- og seniorrådgiverkoder at vi ser en forskjell i lønn mellom kvinner og menn, i menns favør. Dette er stillinger med krav om høy utdanning, til dels spesialisert kompetanse og individuell lønnsvurdering. Etaten har stor oppmerksomhet på lønnsforskjeller mellom kjønn i disse gruppene, og jobber aktivt for at forskjeller ikke er ubegrunnet.

DFØ var i 2022 i gang med å utvikle en likestillingsrapport som skulle ivareta uttrekk og sammenstilling av alle lønnsarter til bruk i lønnskartleggingen. Utviklingen av rapporten er imidlertid utsatt og uten rapporten er dette arbeidet særlig ressurskrevende. Lønnskartleggingen baserer seg derfor på grunnlønn.

Under følger en oversikt over hvor likestilte kvinner og menn er i Bufetat på bakgrunn av grunnlønnsnivå. Tabellen illustrerer lønnsforskjeller i henhold til redegjørelsesplikten del 1. Inndeling i stillingsnivåer/-grupper er resultat av partssamarbeid mellom tillitsvalgtrepresentanter og arbeidsgiver, og definert ut fra krav til kompetanse, ansvar, arbeidsforhold og anstrengelser, og en vektning av disse i alle stillingskoder. Totalen omfatter alle ansatte unntatt timelønnede, lærlinger, ansatte på pensjonsvilkår. At totalen omfatter alle ansatte i virksomheten, innebærer at vi her ikke har analyser på eventuelle regionale forskjeller. Grunnlønn omfatter fast lønn omgjort til og beregnet i heltidsekvivalenter. Utregningen baserer seg på et gjennomsnitt for kvinner og menn i gruppen.

Gruppe	Stillingsnivå	Kvinner	Menn	Kvinnerns andel av menns avtalt (fast)lønn
Gruppe 1	Div.direktør, avdelingsdirektør, regiondirektør, direktør	31	29	100,8 %
Gruppe 2	Leder, seksjonssjef, informasjonssjef	108	43	99,2 %
Gruppe 3	Psykolog, spesialpsykolog, psykologspesialist	189	69	95,7 %
Gruppe 4	Fagdirektør, spesialrådgiver, prosjektleder	7	6	98,1 %
Gruppe 5	Ass. leder, avdelingsleder	167	53	100,2 %
Gruppe 6	Spud.sosionom, spud.miljøterapeut, spud.vernepleier, spud.bvp., spud.miljøterapeut, spud.sykepl., klinisk sosionom, klinisk bv.ped, fagstillinger som seniorrådgiver (690, 692, 675, 685)	632	201	99,1 %
Gruppe 7	Seniorrådgiver, rådgiver (671, 672, 691, 693, 694, 696 og 699)	859	232	94,3 %
Gruppe 8	Sosionom, bv.pedagog, vernepleier, miljøterapeut, fagstillinger som rådgiver (690, 692 og 675, 685)	802	533	99,6 %
Gruppe 9	Fagarb.m fagbrev, miljøarbeider, miljøter. <3 år	164	256	101,3 %
Gruppe 10	Konsulent, førstekonsulent, seniorkonsulent	182	20	98,5 %
Gruppe 11	Hush.bestyrer, hush.leder, renholder, driftsleder, driftsoperatør, unge arb.takere	8	7	99,5 %

Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn basert på avtalt lønn/ fastlønn, er i 2022 ikke forskjellig fra tidligere år. Totalt i etaten tjener kvinner i gjennomsnitt 103,8 prosent av menns lønn. Dette baserer seg på et uvektet gjennomsnitt. Blant topplederne, mellomlederne og i øvrige lederstillinger har vi lønsmessig likhet.

Blant ansatte i gruppene 3, 7 og til dels 4, som er ansatte med høyest nivå utdanning, ser vi imidlertid en tendens til noe lavere lønn for kvinner. Kvinnelige psykologer tjener 95,7 prosent av menns lønn. Kvinnelige fagdirektører, prosjektledere og spesialrådgivere tjener 98,1 prosent av menns lønn, og kvinnelige seniorrådgivere og rådgivere tjener 94,3 prosent av menns lønn. Gitt at vi vet at det å skifte jobb er lønnsdrivende, kan det være interessant å undersøke nyrekruttering i de ulike gruppene fordelt på kjønn. For disse gruppene er lønn uavhengig av ansiennitet, og den forhandles for de fleste individuelt. En hypotese kan være at menn generelt lykkes bedre i å

forhandle egen lønn enn kvinner, både ved tiltredelse og ved lønnsforhandlinger. En annen hypotese kan være at arbeidsgiver er villig til å betale mer for å rekruttere og beholde menn på en kvinnedominerert arbeidsplass. Dette krever ytterligere undersøkelser og grundige analyser.

For gruppe 6 og 8, ansatte i fagstillinger med 3-årig bachelor, spesialutdanning eller master, som blant annet miljøterapeuter, barnevernspedagoger og sosionomer, finner vi likelønn mellom kvinner og menn. Denne gruppen har lønn som i større grad reguleres kollektivt og sentralt, enn ansatte i gjennomgående stillingskoder slik som rådgivere og seniorrådgivere, samt psykologene. Også blant miljøarbeidere, i gruppe 9, finner vi lønnsmessig balanse mellom kjønnene. Lønn til ansatte i denne gruppen er også sentralt regulert.

I gruppe 10, som omfatter tre konsulentnivåer, er sammensettingen kompleks og inneholder både ansatte uten formell utdanning og nyutdannede, og gruppen rommer ansatte med kort og lang ansiennitet. Deler av gruppen har ansiennitetsregulert lønn. For en hensiktsmessig sammenlikning av kvinner og menn i disse gruppene må vi analysere tallene og se på andre forhold som blant annet ansiennitet, funksjon og organisatorisk tilknytning. Det er tilnærmet likelønn mellom kjønn i denne gruppen.

Det er særdeles få ansatte i gruppe 11, som rommer ulike driftsstillinger, og vi ser ingen forskjell i lønn mellom kvinner og menn i denne gruppen.

Overtid og uregelmessig tillegg

Generelt er det viktig å bemerke at spesifiserte ytelser, som uregelmessige tillegg og overtid utbetales i prosent av grunnlønnen. Valg om å jobbe turnus og ubekvem arbeidstid, samt valg om hvordan overtid ønskes godtgjort, enten som avspasering eller til utbetaling, kan imidlertid basere seg på ulike preferanser hos kvinner og menn.

Ytelsene mottas kun av deler av en gruppe, og uten at det nødvendigvis impliserer en kjønnsmessig skjevhet. Imidlertid vil det påvirke tallenes validitet og reliabilitet. Det er ikke gjennomført en lønnskartlegging som omfatter alle lønnsarter i 2022. Det ble utført for 2020 og vil gjennomføres når kartleggingsrapporten fra DFØ er klar. I tillegg til en analyse av grunnlønn i de ulike kategoriene har vi sett på omfang overtid fordelt på kjønn.

Det er på institusjonsområdet overtid forekommer hyppigst og i størst omfang. Totalt ble det arbeidet 20750 timer overtid i etaten i 2022, hvorav kvinner jobbet 55 prosent og menn 45 prosent av overtiden. Fordeler vi antallet timer som er arbeidet som overtid, på kvinner og menn, får vi et snitt på vel 25 timer overtid for kvinner og vel 33 timer for menn. Det er avdelingsledere (gruppe 5) og de i fagstillinger med bachelor (gruppe 8) og spesialutdanning eller master (gruppe 6), samt fagstillinger uten formalkompetanse (gruppe 9) som arbeider størst omfang overtid. Fordelingen er lik mellom kvinner og menn unntatt for de med bachelor eller uten formalkompetanse. Også blant rådgivere og seniorrådgivere (gruppe 7) er omfang overtid jevnt fordelt mellom kvinner og menn. I øvrige kategorier er overtid lite utbredt. På bakgrunn av tidligere analyser, som inkluderte lønn for overtid, vet vi at kvinner i større grad enn menn velger avspasering som godtgjøring av overtid. Gitt nevnte forhold innebærer det at kvinner får lavere utbetaling av overtid og at kvinner derav ikke vil få samme opptjeningsgrunnlag for pensjon.

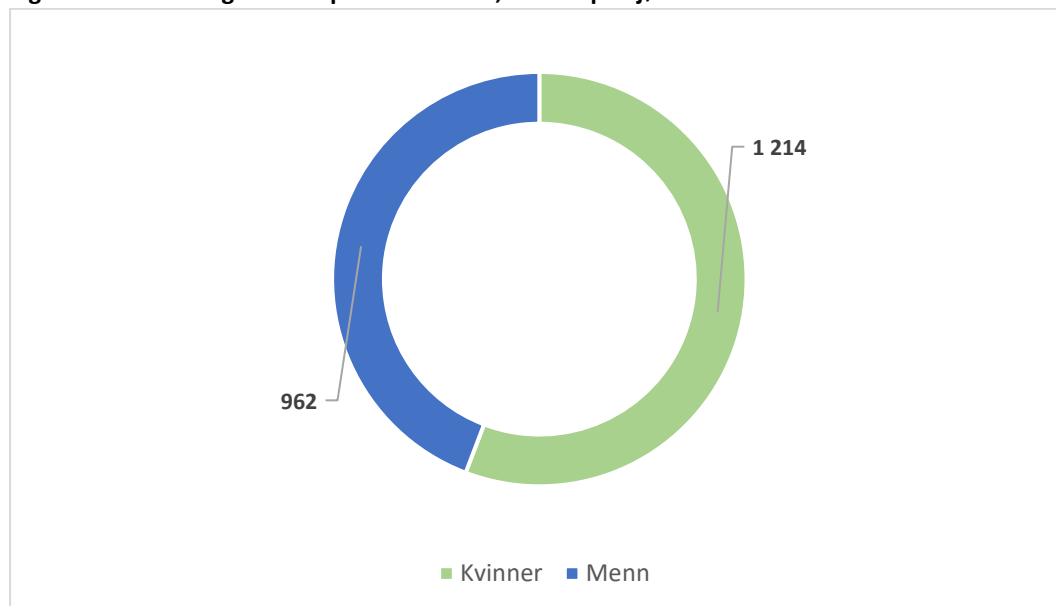
Naturallytelser

Det er begrenset bruk av skattepliktige naturallytelser i etaten. Tjenestetelefon følger stilling og oppgaver uavhengig av kjønn. Det er valgfritt om man ønsker skattefri kontortelefon eller skattepliktig tjenestetelefon. Bonus og fri bil er naturallytelser som ikke benyttes i etaten.

Kjønn og midlertidighet

Det er generelt mye midlertidighet i Bufetat. Nesten 56 prosent av alle midlertidig ansatte er kvinner, og 29 prosent av alle kvinnelige ansatte er midlertidig ansatt. Vel 44 prosent av alle midlertidig ansatte er menn, og nesten 42 prosent av alle mannlige ansatte er midlertidig ansatt.

Figur 39: Midlertidig ansatte per 31.12.2022, fordelt på kjønn. Antall.

Figurbeskrivelse: Figur 39 viser et sektordiagram med antall midlertidig ansatte i Bufetat i 2022, fordelt på kjønn. I 2022 var det 1214 kvinner og 962 menn som var midlertidig ansatt.

Kjønn og deltid

Omfanget av deltid i Bufetat er redusert de senere årene. Det er likevel stor forskjell i omfanget av deltid innenfor ulike tjenesteområder. Det er i forbindelse med døgkontinuerlig drift og turnus på barneverninstitusjonene at deltidsstillinger er nødvendig. Gjennom arbeid med langtidsplan for Bufetat jobbes det med å redusere omfanget av små stillingsbrøker. Vi oppfatter at det er etablert en felles holdning til at kvaliteten øker med flere heltidsstillinger og sterkere tilknytning til arbeidsplassen. Det er videre en omforent holdning til at heltidsansatte, i større grad enn deltidsansatte, er oppdatert på fagkompetanse og felles praksis i institusjonsdriften.

Regionene har iverksatt ulike tiltak i forlengelsen av kartleggingen av ufrivillig deltid gjennomført i 2021. Kartleggingen, som i hovedsak ble gjennomført som frivillige spørreundersøkelser, avdekket at mellom 20 og 30 prosent av de som hadde svart, ønsket utvidet stillingsprosent. Funnene har økt oppmerksomheten på arbeidsgivers tilbud om, og tilrettelegging for, økning av stillingsprosent for ansatte som ønsker dette. Regionene rapporterer at ufrivillig deltid henger sammen med kompetansekravene til medarbeidere på institusjon, HMS-hensyn for nattevakter, samt mangel på fulltidsstillinger og omstilling. Regionene rapporterer videre at flertallet av deltidsansatte jobber deltid etter eget ønske på grunn av helseutfordringer, studier, andre ansettelsesforhold, familiesituasjon og lignende. Målet om å redusere omfanget ufrivillig deltid kan, i de tilfellene der

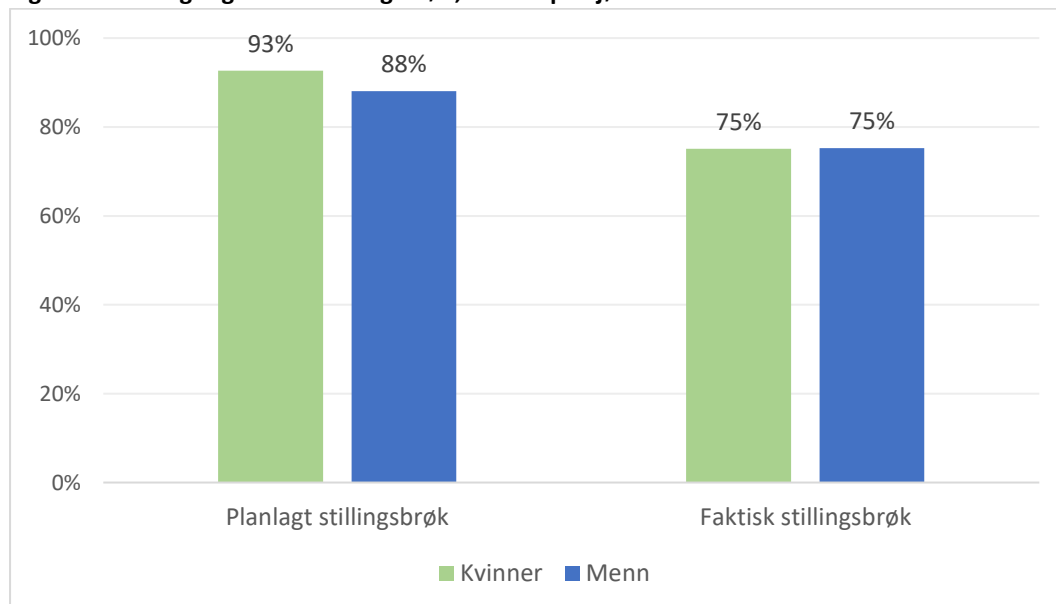
ansatte ikke har treårig høyere utdanning, utfordre kravene til høyere utdanning og kompetanse. Resultatene av kartleggingen er behandlet i regionale ledergrupper og IDF. Tema vil også være aktuelt å ta opp i medarbeidersamtaler.

Ved utgangen av 2022 hadde vel 44 prosent av alle ansatte en deltidsstilling. Dette tallet inkluderer timelønnede. Ser vi bort fra timelønnede, var andelen ansatte i deltidsstillinger i 2022 15 prosent mot 22,5 prosent i 2021. Dette er en markant reduksjon som forteller om effekten av bevisst bemanningsplanlegging og -styring i institusjonsbarnevernet spesielt. 38 prosent av kvinnene jobbet deltid. Dette tallet inkluderer timelønnede. Uten timelønnede utgjorde kvinnelige ansatte i deltidsstillinger 14 prosent av alle kvinnelige ansatte, en nedgang på 5 prosentpoeng i løpet av det siste året. Av alle ansatte menn, inkludert timelønnede, jobbet 55 prosent deltid. Ser vi bort fra de timelønnede, utgjorde andelen menn i deltidsstillinger 18 prosent og en nedgang på 11 prosentpoeng i løpet av det siste året. Vi finner altså at kvinner i mindre grad enn menn jobber deltid. Likevel ser vi at omfanget deltid øker gjennom det siste året og endringen kan i hovedsak tilskrives behovet for vikarer i institusjonsapparatet.

Ansatte i deltid jobber gjerne langt mer enn den faste stillingsbrøken. De tar da på seg ledige vakter som timelønnet tilkallingsvikar. Dette er viktig og nødvendig arbeidskraft ved plutselige fravær og ekstra ressursbehov. Går man ut fra at det er mulig å jobbe inntil full stilling, vil kvinner ha mindre rom for å ta på seg ekstravakter enn menn siden de i større grad har høyere stillingsprosent. Vi så også at kvinner i noe mindre grad jobber overtid.

Denne antagelsen bekreftes ved å se på gjennomsnittlig planlagt stillingsbrøk. Det illustreres her uten timelønnede, som ikke har noen fastsatt stillingsprosent. Vi ser at kvinner har en større planlagt stillingsstørrelse enn menn, men at kvinner og menn i snitt faktisk arbeider like mye. Ulike former for fravær kan forklare denne differansen.

Figur 40: Planlagt og faktisk stillingsbrøk, fordelt på kjønn. 2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figur 40 viser kjønnsfordeling for planlagt og faktisk stillingsbrøk. Kvinner har en planlagt stillingsbrøk på 93 prosent, som er høyere enn de 88 prosent planlagt stillingsbrøk hos menn. Faktisk stillingsbrøk ligger på 75 prosent og er lik for kvinner og menn.

Kjønn og fravær

Sykefravær er tidligere omtalt, og tallene i tidligere omtale er hentet fra SAP-kjernesystem. I dette tilfellet er tallene hentet fra DFØ sin innsiktsløsning, og tallene er derfor ikke direkte sammenliknbare. Fra tidligere år vet vi at kvinner har hatt ca. 1 prosent høyere sykefravær enn menn. Fra 2020 så vi at sykefraværet blant kvinner og menn var tilnærmet likt, på henholdsvis 7,1 og 7 prosent. Sykefraværet var altså jevnere mellom kvinner og menn. I 2021 var sykefraværet for kvinner 7,8 prosent, mens det for menn var 7,5 prosent. I 2022 var sykefraværet for kvinner 9,2 prosent og 8,8 prosent for menn. Tendensen fra 2020 med mindre forskjell i sykefravær mellom kvinner og menn, ser ut til å avta i 2022.

Fravær på grunn av sykt barn fordeler seg så vidt ulikt mellom kvinner og menn, men ikke forskjellig fra tidligere år. I 2022 utgjorde fraværstypen 0,5 prosent av kvinners fravær og 0,4 prosent av menns fravær.

Uttak av foreldrepermisjon utgjør for kvinner 2,2 prosent av fraværet deres. For menn utgjør uttak av foreldrepermisjon 1,1 prosent av fraværet. Omfanget fravær grunnet foreldrepermisjon var totalt 1,9 prosent i 2021. Blant kvinner var gjennomsnittlig antall uker foreldrepermisjon 18 uker, mens det for menn var 9 uker. Uttak av foreldrepermisjon er uendret sammenliknet med 2021.

Del 2: Vårt arbeid for likestilling og mot diskriminering

Buudir skal gå foran som en inkluderende, mangfoldig og likestilt arbeidsplass, og arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold er et viktig bidrag til å videreutvikle Buudir og Bufetat som arbeidsgiver. Målsetninger for arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold er nedfelt i Buudirs personalpolitikk, og i en rekke arbeidsprosesser, rutiner og maler på lønns- og personalfeltet.

Slik er arbeidet med likestilling og ikke-diskriminering strukturert i Buudir og Bufetat

Det partssammensatte likestilling-, inkludering- og mangfoldsutvalget (LIM-utvalget) har representanter fra alle regioner og Buudir. LIM-utvalget skal både være et rådgivende organ for ledelsen, og bidra til å spre gode eksempler for å fremme likestilling, inkludering og mangfold på tvers av regionene og direktoratet.

De fleste regionene og direktoratet har partssammensatte arbeidsgrupper som arbeider sammen om likestilling, mot diskriminering og for inkludering og mangfold i Bufetat og Buudir. De partssammensatte arbeidsgruppene skal identifisere risikoområder, og i fellesskap utarbeide plan for den enkelte enhet. Planen skal bestå av tydelige mål og konkrete forslag til tiltak. Regionene rapporterer på arbeidet ifm. årsrapporten.

Buudir deltar i det statlige mangfoldsnettverket. Nettverket består av fagpersoner og HR-ansatte fra en rekke direktorater og etater, og er en arena for erfaringsdeling og diskusjon om likestilling og mangfold i statlig sektor. I 2022 har nettverket blant annet lansert en rapport om likestillings- og mangfoldstiltak i statlig sektor, og gjennomført en toppledersamling om likestilling, inkludering og mangfold.

Buudirs og Bufetats arbeid for å sikre likestilling og ikke-diskriminering i praksis

Under følger først en beskrivelse av mer generelle tiltak og aktiviteter knyttet til likestilling, inkludering og mangfold. Videre følger en beskrivelse av aktivitetene knyttet til de ulike personalområdene, og tilhørende styrende dokumenter.

Bufdir har siden høsten 2021 jobbet med «*Kultur for en lærende organisasjon*». I målbildet for dette arbeidet er det beskrevet hvilken kultur vi ønsker. Det er flere punkter i målbildet som direkte virker inn på arbeidet med likestilling, inkludering, mangfold og ikke-diskriminering. Vi trekker frem noen av disse:

1. Vi står samlet rundt samfunnsoppdraget
 - a. Likestilling og ikke-diskriminering er et samfunnsoppdrag for Bufdir, og Bufdir skal gå foran når det gjelder å fremme likestilling og ikke-diskriminering internt i organisasjonen – både som arbeidsgiver og som offentlig myndighet.
2. Vi skaper psykologisk trygghet
 - a. Psykologisk trygghet er viktig for å kunne si fra dersom man opplever trakassering, diskriminering og andre kritikkverdige forhold på en arbeidsplass, og for å kunne være deg selv, uavhengig av faktorer som etnisitet, funksjonsevne, alder, religion, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.
3. Vi har ledere som er gode rollemodeller, tar ansvar og viser vei, bygger tillit og autonomi og utvikler kompetanse
 - a. Dette bidrar til at ledere ser alle medarbeidere uavhengig av hvilken bakgrunn de har, og anerkjenner hvordan minoritetsstatus indirekte og direkte kan påvirke trivsel og muligheter på arbeidsplassen.
4. Vi spiller andre gode
 - a. Dette gir lagspillere som vil hverandre vel, hjelper, støtter, deler, skaper fellesskap og står opp for sine kollegaer dersom de opplever noe ubehagelig på jobb.

Alle enheter i Bufdir har jobbet med målbildet i workshoper for sammen å utvikle kulturen. Det er et mål at alle enheter har aktive handlingsorienterte tiltak på dette. I tillegg har Bufdir gjennomført en lederevaluering i 2022 som har gitt den enkelte leder gode innspill til utvikling av egen ledelse. Mangfold og inkludering i lederrollen har også vært tema på en samling for alle ledere i Bufdir.

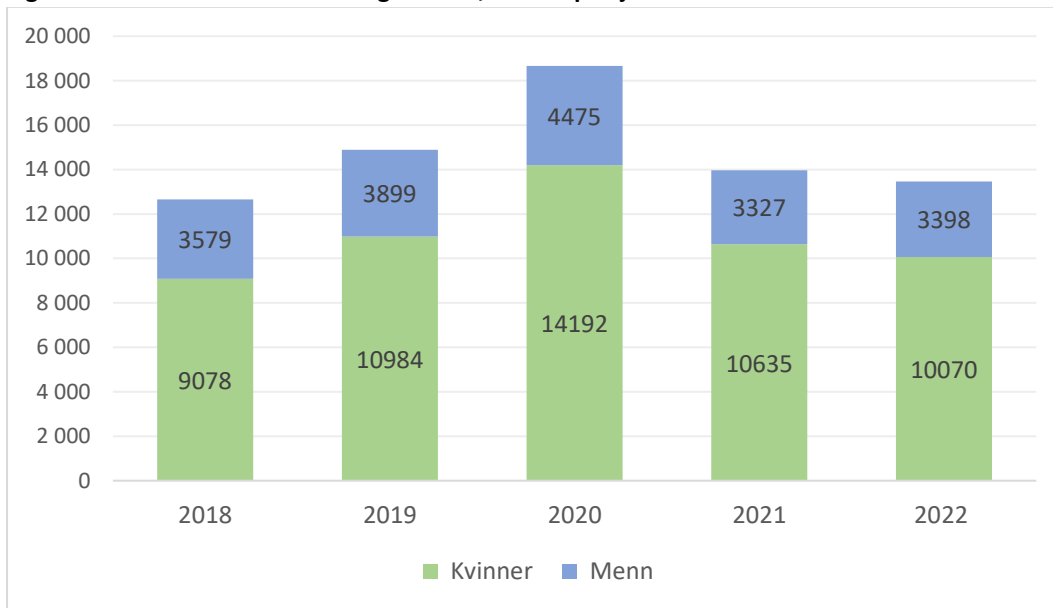
Bufdir har i 2022 gjennomført to faglunsjer. Første innlegg var fra Rosa kompetanse, som snakket om sitt arbeid med kompetanse på kjønns- og seksualitetsmangfold på barnevernsfeltet. Den andre var på verdensdagen for psykisk helse, med hverdagspsyken og psykologisk trygghet i arbeidslivet som tema.

Alle regioner og Bufdir har i løpet av 2022 eller i 1. kvartal i 2023 gjennomført medarbeiderundersøkelse. Dette er et viktig verktøy for å jobbe med et inkluderende arbeidsmiljø, og undersøkelsen måler flere elementer innen likestilling, diskriminering, livsfaser, inkludering og mangfold. Den måler blant annet graden av arbeidsbelastning, balanse mellom arbeid og familieliv, psykologisk trygghet, ledelsesklima, tilhørighet og om noen opplever mobbing, trakassering eller forskjellsbehandling. Det legges opp til dialogbasert oppfølging i de enkelte enhetene, med mål om lokale tiltak. I tillegg vurderes det overordnede tiltak.

Rekruttering

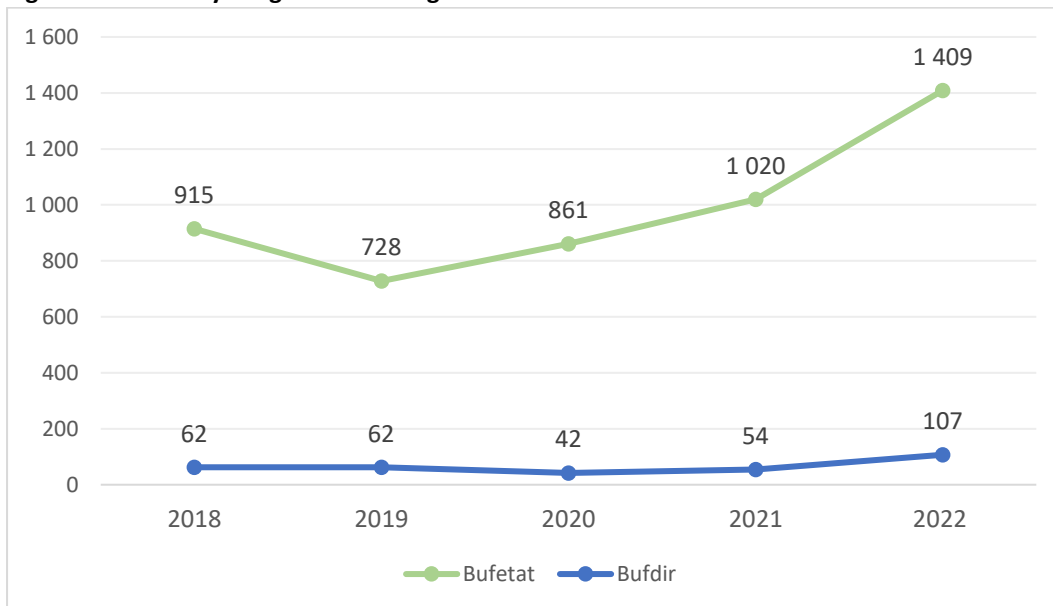
I Bufdir og Bufetat ser vi en økning i antall utlysninger. I Bufetat har det nesten har doblet seg fra 2019 til 2022. For Bufdir ser vi også at antall utlysninger har økt sammenlignet med i fjor. Det skyldes blant annet at stillinger med kompetanse der vi er i konkurranse med andre, som for eksempel IKT, er krevende å få søkere til, og må lyses ut flere ganger. Det er ikke den samme økningen i antall søkere, så snittet av antall søkere per stilling har gått ned. Vi ser at det var en topp på søkere under pandemien, noe som kan forklares av arbeidsmarkedet på den tiden.

Figur 41: Antall søkere til Bufdir og Bufetat, fordelt på kjønn. 2018-2022.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figur 41 viser en økning i antall søkere til Bufdir og Bufetat mellom 2018 og 2020, fra over 12600 søkere i 2018 til over 18600 søkere i 2020. Deretter har antall søkere gått ned og stabilisert seg på rundt 14000 søkere. Rundt 75 prosent av søkere er kvinner.

Figur 42: Antall utlysninger i Bufetat og Bufdir. 2018-2022.

Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figur 42 viser at antall utlysninger i Bufetat økte fra 728 utlysninger i 2019 til 1409 utlysninger i 2022. Dette tilsvarer nesten en dobling i antall utlysninger fra 2019 til 2022. Samtidig har antall utlysninger i Bufdir doblet seg fra 54 utlysninger i 2021 til 107 utlysninger i 2022. Før det har antall utlysninger i Bufdir ligget stabilt på rundt 50-60 utlysninger i året fra 2018 til 2021.

Både Bufdir og Bufetat har som mål å øke andelen menn for å utjevne kjønnsbalansen. I 2022 var 75,2 prosent av søkerne kvinner og 82,5 prosent av alle nyansettelser kvinner. Det er høyere andel kvinner blant nyansatte enn fordelingen i etaten ellers, og utviklingen går ikke i ønsket retning når det gjelder kjønnsbalanse.

Vi har tidligere gjennomført tiltak for å profesjonalisere rekrutteringsprosessen. Det har ikke gitt en effekt på antall nyansatte innenfor målgruppene for inkluderingsdugnaden. Vi ser at kvalifikasjonsprinsippet gjør at flere av kandidatene som kvalifiserer innen inkluderingsdugnaden, faller utenfor. Tallene vi henter ut fra vårt rekrutteringssystem er basert på kandidatenes egne registreringer. Vi opplever at kandidater som ikke fyller kravene for målgruppen allikevel registrerer seg med funksjonsnedsettelse eller hull i CV.

	Innkalt til intervju i 2022	Ansatt i 2022	Andel ansatt ift. alle ansettelser 2022
Søkere med innvandrerbakgrunn	243	20	4,2 %
Søkere med nedsatt funksjonsevne	34	3	0,6 %
Søkere med hull i CV	39	2	0,4 %

Det er planlagt aktiviteter innen arbeidsgiverprofilering i 2023. Arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold er viktig inn i en profesjonell rekruttering av nye ansatte, men også i arbeidet med å redusere turnover.

I Bufetat har man foretatt analyser i den enkelte region og tiltakene vil derfor være ulike mellom regionene. Tre av regionene har valgt å se på tiltak innen rekrutteringsarbeidet for å sikre bl.a. kjønnsbalanse og for å unngå diskriminering med bakgrunn i nedsatt funksjonsevne og utenlandsk opprinnelse. Region vest har etablert og rekruttert til en Traineestilling etter vilkårene nedfelt i Traineeprogrammet i staten

LIM-utvalget vil i 2023 anbefale tiltak innen mangfoldsrekruttering for både etaten og direktoratet. Målet er at tiltakene skal sikre en mer balansert kjønnsfordeling, økt etnisk mangfold, reduksjon av fordommer og bedre holdninger til mangfold i rekrutteringsprosessen. Det er også et mål å ansette flere etter traineeordningen i staten.

Lønns- og arbeidsvilkår

Lønnspolitikken skal medvirke til at Bufetat oppleves som en attraktiv arbeidsgiver med gode lønns-, karriere- og utviklingsmuligheter for alle uansett bakgrunn. Vi skal ta særlig hensyn til likestilling og ikke-diskriminering ved rekruttering og lønnsforhandlinger. Likelønn er også et kriterium som generelt skal legges til grunn i lønnsvurderinger, og som vektlegges i lønnsforhandlinger. Blant annet gjøres det analyser av lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i forkant og etterkant av lønnsoppgjøret. Det ble ikke avdekket lønnsforskjeller som ikke var saklige, nødvendige eller forholdsmessige. Det har også vært fokus på å hindre lønnsforskjeller knyttet til etnisitet, funksjonsnedsettelser og annet.

En partssammensatt arbeidsgruppe har jobbet med å utarbeide felles kategorier for vurdering av arbeid av lik verdi for Bufetat og Bufdir. Se nærmere om dette i del 1.

Flere regioner og Bufdir har gjennomført ulike analyser av lønns- og arbeidsvilkår. Det ble ikke avdekket utilsiktede lønnsforskjeller eller store ulikheter som ikke kunne forklares. I 2023 vil Bufdir og Bufetat se nærmere på tiltak som kan fremme likelønn og likestilte karrieremuligheter.

Forfremmelse- og utviklingsmuligheter

Bufetat og Bufdir har rutiner for gjennomføring av utviklingssamtaler for alle ansatte, og det bidrar til at flere medarbeidere får spørsmål om ønsker og behov for utvikling. Det er en usikkerhet om det gjennomføres utviklingssamtaler med alle medarbeidere. Det kan derfor være behov for å se på

tiltak for å sikre at rutinen følges. Medarbeiderundersøkelsen har også spørsmål om utviklingsmuligheter og kompetanseutvikling

Alle ledige stillinger i Bufetat og Bufdir blir utlyst, og informasjon om disse stillingene ligger tilgjengelig for alle. I 2022 har tiltakene knyttet til forfremmelse og utviklingsmuligheter vært rettet særlig mot ledernes ivaretagelse av de ansatte – og ledernes mangfoldkompetanse. Dette har blant annet vært tema på utvidet ledermøte i direktoratet, og på enhetslederkonferansen i etaten.

Bufdir og Bufetat har ordninger for permisjon og økonomisk støtte til utdanning. Målet med tildeling av utdanningsstøtte er at det skal styrke kompetanse på det fagområdet de jobber med. I 2022 var det i Bufdir 15 søkere, hvorav 14 kvinner og én mann.

Tilrettelegging

Tilrettelegging er innarbeidet i Bufdir og regionenes HMS-handlingsplaner.

Mulighet for å kombinere arbeid og familieliv

Følgende områder i Medarbeiderundersøkelsen gir indikasjoner på forholdet arbeid og familieliv:

- Arbeid ut over avtalefestet arbeidstid
- Jobbkraft
- Forventing til tilgjengelighet
- Balanse arbeid og privatliv

Bufdir og Bufetat har felles Policy for fjernarbeid. Denne skal gi rammer og sikre forutsigbarhet for ulike former for fjernarbeid. Dette er en frivillig ordning som kan bidra til fleksibilitet, tilrettelegging og en bedre balanse mellom arbeid og familieliv.

Trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold

Bufetat har retningslinjer for oppfølging og saksbehandling av saker om trakassering, seksuell trakassering, mobbing og utilbørlig opptreden, varslingsrutiner om slike saker, samt et notat som klargjør regelverket rundt seksuell trakassering.

I 2022 har lederne i Bufdir hatt gjennomgang av varslingsrutinen med fokus på leders rolle i oppfølgingsarbeidet.

Medarbeiderundersøkelsen har også spørsmål om rettferdig ledelse, sosialt klima, psykologisk trygghet, konflikter, trakassering og ulik behandling basert på kjønn, alder, etnisitet eller annet.

Planer for arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold i 2023

I 2023 vil vi særlig prioritere arbeidet med

- Tydeligere forventninger og oppfølging av regionenes arbeid med likestilling, ikke-diskriminering og ufrivillig deltid.
- Tiltak for økt rekruttering av menn, personer med etnisk/religiøs minoritetsbakgrunn og personer med funksjonsnedsettelse
- En tydelig vektning av:
 - likelønn og likestilte karrieremuligheter (inkludert mangfoldsledelse og seniorpolitikk)
 - holdningsarbeid

7.8.2 Redegjørelsesplikt som offentlig myndighet

Bufdir og Bufetat har oppgaver og tjenester som retter seg mot barn, familier og enkeltpersoner med et mangfold i behov, utfordringer og styrker. Likestilling og diskriminering er ofte underliggende temaer i oppgavene vi jobber med. For å sikre kvalitet i utførelsen av våre samfunnsoppdrag er et aktivt og forebyggende arbeid for likestilling og mot diskriminering derfor både nødvendig og verdifullt.

Bufdir har et sektoransvar for likestilling og ikke-diskriminering på samtlige fagområder (barnevern, familievern, vold, oppvekst osv.). I praksis betyr det at vi skal jobbe forebyggende for likestilling og mot diskriminering i både fagrollen og gjennomføringsrollen i Bufdir, og i etatens iverksetterrolle.

Hensynet til likestilling er stadfestet i Bufdir og Bufetats overordnede strategier og på de enkelte fagområdene i virksomheten. Blant Bufdir og Bufetats innsatsområder er prinsippet om at brukernes behov skal settes først, og likeverdige tjenester for mangfoldet i befolkningen er en forutsetning for å sikre dette. Bufdirs arbeid for å fremme likestilling og hindre diskriminering er også styrt av nasjonale handlingsplaner og strategier på de fagfeltene Bufdir har ansvar for.

Bufdir og Bufetat ferdigstiller våren 2023 en likestillingspolicy for arbeidet med likestilling i direktoratet og etatens arbeid som offentlig myndighet. Policyen skal sikre en mer helhetlig og systematisk innsats for likestilling, ikke-diskriminering og universell utforming i bredden av direktoratets og etatens oppgaver. I tillegg skal policyen tydeliggjøre føringer og prioriteringer for arbeidet, og fastsette system for ansvar og oppfølging.

I det videre redegjør vi for tiltak og innsats Bufdir har gjennomført i 2022 for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Etatsstyring

Bufdir har sett behov for, og gjennomført flere tiltak for å sette likestilling og ikke-diskriminering på dagsorden i etaten i 2022. Ledernes ansvar for å følge opp likestilling og mangfold, både blant de ansatte og i møte med barn og familier, var tema for enhetsledersamlingen for statlig barnevern og familievern våren 2022. På konferansen fikk Bufdir også innspill til utfordringer og behov når det kommer til arbeidet med likeverdige tjenester i etaten, og hvilke diskrimineringsgrunnlag lederne opplever at de jobber mer og mindre med. Blant annet var det færre ledere som opplevde at de hadde kompetanse eller jobbet mye med lhbtqi+-tematikk og spørsmål knyttet til funksjonsnedsettelse. Innspillene fra enhetslederne har blitt brukt inn i arbeidet med å utarbeide Bufdir og Bufetats likestillingspolicy, og sette prioriteringer for videre arbeid.

Arbeidet med likestilling og ikke-diskriminering og oppfølging av aktivitets- og redegjørelsesplikten er satt som en hovedprioritering i etatens disponeringsbrev for 2023. I tillegg til dette har direktoratet i disponeringsbrevet tydeliggjort at arbeidet for å sikre likeverdige tjenester også omfatter mangfolds- og likestillingsperspektiver på kvalitet, tilgjengelighet, kjennskap, relevans og tilrettelegging av tjenestene.

Kunnskap, analyse og utredninger

Bufdir jobber med å framskaffe kunnskap om likestilling og ikke-diskriminering på våre fagområder gjennom samarbeid med SSB, FoU-oppdrag, undersøkelser blant organisasjoner, kommuner og brukere av våre tjenester, samt i brukervedvirkning. I 2022 har Bufdir blant annet sett behov for å utvide brukerrådet på barnevernsfeltet for å styrke representasjon og perspektiver knyttet til etnisitet. I brukerrådet deltar det allerede organisasjoner som representerer skeive og unge med

funksjonsnedsettelse. Bufdir har også et eget likestillingsråd som gir råd til direktoratet på ulike fagområder, og som i 2022 blant annet har gitt innspill til Bufdirs arbeid med vold i nære relasjoner. Gjennom arbeidet med Bufdirs langtidsplan for forskning, er det i 2022 vedtatt at likestilling og ikke-diskriminering skal vurderes som tverrfaglige temaer i all forskning som finansieres og iverksettes av direktoratet. Dette skal bidra til et enda bedre kunnskapsgrunnlag om likestilling, diskriminering og mangfold på våre fagområder.

Synliggjøre vold som en likestillingsutfordring

I 2022 har Bufdir fortsatt arbeidet med å synliggjøre vold som en likestillingsutfordring, blant annet gjennom å arrangere seminarer for forskere, medarbeidere i ulike tjenester og forvaltningen om partnerdrap. Bufdir har også utviklet kampanjefilmer for å rette oppmerksomheten mot ulike former for vold, og som tematiserer vold i skeive forhold, og i forhold der en av partene har en funksjonsnedsettelse. Kampanjen fortsetter i 2023 og har allerede bidratt til flere besøk på Vold- og overgrepslinjen (VO-linjen). Vi håper den vil bidra til å øke oppmerksomheten om mangfoldet blant voldutsatte.

Bufdir forvalter også en tilskuddsordning der krisesentrene kan søke om tilskudd til å videreutvikle tilbudet til særlig utsatte grupper, som voldsutsatte med problematikk knyttet til rus, alvorlige psykiske lidelser eller funksjonsnedsettelse og til utvikling/tilrettelegging av krisesentertilbudet til den samiske befolkningen.

Gjennom arbeidet med TryggEst-modellen bidrar Bufdir også til å synliggjøre et mangfold blant voldsutsatte. I forbindelse med dette arbeidet har det blant annet blitt utarbeidet filmer på samisk om vold mot sårbare voksne. Les mer om TryggEst i kap. 3.2.6.

Barnevern

Bufdir har flere tiltak som skal bidra til å sikre mer likeverdige barnevernstjenester, uavhengig av kjønn, religion, etnisitet, kjønnsuttrykk, funksjonsnedsettelse og så videre. Under følger en beskrivelse av noen av tiltakene som er iverksatt eller videreført i 2022.

Opplæringsprogram om minoriteter er et kompetansetiltak som skal gi forståelse og gode strategier for mangfoldige utfordringer og behov. Opplæringsprogrammet er rettet mot ansatte i både kommunalt og statlig barnevern. I 2022 har medarbeidere fra flere deler av det statlige barnevernet fått mulighet til å delta i programmet. Bufdir finansierer også en videreutdanning om samme tema. 30 studenter gjennomførte, og 32 nye studenter fikk plass på dette studiet i 2022

Bufdir har gjennom flere år jobbet målrettet for at barn i barnevernet skal få nødvendig helsehjelp når de har behov for det. Denne innsatsen er viktig for å sikre rettighetene til barn og unge med fysiske eller psykiske funksjonsnedsettelse som er i kontakt med barnevernet. Les mer om helsesatsingen i kap. 3.3.5. I tillegg til helsesatsingen vurderer Bufdir at det i årene framover kan det være behov for å rette økt oppmerksomhet på kompetanse på ulike former for funksjonsnedsettelse i barnevernet.

I 2022 har Direktoratet igangsatt en kartlegging av universell utforming på statlige barnevernsinstitusjoner. Kartleggingen skal gi direktoratet en bedre oversikt over tilstand og behov når det kommer til tilgjengelighet på barnevernsinstitusjonene. Basert på kartleggingen vil det blir vurdert behov for videre tiltak.

For å bidra til å styrke kompetansen om kjønns- og seksualitetsmangfold i barnevernet finansierer Bufdir blant annet prosjektet Rosa kompetanse barnevern. Rosa kompetanse holder kurs for ansatte

i alle deler av barnevernet, og for barnevernspedagogstudenter. Kursene tar opp temaer som normer, kjønn, seksualitet, identitet, minoritetsstress, sammensatt diskriminering og inkluderende praksis.

Fosterhjem i en mangfoldig befolkning

Et viktig arbeid for Bufdir og Bufetat er å rekruttere egnede fosterforeldre som speiler mangfoldet og behovet blant barna og ungdommene. I informasjonsmateriellet om fosterhjem synliggjør direktoratet et mangfold av fosterforeldre når det kommer til kjønn, seksualitet, etnisitet, religion og så videre. For å rekruttere flere flerkulturelle fosterhjem, har direktoratet i 2022 fortsatt ambassadøravtalen mellom Bufetat og organisasjoner tilknyttet Samarbeidsrådet for tros- og livssynsorganisasjoner (STL). Avtalene bidrar til at organisasjonene får informasjonsdeling og bistand fra Bufetat, og organisasjonene skaper engasjement og synliggjør behovet for fosterhjem i sine nettverk. Samarbeidsavtalene har fått gode resultater.

Familievernet og foreldrestøtte

I styringen og utviklingen av familievernet de senere årene har det vært stor oppmerksomhet på overvekten av kvinner som henvender seg til familieverntjenesten, og kjønnsforskjeller i opplevelsen av tilbudet. Dette har bidratt til at tjenestene har fått økt bevissthet på kjønn, og barrierer menn kan møte i familievernet. Gjennom en egen arbeidspakke på likestilling i det Bufdir-finansierte FamilieForsk-prosjektet, har Bufdir i 2022 fått mer kunnskap om konflikt og utfordringer knyttet til (manglende) likestilling i oppgaver og ansvarsdeling i hjemmet. Disse funnene er også kommunisert til familievernet, og til relevante spisskompetansemiljøer. De siste årene har direktoratet sett behov for å løfte kompetansen og kunnskapen knyttet til mangfold i familievernet knyttet til etnisitet, religion, seksuell orientering og funksjonsnedsettelse. Det Bufdir-finansierte forskningsprosjektet «Familievern i en mangfoldig befolkning» som lanseres i 2023 skal gi direktoratet og familieverntjenestene innsikt i relevante problemstillinger, og gir direktoratet et bedre kunnskapsgrunnlag for å iverksette tiltak.

Foreldrehverdag er en annen arena der Bufdir når ut til familier med støtte og informasjon. De siste årene har det blitt iverksatt flere tiltak for å nå flere fedre. Blant annet ble podkasten Pappahverdag opprettet i 2018, og denne eksisterer fortsatt. Andelen besøk av menn på foreldrehverdag.no har økt fra 14 til 35 prosent de siste to årene. Foreldrehverdag tilbyr godt innhold til foreldre om kjønns- og seksualitetsmangfold. I 2022 har direktoratet også hatt fokusgrupper og utviklet et eget kursopplegg for minoritetsforeldre. Kurset er testet ut i noen moskeer og vil bli tilbudt over hele landet i 2023.

Digitale løsninger og digital utvikling

Bufdir vektlegger universell utforming i utvikling av nye digitale løsninger, og i den digitale kommunikasjonen. Universell utforming er en del av kravene når vi lager innhold og forbedrer og lager nye ikt-løsninger. Det er lagt ut tilgjengelighetserklæringer på Bufdirs nettsider, som beskriver tilstanden med hensyn til universell utforming og de nye lovkravene i WCAG 2.1. Det har vært gjort kompetanseheving i våre tverrfaglige team som jobber med ikt-løsninger, med konkret innføring i kravene i WCAG 2.0 og 2.1.

Vi jobber kontinuerlig med å oppdatere og forbedre vårt designsystem med tilhørende komponentbibliotek. Slik kan vi sikre at universell utforming, kode og design av knapper, lenker og andre komponenter er kvalitetssikret på tvers våre ikt-løsninger. Universell utforming har vært i fokus i 2022, og vil fortsatt være det i 2023.

Ung.no er det offentlige informasjonskanal for ungdom, og dermed også en viktig kanal for kvalitetssikret innhold som gjenspeiler hele den unge befolkningen. Redaksjonen jobber aktivt for at ung.no i større grad skal speile mangfold, både i tekst, tematikk og bilder, for å sikre at innholdet er relevant for ungdom i hele Norge – uavhengig av kjønn, legning, funksjonsevne, religion eller bakgrunn. I spørretjenesten er det i tillegg et bredt mangfold av fagpersoner og organisasjoner som svarer på spørsmål.

Nasjonalt samisk kompetansesenter for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentrene

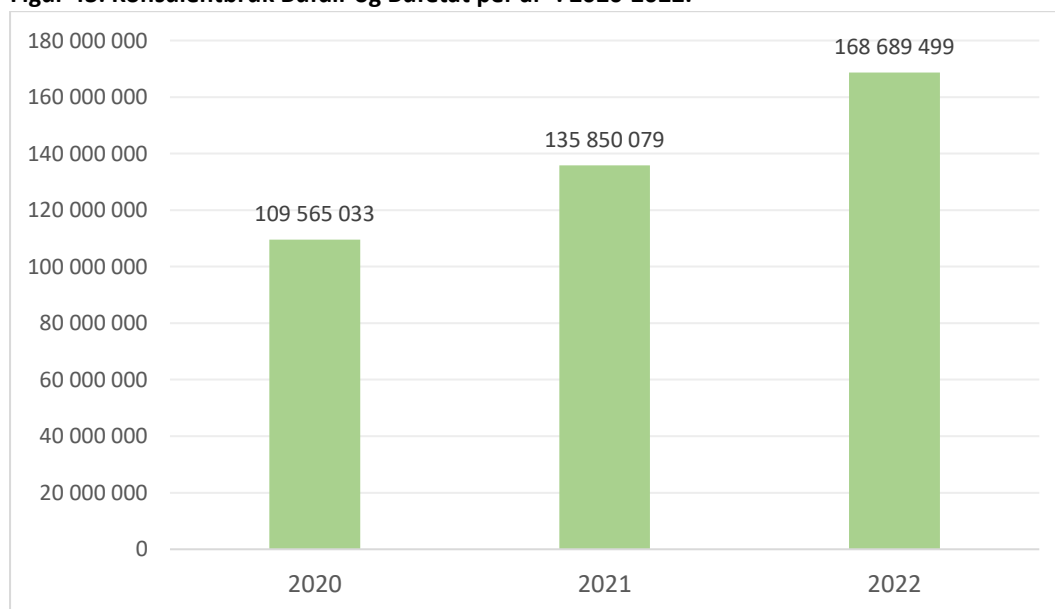
Det nasjonale samiske kompetansesenteret for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentrene (NASAK), ble formelt åpnet i oktober 2022, med base i Karasjok. NASAK har som formål å bidra til å styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familier og til et likeverdig tilbud til samisk befolkning i alle samiske områder.

7.9 Regjeringens fellesføringer

7.9.1 Konsulentbruk

Bufetat skal arbeide for å redusere konsulentbruk på områder hvor det ligger til rette for å bruke interne ressurser og kompetanse. I 2022 gjorde Bufdir en vurdering av andel konsulentbruk som på sikt kan utføres internt av egne ressurser dersom tilgjengelige ressurser er på plass eller at nødvendig kompetanse opparbeides. I hvilken grad Bufdir vil lykkes med å redusere konsulentbruk vil blant annet avhenge av oppdrag i tildelingsbrev for 2023, at planlagte fremdriftsplaner holder, turnover, rekruttering til ledige stillinger og økonomiske rammer og handlingsrom.

Figur 43: Konsulentbruk Bufdir og Bufetat per år*. 2020-2022.

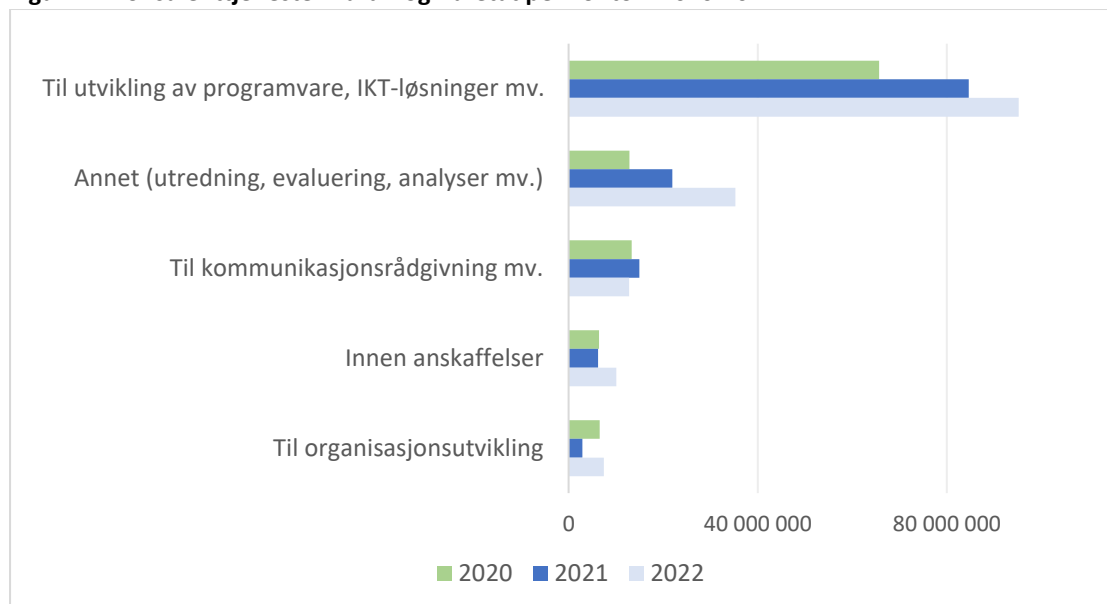
Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figur 43 viser at årlig sum til konsulentbruk for Bufdir og Bufetat har økt de siste tre årene, fra knapt 109,6 millioner kr. i 2020 og knapt 135,9 millioner kr. i 2021 til i underkant av 168,7 millioner kr. i 2022.

**Alle leverandører er inkludert i grunnlaget for figuren.*

Kilde: Regnskapssystemet Unit4

Som figur 44 viser, er den største kategorien av konsulentbruk i 2022 IKT-relatert. Det er utført mye utviklings- og digitaliseringsarbeid på våre tjenester og nettsider som er beskrevet i årsrapporten. I tillegg har det vært vakante stillinger innenfor IKT grunnet turnover, og det har vært vanskelig å rekruttere til ledige stillinger. Dette har medført økt behov for konsulentbruk.

Figur 44: Konsulentttjenester Bufdir og Bufetat per konto*. 2020-2022.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figur 44 viser at konsulentttjenester for Bufdir og Bufetat har økt for nesten alle typer tjenester i perioden 2020-2022. Den største typen med over 95 millioner kr. i 2022 er konsulentttjenester til utvikling av programvare, IKT-løsninger mv. Deretter kommer andre konsulentttjenester som f.eks. utredninger, evalueringer og analyser med over 35 millioner kr. og Konsulentttjenester til kommunikasjonsrådgivning mv. med over 12,5 millioner kr. Konsulentttjenester innen anskaffelse utgjør over 10 millioner kr. og konsulentttjenester til organisasjonsutvikling utgjør knapt 7,5 millioner kr.

*Kategorier som utgjør mindre enn 3 prosent av konsulentbruk i 2022 er tatt ut av figuren. Alle leverandører er inkludert i grunnlaget for figuren.

Kilde: Regnskapssystemet Unit4

Konsulentttjenester til kommunikasjonsrådgivning

I 2022 er konsulentttjenester til kommunikasjonsbransjen benyttet hovedsakelig til informasjonsarbeid og innholdsproduksjon til nettsider og filmer knyttet til våre tjenester for 12,7 mill. kroner. Siden 2020 er beløpet redusert med 0,6 mill. kroner fra 13,3 mill. kroner.

Konsulenter til kommunikasjonsrådgivning er ikke benyttet etter at fellesføringen om konsulentbruk ble gjeldende.

7.9.2 Lærlinger

Bufetat og Bufdir har over flere år hatt lærlinger tilknyttet sine virksomheter. I 2022 hadde etaten til sammen åtte lærlinger innenfor ulike fag. Fire lærlinger innen service – og administrasjonsfag, to lærlinger innen IKT servicefag, en innen mediegrafikerfaget og en innen barne- og ungdomsarbeiderfaget. Etaten og Bufdir er knyttet til OK stat og ulike fylkeskommunale opplæringskontor innenfor gjeldende og aktuelt fagopplæringsområdet.

Enhet	Antall lærlinger
Buudir	4
Region nord	3
Region midt	0
Region vest	1
Region sør	0
Sum	8

Tre av etatens fem regioner har ikke lærlinger tilknyttet seg, men rapporterer at de i 2023 ønsker å jobbe for å etablere praksis for å få dette, spesielt innenfor service- og administrasjonsfag.

Buudir har fire lærlinger innenfor to ulike fagområder, IKT servicefag og service- og administrasjonsfag. Vi er tilknyttet OK stat og opplæringskontoret for Vestfold og Telemark. Buudirs vurdering er at vi har potensiale for å tilknytte oss flere lærlinger, og vi vil i 2023 jobbe for å øke dette. Årsaken til at vi per 2022 kun har fire lærlinger er at det er en tid- og ressurskrevende prosess å bli godkjent som lærebedrift. I tillegg har Buudir erfart at god planlegging er svært viktig for å kunne tilrettelegge for oppfølging av lærlingene i et opplæringsløp. Dette vil vi jobbe med i 2023, og fagområder som kan vurderes for økning av lærlingandel i Buudir er service- og administrasjonsfaget og kommunikasjonsfag.

7.9.3 FNs bærekraftsmål

I 2015 ble 2030-agendaen med bærekraftsmålene vedtatt av alle FNs medlemsland. En bærekraftig utvikling er knyttet til tre dimensjoner: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Et sentralt prinsipp i 2030-agendaen er at ingen skal utelates. De mest sårbare og marginaliserte menneskene og gruppene i verden skal inkluderes i utviklingen.

Oppfølging av bærekraftsmålene er integrert i regjeringens ordinære politiske arbeid og ulike departementer har ansvaret for ulike mål. Barne- og familiedepartementet (BFD) og Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) har ikke koordineringsansvar for mål, men som barne-, familie- og likestillingsdirektorat bidrar Buudir til den sosiale bærekraftsdimensjonen på flere områder.

Direktoratet jobber gjennom oppfølgingen av samfunnsoppdraget i stor grad for å sikre at Norge oppfyller det sentrale prinsippet om at ingen skal utelates (Leave No One Behind). Dette skjer både gjennom arbeidet med barnevern, foreldrestøtte og i arbeidet med rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse, samt i innsatsen mot vold i nære relasjoner, levekår for personer som bryter med normer for kjønn- og seksualitet, og i innsatsen mot rasisme og diskriminering.

I tillegg bidrar direktoratet til følgende mål:

Bærekraftsmål 1: Utrydde fattigdom

Målet dreier seg om å utrydde ekstrem fattigdom og halvere andelen mennesker som lever i relativ fattigdom. Delmål 1.2 treffer Buudirs arbeid spesielt: «Innen 2030 minst halvere andelen menn, kvinner og barn i alle aldre som lever i fattigdom, i henhold til nasjonale definisjoner». Buudirs arbeid er spesielt rettet mot barnefattigdom, og vi samler og analyserer statistikk som viser status på barnefattigdom i norske kommuner. I tillegg er det utviklet en veileder for tverrsektorielt arbeid mot barnefattigdom, rettet mot kommunene.

Arbeidet med å redusere barnefattigdom er et arbeid som har pågått over lengre tid. I 2015 kom regjeringens strategi «Barn som lever i fattigdom». Som en følge av strategien, har kommunene,

frivillige organisasjoner og staten gått sammen om en felles innsats: Fritidserklæringen. Målet er at alle barn skal kunne delta i organisert fritidsaktivitet uavhengig av den økonomiske og sosiale situasjonen til foreldrene. Fritidserklæringen ble fornyet og signert på nytt i 2022.

Regjeringen har nå en ny samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier, som gjelder for 2020-2023. Den nye strategien favner bredt og omfatter tiltak på mange ulike områder. Blant tiltakene som Bufdir forvalter er Tilskudd til inkludering av barn og unge (tidligere Nasjonal tilskuddsordning for inkludering av barn og unge). Målet med tilskuddsordningen er å legge til rette for at alle barn og unge skal ha mulighet til mestring og samfunnsdeltakelse.

Bærekraftsmål 5 og 10: Likestilling mellom kjønnene og mindre ulikhet

Bufdir jobber også med bærekraftsmål nr. 5 som er å «oppnå likestilling og styrke stillingen til jenter og kvinner». Bufdir er fagdirektoratet for likestilling og ikke-diskriminering. Vi arbeider med å hindre diskriminering og bidra til likestilling på områdene kjønn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnskarakteristika og kjønnsuttrykk samt etnisitet, religion og livssyn. Vi arbeider også for å nå regjeringens målsetting om et universelt utformet samfunn. Se likestillingsredegjørelsen over.

Bærekraftsmål 16: Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner

Bærekraftsmål 16.1 omhandler å «betydelig redusere alle former for vold og dødelighet knyttet til vold i hele verden». Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) over meldte lovbrudd, viser at det er stadig flere meldte tilfeller av vold, mishandling og seksuallovbrudd mot barn. Spisskompetansemiljøet vold og høykonflikt i Bufetat er i front, og bidrar til å utvikle og synliggjøre gode modeller for arbeidet med vold og høykonflikt i familievernet. Arbeidet omfatter ny fagutvikling, erfaringsbygging, og å synliggjøre familievern tjenestens eksisterende praksis. Til sammen gjør dette at tjenesten utvikles etter beste kunnskap og til beste nytte for familiene vi møter.

Internt i Bufdir bidrar våre fellesavtaler for reisebyrå tjenester til økt klimafokus og bærekraft. Dette innebærer blant annet at det tydelig informeres om og gis gode muligheter for å ta mer klimavennlige valg når det gjelder reiser, som å bestille tog istedenfor fly. Bufdir jobber videre med viktige innsatser og større pågående arbeider som forventes å bidra til en høyere oppnåelse av bærekraftsmålene innen 2030:

- Følge opp barnevernreformen og kompetanseløft i kommunene.
- Sikre at barn, kvinner og menn, etniske minoriteter, personer med funksjonsnedsettelse og lhbt-personer og så videre blir hørt i gjennomføringen av bærekraftsmålene, og at effekten av alle tiltak og økonomiske bevilgninger som iverksettes vurderes ut fra (positive og negative) effekter de har for disse gruppene – på kort og lengre sikt.
- Å øke innsatsen mot diskriminering i arbeidslivet ved å sikre effektiv gjennomføring av arbeidsgivers plikt til å jobbe aktivt for likestilling i arbeidslivet, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 26, samt kartlegge og bygge ned diskriminerende barrierer i arbeidslivet.
- Å styrke innsatsen for en inkluderende og likestilt skole gjennom å sikre universell utforming av skolebygg og IKT som brukes i skolen.

5. Vurdering av framtidsutsikter

Regjeringen har som mål å redusere forskjellene i samfunnet og å gi alle like muligheter for deltakelse. Bufdir skal på alle sine områder innarbeide tiltak med mål om å gi et bredere tilbud og et større mangfold av brukere, deltakere og utøvere.

Rammebetingelsene for tjenestene utvikles kontinuerlig. Både den forskningsbaserte og erfaringsbaserte kunnskapen påvirker samfunnets forventninger. Evne til endring er derfor stadig viktigere for våre tjenester. Endringsevnen avhenger av mange faktorer, men god tilgang på faglig personell som innehar den nødvendige kompetansen, kan trekkes frem som vesentlig, samt økt kapasitetsutnyttelse.

Mange av de barn, ungdommer og familier som trenger hjelp av kommunale eller statlige tjenester, har sammensatte vansker. Det fordrer at de ulike tjenestene samordner seg og gir et enhetlig tilbud. Sektorinndelingen av tjenestene utfordrer en slik samordning. Det er derfor veldig positivt at det er igangsatt et arbeid på departementsnivå og hos de rapporterende direktoratene for å samordne tjenester og innsatser for utsatte barn og unge.

Alvorlige hendelser i barnevernet får ofte omfattende mediedekning og kan bidra til usikkerhet om tjenestetilbudet. Derfor gjennomfører Bufdir sine faste omdømmeundersøkelser. En slik undersøkelse ble sist gjennomført i 2020, og viser at et flertall av den norske befolkningen har tillit til barnevernet. Resultatet viser en økning sammenlignet med 2019 (Sentio Research Norge, 2020). Mer åpenhet og debatt kan ha gitt økt forståelse for kompleksiteten i arbeidet barnevernet gjør. Høy grad av tillit til offentlige myndigheter er avgjørende for Bufdir og Bufetats tjenestetilbud.

I analysen «Scenarioer for offentlig sektor 2040», trekkes *tillit i samfunnet* frem som en av de mest usikre og relevante drivkreftene for utviklingen av offentlig sektor (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019, s.12). Norge er et land med svært høyt tillitsnivå, og med høy tillit til den offentlige forvaltningen (DFØ, 2021). Det er likevel flere utviklingstrekk i verden som kan påvirke dette tillitsnivået. Internasjonalt, har økt polarisering og synkende politisk tillit vært en trend de siste årene. Samtidig er det ikke utenkelig at den strategiske effekten aggresjonskrigen i Ukraina fører til et mer samlet Europa. Å sikre høy tillit til Bufdir og Bufetats tjenestetilbud er en kontinuerlig prosess. Bufdir og Bufetat jobber for å øke tilliten gjennom å forbedre tjenestene, og legge til rette for god og kvalitetssikret informasjon.

Internasjonalt er det ufred og usikkerhet i flere regioner, og mange mennesker er på flukt mot tryggere omgivelser. Europa står i en tid preget av store omveltninger og uforutsette hendelser, som den pågående krigen i Ukraina og koronapandemien. Invasjonen av Ukraina har også gjort det tydelig hvor sårbar sikkerheten i Europa er. Vi ser at katastrofer kan bli brukt som politisk pressmiddel, og PST advarer i nasjonal trusselvurdering for 2023 at vi må være forberedt på påvirknings- eller desinformasjonskampanjer mot politiske prosesser i Norge (PST, 2023, s. 19).

Barn og unges oppvekstvilkår

For de fleste barn og unge er Norge et godt land å vokse opp i. Likevel vokser mange barn opp i familier med lavinntekt. I 2021 var det for første gang på ti år, en nedgang i tallet på barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Sett i et lengre perspektiv er likevel andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt fortsatt høy (SSB, 2023). Sosioøkonomiske forskjeller kan både ha negative konsekvenser under oppveksten, men også videre i voksen alder. Samfunnet stiller

økende krav for å lykkes i livet, og det er et stort press på barn og unge om å lykkes på mange arenaer. Samtidig opplever unge med lav sosioøkonomisk status lav fremtidstro.

Undersøkelsen Ungdata 2022 viser at stadig færre unge deltar i fritidsaktiviteter. Dette er en trend som startet før pandemien. Deltakelse i fritidsaktiviteter er viktig for barn og unge av mange grunner: Det er med på å skape en meningsfull fritid, gir mestringfølelse og bidrar til å redusere utenforskap. Bufdir jobber videre med å oppfylle intensjonene i fritidserklæringen, ved å blant annet støtte kommunene i deres arbeid.

Undersøkelsen viser samtidig at det store flertallet av ungdom ser ut til å ha taklet pandemien bra, og at endringene i livskvalitet er små, for gruppen som helhet. Samtidig er det om lag 30 prosent av ungdommene i Ungdataundersøkelsen som rapporterer om mer ensomhet, tristhet og depresjon i koronatiden enn ellers (Bakken, 2022). Tilbakemeldinger fra tjenester og brukerorganisasjoner tyder på at barn og unge med ulike belastninger, eller med sammensatte behov, har blitt hardest rammet av pandemien. Bufdirs rapport om samfunnsøkonomiske konsekvenser av pandemien peker på at pandemien kan ha konsekvenser som redusert arbeidsdeltagelse, livskvalitet, mer vold i nære relasjoner og redusert fysisk aktivitet (Bufdir, 2022). Bufdir fortsetter å rette oppmerksomheten mot hvilke konsekvenser pandemien kan ha for barn og unge på lang sikt.

Bufdir følger nøye med på utviklingen av sosiale forskjeller blant barn og unge. Barn som vokser opp med i lavinnteksthusholdninger har større risiko for negativ påvirkning av mental helse, og risiko for å bli hengende etter på flere levekårsområder senere i livet. Kommunemonitoren for barnefattigdom viser relevant statistikk for enkeltkommuner, eller for flere kommuner dersom man ønsker å sammenligne. Bufdir sikrer god ivaretagelse av lavinntektsperspektivet i relevante tversektorielle arbeider som omfatter utsatte barn og unge, med mål om å bidra til økt bevisstgjøring og kunnskap om fattigdomsproblematikk i tjenester som møter barn og unge.

Bufdir vil fortsette å jobbe med helsesektoren for å sikre god psykisk helsehjelp til barn som har behov for hjelp fra barnevernet, også utenfor de vanlige rammene for helsetjenester. Gjennom DigiUng-programmet jobbes det med å videreutvikle digitale hjelpetjenester til ungdom over 13 år, på tvers av sektorer. Det vil også være et behov for å særlig ivareta og videreutvikle digitale hjelpetjenester for de yngre barna under 13 år.

Institusjonsområdet

Arbeidet med å innrette og dimensjonere institusjonstilbudet i barnevernet er avhengig av utvikling og grep på flere områder. Vi vil fortsette omstillingen av institusjonstilbudet med sikte på å øke andelen private ideelle institusjoner, og at statlige institusjoner i større grad skal være rustet til å ivareta barna med de største og mest sammensatte utfordringene. En rekke rammebetingelser må være til stede for å lykkes med en omstilling. Det er blant annet behov for gode, fleksible institusjonsbygg og stabil bemanning med riktig kompetanse. Det er et mål å komme videre i arbeidet med felles grunnopplæring for ansatte i institusjon. Spisskompetansemiljøene i Bufetat vil fortsette med opplæring og veiledning til institusjonsansatte innenfor sine fagområder. Nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse vil implementeres i 2023. Barn og unge som bor på institusjon er også målgruppe for forløpet.

I 2023 vil det komme en rekke rapporter som kan ha stor betydning for den videre utviklingen av institusjonene. To offentlige utvalg – barnevernsutvalget og barnevernsinstitusjonsutvalget – leverer sine NOU-er i 2023. I tillegg kommer sluttrapporter fra større forskningsoppdrag knyttet til

rusbehandling, enetiltak, helsehjelp til barn i barnevernet og evaluering av institusjonene Lunde og Bodø behandlingssenter som drives sammen med helseforetakene. Bufdir vil også fra 2023 få forbedret statistikk på viktige områder som helse og flyttinger for barn i institusjon, og dette vil være viktige verktøy i videreutviklingen av tilbudet.

I 2022 har antall ankomster av enslige mindreårige asylsøkere økt, noe som både har ført til økt behov for plasser i omsorgssenter og for økt bosettingskapasitet i kommunene. Det er forventet at denne utviklingen vil fortsette i 2023. Vi kan oppleve å få en videre økning av flyktninger til Norge, med særskilte behov for tjenester i barne- og familievernet. Det blir viktig å følge med på flyktningssituasjonen for å sikre tilstrekkelig dimensjonering av tjenester, både de tjenestene vi selv har ansvar for og de som leveres av andre offentlige instanser som vi må samarbeide om for at tilbudet skulle være tilstrekkelig og forsvarlig.

Kompetanse og kapasitet

Utfordringer med tilgang til god, riktig og nok kompetanse preger hele arbeidsmarkedet i Norge. Bufdir er en kunnskapsvirksomhet, og har i økende grad utfordringer med både rekruttering og utvikling av en kompetanseprofil som er tilpasset framtidens krav. Virksomheten er kompleks og har en egenart som gjør at vi i liten grad kan kjøpe kompetanse i konsulentmarkedet. Det vil derfor være viktig å ha gode strukturer for en kontinuerlig utvikling av egen kompetanse.

Også kompetansesatsingen i barnevernet konkurrerer om de arbeidstakerne og studentene som er attraktive for andre virksomheter og i andre roller. Arbeidet med satsingen har bidratt til økt oppmerksomhet på, og kompetanse om, barnevernet i universitets- og høyskolesektoren og hos andre kompetansemiljøer. Likevel gjenstår det noen utfordringer - for eksempel knyttet til knapphet på kompetanse i barnevernsrett ved universitetene og høyskolene. Forhåpentligvis vil kompetansekravene som innføres med ny lov bidra til at barnevernsområdet blir enda mer attraktivt for flere faggrupper, inkludert jurister.

Bufdir følger også med på turnover i barnevernsinstitusjoner og kommunalt barnevern fordi denne har over tid vært bekymringsfull høy. Bufdir adresserer denne utfordringen blant annet gjennom veiledningsteam, som er en del av kompetansestrategien for kommunalt barnevern. Kommuner og tjenester som deltar i tiltaket får veiledning fra erfarne barneverns- og kommunalledere gjennom en periode på to år

I økende grad skal det offentlige løse sine oppgaver i samarbeid på tvers av sektorer. Formålet med endringene i lovverket i Prop. 100L er å styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier gjennom økt samarbeid mellom velferdstjenestene, på etats- og direktoratsnivå. Vi blir utfordret på strukturert regionalt samarbeid mellom stat, fylkeskommune og kommune innenfor flere tjenesteområder, slik at ulike tjenestetilbud i større grad blir sett i sammenheng og utforming av tjenester og styringen av statlige virksomheter må ta utgangspunkt i befolkningens sammensatte behov for flere og ofte samordnede tjenester (NOU 2020: 15).

I lys av dette kan kommunal kapasitet i seg selv vurderes som en betydelig flaskehals. Flere kommuner opplever allerede i dag et stort press innen helse og omsorg. Menon Economics har på oppdrag fra Kommunal- og distriksdepartementet vurdert omfanget av kommuner som har utfordringer med å løse lovpålagte oppgaver. Et viktig funn er at norske kommuner har størst utfordring med å tilfredsstillende lovpålagte oppgaver som krever spesialiserte og tverrfaglige fagmiljø, herunder barnevern, rus og psykiatri (Pedersen et al., 2022).

Bufdir arbeider systematisk for et konstruktivt samarbeid med alle relevante aktører, til beste for våre brukere. Koronapandemien har stilt særskilte krav til tversektoriell samhandling og har gitt oss mer kunnskap om avhengighetene mellom sektorene, større forståelse for de ulike tjenestenes rolle og mandat, og verdifulle erfaringer i den videre utviklingen av innovativt samarbeid.

Nye krav, nye løsninger

Digitalisering vil fortsette å prege tjenesteutviklingen, både i vår sektor og ellers i samfunnet. Å sette brukerens behov i sentrum står sentralt i vår strategi, og med digitale verktøy ser vi at brukermedvirkning kan bli en kontinuerlig prosess, der våre tjenestemottakere kan bruke verktøy og utstyr de er kjent med til å medvirke i egen sak. Digital foreldresamarbeidsavtale i familievernet er en slik løsning, og vi forventer å arbeide videre med brukermedvirkning på digitale flater, også innenfor barnevernet.

Krav til ivaretagelse av personvern er et område vi er spesielt oppmerksomme på, og i lys av Schrems II-dommen forventes ytterligere utvikling og nye krav til implementering av personvern i digitale løsninger. Dette kan komme i konflikt med brukermedvirkning, siden offentlige virksomheter kan bli avskåret fra å bruke tjenester og plattformer med stor utbredelse blant barn og unge. Bufdir vil følge denne utviklingen nøye framover, og vil tilstrebe å ha et digitalt tjenestetilbud som er relevant og lett tilgjengelig for våre målgrupper.

Samspillet mellom juss og teknologi blir stadig viktigere. Det er en økende interesse rundt å dele data, og å sammenstille data fra ulike kilder, for å frembringe kunnskap om vår sektor. Sett sammen med behovet for å sikre at digitalisering skjer innenfor betryggende rettslige former, medfører dette et behov for rettsutvikling også innen vår sektorlovgivning.

Digitalisering er også med på å gjøre tjenesteutviklingen mer målrettet og kunnskapsbasert. Innenfor barnevernsfeltet jobber Bufdir med prosjektet DigiBarnevern statlige tjenester. Formålet er å etablere et helhetlig økosystem med sikker flyt av barnevernsdata på tvers av de ulike aktørene involvert både kommunalt og statlig barnevern. Barnevernets overordnede mål er å gi barn som trenger det, riktig hjelp til rett tid. Overganger mellom forvaltningsnivåer, og mellom ulike aktører på samme forvaltningsnivå, skaper utfordringer med kvaliteten i barnevernets beslutninger. Med digitale løsninger kan vi bedre sikre et likeverdig og målrettet tilbud til hvert barn, samt en mer effektiv ressursutnyttelse i tjenestene.

Mangfold og likestilling

Til tross for at vi på mange områder ser en utvikling mot et mer åpent, inkluderende og likestilt samfunn, er det områder hvor utviklingen går for sakte. Vold i nære relasjoner er fortsatt et stort samfunnsproblem og et hinder for likestilling. Stereotypier og tradisjonelle kjønnsroller virker fortsatt begrensende for unges valg av utdanning, noe som igjen gjenspeiler seg i et kjønnsdelt arbeidsmarked. Likestillingsarbeidet skal inkludere alle, og likestillingsutfordringer som omhandler gutter og menns muligheter og livskvalitet har fått økt oppmerksomhet.

Vi er bekymret over at personer med funksjonsnedsettelse fortsatt blir diskriminert på flere samfunnsområder, og deltar i langt mindre grad enn andre i samfunnet. Det er stort behov for økt kunnskap om status, økt bevissthet om hvordan myndighetene skal respektere og sikre grunnleggende rettigheter, og det må jobbes målrettet for å endre negative holdninger i samfunnet. Inkorporering av CRPD kan bidra til større synlighet av rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse.

Samfunnsutviklingen fører med seg nye utfordringer som krever nye løsninger. Ny teknologi og digitalisering kan på mange måter fremme likestilling og inkludering, men gir samtidig rom for nye former for diskriminering og utenforskap. Digital overvåking og økt bruk av kunstig intelligens hos private og offentlige aktører kan føre til nye, vidtrekkende og automatiserte former for diskriminering. Sosiale medier og digitale plattformer har gitt mange mulighet til å delta i det offentlige ordskiftet på nye måter. Dette er positivt for den demokratiske deltakelsen. Samtidig er Bufdir bekymret over en utvikling der samfunnsdebatten stadig blir mer polarisert og virker ekskluderende for mange.

Bufdir skal bidra til å redusere forskjellene i samfunnet og å gi alle like muligheter for deltakelse, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, alder og så videre. Aktivt likestillingsarbeid er lovfestet for myndigheter og arbeidsgivere. Hvordan dette arbeidet prioriteres, utvikles og struktureres varierer rundt i landet, både blant myndigheter og hos arbeidsgivere. Det er fremdeles for lite kunnskap om hvordan arbeid med likestilling kan operasjonaliseres, manglende kjennskap til lovgivningen og fremdeles store likestillingsutfordringer i tjenester og arbeidsliv. Dette viser viktigheten av å fortsette arbeidet med å spre kunnskap om aktivitets- og redegjørelsespliktene, og annen kunnskap og gode eksempler om aktivt likestillingsarbeid.

Bufdir følger med bekymring med på utviklingen i hat mot personer med innvandrerbakgrunn, religiøse minoriteter og LHBT+-personer. I nasjonal trusselvurdering for 2023 trekkes disse gruppene spesielt frem som en del av fiendebildet for norske høyreekstremister. Spesielt LHBT+-personer vil stå mer sentralt i lys av økt fokus i media og nylige terroraksjoner mot samlingssteder for gruppen (PST, 2023, s.34).

6. Årsregnskap

Ledelseskomentarer til årsregnskapet

Bufdir er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser at Bufdir hadde en samlet tildeling på 10,8 mrd. kroner i 2022. Regnskapet for 2022 viste at Bufdir har utgiftsført 10,6 mrd. kroner. inkludert mottatte belastningsfullmakter. Netto rapportert til bevilgningsregnskapet, etter fratrukk av inntekter på 2,6 mrd. kroner, var på 8 mrd. kroner i 2022.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet (FIN) og krav fra BFD i instruks om økonomistyring. Direktoratet mener regnskapet gir et dekkende bilde av direktoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Samlet disponerte direktoratet tildelinger på utgiftssiden på 10,8 mrd. kroner inkludert mottatte belastningsfullmakter. Det ble mottatt belastningsfullmakter på til sammen 14,6 mill. Belastningsfullmaktene er knyttet til flere samarbeidsprosjekter mellom Bufdir og andre departementer/direktorater innenfor direktoratets ansvarsområder. Bufdir har avgitt belastningsfullmakter på til sammen 67,3 mill. kroner. Fullmaktene er i hovedsak gitt til statsforvalterembetene knyttet til oppfølging av kompetansesatsingen.

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i henhold til eget regelverk fastsatt av BFD.

Samlet utbetalte Bufdir 2,1 mrd. kroner i tilskudd i 2022. Dette er en reduksjon på 0,2 mrd. kroner fra 2021. Reduksjonen er i hovedsak knyttet til at refusjonsordningen for kommunale utgifter til barnevernstiltak ble avviklet i 2022 og overført til kommunenes rammetilskudd. Tilskudd til ideelle organisasjoner utgjør 61 prosent av utbetalingen av tilskudd. Tilskudd til kommunene utgjorde 34 prosent av tilskuddsutbetalingene, hvor det største tilskuddet var 222,5 mill. kroner til tilskuddsordning for inkludering av barn og unge. Det ble utbetalt 221 mill. kroner som tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, 572,5 mill. kroner til bekjempelse av barnefattigdom og 269 mill. kroner til funksjonshemmedes organisasjoner. For øvrige tilskudd vises det til bevilgningsrapporteringen.

Samlet regnskapsresultat, inklusive utgiftsført av andre, viste en mindreutgift på 108,7 mill. kroner i forhold til tildeling i 2022. Øvrige inntekter viste merinntekt på 15,2 mill. kroner. Et samlet resultat for etaten viste dermed en mindreutgift på 123,9 mill. kroner i 2022. Sammenlignet med 2021 er mindreutgiften 179 mill. kroner lavere.

Etter direktoratets vurdering viste regnskapsresultatet mindre avvik i forhold til tildelingen. Kapittel 842 Familievernet viste en mindreutgift hensyntatt mindreinntekt, på 1,9 mill. kroner som utgjør 0,3 prosent av total bevilgning. Kapittel 846 Familie- og oppveksttiltak viste samlet en mindreutgift på 6,4 mill. kroner, som utgjør 0,7 prosent av total bevilgning. Kapittel 854 tiltak i barne- og ungdomsvernet viste samlet en mindreutgift på 21,6 mill. kroner, som utgjør 6,2 prosent. Mindreutgiften skyldes hovedsakelig utbetaling til Oslo kommune og forsinkelse i ferdigstillelse av rapporteringsbanken i DigiBarnevern. Det var en mindreutgift hensyntatt merinntekt på kapittel 855 Det statlige barnevernet på 55,7 mill. kroner, som utgjør 0,8 prosent av total bevilgning.

Mindreutgiften er knyttet til tilleggsbevilgning for å styrke de statlige institusjonene, i tillegg til noe forsinkelse i etablering av tverrfaglige helsekartleggingsteam i enkelte regioner. Kapittel 856 Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere viste en mindreutgift på 15,4 mill. kroner, som utgjør 8 prosent av bevilgningen. Mindreutgiften skyldes etterslep i fakturering og lavere utgifter enn budsjettert knyttet til beredskapslokasjon i forbindelse med varsel om store ankomster som følge av krigen i Ukraina.

Inkludert avgitte belastningsfullmakter og merinntekt viser samlet regnskapsresultat for kapittel 858 Direktoratet en mindreutgift på 16,6 mill. kroner, som utgjør 2,5 prosent av total bevilgning. Mindreutgiften skyldes i hovedsak forsinkelser i anskaffelser, vakans og lønnsrefusjoner.

Rapporterte utgifter til drift eksklusive utbetalinger av tilskudd var 8,4 mrd. kroner i 2022. Av dette utgjør utbetalinger til lønn og sosiale utgifter 4,2 mrd. kroner, som tilsvarer om lag 50 prosent av totale driftsutgifter. Andre større driftsutgifter er knyttet til kjøp av barnevernstjenester fra private og ideelle organisasjoner, noe som var 2,9 mrd. kroner i 2022.

Mellomværende med statskassen utgjorde 224 mill. kroner per 31.12.22. Det vises til oppstillingen av artskontorrapporteringen for nærmere redegjørelse av hvilke eiendeler, gjeld og mellomværende består av. Bufdir har per 31.12.22 en leverandørgjeld på 482,7 mill. kroner som ikke er betalt, og framkommer dermed ikke som en utgift i årsregnskapet, jf. opplysninger om avregning med statskassen i note 8.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Bufdir. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen vil foreligge senest 1. mai og er da ikke unntatt offentlighet. Beretningen vil bli publisert på Bufdirs nettsider.

Oslo, 15. mars 2023

Hege Nilssen

Direktør

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Prinsippnote årsregnskap

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorrapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorrapporteringen Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen Spesifisering av bokført avregning med statskassen. Noter viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskontro) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2022

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2022	Merutgift (-) og mindreutgift
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	15 923 000	15 579 533	343 467
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	70	Likestilling mellom kjønn	A, B	43 540 000	43 613 715	-73 715
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	72	Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner	A, B	19 095 000	19 095 000	0
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	73	Likestillingssentrene	A, B	21 430 000	21 430 000	0
0352	Nedsatt funksjonsevne	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	17 169 000	11 938 626	5 230 374
0352	Nedsatt funksjonsevne	70	Funksjonshemmedes organisasjoner	A, B	246 550 000	246 549 996	4
0352	Nedsatt funksjonsevne	71	Universell utforming og økt tilgjengelighet	A, B	13 520 000	17 450 000	-3 930 000
0352	Nedsatt funksjonsevne	72	Funksjonshemmedes sine levekår og livskvalitet	A, B	25 290 000	25 289 972	28
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	600 000	600 000	0
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	62	Kommunale innvandrertiltak	A, B	19 000 000	19 000 000	0
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	73	Tilskudd	A, B	4 200 000	4 200 100	-100
0840	Tiltak mot vold og overgrep	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	24 165 000	21 166 346	2 998 654
0840	Tiltak mot vold og overgrep	61	Tilskudd til incest- og voldtektssentre	A, B	111 145 000	110 948 520	196 480
0840	Tiltak mot vold og overgrep	70	Tilskudd til voldsforebyggende tiltak mv.	A, B	78 090 000	77 467 574	622 426
0840	Tiltak mot vold og overgrep	73	Tilskudd til senter for voldsutsatte barn	A, B	35 856 000	35 856 000	0
0841	Samliv og konfliktløsning	21	Spesielle driftsutgifter, meklingsgodtgjørelse	A, B	12 307 000	13 077 254	-770 254
0841	Samliv og konfliktløsning	22	Opplæring, forskning, utvikling mv.	A, B	7 200 000	6 028 261	1 171 739
0842	Familievern	01	Driftsutgifter	A, B	394 992 000	395 249 530	-257 530
0842	Familievern	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	28 611 000	27 894 485	716 515
0842	Familievern	70	Tilskudd til kirkens familieverntjeneste mv.	A, B	242 556 000	240 974 095	1 581 905
0843	Adopsjonsstønad	70	Tilskudd til foreldre som adopterer barn fra utlandet	A, B	7 500 000	6 987 380	512 620

0846	Familie- og oppveksttiltak	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	36 160 000	26 666 893	9 493 107
0846	Familie- og oppveksttiltak	61	Tilskudd til inkludering av barn og unge	A, B	615 489 000	266 205 229	349 283 771
0846	Familie- og oppveksttiltak	62	Utvikling i kommunene	A, B	60 771 000	61 256 500	-485 500
0846	Familie- og oppveksttiltak	70	Barne- og ungdomsorganisasjoner	A, B	175 780 000	175 780 008	-8
0846	Familie- og oppveksttiltak	71	Utviklings- og opplysningsarbeid mv.	A, B	76 050 000	427 310 828	-351 260 828
0846	Familie- og oppveksttiltak	79	Tilskudd til internasjonalt ungdomssamarbeid mv.	A, B	9 180 000	9 180 001	-1
0847	EUs ungdomsprogram	01	Driftsutgifter	A, B	20 244 000	15 832 143	4 411 857
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	42 750 000	32 322 903	10 427 097
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	23	Kompetansehevingstiltak i barnevernet	A, B	34 774 000	19 999 569	14 774 431
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	61	Utvikling i kommunene	A, B	74 975 000	34 296 000	40 679 000
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	62	Tilskudd til barnevernfaglig videreutdanning	A, B	27 397 000	27 377 160	19 840
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	71	Utviklings- og opplysningsarbeid mv.	A, B	39 204 000	36 450 755	2 753 245
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	72	Tilskudd til forskning og kompetanseutvikling i barnevernet	A, B	128 594 000	124 915 195	3 678 805
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	01	Driftsutgifter	A, B	4 201 537 000	4 128 814 583	72 722 417
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	32 468 000	32 195 251	272 749
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	22	Kjøp av private barnevernstjenester	A, B	2 843 140 000	2 871 505 747	-28 365 747
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	60	Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak	A, B	119 047 000	114 208 227	4 838 773
0856	Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere	01	Driftsutgifter	A, B	192 202 000	176 784 762	15 417 238
0858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og fellesfunksjoner i Barne-, ungdoms- og familieetaten	01	Driftsutgifter	A, B	634 154 000	624 657 677	9 496 323
0858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og fellesfunksjoner i Barne-, ungdoms- og familieetaten	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	26 284 000	24 020 860	2 263 140
0200	Kunnskapsdepartementet	21	Spesielle driftsutgifter	B	125 000	109 265	
0400	Justis- og beredskapsdepartement	70	Overføringer til private	B	1 000 000	1 000 000	

0762	Primærhelsetjeneste	21	Spesielle driftsutgifter	B	13 100 000	13 281 980	
0765	Psykisk helse, rus og vold	21	Spesielle driftsutgifter	B	370 000	319 271	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	A, B	18 259 000	13 396 041	4 862 959
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter	B	0	20 235 570	
Sum utgiftsført					10 791 793 000	10 638 518 804	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2022	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3842	Familievern	01	Diverse inntekter	804 000	689 333	-114 667
3847	EUs ungdomsprogram	01	Tilskudd fra Europakommisjonen	5 964 000	5 910 414	-53 586
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	01	Diverse inntekter	8 693 000	11 941 646	3 248 646
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	02	Barnetrygd	1 759 000	2 307 206	548 206
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	60	Kommunale egenandeler	2 014 087 000	2 016 509 599	2 422 599
3858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og fellesfunksjoner i Barne-, ungdoms- og familieetaten	01	Diverse inntekter	528 000	9 690 190	9 162 190
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter	0	107 009 069	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Motkonto arb.g.avgift	0	468 542 847	
Sum inntektsført				2 031 835 000	2 622 600 303	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					8 015 918 501	

Kapitelkontoer	Kapittelnavn	Regnskap 2022	
60086401	Norges Bank KK /innbetalinger	2 377 004 335	
60086402	Norges Bank KK/utbetalinger	-10 376 584 073	
708052	Endring i mellomværende med statskassen	-16 338 763	
Sum rapportert		0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)				
Konto	Tekst	2022	2021	Endring
708052	Mellomværende med statskassen	-223 976 527	-207 637 764	-16 338 763

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
035121		15 923 000	15 923 000
035170		43 540 000	43 540 000
035172		19 095 000	19 095 000
035173		21 430 000	21 430 000
035221	1 000 000	16 169 000	17 169 000
035270		246 550 000	246 550 000
035271	500 000	13 020 000	13 520 000
035272		25 290 000	25 290 000
067121		600 000	600 000
067162		19 000 000	19 000 000
067173		4 200 000	4 200 000
084021		24 165 000	24 165 000
084061		111 145 000	111 145 000
084070		78 090 000	78 090 000
084073		35 856 000	35 856 000
084121		12 307 000	12 307 000
084122		7 200 000	7 200 000
084201	11 551 000	383 441 000	394 992 000
084221		28 611 000	28 611 000
084270		242 556 000	242 556 000
084370		7 500 000	7 500 000
084621		36 160 000	36 160 000
084661		615 489 000	615 489 000
084662		60 771 000	60 771 000
084670		175 780 000	175 780 000
084671		76 050 000	76 050 000
084679	235 000	8 945 000	9 180 000
084701	4 205 000	16 039 000	20 244 000
085421	2 405 000	40 345 000	42 750 000
085423		34 774 000	34 774 000
085445	16 689 000	1 570 000	18 259 000
085461		74 975 000	74 975 000
085462		27 397 000	27 397 000
085471		39 204 000	39 204 000
085472	3 200 000	125 394 000	128 594 000
085501	106 353 000	4 095 184 000	4 201 537 000
085521	6 530 000	25 938 000	32 468 000
085522	19 648 000	2 823 492 000	2 843 140 000
085560		119 047 000	119 047 000
085601	5 341 000	186 861 000	192 202 000
085801	30 194 000	603 960 000	634 154 000
085821	1 252 000	25 032 000	26 284 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings- fullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings- fullmakter	Merinntekter/ mindreinntekter(-) iht. merinntekts- fullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til 01/21 fra neste års bevilgning	Inn- sparinger (-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp*	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
035121		343 467	-500 000	-156 533				-156 533	796 150	0
035170		-73 715		-73 715				-73 715		
035172		0		0				0		
035173		0		0				0		
035221	Kan overføres, kan nyttes under post 71	5 230 374	-1 599 956	3 630 418				3 630 418	34 269 000	0
035270		4		4				4		
035271	Kan nyttes under post 21	-3 930 000		-3 930 000				-3 930 000		
035272		28		28				28		
067121		0		0				0		
067162		0		0				0		
067173		-100		-100				-100		
084021	Kan nyttes under post 70 og kap.846, post 62	2 998 654	-2 262 300	736 353				736 353	1 208 250	736 353
084061	Overslagsbevilgning	196 480		196 480				196 480		
084070	Kan nyttes under post 21, 61 og kap. 858 post 01	622 426		622 426				622 426		
084073	Kan overføres	0		0				0		
084121	Overslagsbevilgning	-770 254		-770 254				-770 254		
084122		1 171 739		1 171 739				1 171 739	360 000	360 000
084201	Kan nyttes under post 70	-257 530		-257 530	-114 667			-372 197	19 172 050	0
084221		716 515		716 515				716 515	1 430 550	716 515
084270	Kan nyttes under post 01	1 581 905		1 581 905				1 581 905		

084370	Overslagsbevilgning	512 620		512 620			512 620			
084621	kan overføres, kan nyttes under post 61, 62 og 71	9 493 107	-615 529	8 877 578			8 877 578	66 013 000	6 415 021	
084661	Kan nyttes under post 71	349 283 771		349 283 771			349 283 771			
084662		-485 500		-485 500			-485 500			
084670		-8		-8			-8			
084671	Kan nyttes under post 21	-351 260 828		-351 260 828			-351 260 828			
084679	Kan overføres	-1		-1			-1	17 525 000	0	
084701	Kan overføres	4 411 857		4 411 857	-53 586		4 358 270	30 950 000	4 358 270	
085421		10 427 097	-9 509 897	917 200			917 200	2 017 250	917 200	
085423	Kan nyttes under post 72	14 774 431	-13 104 489	1 669 942			1 669 942	1 738 700	1 669 942	
085445	Kan overføres	4 862 959		4 862 959			4 862 959	11 599 000	4 862 959	
085461		40 679 000	-32 518 298	8 160 702			8 160 702			
085462	Kan nyttes under post 23	19 840		19 840			19 840			
085471		2 753 245		2 753 245			2 753 245			
085472	Kan overføres, kan nyttes under post 23	3 678 805	-493 000	3 185 805			3 185 805	237 562 000	3 185 805	
085501	Kan nyttes under post 22 og post 60	72 722 417		72 722 417	6 219 451		78 941 869	204 759 200	50 576 122	
085521	Kan overføres	272 749		272 749			272 749	51 346 000	272 749	
085522	Kan nyttes under post 01	-28 365 747		-28 365 747			-28 365 747	141 174 600	0	
085560	Kan nyttes under post 01	4 838 773		4 838 773			4 838 773			
085601		15 417 238		15 417 238			15 417 238	9 343 050	9 343 050	
085801		9 496 323	-2 032 478	7 463 845	9 162 190		16 626 034	30 198 000	16 626 034	
085821		2 263 140	-2 257 564	5 576			5 576	1 251 600	5 576	
		173 625 283	-64 893 510	108 731 772	15 213 387	0	0	123 945 160	862 713 400	100 045 598

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5 prosent av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter (gjelder for både utgiftskapitler og inntektskapitler)

Buudir har i 2022 mottatt belastningsfullmakter på til sammen 14,595 mill. kroner. Buudir har mottatt belastningsfullmakt på:

- Helsedirektoratet har gitt belastningsfullmakt til Buudir på kap. 762 post 21 på 13,1 mill. kroner til finansiering av svarpanel for helsespørsmål på ung.no, utvikling- og oppfølgingsarbeid av DigiUng.
- Helsedirektoratet har gitt belastningsfullmakt til Buudir på kap. 765 post 21 på 0,37 mill. kroner til arbeid med artikkel på ung.no knyttet til "Utrede lavterskeltilbud til barn og unge som står i fare for å begå problematisk eller skadelige seksuell atferd mot andre barn og unge".
- Kunnskapsdepartementet har gitt belastningsfullmakt til Buudir på kap. 200 post 21 på 0,125 mill. kroner til konferansen "Et likestilt Norden - tiltak og løsninger for framtidens utdanning og arbeidsliv".
- Justis- og beredskapsdepartement har gitt belastningsfullmakt til Buudir på kap. 400 post 70 på 1 mill. kroner til evaluering av volds- og overgrepslinjen.

Buudir har belastet til sammen 14,7 mill. kroner av mottatte belastningsfullmakter. På kap. 762 post 21 er det benyttet 13,3 mill. kroner, som er 0,2 mill. kroner høyere enn belastningsfullmakt. På kap. 765 post 21 er det benyttet 0,319 mill. kroner. På kap. 200 post 21 er det benyttet 0,109 mill. kroner. På kap. 400 post 70 er det benyttet 1 mill. kroner.

Buudir har videre benyttet seg av belastningsfullmakt fra Finansdepartementet på kap. 1633 post 01, gitt i rundskriv R-116 fra 12. mars 2015 som gjelder nettoføringsordningen for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen. Buudir har i 2022 belastet 20,2 mill. kroner på posten.

Stikkordet «kan overføres»

Poster med stikkordet "kan overføres" gir hjemmel til å overføre bevilgningen til de to neste budsjettårene, dette gjelder samtlige poster med stikkordet i denne noten

Stikkordet «kan benyttes under»

Poster med stikkordet "kan nyttes under" gir hjemmel til å overskride bevilgningen på posten stikkordet viser til, med innsparing under den bevilgningen den henvises fra. Buudir har i 2022 benyttet denne fullmakten på flere kapitler og poster.

- Kap. 352 har et merforbruk post 71 som dekkes av mindreforbruket på post 21. Merforbruket er ikke fullt dekket.
- Kap. 842 har et merforbruk på post 01 som dekkes av mindreforbruket på post 70.
- Kap. 846 har et merforbruk på post 62 som dekkes av mindreforbruket på post 21.
- Kap. 846 har et merforbruk på post 71 som dekkes av mindreforbruket på post 21 og post 61.
- Kap. 855 har et merforbruk på post 22 som dekkes av mindreforbruket på post 01.

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Poster med stikkord "overslagsbevilgning" gir hjemmel til å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget. BFD har delegert denne fullmakten til Buudir på kap. 840 post 61, kap. 841 post 21 og kap. 843 post 70.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre på utgiftskapitler og inntektsført av andre på inntektskapitler)

Bufdir har avgitt belastningsfullmakter til andre statlige virksomheter på til sammen 67,3 mill. kroner:

- kap. 351 post 21 på til sammen 0,5 mill. kroner
- kap. 352 post 21 på til sammen 1,6 mill. kroner
- kap. 840 post 21 på til sammen 2,5 mill. kroner
- kap. 846 post 21 på til sammen 0,75 mill. kroner
- kap. 854 post 21 på til sammen 10,4 mill. kroner
- kap. 854 post 23 på til sammen 14,5 mill. kroner
- kap. 854 post 61 på til sammen 32,5 mill. kroner
- kap. 858 post 01 på til sammen 2,2 mill. kroner
- kap. 858 post 21 på til sammen 2,4 mill. kroner

Belastningsfullmaktene er gitt til Helsedirektoratet, Utlendingsdirektoratet, Politidirektoratet, Statsforvalterembetene, Statsforvalterens fellestjenester og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Totalt har andre statlige virksomheter belastet Bufdir med til sammen 64,2 mill. kroner, som gir et mindreforbruk på til sammen 3,1 mill. kroner. Det totale mindreforbruket fordeler seg som følger:

- kap. 840 post 21 mindreforbruk på 0,2 mill. kroner
- kap. 846 post 21 mindreforbruk på 0,1 mill. kroner
- kap. 854 post 21 mindreforbruk på 0,9 mill. kroner
- kap. 854 post 23 og post 72 har til sammen et mindreforbruk på 0,9 mill. kroner
- kap. 854 post 61 mindreforbruk på 0,6 mill. kroner
- kap. 858 post 01 mindreforbruk på 0,2 mill. kroner
- kap. 858 post 21 mindreforbruk på 0,2 mill. kroner

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

BFD har delegert fullmakt til å overskride bevilgningen på:

- kap. 842 post 01 mot merinntekter på kap. 3842 post 01
- kap. 847 post 01 mot merinntekter på kap. 3847 post 01
- kap. 855 post 01 mot merinntekter på kap. 3855 post 01, 02 og 60
- kap. 856 post 01 mot merinntekter på kap. 3856 post 01
- kap. 858 post 01 mot merinntekter på post 3858 post 01

I 2022 har mindreinntektene på kap. 3842 post 01 og merforbruk på kap. 842 post 01 blitt dekket av mindreforbruk på kap. 842 post 70. Mindreinntektene på kap. 3847 post 01 er blitt dekket av mindreforbruket på ka. 847 post 01.

Kap. 3855 har til sammen en merinntekt på 6,2 mill. kroner, som er lagt til mindreforbruket på kap. 855 post 01. Kap. 3858 post 01 har en merinntekt som er lagt til mindreforbruket på kap. 858 post 01.

Romertallsvedtak

Ingen vedtak i 2022

Mulig overførbart beløp

Bufdir har i 2022 et mindreforbruk på 123,9 mill. kroner inkludert merinntekter. Av dette er mulig overførbart beløp beregnet til 100 mill. kroner.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2022

		Note	2022	2021
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	9 962 689	9 757 729
	Salgs- og leieinnbetalinger	1	13 640 047	6 784 564
	Andre innbetalinger	1	6 936 052	7 149 285
	Sum innbetalinger fra drift		30 538 788	23 691 578
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	Utbetalinger til lønn	2	4 177 380 919	4 163 024 896
	Andre utbetalinger til drift	3	4 255 917 084	3 922 147 244
	Sum utbetalinger til drift		8 433 298 003	8 085 172 140
Netto rapporterte driftsutgifter			8 402 759 215	8 061 480 562
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Innbetaling av finansinntekter	4	3 678	14 516
	Sum investerings- og finansinntekter		3 678	14 516
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	Utbetaling til investeringer	5	37 795 910	24 408 879
	Utbetaling av finansutgifter	4	124 191	47 496
	Sum investerings- og finansutgifter		37 920 102	24 456 375
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter			37 916 424	24 441 859
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	2 123 518 668	1 464 509 904
	Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		2 123 518 668	1 464 509 904
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	2 147 068 807	2 368 532 719
	Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		2 147 068 807	2 368 532 719
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler	Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		468 542 847	464 384 357
	Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		20 235 570	20 949 022
	Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		-448 307 277	-443 435 335
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet			8 015 918 501	8 546 509 901
Oversikt over mellomværende med statskassen (Eiendeler og gjeld)	Fordringer på ansatte		416 307	338 480
	Andre kortsiktige fordringer		794	4 400 290
	Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		2 267 838	3 704 044
	Skyldig skattetrekk og andre trekk		-148 357 105	-143 618 081

Skyldige offentlige avgifter		-782 221	-777 208
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse		-78 985 658	-73 009 210
Mottatte forskuddsbetalinger		-20 000	-15 000
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m)		1 589 220	1 420 237
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		-105 702	-81 316
Sum mellomværende med statskassen	8	-223 976 528	-207 637 764

Note 1 Innbetalinger fra drift

		31.12.2022	31.12.2021
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	Tilskudd fra andre statlige virksomheter	939 666	1 797 010
	Barnetrygd	2 307 206	2 630 784
	Tilskudd fra EU	6 688 247	4 842 857
	Andre tilskudd og overføringer	27 570	487 078
	Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	9 962 689	9 757 729
Salgs- og leieinnbetalinger	Klienter, egenandeler	0	17 520
	Refusjoner for klientutlegg	36 344	15 737
	Ansatte, betalinger for kost og andre ytelser	0	9 393
	Kurs- og konferanseinntekter*	3 130 008	167 340
	Andre refusjoner, tilskudd og gaver	642 594	1 011 416
	Refusjon fra forsikringselskaper	0	99 347
	Refusjon for veiledning	35 250	99 550
	Refusjon fra andre instanser**	9 795 851	5 342 061
	Hus-/fremleieinntekter, egne/andre leide bygg	0	22 200
	Sum salgs- og leieinnbetalinger	13 640 047	6 784 564
Andre innbetalinger	Salgssum anleggsmidler, avgiftsfri***	6 936 052	7 149 285
	Sum andre innbetalinger	6 936 052	7 149 285
Totalt	Sum innbetalinger fra drift	30 538 788	23 691 578

*Økning i kurs- og konferanseinntekter skyldes avholdt konferanse med tema Spisskompetanse for trygghet og sikkerhet i institusjon for barn og ansatte.

** Økning i refusjon fra andre instanser skyldes økt utbetaling fra Norad i forbindelse med prosjektet LIKE.

***Salg anleggsmidler gjelder for det meste salg av biler i forbindelse med endring av finansieringsform fra kjøp til leasing av biler.

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2022	31.12.2021
Lønn	3 012 973 542	2 852 025 671
Arbeidsgiveravgift	468 719 249	464 384 357
Pensjonsutgifter*	297 960 572	376 173 920
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-202 415 132	-171 389 836
Andre ytelser	600 142 689	641 830 783
Sum utbetalinger til lønn	4 177 380 919	4 163 024 896
Antall utførte årsverk:	3 970	3 961

* Nærmere om pensjonskostnader:

- Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret.
- Premiesatsen for 2022 var en hendelsesbasert virksomhetsspesifikk premiesats 10,3 prosent for ordinær pensjonsordning og 11 prosent for pensjonsordningen for oppdragstakerne.
- Premiesatsen for 2021 var en virksomhetsspesifikk premiesats på 12,3 prosent for ordinær pensjonsordning og 12,9 prosent for pensjonsordningen for oppdragstakerne.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2022	31.12.2021
Husleie	311 170 478	288 990 207
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler*	50 771 852	19 859 938
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	139 370 678	106 996 111
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	4 151 773	3 046 186
Mindre utstyrsanskaffelser	103 988 812	111 040 176
Leie av maskiner, inventar og lignende	71 126 697	62 387 671
Kjøp av konsulenttenester	168 689 499	132 069 715
Kjøp av andre fremmede tenester	3 141 837 177	3 014 977 922
Reiser og diett**	73 180 463	37 964 937
Øvrige driftsutgifter***	191 629 656	144 814 382
Sum andre utbetalinger til drift	4 255 917 084	3 922 147 244

*Økning i vedlikehold og ombygging av leide lokaler skyldes hovedsakelig arbeider med bygg i Region sør.

**Økning i reiser og diett skyldes at reiseaktiviteten er gjenopptatt etter nedstengning som følge av koronapandemien.

***Økning i øvrige driftsutgifter skyldes i hovedsak økt møteaktivitet, kurs og seminarer.

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

		31.12.2022	31.12.2021
Innbetaling av finansinntekter	Renteinntekter	0	14 516
	Valutagevinst	3 678	0
	Sum innbetaling av finansinntekter	3 678	14 516
Utbetaling av finansutgifter	Renteutgifter	101 409	47 447
	Valutatap	22 782	49
	Sum utbetaling av finansutgifter	124 191	47 496

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

		31.12.2022	31.12.2021
Utbetaling til investeringer	Immaterielle eiendeler og lignende	89 663	0
	Maskiner og transportmidler	26 646	18 000
	Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	37 679 602	24 390 879
	Sum utbetaling til investeringer	37 795 910	24 408 879

*Økningen i utbetalinger til investeringer skyldes i hovedsak flytting og etablering av nye avdelinger og oppgradering av IKT-utstyr.

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2022	31.12.2021
Kommunale egenandeler*	2 016 509 599	1 418 035 349
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)**	107 009 069	46 474 556
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	2 123 518 668	1 464 509 904

*Økning i kommunale egenandeler skyldes økte satser på enkelte tiltakstyper fra 2022.

**Saldoen består i det vesentligste av tilbakebetalte ubenyttede tilskudd fra tidligere år, hovedsakelig tilbakebetaling av tilskudd til fritidskort hvor ordningen er avvirket.

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2022	31.12.2021**
Tilskudd til kommuner*	711 565 253	845 089 721
Tilskudd til ikke-finansielle foretak*	90 538 541	343 637 166
Tilskudd til utenlandsadopsjon	6 987 380	5 443 094
Tilskudd til ideelle organisasjoner*	1 311 029 277	1 174 362 738
Tilskudd til statsforvaltningen*	26 948 356	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	2 147 068 807	2 368 532 719

*Endring i tilskuddsutbetaling skyldes endring av klassifisering av tilskuddsmottakere i 2022.

**Tallene for 2021 er ikke omarbeidet fordi dette krever uforholdsmessig høy ressursbruk i forhold til nytteverdi

Note 8 Sammenheng statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

		31.12.2022 - Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	31.12.2022 - Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Omløpsmidler	Kundefordringer	14 078 767	0	14 078 767
	Andre fordringer*	27 924 976	417 101	27 507 876
	Bankinnskudd, kontanter og lignende	2 267 838	2 267 838	0
	<i>Sum</i>	<i>44 271 582</i>	<i>2 684 939</i>	<i>41 586 643</i>
Kortsiktig gjeld	Leverandørgjeld**	-308 347 766	0	-308 347 766
	Skyldig skattetrekk	-148 357 105	-148 357 105	0
	Skyldige offentlige avgifter	-840 601	-782 221	-58 379
	Annen kortsiktig gjeld**	-174 391 370	-77 522 140	-96 869 230
	<i>Sum</i>	<i>-631 936 841</i>	<i>-226 661 466</i>	<i>-405 275 375</i>
Sum	-587 665 259	-223 976 527	-363 688 732	

*Utover bokførte fordringer er det utestående fordringer for tilbakebetaling fra tilskuddsmottakere på kr 3 881 590 pr 31.12.2022.

**I tillegg til leverandørgjeld bokført på konto 240, er det bokført kr 174 584 809 på konto 299 som gjelder fakturaer med fakturadato i 2022, som er bokført i 2023.

7. Vedlegg

Nr.	Vedlegg
1	Oppdrag fra tildelingsbrevet
2	Kvantitative rapporteringskrav fra tildelingsbrevet
2a	EMA
2b	Adopsjon
3	Andre rapporteringskrav fra tildelingsbrevet
4	Kommunalt barnevern - vurdering
4a	Kommunalt barnevern - Multirapport
4b	Kommunalt barnevern - Ansvar for tilsyn med barn i fosterhjem
4c	Kommunalt barnevern - Interkommunalt samarbeid
4d	Kommunalt barnevern - Kommuner med færre enn fem ansatte
4e	Kommunalt barnevern - Stillinger og folketall (0-23 år)
5	DigiBarnevern
6	Tilskudd
7	Årsrapport forskning og utvikling
8	Planlagte, pågående og ferdigstilte forskningsprosjekter
9	Treffer kunnskaps- og kompetansesentrene kommunenes behov (O39)
10	Planlegging og dimensjonering av institusjonstilbudet (oppdrag 50)
11	Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996 (oppdrag 52)
12	Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1980 (oppdrag 53)
13	Handlingsplan for funksjonsnedsettelse (oppdrag 56)
14	Avviks- og forbedringssystemet
15	Internrevisjon

8. Referanseliste

- Agenda Kaupang (2022). *Evaluering av prosjektet Større mangfold – friere valg*
[https://www.agendakaupang.no/wp-content/uploads/2023/02/Rapport-etter-evaluering-av-prosjekt-Storre-mangfold_friere-valg.pdf](https://www.agendakaupang.no/wp-content/uploads/2023/02/Rapport-etter-evaluering-av-prosjekt-Storre-mangfold-friere-valg.pdf)
- Anderssen, N., Eggebø, H., Stubberud, E. og Holmelid, Ø. (2021). Seksuell orientering, kjønns mangfold og levekår. Resultater fra spørreundersøkelsen 2020. Bergen: Universitetet i Bergen
- Arnesen, D., Bjørnara, H., Myksvoll, T. (2022): *Følgforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger: Sluttrapport*. (Rapport 2022:13, Institutt for Samfunnsforskning)
- Bakken, A. (2022). *Ungdata 2022. Nasjonale resultater*. (NOVA Rapport 5/22)
Velferdsforskningsinstituttet NOVA. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3011548/NOVA-rapport-5-2022.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet. (2015). *Samarbeid mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste*. (21/2015). Barne- og familiedepartementet. https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/samarbeid-mellom-barneverntjenester-og-psykiske-helsetjenester-til-barnets-beste/Samarbeid%20mellom%20barneverntjenester%20og%20psykiske%20helsetjenester%20til%20barnets%20beste.pdf/_attachment/inline/3318e1cd-d0cb-4314-9990-f17b9d5a40ec:3ac134796a4fd80095714fb43a577d6d3f16331c/Samarbeid%20mellom%20barneverntjenester%20og%20psykiske%20helsetjenester%20til%20barnets%20beste.pdf
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2022a). *Samfunnsøkonomiske konsekvenser av pandemien og tilhørende tiltak som rammer barn og unge*.
https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/samfunnsokonomiske_konsekvenser_av_pandemien_og_tilhoerende_tiltak_som_rammer_barn_og_unge.pdf
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2022b). Holdninger til personer med funksjonsnedsettelse: en hurtigoversikt.
<https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005573>
- Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). (2021). *Innbyggerundersøkelsen 2021*.
<https://dfo.no/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2021>
- Drange, N., Hernes, Ø., M., Markussen, S., Oterholm, I., Raaum, O., & Slettebø, T. (2022). *Barn, unge og familier i barnevernet - En longitudinell registerstudie. Delprosjekt 2: Hvordan går det med barna?* Frischrapport 2/2022.
- Fladmoe, A., Nadim, M. og Birkvad, S. (2019) Erfaringer med hatytringer og hets blant LHBT-personer, andre minoritetsgrupper og den øvrige befolkningen. Oslo: ISF
- Kasahara, Liodden, Yazidi, Lid, Upreti, Abolpour Mofrad, & Nilsen (2022). Kartlegging av omfanget av hatefulle ytringer og diskriminerende ytringer mot muslimer. OsloMet - storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/11250/2992278>
- Kayed, N. S., Jozefiak, T., Rimehaug, T., Tjelflaat, T., Brubakk, A. & Wichstrøm, L. (2015) *Psykisk helse hos barn og unge i barneverninstitusjoner*. Trondheim: RKBU Midt-Norge.

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2019). *Scenarioer for offentlig sektor 2040*. https://www.regjeringen.no/contentassets/b77a320ef78c4c6bbcd261e1d49c68bd/scenarioer_for_offentlig_sektor_i_2040.pdf
- Nilsen, S. A., Askeland, K. G., Loro, D. P. J., Iversen, A. C., Havnen, K. J. S., Bøe, T. & Heradstveit, O. (2021). Mental health, adverse life events and health service use among Norwegian youth in the child welfare system: Results from a population-based study. *Child & Family Social Work*, 26, 601-616. <https://doi.org/10.1111/cfs.12842>
- NOU 2020: 15. (2020). *Det handler om Norge. Bærekraft i hele landet. Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/3b37c1baa63a46989cb558a65fccf7a1/no/pdfs/nou202020200015000ddpdfs.pdf>
- Pedersen, S., Kjelsaas, I., Halvorsen, C.A., & Aalen, P. (2022). *Ståa i norske kommuner. En kartlegging av kommunenes oppfyllelse av lovpålagte oppgaver*. (Menon-publikasjon nr. 46/2022). <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-46-Staa-i-norske-kommuner.pdf>
- Proba Samfunnsanalyse (2023) *Evaluering av Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll*. Oslo, Proba Samfunnsanalyse.
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2023). *Nasjonal trusselvurdering 2023*. <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/ntv-2023/>
- Reisel, Liza, Sørås, Øyvind Skorge og Uvaag, Stian (2019). *Kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg. En kunnskapsoppsummering*. Institutt for samfunnsforskning Rapport 2019: 6, Oslo <https://www.regjeringen.no/contentassets/efa97f020331439a8adbb84dd90ab426/no/sved/1.pdf>
- Røsdal, T. m.fl. (2017). *Kompetanse i den kommunale barneverntjenesten. Kompetansekartlegging og gjennomgang av relevante utdanninger*. NIFU-rapport 2017: 28
- Sentio Research Norge. (2020). *Befolkningens holdninger til barnevernet. November 2020*. https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/befolkningens_holdning_til_barnevernet_november_2020.pdf
- Samordna opptak. Søker- og opptakstall 2023. <https://www.samordnaopptak.no/info/om/sokertall/index.html>
- SSB. (2023). *Færre barn med vedvarende lavinntekt i 2021*. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-med-vedvarende-lavinntekt-i-2021> . Lastet ned 24. januar 2023.
- SSB. (2022a). Videregående opplæring og annen videregående utdanning. Tabell 13159: Elever, lærlinger og lærekandidater i videregående opplæring, etter kjønn, statistikkvariabel, år og utdanningsprogram
- SSB. (2022b). Videregående opplæring og annen videregående utdanning. Tabell 13159: Elever, lærlinger og lærekandidater i videregående opplæring, etter kjønn, statistikkvariabel, år og utdanningsprogram
- SSB. (2022c). Studenter i universitets- og høyskoleutdanning. Tabell 09504: Studenter på utvalgte utdanninger i høyere utdanning i Norge, etter kjønn, statistikkvariabel, år og studium

Tyldum, G. (2019). [Holdninger til diskriminering, likestilling og hatprat i Norge](#). Oslo: Fafo.

Utdanningsdirektoratet (2022a). *Søkere til videregående opplæring – utdanningsprogram*.
<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/sokere-vgs/sokere-utdanningsprogram/>

Utdanningsdirektoratet (2022b). *Søkere til videregående opplæring – utdanningsprogram*.
<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/sokere-vgs/sokere-utdanningsprogram/>